



DIAGNOZA SŁUŻĄCA DELIMITACJI OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI NA TERENIE GMINY KOMARÓWKA PODLASKA



KOMARÓWKA PODLASKA, PAŹDZIERNIK 2022 R.

Niniejsza diagnoza została sporządzona zgodnie z przepisami ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U.2021 poz. 485), w szczególności z art. 4 ust 1, art. 8 ust 1, art. 9 oraz art. 10. Ustawy. Diagnoza stanowi załącznik do wniosku Wójta Gminy Komarówka Podlaska do Rady Gminy Komarówka Podlaska o wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Diagnoza – zgodnie z art. 11 ust 2. ustawy – potwierdza spełnienie przez obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji ustawowych przesłanek ich wyznaczenia.

SPIS TREŚCI

1. WPROWADZENIE	3
2. METODOLOGIA OPRACOWANIA DOKUMENTU	4
2.1 SŁOWNICZEK POJĘĆ	4
2.2 OBJAŚNIENIA METODYCZNE.....	6
2.3 STRUKTURA DOKUMENTU.....	7
2.4 ZAKRES TERYTORIALNY I MERYTORYCZNY	8
3. DELIMITACJA OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI	8
3.1 WYZNACZENIE JEDNOSTEK ANALITYCZNYCH -REFERENCYJNYCH	8
3.2 METODOLOGIA DELIMITACJI OBSZARU ZDEGRADOWANEGO	13
4. DIAGNOZA STANU ISTNIEJĄCEGO.....	18
4.1 POŁOŻENIE ADMINISTRACYJNE I GEOGRAFICZNE GMINY.....	18
4.2 SFERA SPOŁECZNA.....	19
4.2.1 ZMIANA LICZBY MIESZKAŃCÓW I RUCHY NATURALNE	19
4.2.2 STRUKTURA WIEKU MIESZKAŃCÓW	29
4.2.3 UBÓSTWO, WYKLUCZENIE SPOŁECZNE I UZALEŻNIENIA	48
4.2.4 BEZROBOCIE	35
4.2.5 ZŁY STAN ZDROWIA MIESZKAŃCÓW I NIEPEŁNOSPRAWOŚĆ	77
4.2.6 NISKI POZIOM UCZESTNICTWA W ŻYCIU SPOŁECZNYM I OBYWATELSKIM	88
4.2.7 POZIOM EDUKACJI.....	86
4.2.8 NISKI POZIOM BEZPIECZEŃSTWA PUBLICZNEGO	93
4.3 SYNTETYCZNY WSKAŹNIK ZJAWISK SPOŁECZNYCH	99
4.4 ANALIZA NIEKORZYSTNYCH ZJAWISK W POZOSTAŁYCH SFERACH	107
4.4.1 SFERA GOSPODARCZA.....	107
4.4.2 SFERA ŚRODOWISKOWA.....	110
4.4.3 SFERA TECHNICZNA	115
4.4.4 SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA	123
4.4.5 PODSUMOWANIE ANALIZY POZOSTAŁYCH SFER	127
4.5 ANALIZA JAKOŚCIOWA.....	131
5. WYZNACZENIE OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI	131

1. WPROWADZENIE

Pierwszym dokumentem odnoszącym się do kwestii niezbędności prowadzenia procesu rewitalizacji na terenie gminy Komarówka Podlaska był przyjęty na podstawie Uchwały Nr XXIII/165/2017 Rady Gminy Komarówka Podlaska z dnia 22 czerwca 2017 „Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Komarówka Podlaska na lata 2017-2023”. Dokument został opracowany na podstawie „Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014–2020 zatwierdzonymi w dniu 3 lipca 2015 r. przez Ministra Infrastruktury”. Program ten stanowił podstawę do podjęcia kompleksowych działań rewitalizacyjnych na zdegradowanym obszarze gminy Komarówka Podlaska wymagających szczególnego wsparcia. Ponadto umożliwił efektywne pozyskiwanie dofinansowania do projektów ze środków Unii Europejskiej w perspektywie finansowej 2014–2020.

W świetle art. 52 ww. ustawy o rewitalizacji włącznie do dnia 31 grudnia 2023 r. dopuszcza się realizację przedsięwzięć wynikających z programu zawierającego działania służące wyprowadzeniu obszaru zdegradowanego ze stanu kryzysowego, przyjmowanego uchwałą rady gminy, bez uchwalania gminnego programu rewitalizacji. Ustawa uznaje przygotowanie, koordynowanie i tworzenie warunków do prowadzenia rewitalizacji, a także jej prowadzenie w zakresie właściwości gminy za zadanie własne gminy. Należy jednak podkreślić, że jest ona zadaniem fakultatywnym, co oznacza, że nie każda gmina ma obowiązek jego wykonywania, lecz decyzja o jego podjęciu zależy od występowania na obszarze gminy specyficznych problemów zdefiniowanych w ustawie.

Mając na uwadze fakt zbliżającego się zakończenia obowiązywania ww. dokumentu oraz założenie, iż to właśnie Gminny Program Rewitalizacji (dalej GPR) będzie stanowił podstawę ubiegania się o środki w nowej perspektywie finansowej UE w ramach „Funduszy Europejskich dla Lubelskiego na lata 2021-2027”, Władze Gminy Komarówka Podlaska podjęły starania w celu opracowania diagnozy pozwalającej na wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

Niniejsza diagnoza ma na celu wyznaczenie (delimitację) obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji w gminie Komarówka Podlaska. Zgodnie z ustawą z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, obszar rewitalizacji to fragment gminy, który cechuje się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, przede wszystkim ze sfery społecznej, ale także: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej. Dodatkowo powinien to być obszar, na którym z uwagi na istotne jego znaczenie dla rozwoju lokalnego, gmina zamierza realizować przedsięwzięcia rewitalizacyjne. Może on obejmować całość lub część obszaru zdegradowanego.

Proces delimitacji obszaru rewitalizacji wymaga określenia uprzednio obszarów gminy charakteryzujących się kumulacją zjawisk kryzysowych. Obszar z kumulacją zjawisk

kryzysowych to część gminy znajdująca się w stanie kryzysowym ze względu na szczególne nagromadzenie negatywnych zjawisk społecznych, wskazanych w ustawie o rewitalizacji, w tym przede wszystkim: bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, wysokiej liczby mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym. Tereny w granicach obszaru znajdującego się w stanie kryzysowym, na których występują ponadto negatywne zjawiska (jedno lub kilka) ze sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej można wyznaczyć jako obszar zdegradowany.

2. METODOLOGIA OPRACOWANIA DOKUMENTU

2.1 SŁOWNICZEK POJĘĆ

REWITALIZACJA

Proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji.

INTERESARIUSZE

Interesariuszami rewitalizacji są w szczególności:

- 1) mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wiczyści nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe, społeczne inicjatywy mieszkaniowe i towarzystwa budownictwa społecznego;
- 2) mieszkańcy gminy inni niż wymienieni w pkt 1;
- 3) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą;
- 4) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne;
- 5) jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne;
- 6) organy władzy publicznej;
- 7) podmioty, inne niż wymienione w pkt 6, realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa.

STAN KRYZYSOWY

Stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, wysokiej liczby mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. z 2020 r. poz. 1062), niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, współwystępujących z negatywnymi zjawiskami, w co najmniej jednej z następujących sfer:

- 1) gospodarczej – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw lub
- 2) środowiskowej – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska, lub
- 3) przestrzenno-funkcjonalnej – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niedostosowania infrastruktury do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych, lub
- 4) technicznej – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności, ochrony środowiska i zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

OBSZAR ZDEGRADOWANY

Obszar, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy. Obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic pod warunkiem stwierdzenia stanu kryzysowego na każdym z podobszarów.

OBSZAR REWITALIZACJI

Obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się prowadzić rewitalizację.

Obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic.

Niezamieszkałe tereny przemysłowe, w tym poportowe i powydobywcze, tereny powojenne albo pokolejowe, na których występują negatywne zjawiska, mogą wejść w skład obszaru rewitalizacji wyłącznie w przypadku, gdy działania możliwe do przeprowadzenia na tych terenach przyczynią się do przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym.

2.2 OBJAŚNIENIA METODYCZNE

Zgodnie z art. 4 ust. 1 pkt 1 ustawy o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r., celem niniejszej diagnozy jest przeanalizowanie przestrzenne wskazanych w ustawie negatywnych zjawisk społecznych na terenie gminy oraz współwystępowania w obszarach ich koncentracji pozostałych negatywnych zjawisk określonych w ustawie, a w rezultacie zidentyfikowanie obszaru zdegradowanego i w jego ramach obszaru rewitalizacji.

Ustawa wprowadza obowiązkowy tryb uchwalania gminnego programu rewitalizacji, na który składają się następujące etapy:

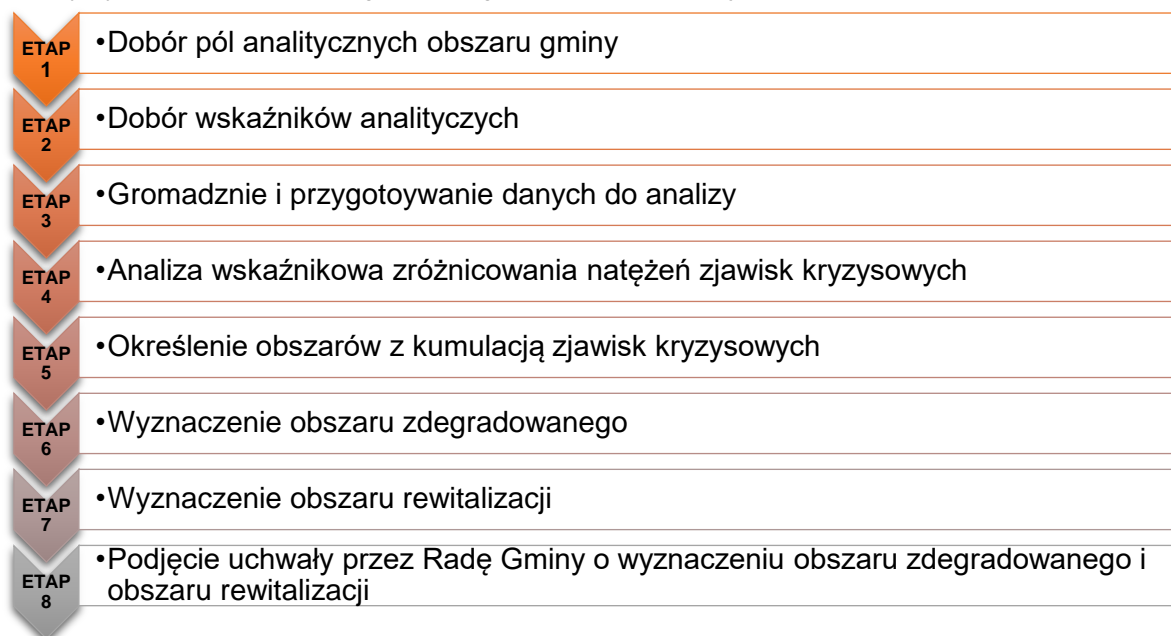
- 1) Wyznaczenie obszarów zdegradowanego i rewitalizacji, co następuje uchwałą Rady Gminy na wniosek Wójta, do którego załącznikiem jest niniejsza diagnoza;
- 2) Sporządzenie dla wyznaczonego obszaru rewitalizacji – Gminnego Programu Rewitalizacji. Etap ten zaczyna się uchwałą Rady Gminy o przystąpieniu do sporządzenia Programu Rewitalizacji, a kończy uchwałą o jego przyjęciu.
- 3) Ewentualne przyjęcie uchwał będących aktami prawa miejscowego, które są następstwem przyjęcia programu: o wyznaczeniu Specjalnej Strefy Rewitalizacji, o zmianie Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego lub Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego, o zmianie uchwał definiujących politykę mieszkaniową gminy.

Przyjęta w niniejszej diagnozie procedura delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji składa się z następujących etapów:

- 1) podział gminy na jednostki analityczne - referencyjne, które należy rozumieć jako najmniejsze, niepodzielne na kolejnych etapach procedury, obszary gminy, dla których możliwe jest pozyskanie danych niezbędnych do przeprowadzenia analiz w określonych ustawowo sferach zagadnień;
- 2) określenie listy weryfikowalnych i obiektywnych wskaźników dostosowanych do lokalnych uwarunkowań i obrazujących zjawiska kryzysowe w poszczególnych sferach;
- 3) zgromadzenie i przygotowanie danych do analiz wskaźnikowych;
- 4) przeprowadzenie analiz wskaźnikowych obszaru gminy w układzie jednostek analitycznych i poszczególnych sfer zagadnień;
- 5) określenie obszarów z kumulacją zjawisk kryzysowych, w których zidentyfikowane nagromadzenie negatywnych zjawisk społecznych;
- 6) delimitacja obszaru zdegradowanego, w którym zidentyfikowano, obok nagromadzenia negatywnych zjawisk społecznych, występowanie negatywnych zjawisk w sferach: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej;

- 7) delimitacja obszaru rewitalizacji cechującego się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację, o powierzchni nie większej niż 20% powierzchni gminy i zamieszkałego przez nie więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy;
- 8) podjęcie uchwały o wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji przez Radę Gminy.

Rysunek 1 Etapy wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji



Źródło: opracowanie własne

2.3 STRUKTURA DOKUMENTU

Zakres diagnozy służącej delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji został określony wprost w art. 9. ustawie o rewitalizacji¹. Przedmiotowy artykuł w sposób jednoznaczny wskazuje jakie elementy należy poddać weryfikacji w celu wyznaczenia obszaru rewitalizacja.

Zakres niniejszego opracowania obejmuje zagadnienia odnoszące się do pięciu obowiązkowych sfer:

- a) społecznej;
- b) gospodarczej;
- c) środowiskowej;
- d) technicznej;

¹ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U.2021 poz. 485)

e) przestrzenno-funkcjonalnej.

W ramach ww. sfer wykonano szczegółową, wieloaspektową diagnozę obszaru Gminy Komarówka Podlaska pod kątem występowania zjawisk kryzysowych.

2.4 ZAKRES TERYTORIALNY I MERYTORYCZNY

Jedną z głównych zasad procesu rewitalizacji jest konieczność koncentracji terytorialnej podejmowanych działań. Ustawa o rewitalizacji² jednoznacznie wskazuje na terytorialny wymiar rewitalizacji, tj. konieczność realizacji projektów na ściśle wskazanym obszarze. Terytorialne ograniczenie zakresu rewitalizacji związane jest z koniecznością zapewnienia przemyślanego i kompleksowego procesu skupiającego zakres interwencji na obszarze najbardziej tego potrzebującym. Wpływ również na ograniczenie rozproszenia działań rewitalizacyjnych, których realizacji w efekcie nie przynosiłaby oczekiwanych rezultatów. Wobec tego, o wyborze obszaru rewitalizacji decydować ma zdiagnozowana koncentracja negatywnych zjawisk przy jednoczesnym istotnym znaczeniu tego obszaru dla rozwoju lokalnego.

Zakres terenowy opracowania obejmuje obszar gminy Komarówka Podlaska o powierzchni ok. 137,96 km². Analizę mającą na celu ustalenie zasięgu obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji przeprowadzono dla obszaru całej gminy. Na terenie gminy znajduje się 13 miejscowości zgrupowanych w 13 sołectw.

Niezwykle istotnym elementem procesu rewitalizacji jest włączenie lokalnej społeczności, organizacji pozarządowych oraz innych podmiotów zarówno w sam etap diagnozowania obszaru gminy, jak również późniejszego przygotowania działań rewitalizacyjnych. Takie podejście wpływa na zapewnienie dogłębnej analizy oraz jej trafność, jak również zapewnienie akceptacji planowanych przedsięwzięć. Rewitalizacja stanowi odpowiedź na wieloaspektowy kryzys w konkretnej społeczności zajmującej zdefiniowany obszar.

3. DELIMITACJA OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI

3.1 WYZNACZENIE JEDNOSTEK ANALITYCZNYCH - REFERENCYJNYCH

Pierwszy etap prac w ramach niniejszej diagnozy obejmował wyznaczenie podstawowych jednostek analitycznych - referencyjnych, tj. przestrzennych jednostek, do

² ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U.2021 poz. 485)

których odnoszone były wszystkie zbierane dane. W obrębie wyznaczonych pól przeprowadzono następnie szczegółową analizę wskaźnikową w zakresie poszczególnych sfer mającą na celu wskazanie obszarów wymagających podjęcia działań rewitalizacyjnych. Przeprowadzona diagnoza objęła swoim zasięgiem teren gminy Komarówka Podlaska, przy uwzględnieniu podziału na wyznaczone jednostki referencyjne. Diagnoza została przeprowadzona w oparciu o obiektywne i weryfikowalne mierniki oraz metody badawcze, które odpowiednio dostosowano do lokalnych uwarunkowań. Analiza wskaźnikowa uzupełniona została o analizę jakościową.

Zgodnie z rekomendacjami³ analizie poddano dwa rodzaje pól podstawowych – jednostki modularne (sztuczne) oraz jednostki pseudonaturalne (istniejące oraz wyznaczone na potrzeby rewitalizacji). Ze względu na liczne problemy związane z pozyskaniem danych (m.in. niezgodność z działkami ewidencyjnymi, konieczność przyporządkowania danych z jednej ulicy do kilku pól, kwestie ochrony danych osobowych), które odzwierciedliłyby aktualny stan, zrezygnowano z analizy prowadzonej na poziomie jednostek modularnych. Analizie poddano jednostki pseudonaturalne.

Na podkreślenie zasługuje fakt, iż jednostki analityczne stanowią obszary spójne, dające się wyodrębnić jako pewne całości pod względem społecznym, morfologicznym, funkcjonalnym i przestrzennym. Ponadto, podział gminy na jednostki analityczne powinien opierać się na założeniu zachowania ciągłości procesów rewitalizacyjnych prowadzonych na podstawie „Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Komarówka Podlaska na lata 2017-2023” oraz przy uwzględnieniu struktury funkcjonalno-przestrzennej i sytuacji demograficznej gminy. Dodatkowo wymogi ustawowe nakazują, iż granice jednostek powinny być poprowadzone zgodnie z granicami ewidencyjnymi działek, za wyjątkiem sytuacji, w których granice jednostek dzielą działki, przez które np. przepływają rzeki. Ustawa umożliwia zastosowanie specjalnych narzędzi wspierających proces rewitalizacji, np. Specjalną Strefę Rewitalizacji, które muszą być przypisane ściśle do określonych działek ewidencyjnych.

Finalny podział gminy na jednostki analityczne został skonsultowany i zatwierdzony przez Władze Gminy Komarówka Podlaska.

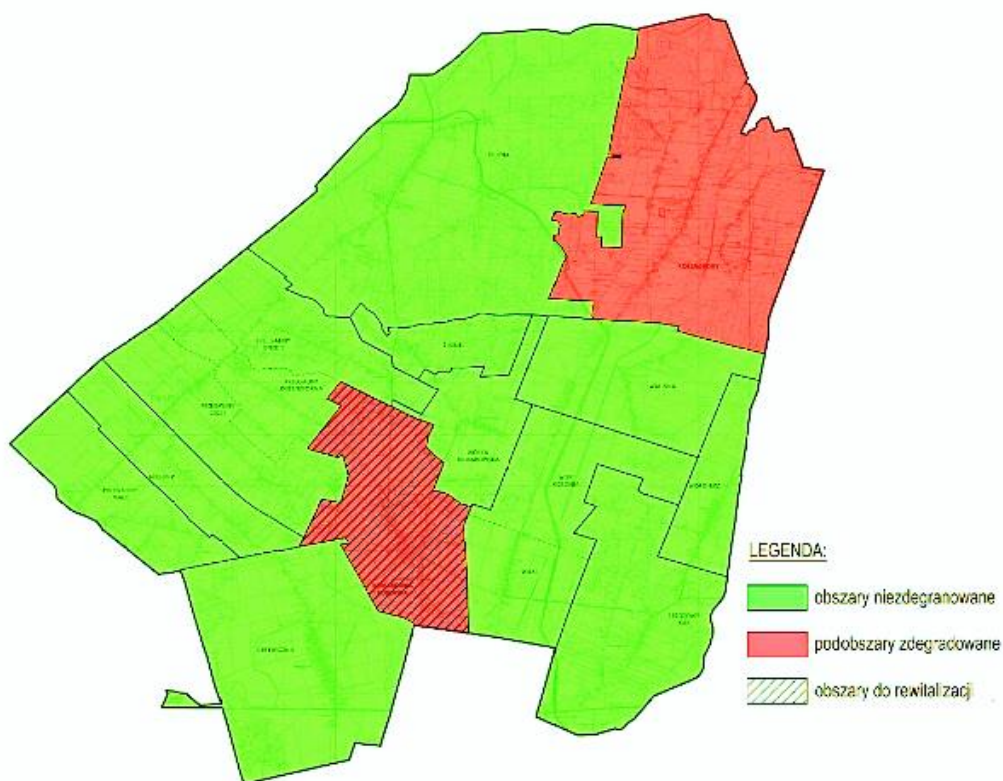
Przyjęte na wstępie prac założenie zachowania ciągłości procesów rewitalizacyjnych było podstawą podjęcia decyzji, że punktem wyjścia do podziału gminy na jednostki referencyjne, będzie podział zastosowany w opracowanym Lokalnym Programie Rewitalizacji. W dokumencie tym, obszar gminy Komarówka Podlaska został podzielony na 13 obszarów analitycznych, zgodnie z granicami poszczególnych sołectw gminy:

- 1) Brzeziny;

³ „Delimitacja krok po kroku. Metoda wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na potrzeby Gminnych Programów Rewitalizacji”

- 2) Brzozowy Kąt;
- 3) Derewiczna;
- 4) Kolembrody;
- 5) Komarówka Podlaska;
- 6) Przegaliny Duże;
- 7) Przegaliny Małe;
- 8) Walinna;
- 9) Wiski;
- 10) Woroniec;
- 11) Wólka Komarowska;
- 12) Żelizna;
- 13) Żulinki.

Mapa 1 Podział gminy Komarówka Podlaska na obszary analityczne – sołectwa wraz granicami obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji wg „Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Komarówka Podlaska na lata 2017-2023”

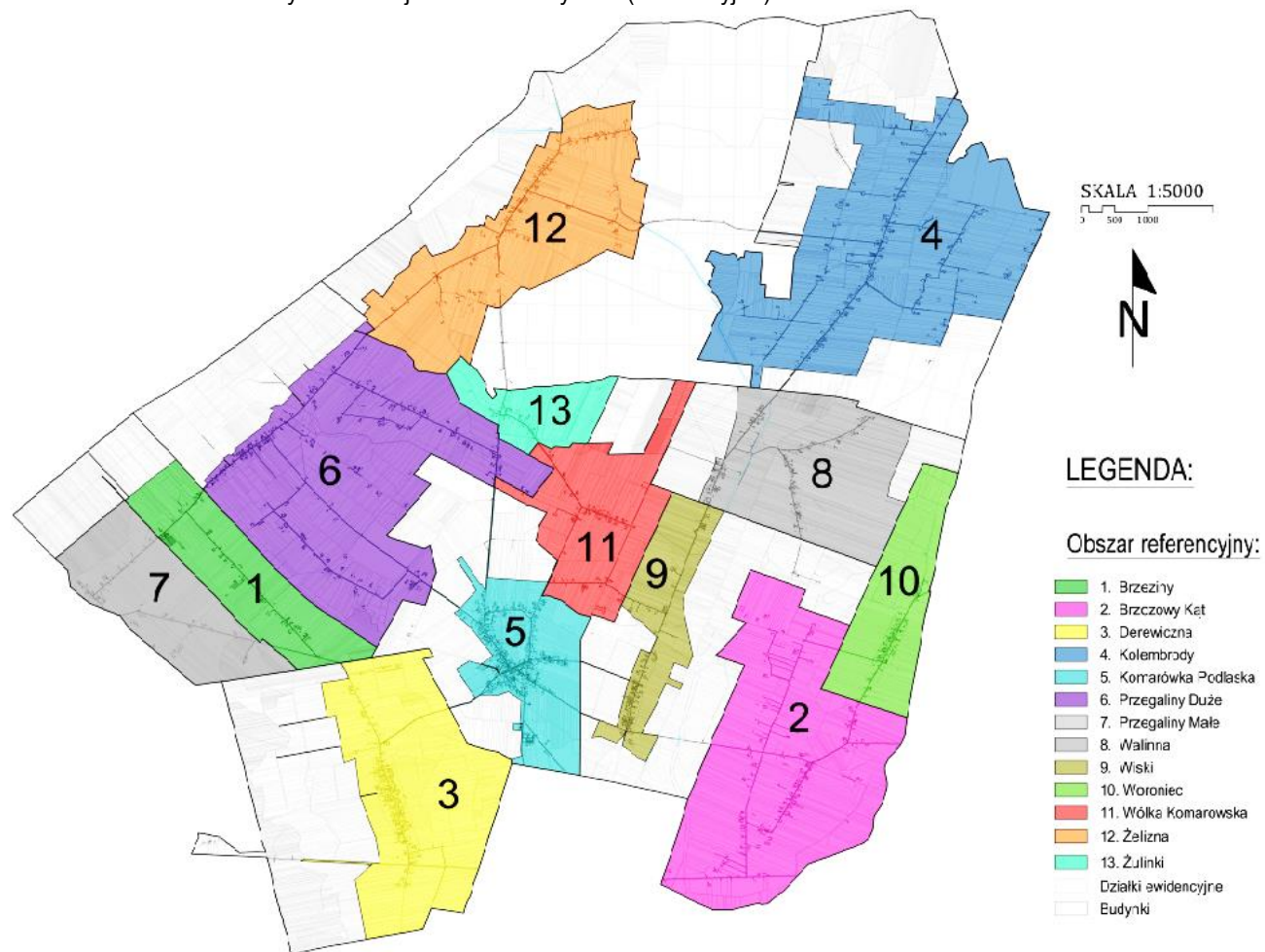


Źródło: „Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Komarówka Podlaska na lata 2017-2023”

Z zakresu opracowania, tj. wyznaczonych sołectw, wyłączono fragmenty gminy, które zgodnie z metodologią przyjętą przez ustawę o rewitalizacji nie powinny być brane pod uwagę na etapie delimitacji obszaru zdegradowanego. Wyłączenia te wynikają z charakterystyki tychże

terenów – są to tereny niezabudowane (niezurbanizowane), rolne, przeznaczone dla potrzeb prowadzenia działalności rolniczej oraz leśne

Mapa 2 Podział gminy Komarówka Podlaska na wyznaczone jednostki analityczne (referencyjne)



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UG w Komarówce Podlaskiej (mapa zasadnicza gminy)

W ramach niniejszego opracowania analizie poddano 13 wyznaczonych jednostek analitycznych (referencyjnych). Ich szczegółową charakterystykę przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 1 Wyznaczone obszary referencyjne (analityczne) na terenie Gminy Komarówka Podlaska

Lp.	Nazwa sołectwa - obszaru analitycznego	Miejscowości/ Ulice	Powierzchnia jednostki analitycznej [ha]	Liczba ludności w 2021 r. [osoby]
1.	Brzeziny	-	397,2751	93
2.	Brzozowy Kąt	-	1 085,6880	356
3.	Derewiczna	-	768,8292	447
4.	Kolembrody	-	1 304,6200	388
5.	Komarówka Podlaska	ul. Ciasna ul. Cmentarna ul. Glinki ul. Juliana Benia ul. Krótka ul. Ks. Jana Rudnickiego ul. 11 Listopada ul. Lubelska ul. Międzyrzecka ul. Ogrodowa ul. Osiedlowa Plac Wolności ul. Polna ul. Stanisława Staszica ul. Waleriana Batki ul. Wiskowska ul. Wojska Polskiego	398,1980391	1 139
6.	Przegaliny Duże	-	1191,227778	481
7.	Przegaliny Małe	-	432,766946	131
8.	Walinna	-	592,828265	293
9.	Wiski	-	293,855997	246
10.	Woroniec	-	355,394358	121
11.	Wólka Komarowska	-	448,626856	212
12.	Żelizna	-	756,220105	294
13.	Żulinki	-	190,156471	68
Suma:			8 215,687161	4 269

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Komarówce Podlaskiej

3.2 METODOLOGIA DELIMITACJI OBSZARU ZDEGRADOWANEGO

Wyznaczenie obszaru zdegradowanego na terenie Gminy Komarówka Podlaska zostało przeprowadzone przy pomocy analizy wskaźnikowej wspartej analizą jakościową.

Kluczową metodą prowadzącą do wyznaczenia obszaru zdegradowanego była analiza wskaźnikowa (wielokryterialna), obejmująca obszar gminy i prowadzona w podziale na wyznaczone jednostki referencyjne.

Analiza jakościowa obejmowała interpretację wyników otrzymanych w poszczególnych obszarach analizy wielokryterialnej i formułowania na tej bazie wniosków w analizowanych sferach społecznej, gospodarczej, środowiskowej i przestrzenno-funkcjonalnej, a także w formie wniosków z badania ankietowego przeprowadzonego wśród mieszkańców Gminy Komarówka Podlaska.

Zgodnie z ustawą o rewitalizacji kryzys w sferze społecznej związany jest z koncentracją negatywnych zjawisk społecznych, szczególnie zaś bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji i kapitału społecznego oraz niskiej aktywności w życiu publicznym i kulturalnym (art. 9 ust. 1). Analizę w sferze społecznej przeprowadzono w oparciu o budowanie wskaźnika syntetycznego. W tym celu przeanalizowano 32 wskaźniki obrazujące w najpełniejszy sposób natężenie problemów w sferze społecznej z zakresu bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, edukacji lub kapitału społecznego, a także aktywności społecznej i obywatelskiej. Wykorzystanie większej liczby wskaźników pozwoliło na zdiagnozowanie w sposób bardziej precyzyjny. Wskaźniki budowano na podstawie zgromadzonych danych ilościowych. Dane liczbowe gromadzono przy założeniu, że udostępniane przez współpracujące instytucje i komórki organizacyjne Urzędu Gminy Komarówka Podlaska dane, powinny odzwierciedlać najaktualniejszy stan danego zjawiska i przedstawiać jego wartość liczbową na dzień udostępnienia danych (o ile rejestr, w którym te dane są gromadzone to umożliwił).

Tabela 2 Lista wskaźników delimitacyjnych w sferze społecznej

Nr wskaźnika	Badane zjawisko	Nazwa wskaźnika
1.	Niekorzystne trendy demograficzne	Zmiana liczby mieszkańców w latach 2017-2021
2.		Liczba urodzeń na 100 mieszkańców w 2021 r.
3.		Liczba zgonów na 100 mieszkańców w 2021 r.
4.		Liczba osób, które się wymeldowały z obszaru przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.
5.		Liczba osób w wieku poprodukcyjnym przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.
6.		Zmiana liczby osób w wieku poprodukcyjnym przypadająca na 100 mieszkańców w latach 2017-2021
7.	Bezrobocie	Liczba osób bezrobotnych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2021 r.
8.		Liczba osób długotrwale bezrobotnych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2021 r.

Nr wskaźnika	Badane zjawisko	Nazwa wskaźnika	
9.		Liczba osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2021 r.	
10.		Liczba osób bezrobotnych poniżej 30 roku życia na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2021 r.	
11.		Liczba osób bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2021 r.	
12.	Ubóstwo, wykluczenie społeczne, uzależnienia	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy GOPS na 100 mieszkańców w 2021 r.	
13.		Liczba osób korzystających ze świadczeń GOSP z tytułu ubóstwa na 100 mieszkańców w 2021 r.	
14.		Liczba osób korzystających ze świadczeń GOSP z tytułu bezrobocia na 100 mieszkańców w 2021 r.	
15.		Liczba osób korzystających ze świadczeń GOSP z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego na 100 mieszkańców w 2021 r.	
16.		Liczba osób korzystających ze świadczeń GOSP z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby na 100 mieszkańców w 2021 r.	
17.		Liczba dzieci korzystających z dożywiania na 100 dzieci w wieku do 17 roku życia w 2021 r.	
18.		Liczba osób zgłoszonych do GKRPA na 100 mieszkańców w 2021 r.	
19.		Liczba osób, które mają założoną Niebieską Kartę na 100 mieszkańców w 2021 r.	
20.		Zły stan zdrowia mieszkańców i niepełnosprawność	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy GOPS z tytułu niepełnosprawności na 100 mieszkańców w 2021 r.
21.			Liczba osób z niepełnosprawnościami na 100 mieszkańców w 2021 r.
22.	Liczba osób chorujących na choroby układu krążenia na 100 mieszkańców w 2021 r.		
23.	Liczba mieszkańców chorujących na choroby i zaburzenia psychiczne na 100 mieszkańców w 2021 r.		
24.	Liczba osób chorujących na choroby układu oddechowego i alergię na 100 mieszkańców w 2021 r.		
25.	Liczba osób chorujących na choroby układu ruchu na 100 mieszkańców w 2021 r.		
26.	Poziom edukacji	Średni wynik z egzaminu (%) 8-klasisty dla dzieci z poszczególnych miejscowości rok szkolny 2020/2021	
27.	Niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i obywatelskim	Liczba funkcjonujących NGO przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.	
28.		Frekwencja w wyborach parlamentarnych w 2019 r.	
29.		Frekwencja w wyborach prezydenckich w 2020 r.	
30.	Niski poziom bezpieczeństwa	Liczba odnotowanych przestępstw na 100 mieszkańców w 2021 r.	
31.		Liczba przeprowadzonych przez Policję interwencji związanych z zakłóceniem porządku publicznego na 100 mieszkańców w 2021 r.	
32.		Liczba zdarzeń drogowych na 100 mieszkańców w 2021 r.	

Źródło: Opracowanie własne

Dla porównania stopnia natężenia zjawisk kryzysowych w wyznaczonych jednostkach referencyjnych (analitycznych) konieczne było opracowanie porównywalnego wskaźnika syntetycznego dla wszystkich jednostek. Wyznaczenia wskaźnika syntetycznego dokonano zgodnie z metodą Perkala.

Kolejnym krokiem w procedurze delimitacji była analiza negatywnych zjawisk w pozostałych sferach: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej (art. 9 ust. 1 pkt 1-4). Obszar zdegradowany klasyfikowany jest jako teren cechujący się występowaniem negatywnych zjawisk sfery społecznej oraz przynajmniej jednego z negatywnych zjawisk określających pozostałe sfery. Analizę wskaźnikową dla tych czterech sfer przeprowadzono dla

wszystkich wyznaczonych obszarów referencyjnych. Analiza zjawisk kryzysowych w pozostałych 4 sferach przeprowadzona była zarówno na metodach ilościowych, jak i jakościowych, mierzalnych oraz opisowych.

Tabela 3 Lista wskaźników delimitacyjnych w pozostałych sferach

Nr wskaźnika	Sfera	Nazwa wskaźnika
1.	Gospodarcza	Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2021 r.
2.		Zmiana liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w latach 2017-2021
3.	Środowiskowa	Ilość azbestu pozostałego do unieszkodliwienia w kg przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.
4.		Udział powierzchni, na której odnotowano przekroczenie jakości powietrza w 2018 r.
5.	Techniczna	Udział budynków mieszkalnych podłączonych do sieci wodociągowej w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych w 2021 r.
6.		Udział budynków mieszkalnych wykorzystujących odnawialne źródła energii w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych w 2021 r.
7.		Udział budynków mieszkalnych wykorzystujących przestarzałe źródła ciepła w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych w 2021 r.
8.		Udział budynków użyteczności publicznej wymagających prac termomodernizacyjnych w 2021 r.
9.		Udział budynków użyteczności publicznej wymagających dostosowania do potrzeb osób z niepełnosprawnościami w 2021 r.
10.	Przestrzenno-funkcjonalna	Udział punktów świetlnych wymagających modernizacji i wymiany na energooszczędne w 2021 r.
11.		Udział dróg lokalnych (gminnych i powiatowych) wymagających interwencji w 2021 r.
12.		Udział powierzchni terenów publicznych wymagających podjęcia interwencji w 2021 r.

Źródło: Opracowanie własne

W celu przeprowadzenia analiz pozyskano szereg danych udostępnionych przez: Urząd Gminy w Komarówce Podlaskiej, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Komarówce Podlaskiej, Powiatowy Urząd Pracy w Radzynie Podlaskim, Komendę Policji w Radzynie Podlaskim, placówki oświatowe z terenu gminy, Główny Inspektorat Ochrony Środowiska w Lublinie. Wykorzystano również dane statystyczne Banku Danych Lokalnych GUS.

Niezwykle istotnym elementem delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji były konsultacje społeczne z mieszkańcami gminy Komarówka Podlaska. Konsultacje prowadzone były dwuetapowo. W pierwszej kolejności zaangażowano mieszkańców w przeprowadzoną w ramach procesu delimitacji analizę jakościową - poproszono ich o wypełnienie ankiety, w której wypowiedzieli się na temat zauważanych przez siebie problemów w sferach społecznej, gospodarczej, środowiskowej i przestrzenno-funkcjonalnej. W drugim etapie mieszkańców zaproszono do konsultacji społecznych niniejszego dokumentu.

Ankietyzacja prowadzona była w dniach 13-23.07.2022 r. Badanie ankietowe zostało przeprowadzone w formie elektronicznej za pośrednictwem strony internetowej gminy Komarówka Podlaska.

Rysunek 2 Informacja na stronie internetowej Gminy Komarówka Podlaska w zakresie prowadzonej ankietyzacji

STRONA GŁÓWNA AKTUALNOŚCI OGŁOSZENIA UROCZYSTOŚCI KULTURA SPORT GALERIA KONTAKT

Władze Gminy

Rada Gminy Komarówka Podlaska

Rada Gminy – sesje online, głosowania imienne

Sołectwa

Planowanie Przestrzenne

Mapy

Miejscowości

Gmina ze starej fotografii

Do Pobrania

Programy, plany i opracowania

Dostępność cyfrowa i architektoniczna

MIESZKAŃCY

Elektroniczna Skrzynka Podawcza

System Gospodarowania Odpadami

Państwowa Straż Pożarna

Ochotnicza Straż Pożarna

Lokalny Program Rewitalizacji

Projekty RPO WL 2014-2020

KORONAWIRUS COVID-19

Powszechny Sais Rolny 2020

13 lipca 2022

Szanowni Państwo,

poniższa ankieta została przygotowana na potrzeby opracowania Programu Rewitalizacji Gminy Komarówka Podlaska. Jej wyniki mają pomóc określić w obrębie naszej gminy obszary zdegradowane, które powinny zostać objęte rewitalizacją.

Link do ankiety: <https://docs.google.com/forms/d/1cKkIx19NFcyJcKoz-VAwrhjvH67Ucd04wRtsYkIIDTg/edit?usp=sharing>

Ankieta jest anonimowa, jej wyniki posłużą wyłącznie do celów opracowania Programu Rewitalizacji Gminy Komarówka Podlaska.

Dziękujemy za poświęcony czas, Państwa zaangażowanie pomoże nam trafniej zdiagnozować potrzeby gminy.

Źródło: <http://komarowkapodlaska.pl/konsultacje-spoeczne-w-ramach-opracowania-gminnego-programu-rewitalizacji-gminy-komarowka-podlaska/>

Rysunek 3 Wprowadzenie do ankiety



Ankietyzacja w ramach wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Komarówka Podlaska. Badanie ankietowe prowadzone będzie w dniach 13.07.2022 r. do 23.07.2022 r.

Szanowni Mieszkańcy Gminy Komarówka Podlaska,
Serdecznie zapraszamy Państwa do udziału w badaniu ankietowym stanowiącym jeden z istotnych elementów służący wyznaczeniu obszarów kryzysowych (zdegradowanych i rewitalizacji) na terenie naszej Gminy. Wyznaczenie tychże obszarów pozwoli na wdrożenie niezbędnych działań rewitalizacyjnych prowadzonych na podstawie opracowanego Gminnego Programu Rewitalizacji. Program ten obejmie działania mające na celu ożywienie zdegradowanych obszarów Gminy, poprawę jakości życia ich mieszkańców, przywrócenie ładu przestrzennego, gospodarczego i aktywizację środowisk lokalnych. Obszar rewitalizacji wytypowany zostanie spośród obszarów cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk społecznych, gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych i środowiskowych, przy uwzględnieniu endogenicznego potencjału i znaczenia dla rozwoju lokalnego.

Gminny Program Rewitalizacji stanowić będzie również formalną podstawę do ubiegania się o środki europejskie na działania związane z rewitalizacją. Dlatego zwracamy się do Państwa z prośbą o aktywne wzięcie udziału w pracach nad przygotowaniem diagnozy służącej wyznaczeniu obszarów kryzysowych. Prace nad dokumentem zaczynamy od badania sondażowego i tą drogą zwracamy się do Państwa z prośbą o wyrażenie opinii na temat warunków życia oraz miejsc wymagających rewitalizacji. Badanie ma charakter anonimowy.

Poznanie Państwa zdania w kwestii rewitalizacji Gminy pozwoli na sformułowanie założeń programu możliwie bliskiego oczekiwaniom mieszkańców.

Źródło:<http://komarowkapodlaska.pl/konsultacje-spoleczne-w-ramach-opracowania-gminnego-programu-rewitalizacji-gminy-komarowka-podlaska/>

Drugi etap obejmować będzie konsultacje społeczne uchwały o wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, do której obligatoryjny załącznik stanowi niniejszy dokument.

4. DIAGNOZA STANU ISTNIEJĄCEGO

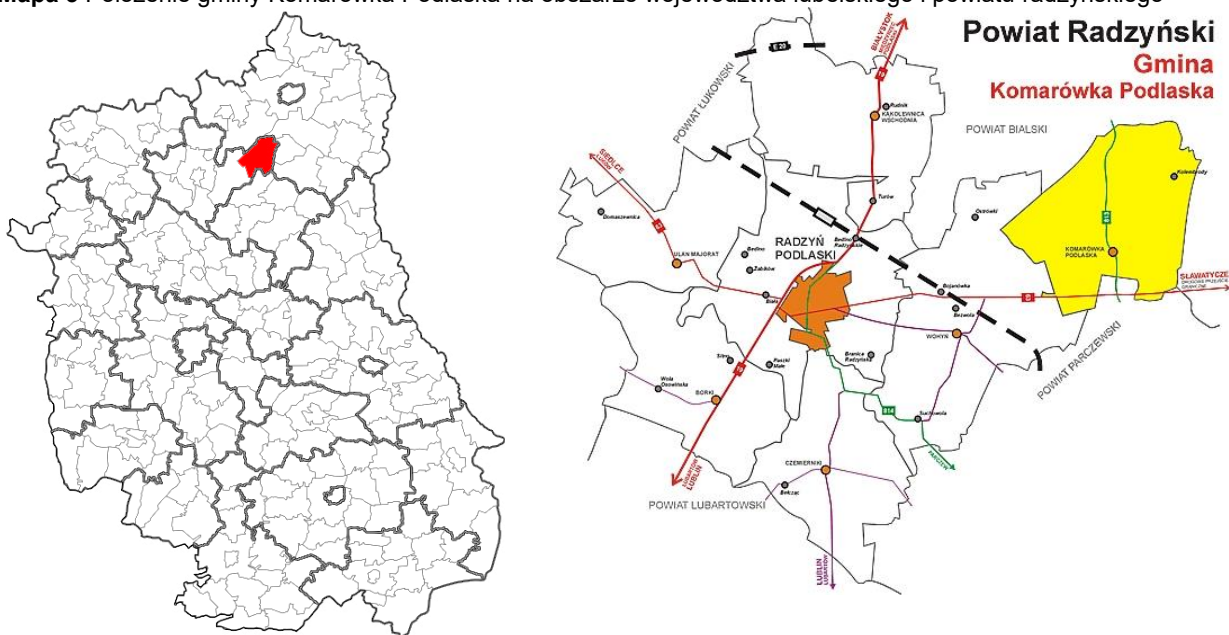
4.1 POŁOŻENIE ADMINISTRACYJNE I GEOGRAFICZNE GMINY

Gmina Komarówka Podlaska jest jedną ze 170 gmin wiejskich znajdujących się w województwie lubelskim. Leży w północnej części województwa lubelskiego. Znajduje się na terenie powiatu radzyńskiego. Bezpośrednie sąsiedztwo gminy stanowi: od północy – gmina Drelów i Łomazy, zachodu – gmina Wołyń, od południa – gmina Milanów, a od wschodu – Wisznice i Rossosz.

W skład gminy Komarówka Podlaska wchodzi 13 sołectw: Brzeziny, Brzozowy Kąt, Derewiczna, Kolembrody, Komarówka Podlaska, Przegaliny Duże, Przegaliny Małe, Walinna, Wiski, Woroniec, Wólka Komarowska, Żelizna i Żulinki.

Gmina Komarówka Podlaska zajmuje obszar 137,795 km², co stanowi około 14% powierzchni całego powiatu radzyńskiego oraz 0,5% powierzchni województwa lubelskiego. Powierzchnia gminy jest większa niż przeciętna powierzchnia gminy wiejskiej w województwie lubelskim, która wynosi 127 km². Gmina Komarówka Podlaska jest jedną z 7 gmin wiejskich (Borki, Czemierniki, Kąkolewnica, Komarówka Podlaska, Radzyń Podlaski, Ulan-Majorat, Wołyń), które łącznie z 1 gminą miejską - Radzyń Podlaski, wchodzi w skład powiatu radzyńskiego. Gmina Komarówka Podlaska jedną z 7 gmin wiejskich (Borki, Czemierniki, Kąkolewnica, Komarówka Podlaska, Radzyń Podlaski, Ulan-Majorat, Wołyń), które łącznie z 1 gminą miejską - Radzyń Podlaski, wchodzi w skład powiatu radzyńskiego

Mapa 3 Położenie gminy Komarówka Podlaska na obszarze województwa lubelskiego i powiatu radzyńskiego



Źródło: Opracowanie własne na podstawie: <https://pl.wikipedia.org/> oraz <http://www.komarowkapodlaska.pl/>

Siedzibą gminy jest miejscowość Komarówka Podlaska, oddalona o 27 km od Radzyna Podlaskiego - siedziby powiatu, 80 km od stolicy województwa lubelskiego oraz 160 km od Warszawy. Najbliżej zlokalizowanymi portami lotniczym są: port Lublin-Świdnik - 84 km oraz port Warszawa – Okęcie – 166 km. Komarówka Podlaska położona jest w odległości 45 km od polsko-białoruskiego przejścia w Sławatyczach oraz 62 km w Terespolu (Barwinek – 337 km, Cieszyn – 467 km).

Gmina Komarówka Podlaska cechuje się dobrym dostępem do dróg tranzytowych o znaczeniu regionalnym i krajowym. Przez południową część gminy przebiega odcinek drogi krajowej nr 63 Radzyń Podlaski – Wisznice. Długość drogi w obszarze gminy wynosi 9,75 km. Do podstawowego układu dróg w gminie należy również droga wojewódzka nr 813 Parczew – Międzyrzec Podlaski o długości 10,68 km. Wewnętrzny szkielet dróg gminy stanowią drogi gminne oraz powiatowe. Łączna ich długość wynosi blisko 127,81 km, z czego ok. 58% stanowią drogi gminne, natomiast 42% drogi powiatowe. Podstawowy układ komunikacyjny uzupełniony jest w poszczególnych miejscowościach przez ogólnodostępne drogi lokalne i wewnętrzne (nie zaliczone do żadnej z ww. kategorii dróg), pełniące rolę dojazdową do gruntów rolnych i leśnych, obsługujące tereny zabudowy mieszkaniowej i usługowo-produkcyjnej.

4.2 SFERA SPOŁECZNA

4.2.1 ZMIANA LICZBY MIESZKAŃCÓW I RUCHY NATURALNE

Na koniec 2021 roku teren gminy Komarówka Podlaska zamieszkiwało łącznie 4 269 osób (ok. 7,36% ludności powiatu radzyńskiego), w tym 49,17% stanowiły kobiety, a 50,83% mężczyźni (wskaźnik procentowego udziału kobiet dla województwa lubelskiego wynosi 51,6%, dla Polski 51,7%).

Gęstość zaludnienia w 2021 roku w gminie Komarówka Podlaska wynosiła 31 os./km². Średnia wartość tego wskaźnika dla gmin wiejskich z terenu województwa lubelskiego wynosi 47 os./km², a dla powiatu radzyńskiego 62 os./km². Gęstość zaludnienia gminy Komarówka Podlaska na tle powiatu oraz województwa prezentuje dosyć niską wartość. Teren gminy charakteryzuje się zróżnicowanymi wartościami gęstości zaludnienia. Jednostką referencyjną, w której wskaźnik ten osiągnął najwyższą wartość jest sołectwo Komarówka Podlaska. W 2021 roku na tym obszarze średnio zamieszkiwało 122,10 os./km². Stanowi to wartość prawie czterokrotnie wyższą od średniej dla całej gminy. Pozostałymi jednostkami referencyjnymi, w których możemy zaobserwować najwyższy poziom gęstości zaludnienia są sołectwa:

- Wólka Komarowska – 47,26 os./km²;
- Walinna – 36,55 os./km²;
- Woroniec – 34,05 os./km²;
- Brzozowy Kąt – 32,79 os./km²;
- Derewiczna – 31,17 os./km².

Na taki stan rzeczy wpływa przede wszystkim charakter zabudowy sołectw - zwarte skupiska zabudowań na stosunkowo małym obszarze (sołectwo Komarówka Podlaska zamieszkiwało w 2021 roku łącznie 1 139 osób przy powierzchni sołectwa 9,33 km²).

W pozostałych jednostkach referencyjnych gęstość zaludnienia jest niższa niż średnia w gminie. Najniższy wskaźnik gęstości zaludnienia posiada sołectwo Żelizna (10,72 os./km²).

Przeprowadzona diagnoza wykazała szereg niekorzystnych procesów demograficznych zachodzących na obszarze gminy Komarówka Podlaska. Jednym z nich jest zjawisko systematycznego wyludniania się obszaru. W analizowanym okresie (lata 2017-2021) z terenu gminy Komarówka Podlaska ubyło łącznie 280 mieszkańców. Ogólna liczba mieszkańców w analizowanym okresie spadła więc o 6,16% (średnia dla całej gminy). Uwzględniając populację poszczególnych jednostek referencyjnych możemy zaobserwować, że w 12 sołectwach odnotowano spadek liczby ludności w latach 2017-2021. Najwyższy w Wiskach (o 12,77%) oraz Brzezinach (o 10,58%). W Przegalinach Małych liczba mieszkańców w 2021 roku była analogiczna do danych za rok 2017.

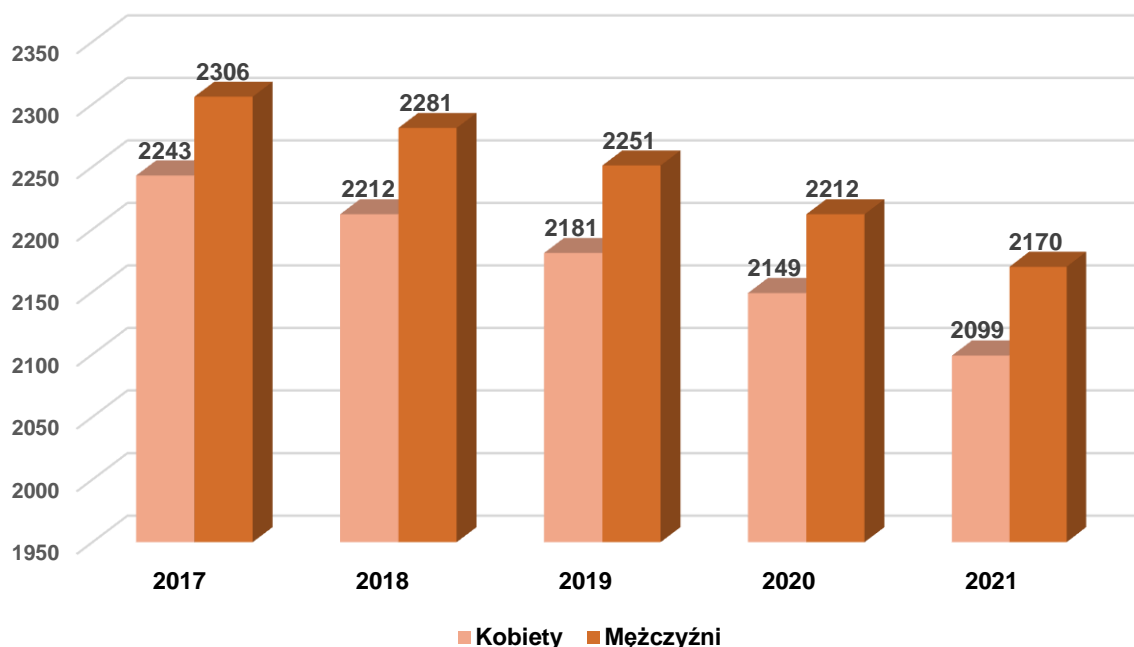
Tabela 4 Liczba ludności gminy Komarówka Podlaska w latach 2017-2021 wg podziału na jednostki referencyjne

Jednostka referencyjna	Liczba ludności				
	2017	2018	2019	2020	2021
Brzeziny	104	105	103	100	93
Brzozowy Kąt	383	381	376	364	356
Derewiczna	479	471	464	452	447
Kolembrody	415	413	410	406	388
Komarówka Podlaska	1 195	1 170	1 331	1 151	1 139
Przegaliny Duże	510	490	486	485	481
Przegaliny Małe	131	134	136	131	131
Walinna	311	307	309	304	293
Wiski	282	276	262	254	246
Woroniec	128	129	125	124	121
Wólka Komarowska	220	224	221	222	212
Żelizna	321	321	306	298	294
Żulinki	70	72	72	70	68
Suma	4549	4493	4601	4361	4269

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Komarówce Podlaskiej

Współczynnik feminizacji na terenie gminy w ciągu ostatnich pięciu lat utrzymywał się na zbliżonym poziomie. W 2017 roku kobiety stanowiły 49,31% populacji, w kolejnych latach odpowiednio 49,23%, 47,40%, 49,28% i w 2021 roku 49,17%.

Wykres 1 Liczba kobiet i mężczyzn w gminie Komarówka Podlaska w latach 2017-2021

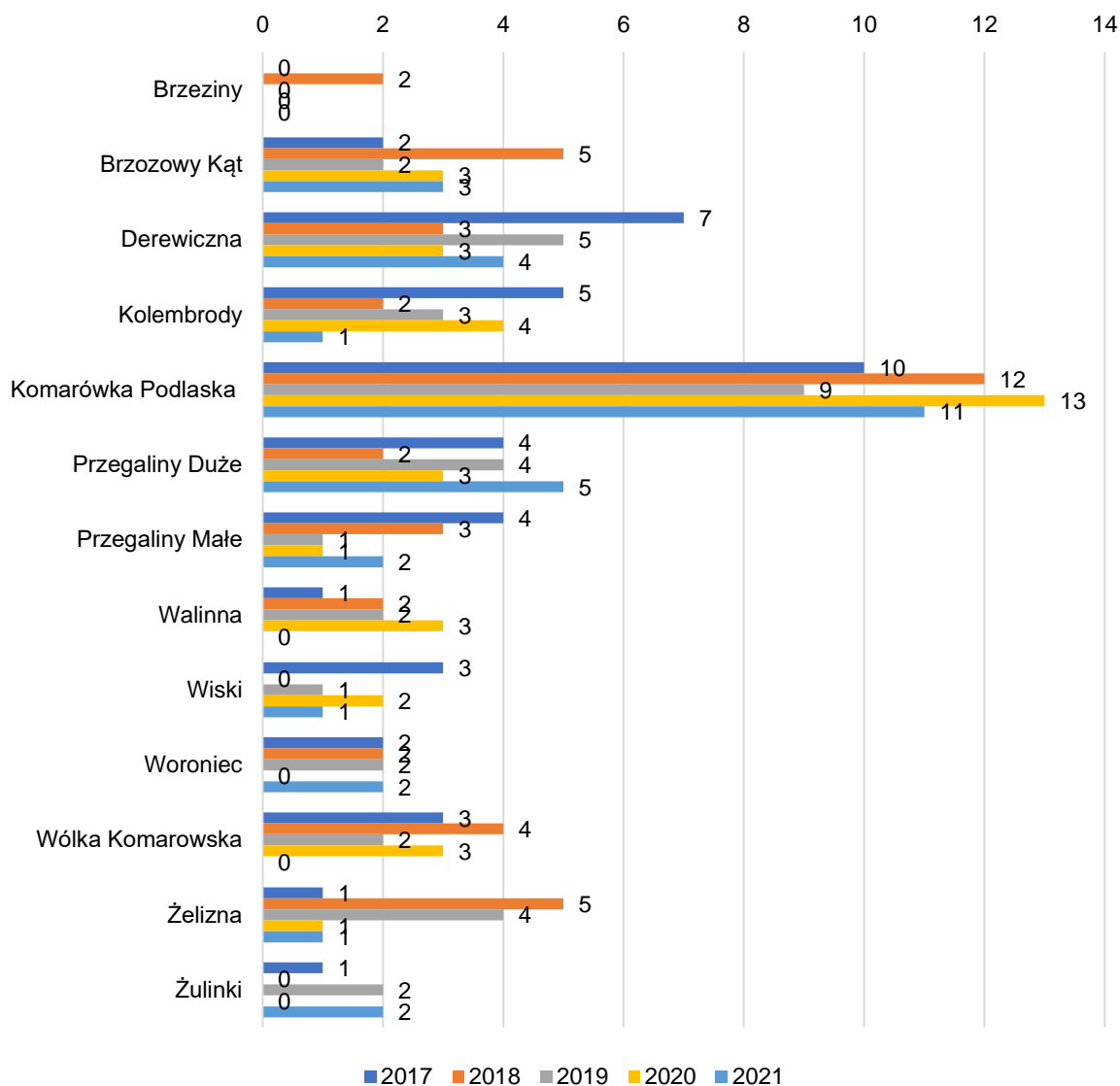


Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Komarówce Podlaskiej

Na przestrzeni lat 2017-2021 spadła liczba urodzeń na terenie gminy Komarówka Podlaska. W 2017 r. wyniosła ona 43, a w 2021 32 (spadek o 25,58%). Najwyższy spadek odnotowano na terenie sołectwa Kolembrody (o 4 urodzenia), Derewiczna (o 3 urodzenia) oraz Wólka Komarowska (o 3 urodzenia). W Brzezinach odnotowano urodzenia jedynie w 2018 roku (2).

W czterech sołectwach odnotowano wzrost liczby urodzeń na przestrzeni lat 2017-2021: Brzozowy Kąt, Komarówka Podlaska, Przegaliny Duże, Żulinki.

Wykres 2 Liczba urodzeń w gminie Komarówka Podlaska w latach 2017-2021



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Komarówce Podlaskiej

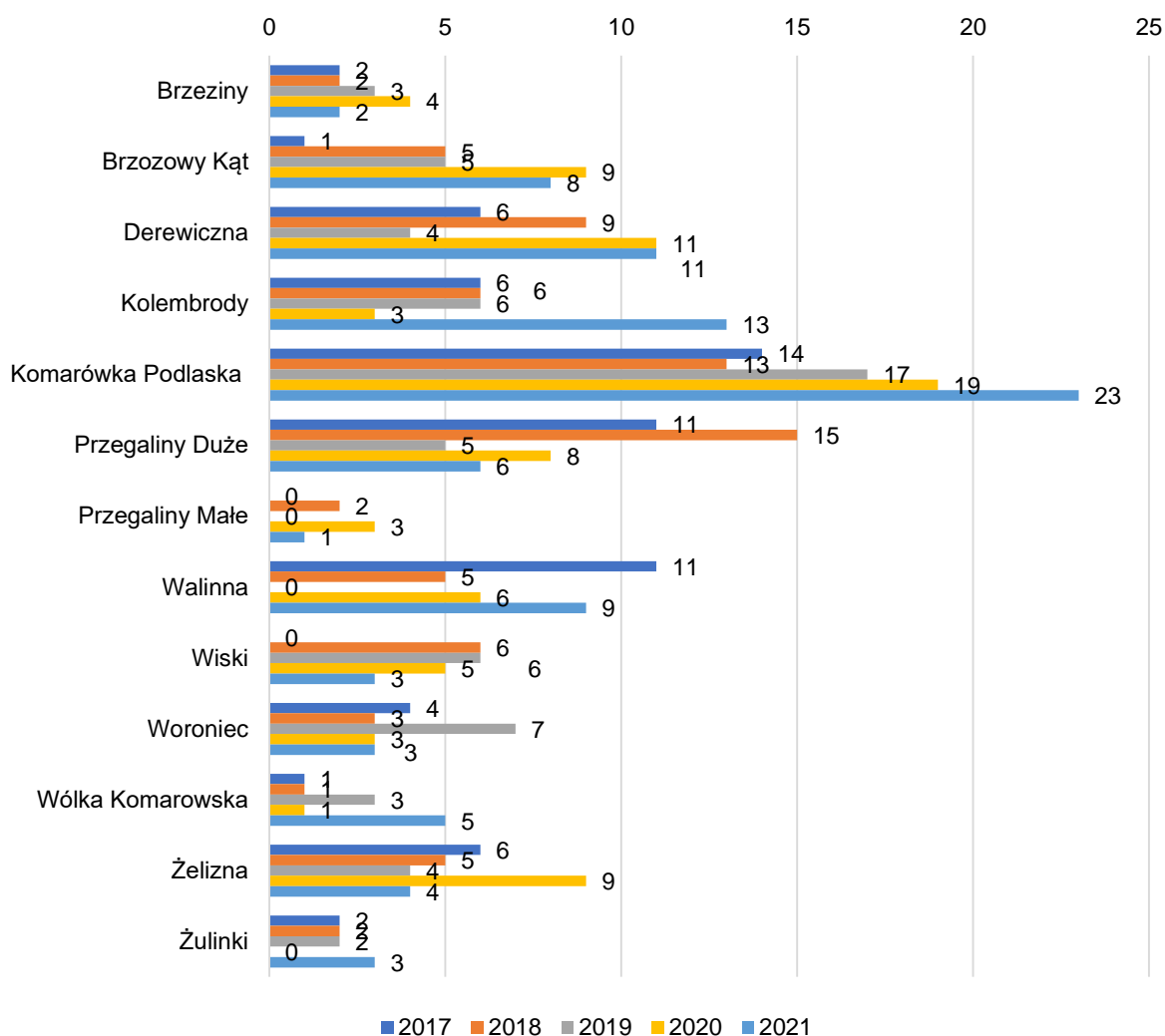
W badanym okresie odnotowano wysoki wzrost liczby zgonów, z 64 w 2017 r. do 91 w 2021 r. (czyli o ok. 42,19%). Niewątpliwie na taki stan rzeczy miała również wpływać panująca od marca 2020 r. pandemia COVID-19 – nie tylko wzrost zgonów spowodowanych jedynie zachorowalnością w efekcie wirusa SARS-CoV-2, ale również znacznym zmniejszeniem dostępności usług medycznych. W świetle danych GUS w latach 2020 i 2021 według struktury wieku zanotowano wzrost niemal we wszystkich grupach wieku. Największe zwwyżki (11%) odnotowano wśród osób w grupie 65-74 lata. Zmiany w umieralności pozostają w ścisłym związku ze zmianami w strukturze przyczyn zgonów. Według wstępnych danych o zgonach za 2021 rok – podobnie jak w latach ubiegłych – głównymi przyczynami zgonów były choroby układu krążenia i choroby nowotworowe, ale obie grupy odpowiadały już jedynie za nieco ponad połowę wszystkich zgonów. W stosunku do 2020 r. udział ten obniżył się o prawie 6%. Spadki

obserwujemy niemal we wszystkich klasach przyczyn zgonów. Zmiany te są pochodną pandemii, w wyniku której w 2021 r. zmarło w Polsce ponad 91 tys. osób, co oznacza, że zgony z powodu COVID-19 stanowiły blisko 18% wszystkich zgonów. Zwiększona w 2021 r. umieralność miała bez wątpienia związek z pojawieniem się kolejnych fal pandemii wywołanej wirusem SARS-CoV2. Udział bezpośrednich ofiar COVID-19 w ogólnej liczbie zgonów był jedynie o 1% niższy niż zgonów z powodu chorób nowotworowych.⁴

Najwyższy procentowy wzrost zauważamy w Brzozowym Kącie (z 1 do 8), Wólce Komarowskiej (z 1 do 5), Kolembrodach (z 6 do 13) oraz Wiskach (z 0 do 3). Spadek liczby zgonów odnotowano w sołectwach: Przegaliny Duże, Walinna, Woroniec oraz Żelizna.

Wykres 3 Liczba zgonów w gminie Komarówka Podlaska w latach 2017-2021

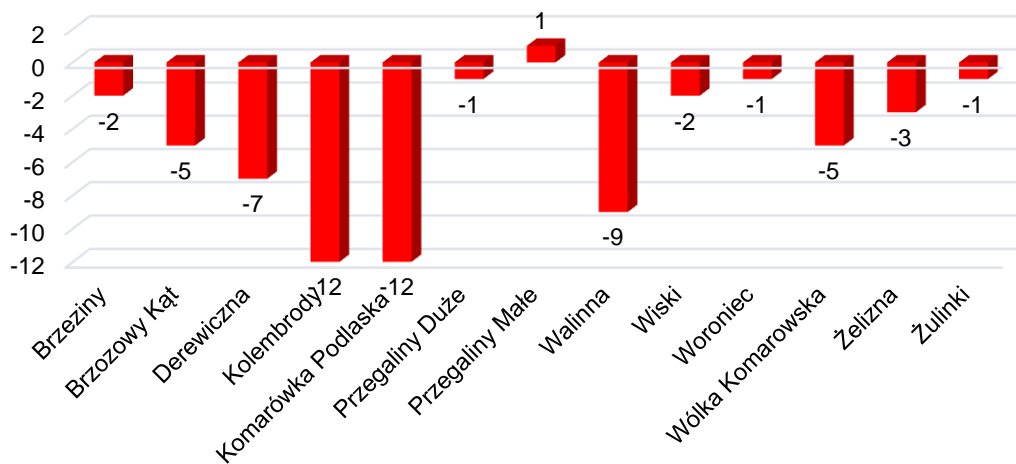
⁴ Źródło danych GUS - *Umieralność w 2021 roku - Zgony według przyczyn – dane wstępne*



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Komarówce Podlaskiej

Najważniejszym czynnikiem wpływającym na zmiany liczby ludności jest przyrost naturalny. Gmina Komarówka Podlaska w 2021 r. zanotowała ujemny przyrost naturalny wynoszący -59. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu równemu -13,82 na 1000 mieszkańców gminy Komarówka Podlaska. Dla porównania przyrost naturalny w 2017 roku wynosił -21, co odpowiada wskaźnikowi przyrostu -4,62 na 1000 mieszkańców. Na przestrzeni lat 2017-2021 obserwujemy zatem utrzymanie się ujemnego przyrostu naturalnego. Najniższy wskaźnik przyrostu naturalnego w 2021 r. zanotowały jednostki referencyjne Kolembrody, gdzie przyrost wyniósł -12, Komarówka Podlaska ze wskaźnikiem na poziomie -12 i Walinna (-9).

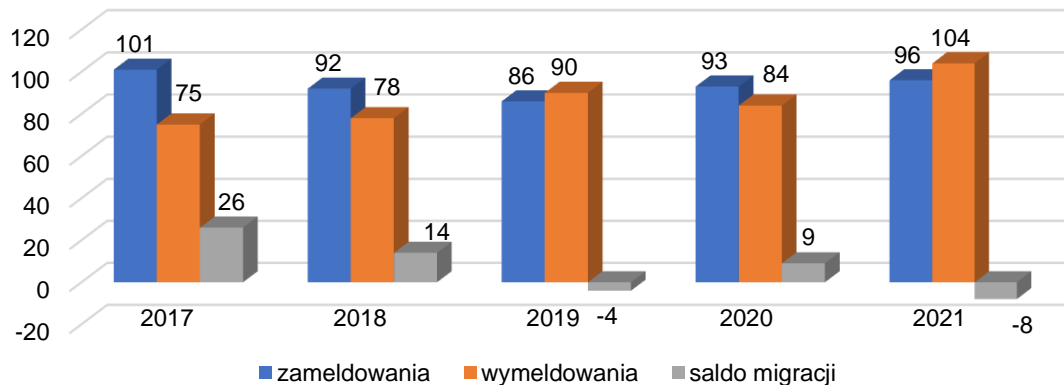
Wykres 4 Wskaźnik przyrostu naturalnego w gminie Komarówka Podlaska w 2021 r. wg jednostek referencyjnych



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Komarówce Podlaskiej

Kolejny element wpływający na ludność obszaru to saldo migracji. Procesy migracyjne odgrywają decydującą rolę nie tylko w zakresie ogólnej liczby mieszkańców, lecz również wpływają na przemiany struktury wiekowej ludności. Na obszarze gminy Komarówka Podlaska w latach 2017-2021 notuje się tendencję spadkową w zakresie salda migracji. W 2021 r. analizowany wskaźnik osiągnął najniższą wartość na przestrzeni lat 2017-2021 i wyniósł -8. Porównując do salda migracji w powiecie radzyńskim (np. w 2020 r. wartość - -269), wskaźnik ten w gminie Komarówka Podlaska przybiera dość wysokie wartości w analizowanym okresie. Największy poziom wskaźnika salda migracji osiągnął w 2021 r. w obszarach referencyjnych: Derewiczna, gdzie osiągnął wartość +9 oraz Komarówka Podlaska, gdzie wyniósł +6. Z najmniej korzystną sytuacją mamy do czynienia w obszarze referencyjnym Kolembrody, gdzie wartość wskaźnika salda migracji kształtuje się na poziomie -9.

Wykres 5 Zameldowania, wymeldowania i saldo migracji w gminie Komarówka Podlaska w latach 2017-2021

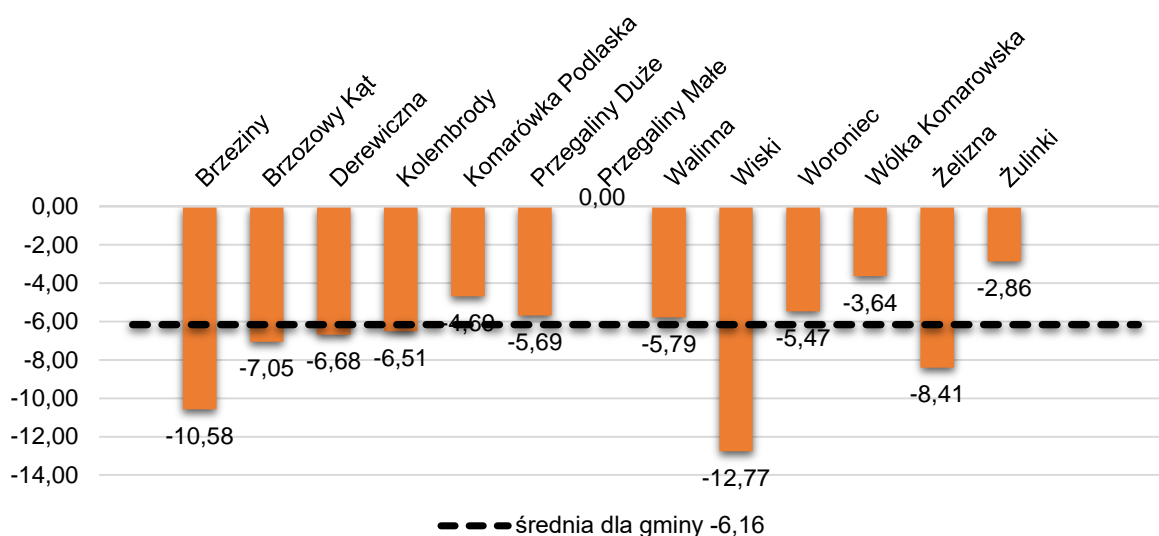


Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Komarówce Podlaskiej

W celu zbudowania syntetycznego wskaźnika problemów społecznych, w pierwszej kolejności badaniu poddano kwestie negatywnych trendów demograficznych. Wzięto pod uwagę zagadnienia dotyczące zmiany liczby mieszkańców i czynników wpływających na te zmiany. Analizie poddano cztery zagadnienia: zmianę liczby ludności gminy na przestrzeni lat 2017-2021, liczbę urodzeń przypadających na 100 mieszkańców w 2021 r., liczbę zgonów na 100 mieszkańców w 2021 r. oraz liczbę osób, które wymeldowały się z terenu gminy przypadającą na 100 mieszkańców w 2021 r. Uznano, iż ww. kwestie stanowią najistotniejsze wyznaczniki pozwalające na zdiagnozowanie obszarów charakteryzujących się największą koncentracją negatywnych zjawisk społecznych.

Pierwszy z badanych wskaźników obrazuje procentową zmianę liczby mieszkańców w latach 2017-2021. Na przestrzeni badanego okresu zauważalny jest systematyczny ubytek liczby mieszkańców (w 2017 r. liczba mieszkańców gminy wynosiła: 4 549 osób, natomiast w 2021 r. 4 269 osób). Przedmiotowy wskaźnik obrazuje w sposób najbardziej trafny niekorzystne trendy demograficzne zauważalne w większości jednostek analitycznych wchodzących w skład gminy. Na podstawie danych udostępnionych przez Urząd Gminy Komarówka Podlaska oszacowano, iż średnia wartość wskaźnika (dot. całej gminy) kształtuje się na poziomie -6,16. W Przegalinach Małych wskaźnik wyniósł 0, gdyż liczba ludności w 2017 i 2021 r. była na tym obszarze analogiczna (131 mieszkańców). W pozostałych dwunastu sołectwach badany wskaźnik przyjął wartości poniżej zera. Najgorzej sytuacja prezentuje się w analizowanym okresie w sołectwie Wiski, gdzie nastąpił największy spadek liczby ludności w porównaniu z pozostałymi jednostkami w gminie (-12.77).

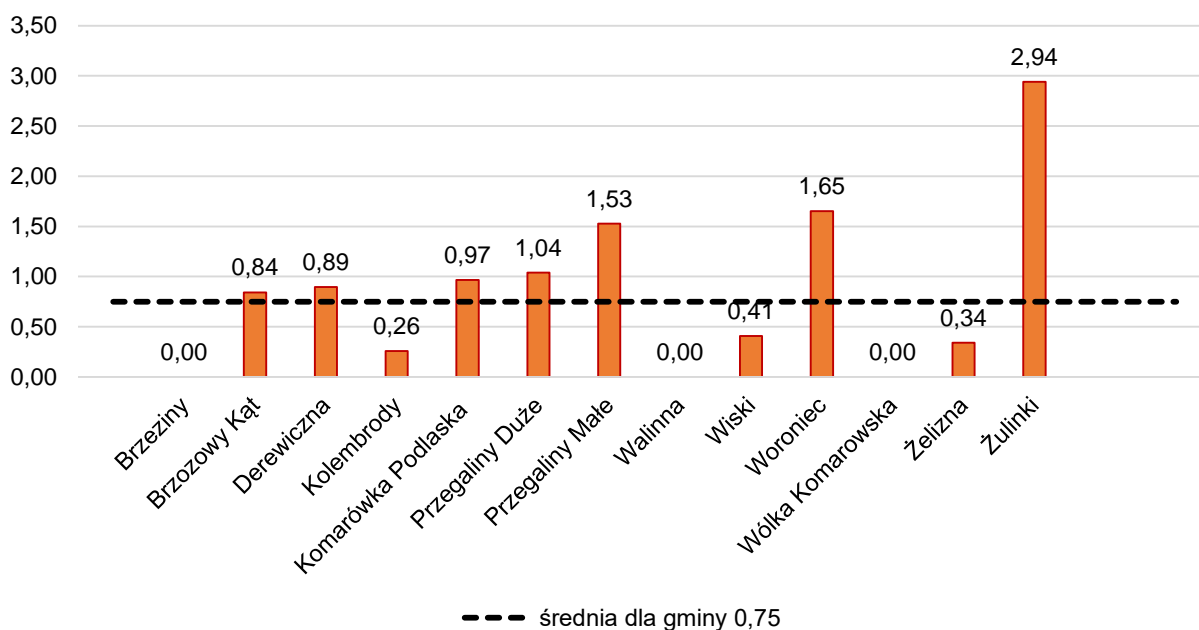
Wykres 6 Wskaźnik delimitacyjny nr 1 - Zmiana liczby mieszkańców w latach 2017-2021 (%)



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Komarówce Podlaskiej

Następnie analizie poddano wskaźnik liczby urodzeń przypadających na 100 osób zamieszkujących teren gminy w 2021 r. Najwyższą wartość tego wskaźnika odnotowano w sołectwie Żulinki, prawie czterokrotnie wyższą od średniej gminnej (0,75). W dobrej sytuacji znalazły się sołectwa Woroniec, Przegaliny Małe, Przegaliny Duże, Komarówka Podlaska, Derewiczna i Brzozowy Kąt, gdzie wskaźnik również przyjął wartości powyżej średniej gminnej. W sołectwach: Brzeziny, Walinna i Wólka Komarowska wskaźnik przyjął wartość 0, gdyż na tych obszarach w 2021 nie odnotowani ani jednego urodzenia.

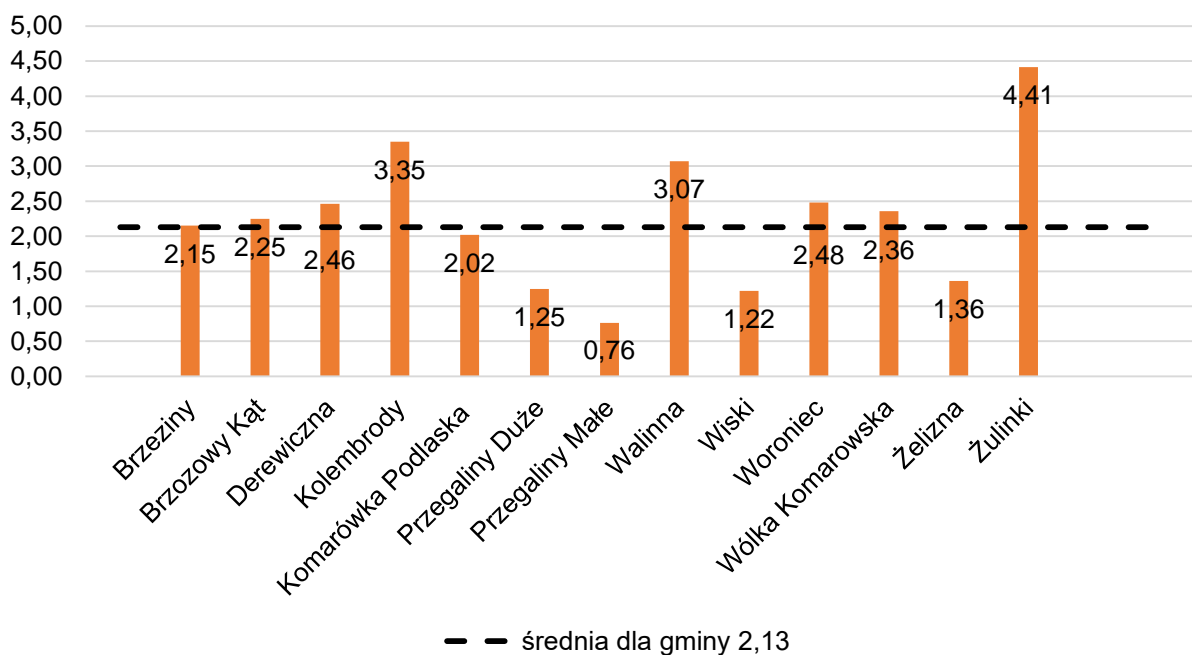
Wykres 7 Wskaźnik delimitacyjny nr 2 - Liczba urodzeń na 100 mieszkańców w 2021 r.



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Komarówce Podlaskiej

Kolejnym wskaźnikiem, który obrazuje niekorzystne zmiany demograficzne zachodzące w gminie Komarówka Podlaska, jest liczba zgonów w przeliczeniu na 100 mieszkańców w 2021 r. Najwyższą liczbę zgonów przypadających na 100 osób odnotowano w sołectwie Żulinki (4,41) oraz Kolembrody (3,35). Sołectwami, w obrębie których liczba zgonów na 100 mieszkańców kształtowała się na poziomie powyżej średniej dla gminy Komarówka Podlaska (2,13) były również: Walinna (3,07), Woroniec (2,48), Derewiczna (2,46), Wólka Komarowska (2,36), Brzozowy Kąt (2,25) oraz Brzeziny (2,15). W pozostałych pięciu sołectwach wskaźnik przyjął wartości poniżej średniej gminnej.

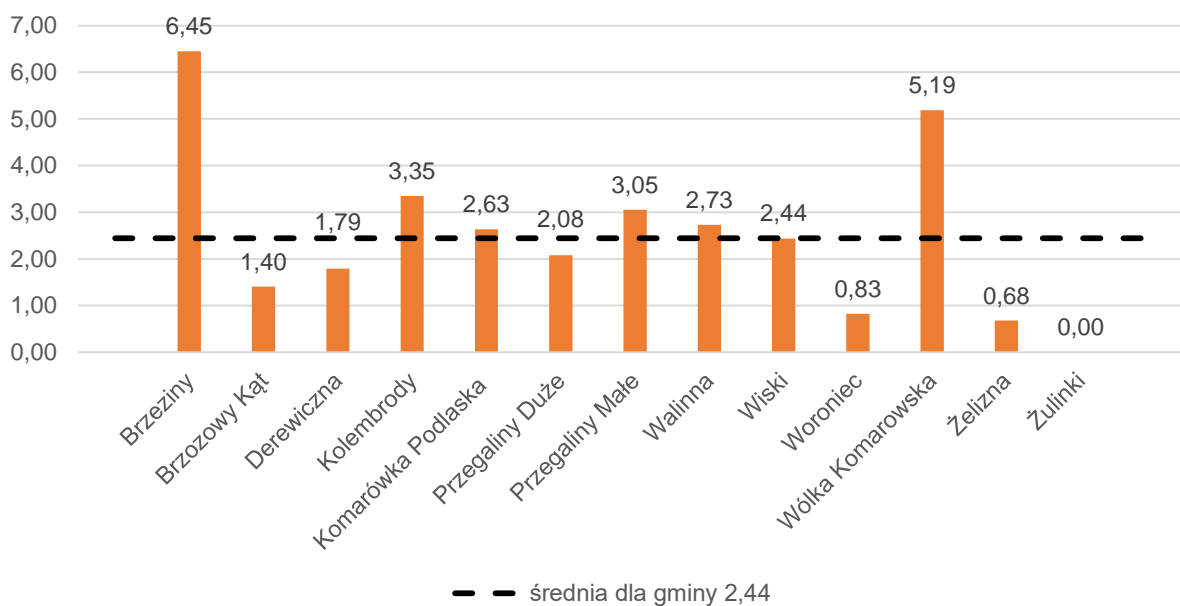
Wykres 8 Wskaźnik delimitacyjny nr 3 - Liczba zgonów na 100 mieszkańców w 2021 r.



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Komarówce Podlaskiej

Ostatnim wskaźnikiem w obrębie zmiany liczby mieszkańców gminy, który wzięto pod uwagę na potrzeby niniejszego opracowania, była liczba osób, które się wymeldowały z terenu gminy w 2021 r. w przeliczeniu na 100 mieszkańców. Średnia w gminie wyniosła w 2021 r. 2,44. W siedmiu sołectwach wskaźnik ten kształtował się na poziomie wyższym niż średnia gminna, z najwyższą wartością w sołectwie Brzeziny (6,45). Wskaźnik w Żulinkach wyniósł 0, gdyż w 2021 r. nikt się nie wymeldował z tego sołectwa.

Wykres 9 Wskaźnik delimitacyjny nr 4 - Liczba osób, które się wymeldowały z terenu gminy w 2021 r. na 100 mieszkańców

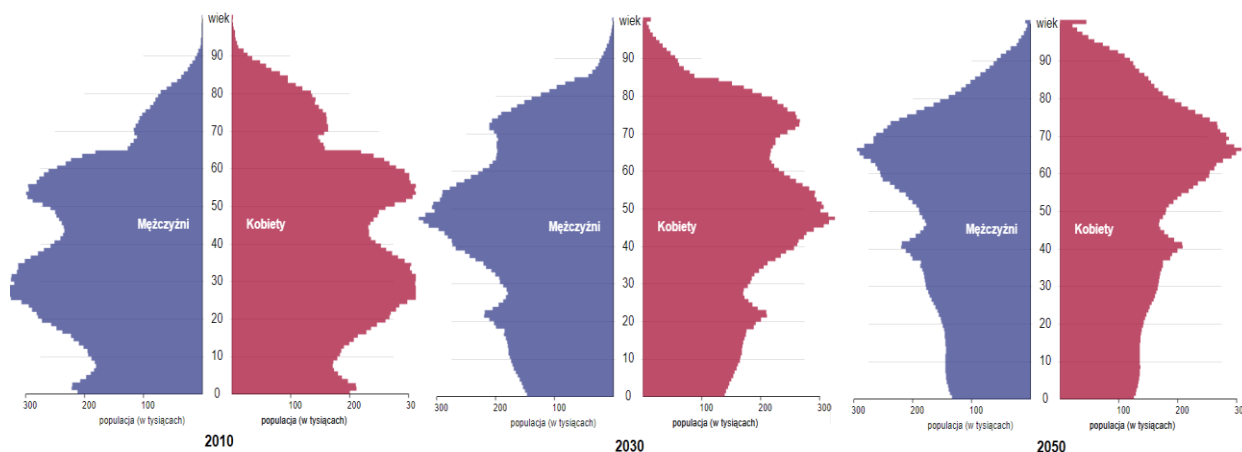


Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Komarówce Podlaskiej

4.2.2 STRUKTURA WIEKU MIESZKAŃCÓW

Struktura wieku mieszkańców stanowi istotny element decydujący zarówno o możliwościach rozwojowych danej jednostki, jak również wpływający na kształtowanie systemu polityki społecznej. Zaprezentowane poniżej piramidy wieku Polski prognozują pogłębianie się występujących obecnie negatywnych zjawisk demograficznych. W kolejnych okresach zauważalne jest zwężenie podstaw piramidy, co wskazuje na zmniejszający się przyrost naturalny na terenie kraju. Systematycznie rozszerza się natomiast wierzch piramidy, co świadczy o zwiększaniu liczby osób w wieku poprodukcyjnym. W kolejnych okresach piramida ma charakter coraz bardziej regresywny.

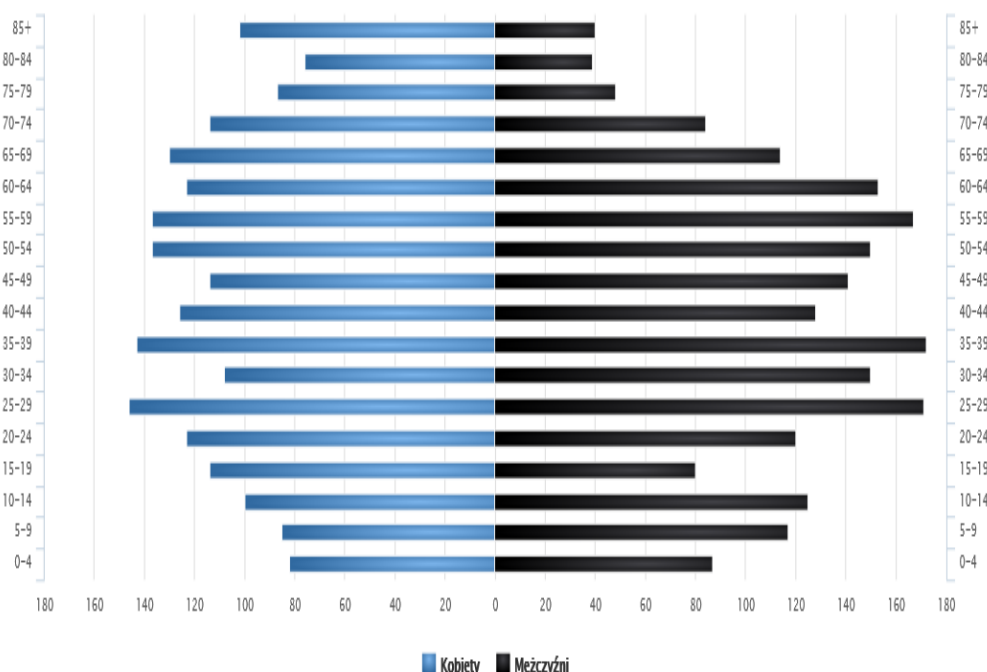
Rysunek 4 Struktura ludności Polski na przestrzeni lat 2010-2050



Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Analiza danych dotyczących wieku mieszkańców gminy Komarówka Podlaska wskazuje także na występowanie negatywnych zjawisk, charakterystycznych dla całej Polski. Zauważalny jest trend stopniowego starzenia się populacji ludności gminy. Wskazuje na to poniższa piramida wieku i płci (dane GUS 2020 r.; portal: Polska w liczbach), której kształt ma charakter regresywny (zbliżony do kształtu piramidy dla mieszkańców całego kraju w 2020 r.). Zgodnie z danymi GUS średni wiek mieszkańców gminy Komarówka Podlaska w 2020 r. wynosił: 42,8 lat (dla kobiet 44,7, a dla mężczyzn 40,9). Jest to wartość nieznacznie wyższa od średniej wojewódzkiej, która kształtowała się na poziomie 42,4 lata i średniej krajowej – 42,0 lata.

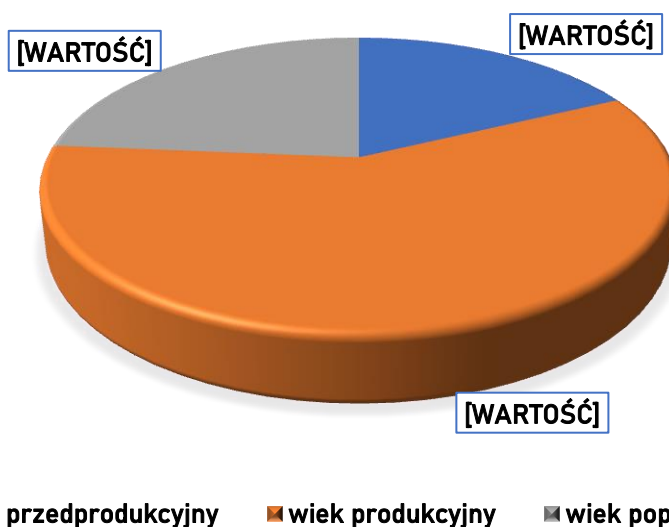
Wykres 10 Piramida wieku i płci mieszkańców gminy Komarówka Podlaska w 2020 r.



Źródło: https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Komarowka_Podlaska

Zjawisko starzenia się społeczności gminy Komarówka Podlaska jest jeszcze mocniej zauważalne, gdy dokonamy analizy danych dotyczących udziału ludności z poszczególnych ekonomicznych grup wiekowych oraz zmiany ich udziału w badanym okresie. Na koniec 2021 r. udział osób wg. poszczególnych ekonomicznych grup na terenie gminy kształtował się w następujący sposób: 17,83% stanowiła ludność w wieku przedprodukcyjnym, 58,51% ludność w wieku produkcyjnym oraz 17,83% ludność w wieku poprodukcyjnym. Dane te są zbliżone do średnich wielkości dla powiatu radzyńskiego, które wynosiły w 2020 r. odpowiednio: 18,8%, 60,2% i 20,9%.

Wykres 11 Udział ludności z poszczególnych grup ekonomicznych w ogólnej liczbie mieszkańców w 2021 r.

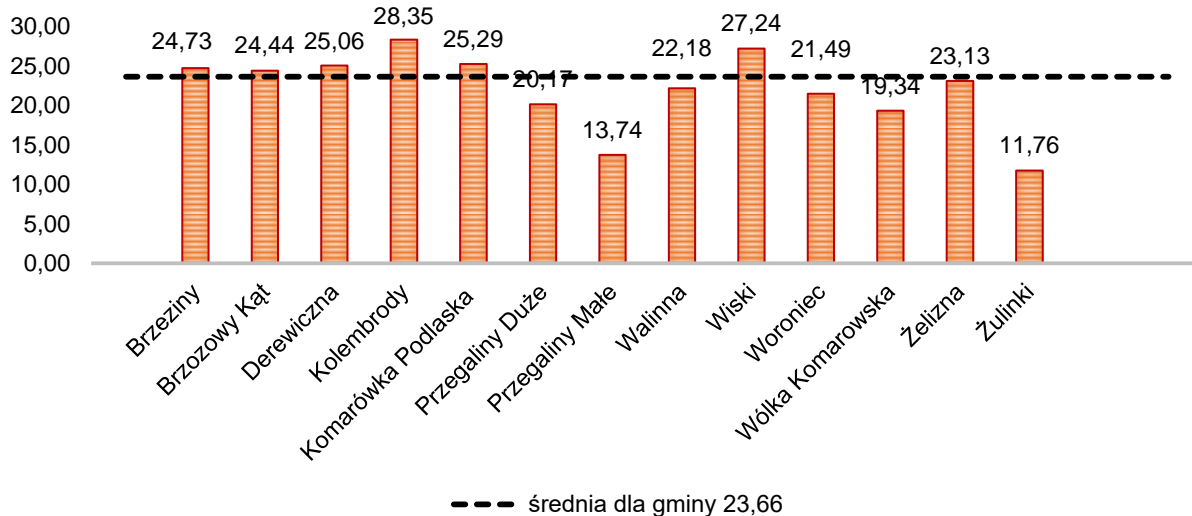


Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Komarówce Podlaskiej

W celu zbudowania syntetycznego wskaźnika problemów społecznych analizie poddano kolejne dwa wskaźniki cząstkowe. Pierwszy ze wskaźników delimitacyjnych obrazuje współczynnik obciążenia osobami w wieku poprodukcyjnym przypadającymi na 100 mieszkańców gminy w 2021 r. Drugi natomiast wskazuje dynamikę zmianę (%) ww. wskaźnika na przestrzeni lat 2017-2021.

Pierwszy wskaźnik obrazuje niekorzystny trend demograficzny zauważalny na obszarze gminy i świadczy o niekorzystnej strukturze wieku mieszkańców. Na podstawie danych udostępnionych przez Urząd Gminy w Komarówce Podlaskiej oszacowano, iż średnia wartość wskaźnika pn. „Liczba osób w wieku poprodukcyjnym na 100 mieszkańców w 2021 r.” kształtowała się na poziomie 23,66. Szczególnie niekorzystną sytuację, gdzie wskaźnik osiąga wartość powyżej średniej dla gminy, odnotowano sześciu sołectwach: Kolembrody, Wiski, Komarówka Podlaska, Derewiczna, Brzeziny i Brzozowy Kąt. Z najlepszą sytuacją mamy do czynienia w sołectwie Żulinki, gdzie wartość wskaźnika jest dwukrotnie niższa od średniej gminnej.

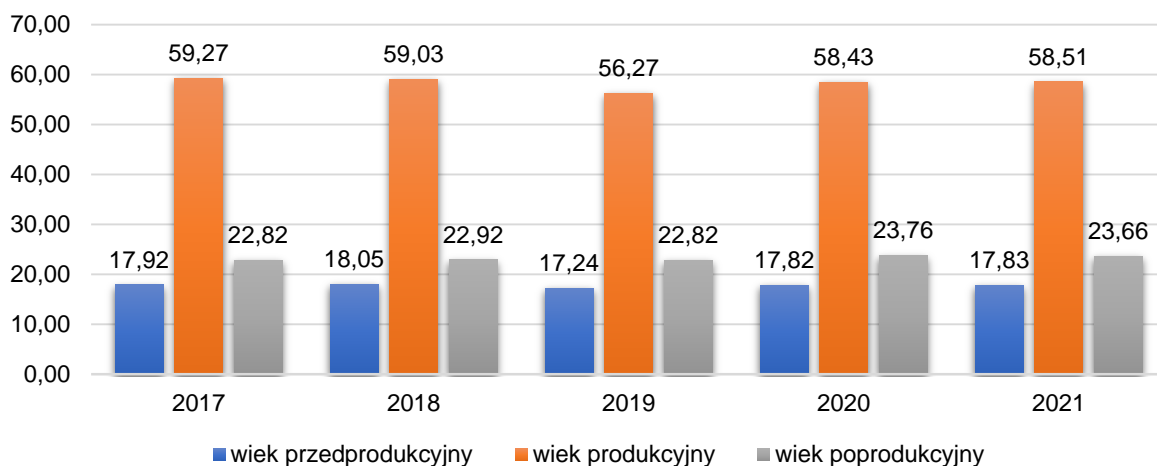
Wykres 12 Wskaźnik delimitacyjny nr 5 - Liczba osób w wieku poprodukcyjnym na 100 mieszkańców w 2021 r.



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Komarówce Podlaskiej

O sytuacji problemowej dużo „mówią” nie tylko dane aktualne (obrazujące bieżący stan), lecz również dane pozwalające określić dynamikę zachodzących zmian w analizowanej sferze. W związku z tym, kolejny z badanych wskaźników obrazuje zmianę liczby osób w wieku poprodukcyjnym przypadającą na 100 mieszkańców na przestrzeni lat 2017-2021. W tym okresie udział osób w wieku poprodukcyjnym kształtował się na następującym poziomie: 2017 r.- 22,82, 2018 r. – 22,92, 2019 r. – 22,82, 2020 r. – 23,76 oraz 2021 r. - 23,66. Na przestrzeni badanych pięciu lat wartość tego wskaźnika dla całej gminy wzrosła o 3,68%. W badanym okresie na niemal zbliżonym poziomie pozostawała liczba osób w wieku przedprodukcyjnym przypadająca na 100 mieszkańców (odpowiednio: 17,92; 18,05; 17,24; 17,82; 17,83), jednocześnie nieznacznie zmalała liczba osób w wieku produkcyjnym przypadających na 100 mieszkańców (o 1,27%).

Wykres 11 Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym przypadająca na 100 mieszkańców na terenie gminy Komarówka Podlaska w latach 2017-2021

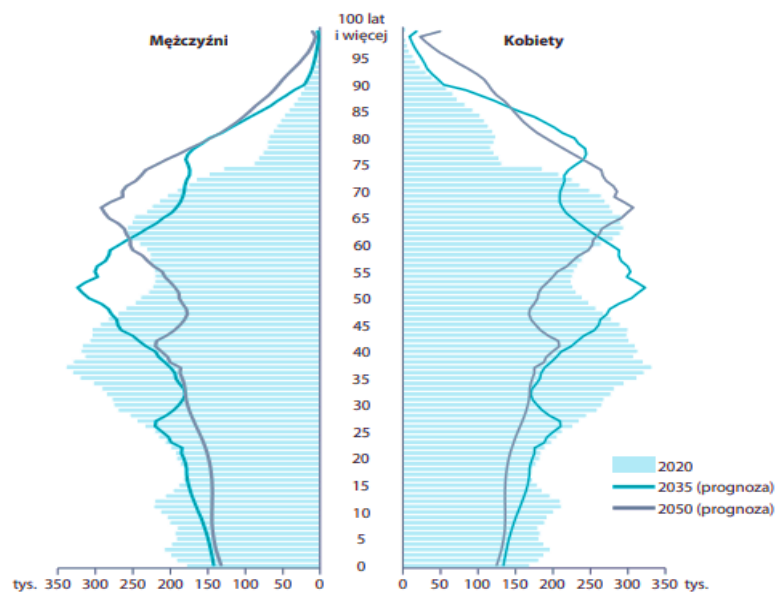


Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Komarówce Podlaskiej

Zjawisko starzenia się społeczeństwa jest powszechne nie tylko w gminie Komarówka Podlaska, powiecie radzyńskim czy województwie lubelskim, lecz również na terenie całego kraju. Dodatkowo, liczne opracowania i prognozy demograficzne (w tym m.in. GUS) wskazują, iż zjawisko to będzie przybierać na sile. Jak wskazują publikacje w ostatnich latach obserwowany jest w Polsce nasilający się proces starzenia się społeczeństwa. Udział osób starszych w populacji mieszkańców Polski systematycznie rośnie. Na koniec 2020 r. liczba osób w wieku 60 lat i więcej wyniosła 9,8 mln i w stosunku do roku poprzedniego zwiększyła się o 1,0%. Odsetek osób starszych w populacji Polski osiągnął poziom 25,6%. Według prognozy GUS, liczba ludności w wieku 60 lat i więcej w Polsce w roku 2030 ma wzrosnąć do poziomu 10,8 mln, a w 2050 r. wyniesie 13,7 mln. Osoby te będą stanowiły około 40% ogółu ludności Polski. W 2020 r. wskaźnik obciążenia demograficznego osobami starszymi wzrósł do poziomu 28,2 (z 27,2 w roku 2019). Wskaźnik ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym ukształtował się na poziomie 37,5, podczas gdy rok wcześniej wynosił 36,5. Według prognozy demograficznej w perspektywie do roku 2050 populacja Polski będzie stawała się coraz starsza. Równoległe do przewidywanego spadku liczby ludności o 4,3 mln osób do roku 2050, spodziewany jest stały wzrost liczby ludności w wieku senioralnym.⁵

Wykres 13 Ludność wg płci i wieku. Stan w dniu 31 grudnia 2020 r., 2035 r. i 2050 r.

⁵ Zaczepnięte z: „Sytuacja osób starszych w Polsce w 2020 r.” GUS, Warszawa, Białystok 2021



Źródło: „Sytuacja osób starszych w Polsce w 2020 r.” GUS, Warszawa, Białystok 2021

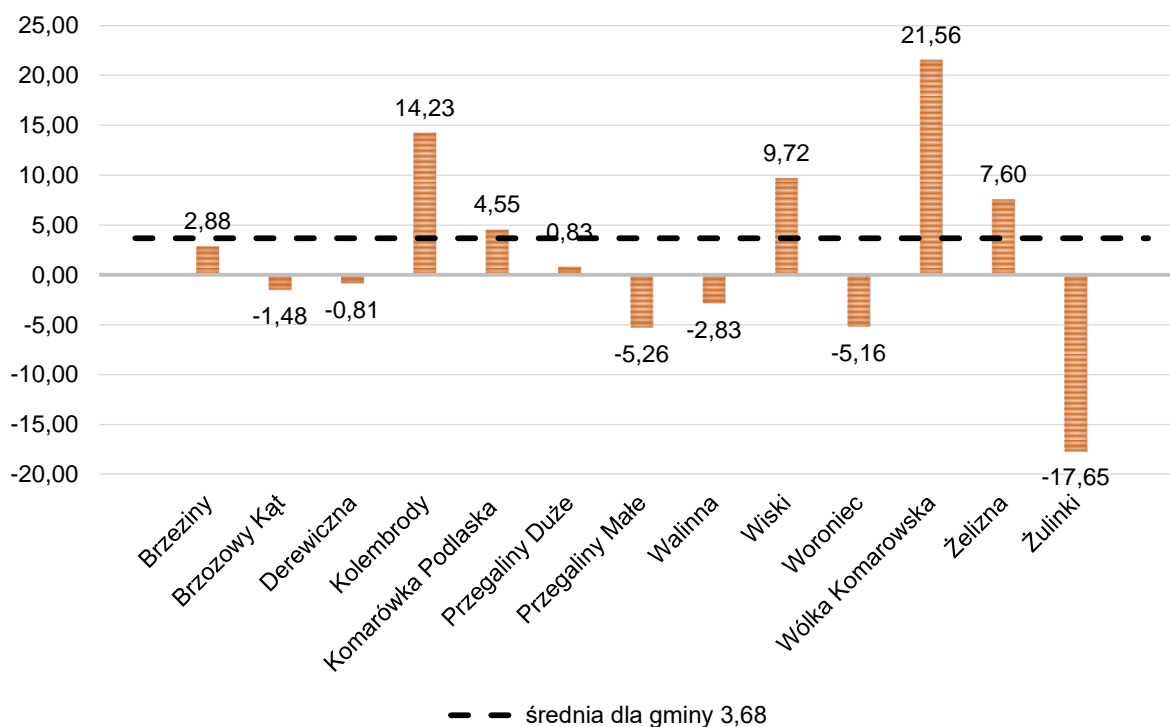
Stopniowe starzenie się społeczeństwa generuje szereg problemów (m.in. zmniejszanie zasobu siły roboczej, osłabienie lokalnego kapitału ludzkiego czy pogarszanie struktury rynku pracy). Zjawisko starzenia się populacji ma również skutki ekonomiczne dla systemu finansów publicznych w postaci wzrostu kosztów opieki zdrowotnej i opieki nad ludźmi starszymi.

W ramach kwestii dotyczących struktury wiekowej mieszkańców, tworząc syntetyczny wskaźnik problemów społecznych, analizie poddano również zagadnienie dynamiki zmiany liczby osób w wieku poprodukcyjnym przypadających na 100 mieszkańców gminy Komarówka Podlaska w latach 2017-2021. Pozytywny trend odnotowano na terenie sześciu jednostek: Derewiczna, Brzozowy Kąt, Walinna, Woroniec, Przegaliny Małe i Żulinki, gdzie wskaźnik przyjmuje wartość ujemną. W pozostałych jednostkach referencyjnych odnotowano przyrost ww. grupy ludności. Największy przyrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym przypadających na 100 mieszkańców odnotowano w sołectwach, w których wartość wskaźnika kształtuje się na poziomie wyższym niż średnia dla gminy (3,68%). Są to poniższe sołectwa:

- Wólka Komarowska – 17,88 punktów procentowych powyżej średniej dla gminy;
- Kolembrody – 10,54 punktów procentowych powyżej średniej dla gminy;
- Wiski – 6,04 punktów procentowych powyżej średniej dla gminy;
- Żelizna – 3,92 punktów procentowych powyżej średniej dla gminy;
- Komarówka Podlaska – 0,87 punktów procentowych powyżej średniej dla gminy.

W pozostałych jednostkach referencyjnych wskaźnik przyjął wartości niższe od średniej gminnej, ale i tak wartości te kształtowały się na poziomie dodatnim. Najlepiej sytuacja prezentuje się w sołectwie Żulinki, w której na przestrzeni lat 2017-2021 odnotowano największy procentowy spadek udziału osób w wieku poprodukcyjnym przypadających na 100 mieszkańców (17,65%).

Wykres 14 Wskaźnik delimitacyjny nr 6 - Zmiana liczby osób w wieku poprodukcyjnym na 100 mieszkańców w latach 2017-2021 (%)



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Komarówce Podlaskiej

Bezrobocie jest zjawiskiem złożonym o wymiarze ekonomicznym i społecznym, a jego konsekwencje są odczuwane przez jednostki, ich rodziny i całe społeczeństwo. Poziom bezrobocia jest jednym z najważniejszych wskaźników, który pozwala ocenić sytuację społeczną w danej jednostce. Bezrobocie stanowi bowiem jedno z głównych zjawisk kryzysowych zachodzących w sferze społecznej, które dodatkowo jest silnie skorelowane z innymi negatywnymi procesami zachodzącymi na obszarze danej jednostki (np. długotrwałe bezrobocie zwiększa ryzyko ubóstwa, wykluczenia społecznego).

Zjawisko bezrobocia, w szczególności długotrwałego (przekraczające 12 miesięcy), jest bardzo niekorzystne społecznie, gdyż wpływa negatywnie zarówno na warunki bytowe jednostki lub rodziny (długotrwały brak stałego wynagrodzenia, uzależnienie od wsparcia z systemu pomocy społecznej), jak również kondycję psychofizyczną (zaburzenia zdrowia psychicznego, dolegliwości psychosomatyczne) oraz społeczną (pogłębiająca się izolacja społeczna, spadek aktywności osoby pozostającej bez pracy). Czynniki te bardzo często skutkują wzrostem ubóstwa, pogłębiają stan wykluczenia zawodowego i społecznego (np. zanik posiadanych kwalifikacji zawodowych i trudności w przystosowaniu się do zmieniających się zasad funkcjonowania rynku pracy), a także mogą prowadzić do pojawienia się patologicznych zjawisk takich jak: nadużywanie alkoholu, przestępczość. Negatywne skutki bezrobocia odciskają

również piętno na funkcjonowaniu rodziny osoby pozostającej bez pracy. W szczególności dotyczy to dzieci osoby bezrobotnej, które odczuwając własną sytuację materialną jako gorszą, w porównaniu do swoich rówieśników, stopniowo mogą izolować się, co jest dotkliwym ograniczeniem naturalnych potrzeb związanych z rozwojem intelektualnym i społecznym.

Zgodnie z danymi udostępnionymi przez Powiatowy Urząd Pracy w Radzynie Podlaskim na przestrzeni lat 2017-2021 zauważalny jest spadek liczby osób bezrobotnych z terenu gminy Komarówka Podlaska. W kolejnych latach liczba ta wynosiła: 2017 r. - 132, 2018 r. – 117, 2019 r. – 87, 2020 r. – 93, 2021 r. – 89 (spadek o 32,58%). Sytuacja ta nie świadczy niestety o znacznej poprawie sytuacji na lokalnym rynku pracy. Biorąc pod uwagę wysokość wypłacanych świadczeń część z osób rezygnuje z rejestracji w PUP.

Tabela 5 Charakterystyka osób bezrobotnych z terenu gminy Komarówka Podlaska w 2021 r. wg. poszczególnych kategorii

Kategorie bezrobotnych	Razem	Kobiety
zamieszkali na wsi	89	42
w tym: posiadający gospodarstwo rolne	4	3
osoby w okresie do 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki	6	2
Cudzoziemcy	1	1
bez kwalifikacji zawodowych	23	11
bez doświadczenia zawodowego	34	17
kobiety, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka	-	18
osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy	77	35
do 30 roku życia	26	14
w tym: do 25 roku życia	12	5
długotrwale bezrobotne	54	24
powyżej 50 roku życia	24	6
korzystające ze świadczeń pomocy społecznej	2	2
posiadające co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia	16	14
posiadające co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia	0	0
niepełnosprawni	3	1

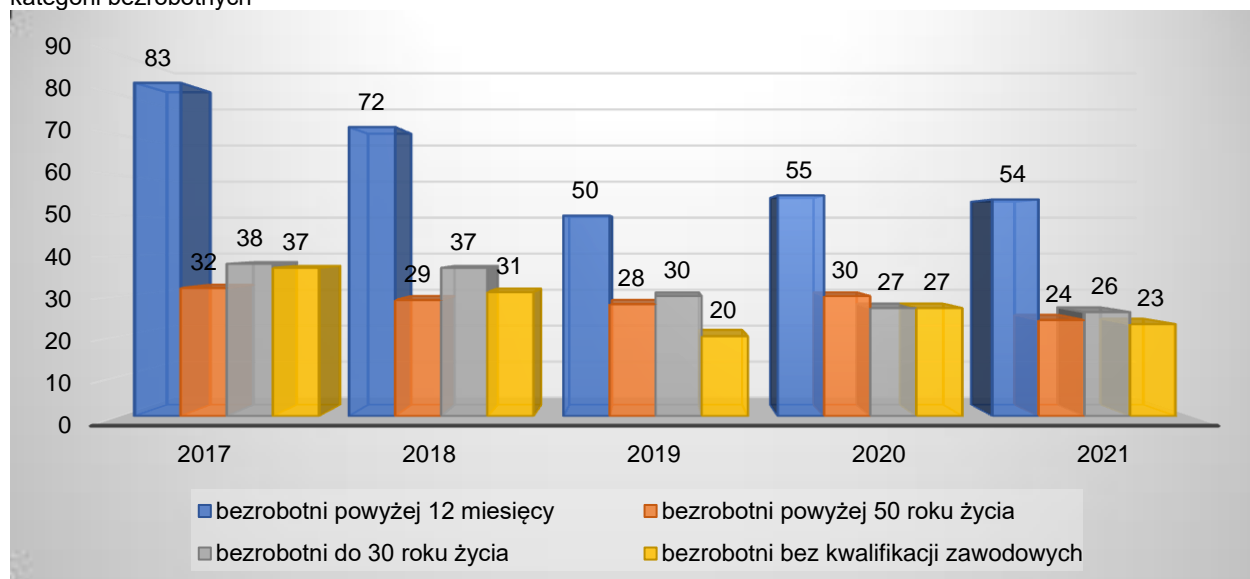
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Radzynie Podlaskim

W 2021 r. około 47,19% osób zarejestrowanych w PUP stanowiły kobiety (42 osoby). Wśród kobiet zarejestrowanych w PUP niemal 43% stanowiły kobiety, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka. Osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy stanowiły około 86,52% wszystkich zarejestrowanych w PUP (77 osób). Osoby powyżej 50 roku życia stanowiły prawie 27% wszystkich zarejestrowanych oraz osoby długotrwale bezrobotne (powyżej 12 m-cy) – 60,67%. W latach 2017-2021 spadła liczba osób długotrwale bezrobotnych z terenu gminy Komarówka Podlaska. W 2017 roku liczba długotrwale bezrobotnych wyniosła 83, a w 2021 – 54. Odnotowano spadek o 34,94%.

W analizowanym okresie zmalała liczba osób bezrobotnych poniżej 30 roku życia z 38 w 2017 roku do 26 w 2021 roku (spadek o 31,58%). Spadła także liczba osób bezrobotnych

powyżej 50 roku życia (o 25%, z 32 do 24) oraz osób bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych (spadek o 37,88%).

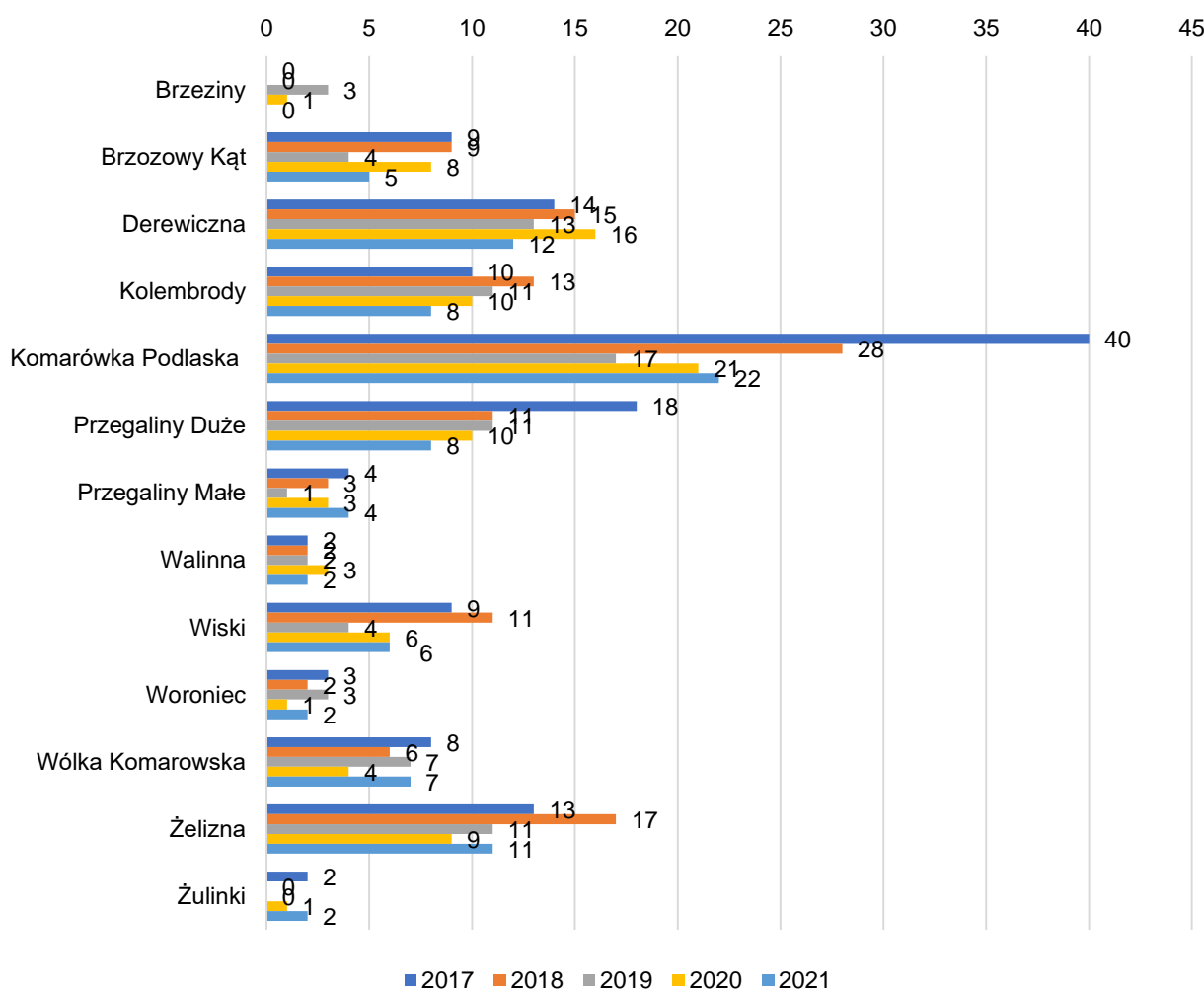
Wykres 15 Liczba osób bezrobotnych z terenu gminy Komarówka Podlaska w latach 2017-2021 wg. poszczególnych kategorii bezrobotnych



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Radzynie Podlaskim

W analizowanym okresie największą liczbę osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP stanowili mieszkańcy sołectwa Komarówka Podlaska, gdzie w latach 2017-2021 ich udział w ogólnej liczbie bezrobotnych mieszkańców całej gminy kształtował się odpowiednio na poziomie: 30,30%, 23,93%, 19,54%, 22,58% oraz 24,72%. Obserwujemy więc spadek udziału bezrobotnych mieszkańców tego obszaru w ogólnej liczbie bezrobotnych z terenu gminy. Na drugim miejscu pod względem liczebności osób bezrobotnych plasuje się sołectwo Derewiczna (udział na poziomie: 10,61%, 12,82%, 14,94%, 17,20% oraz 13,48%). Na tym obszarze odnotowano w latach 2017-2021 spadek liczby osób bezrobotnych oraz spadek ich udziału w ogólnej liczbie bezrobotnych z terenu całej gminy. W Brzezinach jedynie w 2019 i 2020 r. odnotowano bezrobotnych mieszkańców zarejestrowanych w PUP (odpowiednio 3 i 1). W Przegalinach Małych liczba bezrobotnych była w 2021 r. taka sama jak w 2017 (4 osoby), podobnie jak w miejscowości Walinna (2 osoby) oraz Żulinki (2 osoby).

Wykres 16 Liczba osób bezrobotnych z terenu gminy Komarówka Podlaska w latach 2017-2021 wg jednostek referencyjnych

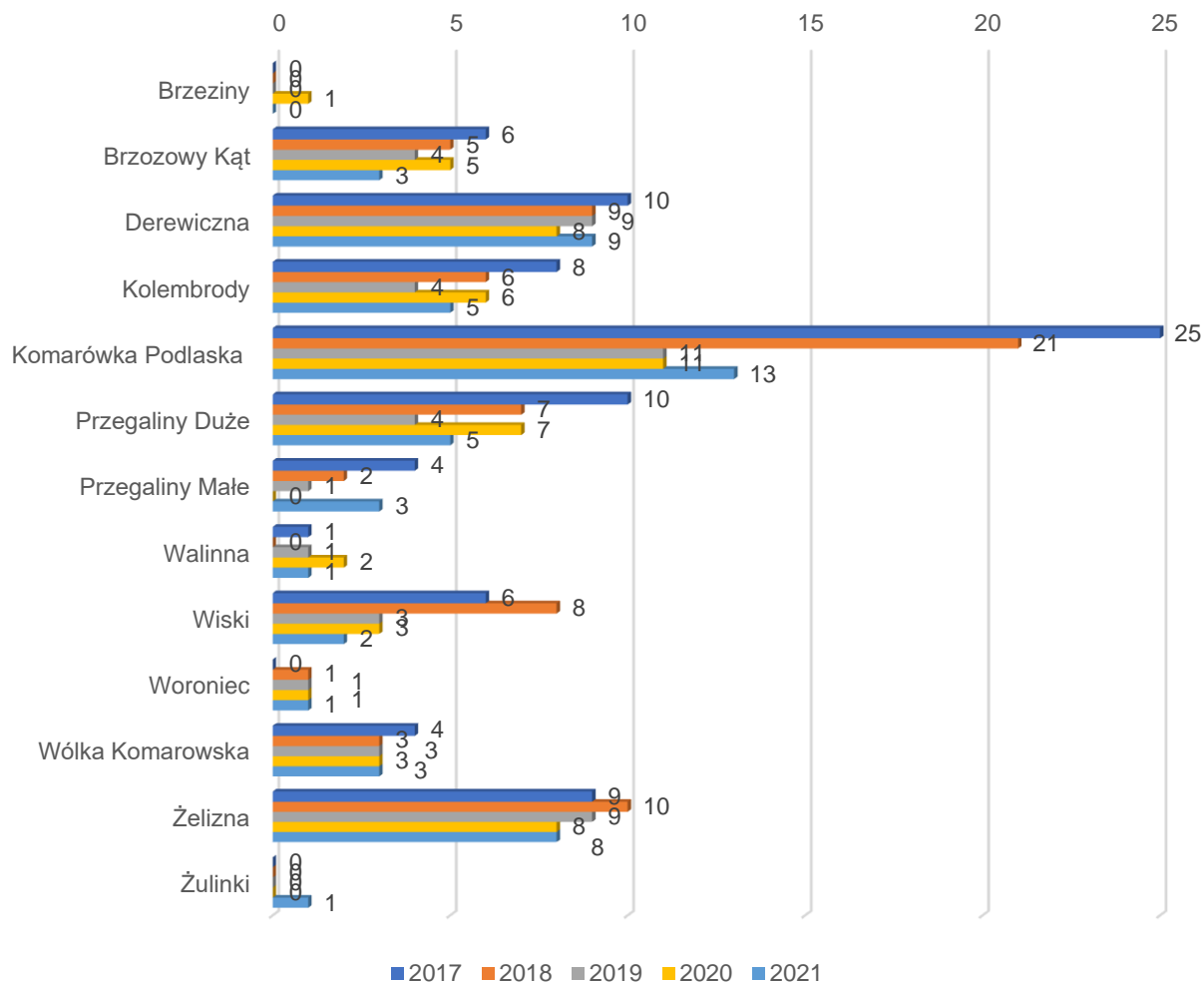


Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Radzynie Podlaskim

Szczególnie niepokoi fakt, iż w latach 2017-2021 notowany jest bardzo duży udział długotrwale bezrobotnych (tj. pozostających bez zatrudnienia powyżej 12 m-cy) w ogólnej liczbie osób zarejestrowanych bezrobotnych – kształtuje się on na poziomie: 2017 r. – 62,88%, 2018 r. – 61,54%, 2019 r. – 57,47%, 2020 r. – 59,14%, 2021r. – 60,67%. Liczba osób długotrwale bezrobotnych odzwierciedla trendy dotyczące ogólnej liczby osób bezrobotnych na terenie gminy Komarówka Podlaska. Najliczniejsza grupa ww. osób zamieszkuje obszar Komarówka Podlaska. Następna w kolejności jest Derewiczna oraz Wólka Komarowska. Możemy zaobserwować, że w analizowanym okresie w większości jednostek referencyjnych odnotowano tendencję spadkową liczby osób długotrwale bezrobotnych: Brzozowy, Derewiczna, Kolembrody, Komarówka Podlaska, Przegaliny Duże, Przegaliny Małe, Wiski, Wólka Komarowska, Żelizna oraz Żulinki. W Brzezinach na przestrzeni lat 2017-2021 odnotowano tylko jedną osobę bezrobotną (w 2020 r.). Podobna sytuacja miała miejsce w Żulinkach, gdzie jedynie w 2021 r. odnotowano jedną osobę długotrwale bezrobotną (wzrost z 0

w 2017 do 1 w 2021). W sołectwie Woroniec liczba osób długotrwale bezrobotnych również się zwiększyła o 1 w latach 2017-2021.

Wykres 17 Liczba osób długotrwale bezrobotnych (powyżej 12 m-cy) z terenu gminy Komarówka Podlaska w latach 2017-2021 wg jednostek referencyjnych



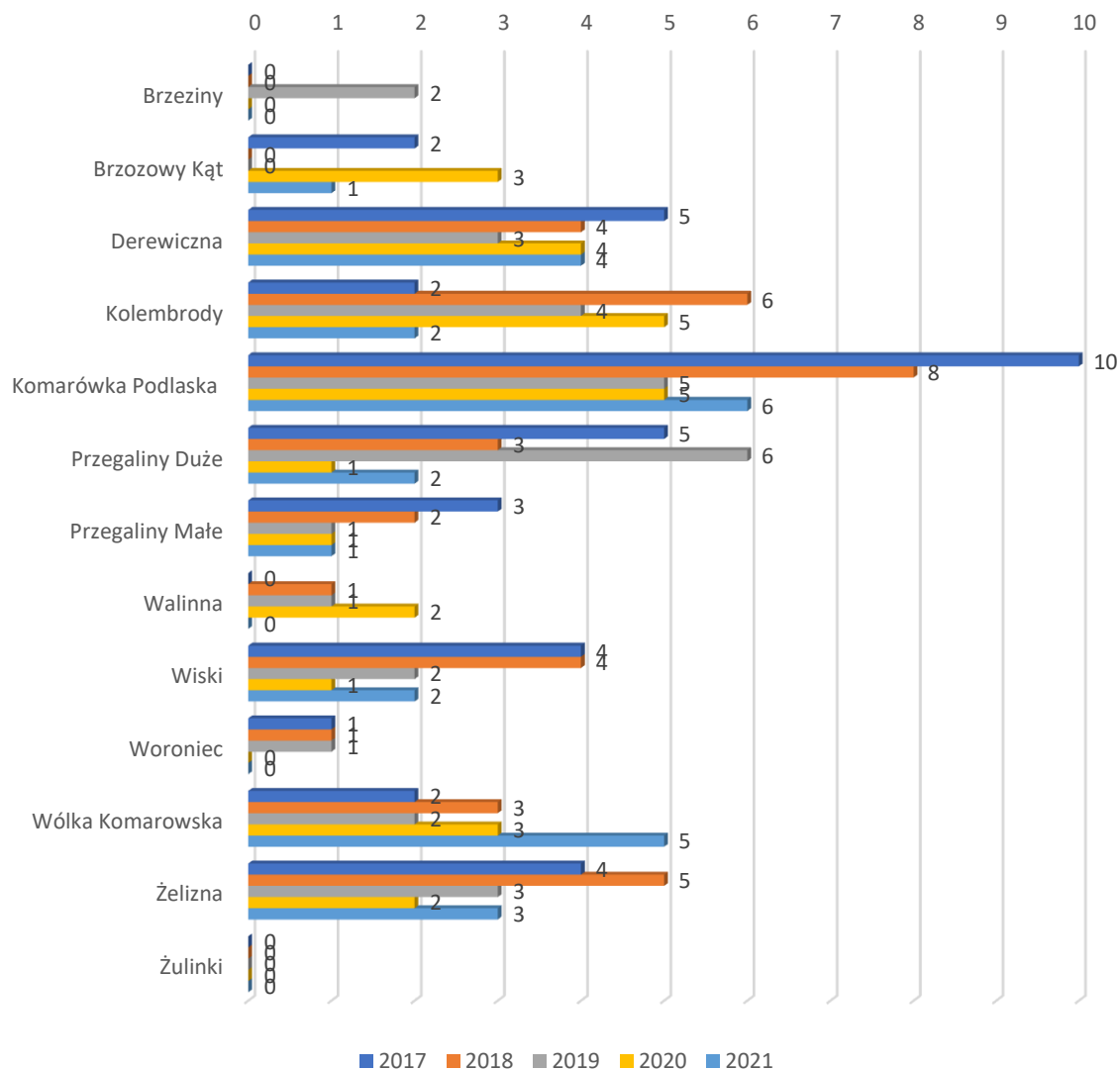
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Radzynie Podlaskim

Wśród szczególnych kategorii bezrobotnych znajdują się osoby w określonym przedziale wiekowym, tj. osoby do 30 roku życia oraz osoby powyżej 50 roku życia. W zakresie pierwszej z analizowanych grup liczba osób bezrobotnych spadła z 38 osób w 2017 r. do 26 osób w 2021 r. Jednocześnie zanotowano wzrost udziału tej grupy bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych (z 28,79% do 29,21%). Analogicznie sytuacja kształtuje się w zakresie bezrobotnych powyżej 50 roku życia, gdzie zanotowano spadek z 32 osób w 2017 r. do 21 osób w 2021 r. Zauważalny jest również wzrost udziału tej grupy w ogólnej liczbie osób bezrobotnych na terenie gminy (z 24,24% do 26,97%).

W latach 2017-2021 największa liczba osób bezrobotnych poniżej 30 roku życia zamieszkiwała sołectwo Komarówka Podlaska (odpowiednio 10,8,5,5 i 6 osób). W 2021 roku

największą liczbę bezrobotnych do 30 r. ż odnotowano, poza Komarówką Podlaską, w Wólce Komarowskiej (5 osób) oraz Derewicznej (4 osoby).

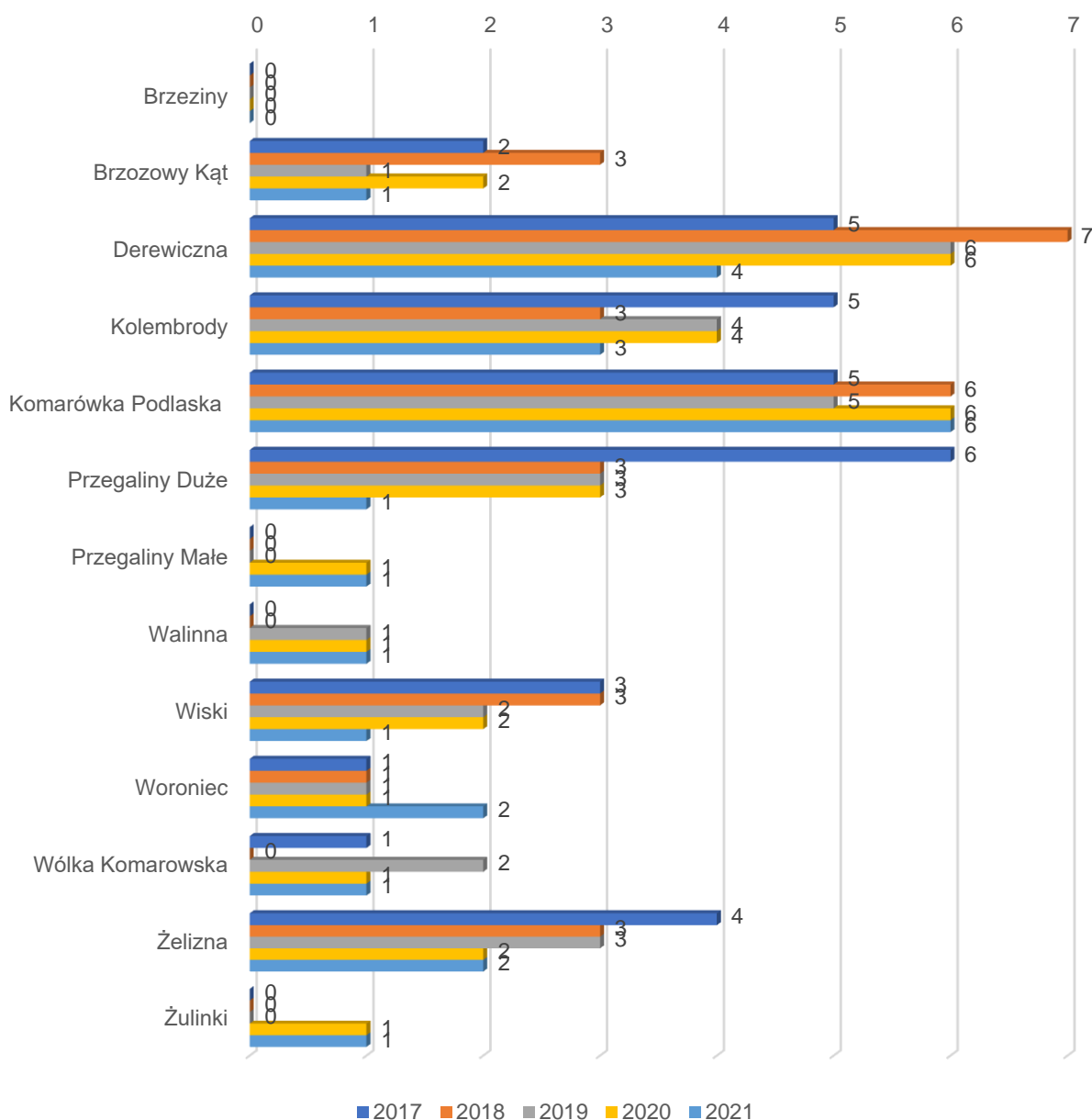
Wykres 18 Liczba osób bezrobotnych poniżej 30 roku życia z terenu gminy Komarówka Podlaska w latach 2017-2021 wg jednostek referencyjnych



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Radzynie Podlaskim

Podobnie jak w przypadku bezrobotnych zaliczanych do innych grup również w przypadku bezrobotnych powyżej 50 roku życia największa ich liczba zamieszkuje Komarówka Podlaska (w 2021 6 osób). Następna pod względem liczby ww. bezrobotnych jest Derewiczna (4 osoby w 2021 r.) i Kolembrody (3 osoby w 2021 r.).

Wykres 19 Liczba osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia z terenu gminy Komarówka Podlaska w latach 2017-2021 wg jednostek referencyjnych



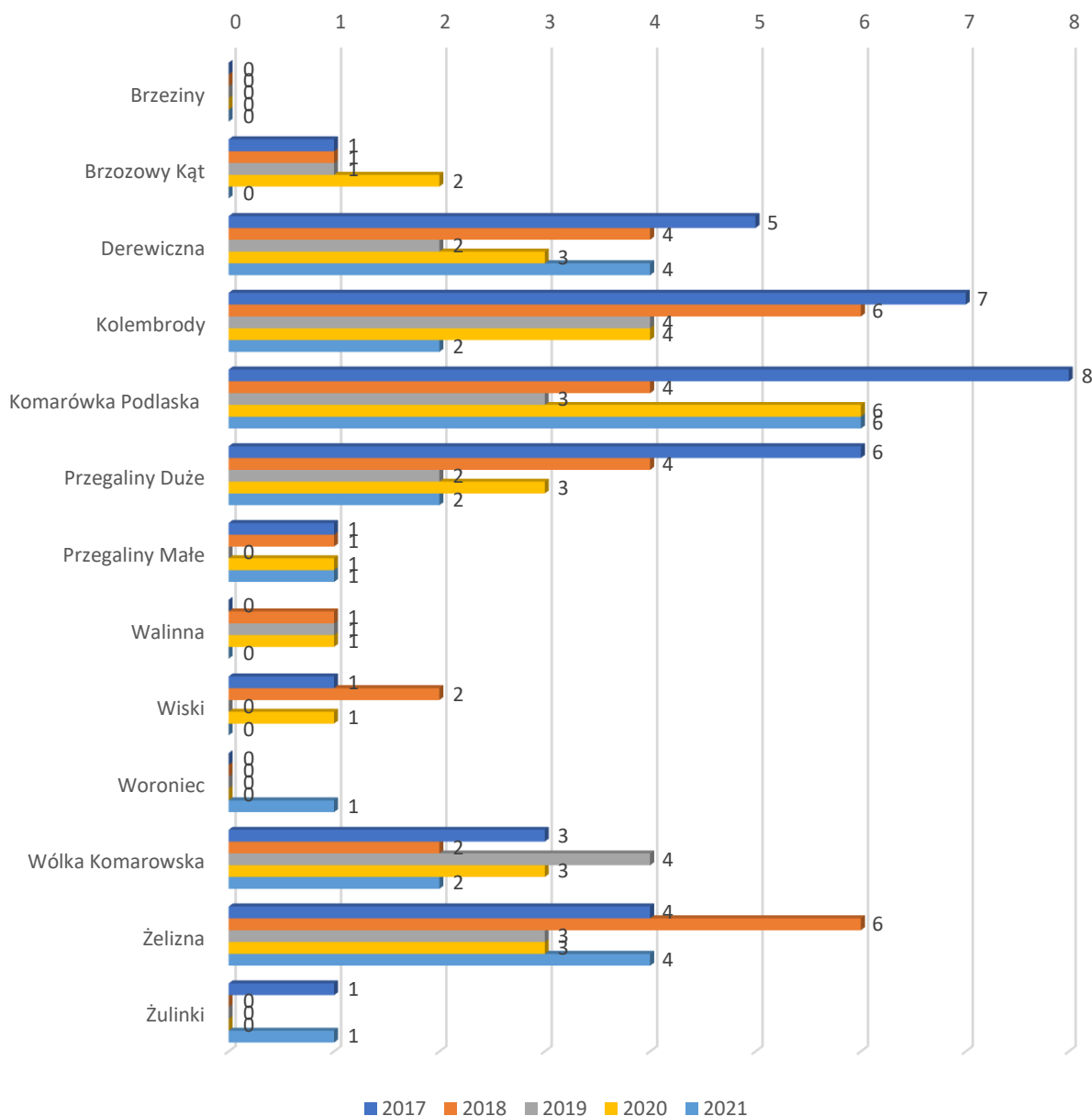
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Radzynie Podlaskim

Ostatnią ze szczególnych grup bezrobotnych stanowią osoby bez kwalifikacji zawodowych. Ich liczba w latach 2017-2021 kształtowała się odpowiednio na poziomie: 37, 31, 20, 27 i 23. W tym okresie zanotowano spadek udziału tejże grupy bezrobotnych (z 28,03% w 2017 r. do 25,84% w 2021 r.) w ogólnej liczbie bezrobotnych z terenu gminy, zarejestrowanych w PUP. Dane te dodatkowo wskazują, iż większość mieszkańców gminy, pozostających bez pracy, posiada kwalifikacje zawodowe. Jednakże należy mieć na uwadze, że nie zawsze charakter i rodzaj posiadanych kwalifikacji jest zgodny z potrzebami rynku pracy.

W przypadku osób bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych ich największą liczbę na terenie gminy Komarówka Podlaska odnotowano w latach 2017-2021 w miejscowościach

Komarówka Podlaska, Derewiczna i Żelizna. W większości jednostek referencyjnych odnotowano spadek liczby osób bezrobotnych na przestrzeni lat 2017-2021. Jedynie w miejscowości Woroniec odnotowano wzrost (z 0 w 2017 roku do 1 osoby w 2021 roku). W Brzezinach w badanym okresie nie odnotowano ani jednej osoby bezrobotnej bez kwalifikacji zawodowych.

Wykres 20 Liczba osób bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych z terenu gminy Komarówka Podlaska w latach 2017-2021 wg jednostek referencyjnych



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Radzynie Podlaskim

W ramach prowadzonych badań przeanalizowano poszczególne grupy bezrobotnych mieszkańców w ramach wyodrębnionych jednostek analitycznych przy uwzględnieniu ich potencjału ludnościowego. Ze względu na specyfikę analizowanego zagadnienia dokonano porównania w stosunku do grupy mieszkańców zaliczanych do osób w wieku produkcyjnym

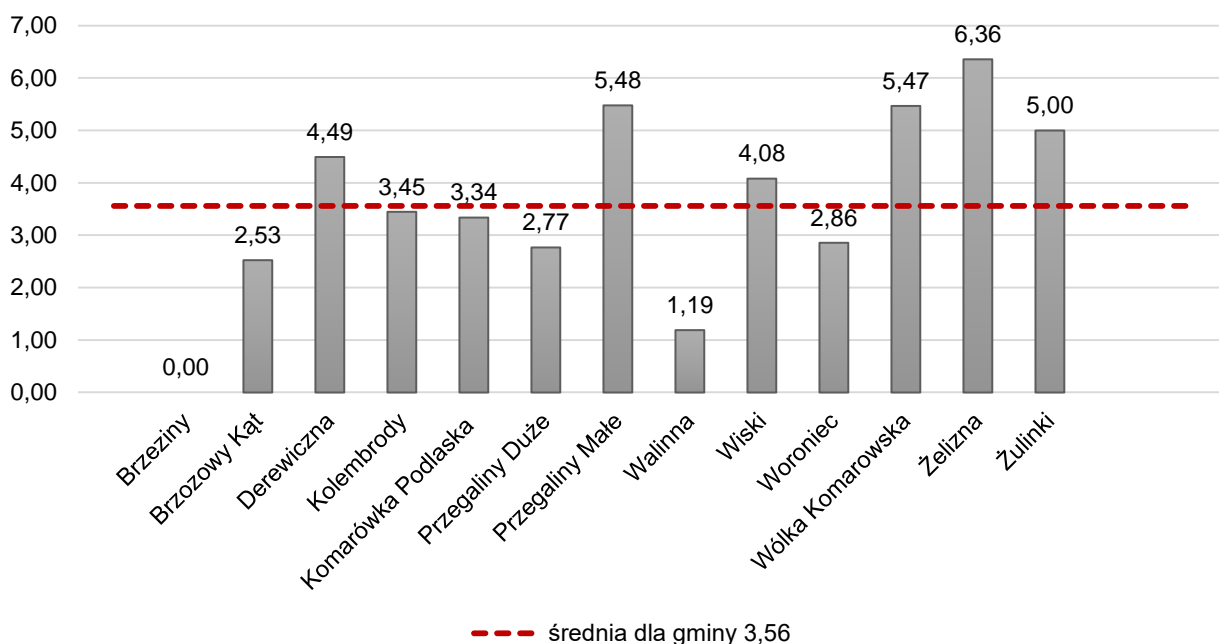
(tj. kobiety w wieku 18-54 oraz mężczyźni w wieku 18-64). Podkreślenia wymaga fakt, iż analiza zjawiska bezrobocia za sprawą wyłącznie jednego wskaźnika obrazującego udział zarejestrowanych bezrobotnych wśród mieszkańców w wieku produkcyjnym byłaby niewystarczająca. Ze względu na fakt, że zjawisko bezrobocia jest dość zróżnicowane wewnątrz, przydatność ww. wskaźnika bywa niejednokrotnie ograniczona. Nie pozwala on bowiem na odpowiednio precyzyjną identyfikację obszarów szczególnie dotkniętych pewnymi specyficznymi typami bezrobocia i wskazanie, gdzie bezrobocie ma charakter incydentalny (tj. krótkookresowy) czy ciągły. Dopiero korelacja różnych wskaźników (dotyczących m.in. okresu bezrobocia, wieku osób bezrobotnych czy ich kwalifikacji zawodowych) pozwala na zdiagnozowanie problemów w sposób bardziej precyzyjny.

W związku z tym, że zjawisko bezrobocia jest niezwykle istotne, przy dokonywaniu oceny analizę przeprowadzono w ramach wyznaczonych jednostek referencyjnych w oparciu o następujące wskaźniki:

- liczba osób bezrobotnych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2021 r.,
- liczba osób długotrwale bezrobotnych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2021 r.,
- liczba osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2021 r.,
- liczba osób bezrobotnych poniżej 30 roku życia na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2021 r.,
- liczba osób bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2021 r.

W zakresie pierwszego z analizowanych wskaźników dotyczącego liczby osób bezrobotnych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2021 r. średnia wartość wskaźnika dla gminy wyniosła 3,56. Wartość ww. wskaźnika została przekroczona w sześciu jednostkach referencyjnych: Wiski, Derewiczna, Żulinki, Wólka Komarowska, Przegaliny Małe i Żelizna, gdzie wskaźnik ten osiągnął najwyższą wartość: 6,36.

Wykres 21 Wskaźnik delimitacyjny nr 7 - Liczba osób bezrobotnych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2021 r.



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Radzynie Podlaskim

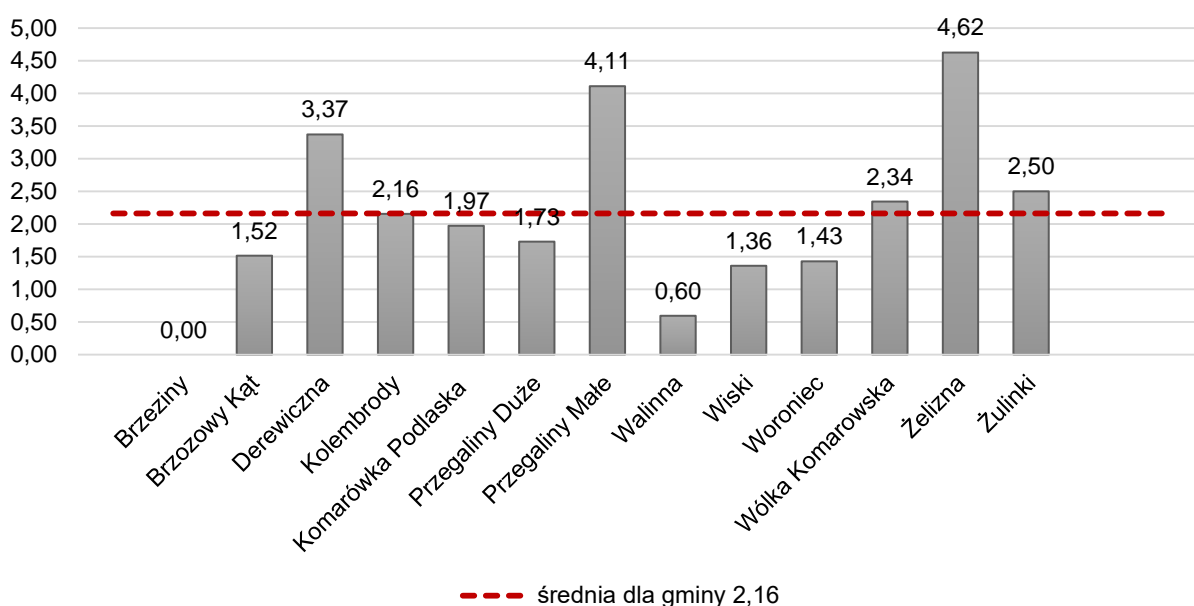
Kolejny ze wskaźników dotyczy kwestii długotrwałego (powyżej 12 m-cy) bezrobocia. Wartość powyżej średniej dla gminy (2,16) odnotowano w obszarach referencyjnych:

- Żelizna – o 2,46 punktów powyżej średniej;
- Przegaliny Małe – o 1,95 punktów powyżej średniej;
- Derewiczna – o 1,21 punktów powyżej średniej;
- Żulinki – o 0,34 punktów powyżej średniej;
- Wólka Komarowska – o 0,18 punktów powyżej średniej.

Pozostawanie bez pracy to szczególnie trudny czas, nie tylko z uwagi na aspekt finansowy, ale także psychologiczny i społeczny. Im dłuższy jest ten okres, tym cięższy jest powrót i adaptacja do wymagań rynku pracy. Przedłużenie okresu pozostawania bez stałych środków finansowych ogranicza w sposób znaczny możliwości włączenia się w życie społeczne. Brak dochodów, inna organizacja czasu wolnego, czy też większa dyspozycyjność wpływa na zwiększenie polaryzacji dwóch grup - bezrobotnych oraz pracujących. Osoby pozostające bez zatrudnienia nie mogą aktywnie uczestniczyć w życiu społecznym. Odczuwają też niechęć i silną presję ze strony osób, które podejmują aktywnie pracę zawodową. Poza tym w ich otoczeniu zaczynają dominować inni bezrobotni, co dodatkowo zmniejsza szansę znalezienia pracy i powoduje izolację społeczną. Po pewnym okresie nieudanych prób znalezienia zatrudnienia następuje adaptacja do zaistniałej sytuacji. Uznaje się, że po 12 m-cach bezskutecznych poszukiwań pracy następuje już tylko pogłębienie i stabilizacja negatywnych konsekwencji. Współistnieje postępujący proces dezaktywacji, obniżenia aktywności życiowej,

pogarszających się problemów psychicznych (depresja, rezygnacja, apatia) i fizycznych. Konsekwencje przedłużającego się bezrobocia prowadzą do kolejnych problemów i niepowodzeń w poszukiwaniu pracy, następuje osłabienie motywacji, zmniejszenie intensywności poszukiwań, a zarazem zwiększa się poczucie bezcelowości. W konsekwencji niepowodzenia osłabiają poczucie sprawstwa, co przyczynia się do zjawiska wyuczonej bezradności, które osłabia szukanie, lub gotowość podjęcia zatrudnienia, aż w końcu prowadzi do akceptacji stanu bezrobocia.

Wykres 22 Wskaźnik delimitacyjny nr 8 - Liczba osób długotrwale bezrobotnych (powyżej 12 m-cy) na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2021 r.



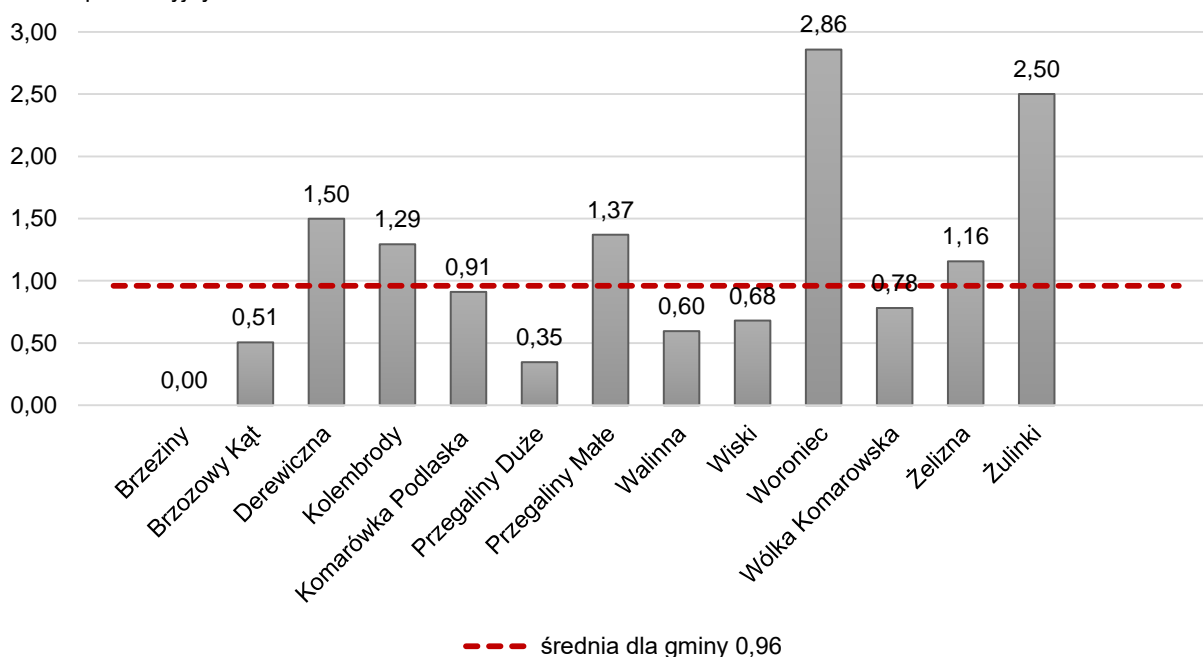
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Radzynie Podlaskim

Problem bezrobocia jest odczuwalny dla każdej z grup wiekowych w inny sposób. Dla osób w młodym wieku brak dochodów z pracy w długim okresie i stabilnej sytuacji finansowej uniemożliwia im osiągnięcie planów i celów rozwojowych, związanych z założeniem rodziny, czy też rozwiązaniem problemów towarzyszących dojrzałości. Ze względu na brak doświadczenia zawodowego, często mają też większe trudności ze znalezieniem zatrudnienia, szczególnie takiego, które ma zarówno wartości ekonomiczne, psychologiczne jak i społeczne. Natomiast w średnim wieku utrata pracy jest równoznaczna z niemożnością realizacji zawodowej produktywności, jak również stwarza zagrożenie dla utrzymania rodziny. Oznacza utratę dotychczasowej pozycji społecznej, prestiżu, uniemożliwia inwestowanie w wychowanie i kształcenie dzieci. Dodatkowym obciążeniem są wszelkiego rodzaju zobowiązania finansowe (kredyt mieszkaniowy czy konsumpcyjny).

Jak wskazuje poniższy wykres największy udział bezrobotnych powyżej 50 r. ż. zamieszkuje obszary referencyjne: Woroniec, Żulinki, Derewiczna, Przegaliny Małe, Kolembrody i Żelizna. Są to obszary z wartością wskaźnika ponad średnią dla gminy

wynoszącą 0,96, przy czym najwyższa wartość wskaźnika występuje w sołectwie Woroniec (2,86). Najniższy poziom badanego wskaźnika odnotowano w 2021 roku w Brzezinach (0,00), gdyż w badanym okresie ani jeden mieszkaniec nie zarejestrował się w PUP jako osoba bezrobotna. W sześciu pozostałych sołectwach analizowany wskaźnik również przyjął wartości niższe od średniej gminnej.

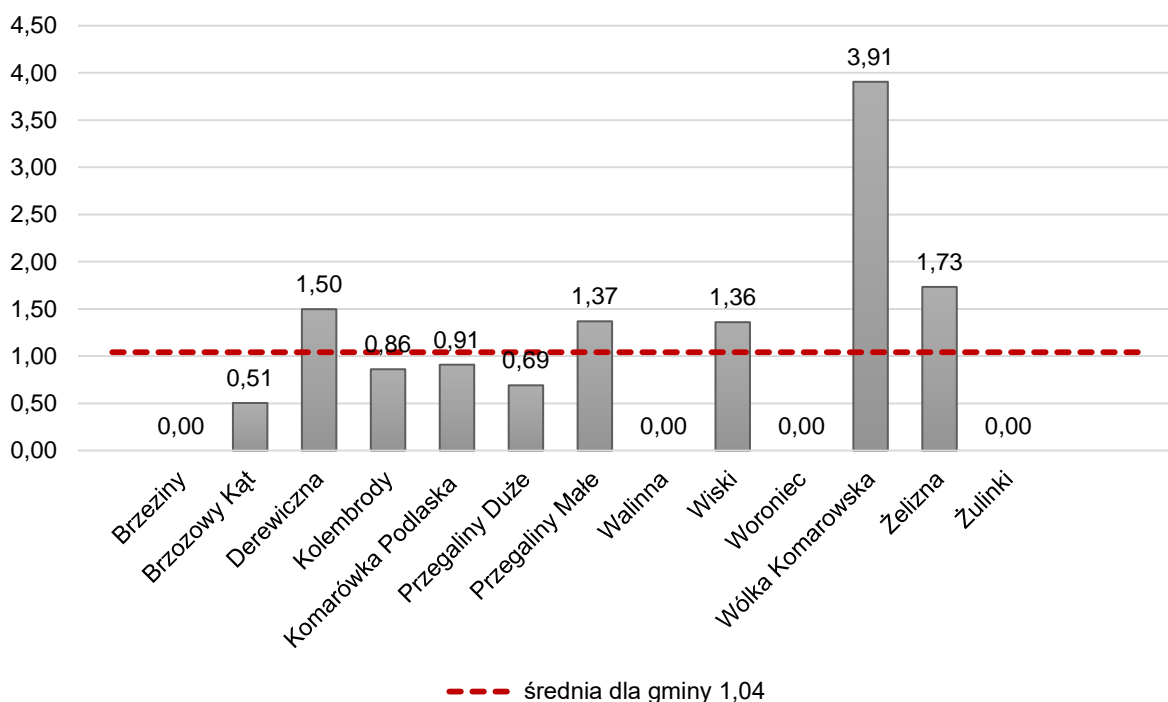
Wykres 23 Wskaźnik delimitacyjny nr 9 - Liczba osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2021 r.



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Radzynie Podlaskim

Z kolei wskaźnik odnoszący się do liczby osób bezrobotnych poniżej 30 roku życia przypadających na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym był najwyższy w sołectwie Wólka Komarowska (3,91). Sołectwami, w których badany wskaźnik również osiągnął wartości powyżej średniej gminnej (1,04) były w 2021 r.: Wiski (1,36), Przegaliny Małe (1,37), Derewiczna (1,50) oraz Żelizna (1,73). W trzech sołectwach (Walinna, Woroniec i Żulinki) wskaźnik przyjął 0, gdyż w 2021 r. nie odnotowano tam ani jednej osoby bezrobotnej poniżej 30 r. ż., z kolei w Brzezinach nie odnotowano ani jednej osoby bezrobotnej zarejestrowanej w PUP w 2021 r.

Wykres 24 Wskaźnik delimitacyjny nr 10 - Liczba osób bezrobotnych poniżej 30 roku życia na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2021 r.

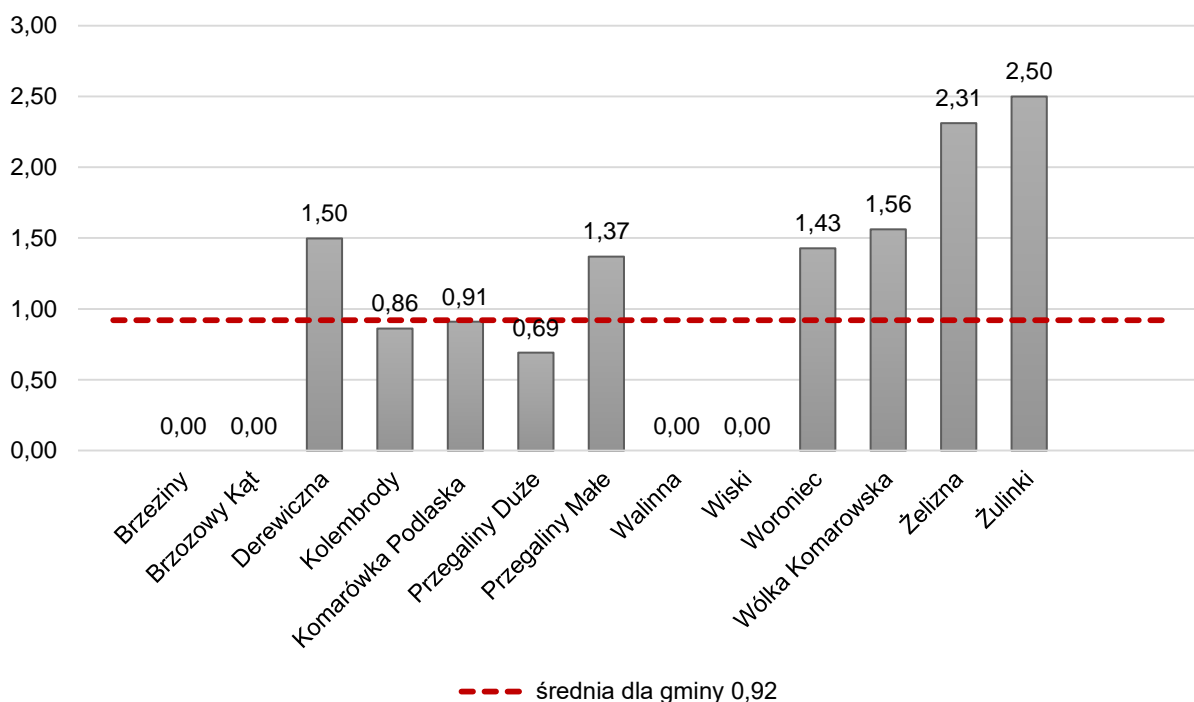


Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Radzynie Podlaskim

Ostatnim z badanych zagadnień jest silna korelacja pomiędzy bezrobociem a brakiem odpowiednich kwalifikacji i wykształcenia. Na ogół im wyższe wykształcenie, tym więcej uniwersalnych umiejętności, większy wybór ról zawodowych, możliwości przystosowania się do nowych warunków. Poza tym obserwowana jest duża gotowość do podjęcia zatrudnienia i szerszy repertuar metod poszukiwań. Dobre wykształcenie to również większy wachlarz ofert pracy, proporcjonalnie lepsze możliwości finansowe, krótszy czas poszukiwań i mniejsze koszty starania się o zatrudnienie.

Wobec powyższego, kolejny ze wskaźników badał liczbę osób bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych przypadających na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2021 r. Poniższy wykres pokazuje, że obszarem, w którym odnotowano najwyższą wartość wskaźnika jest sołectwo Żulinki (2,50, czyli prawie trzykrotnie wyższą niż średnia w gminie, która wyniosła 0,92). Pozostałymi obszarami, w których badany wskaźnik przekroczył średnią dla gminy Żelizna (2,31), Wólka Komarowska (1,56), Derewiczna (1,50), Woroniec (1,43) oraz Przegaliny Małe (1,37).

Wykres 25 Wskaźnik delimitacyjny nr 11 - Liczba osób bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2021 r.



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Radzynie Podlaskim

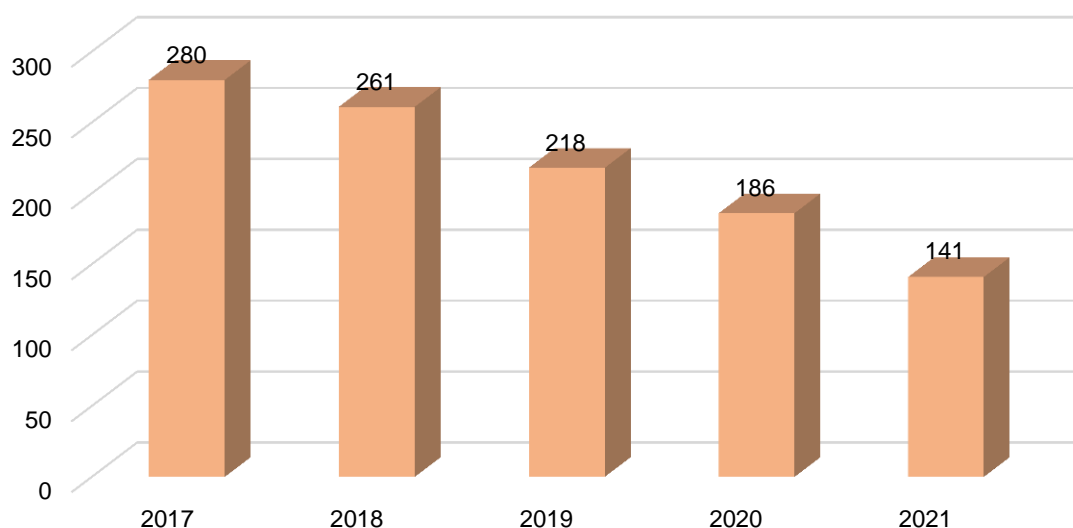
4.2.4 UBÓSTWO, WYKLUCZENIE SPOŁECZNE I UZALEŻNIENIA

Następne z obszarów zainteresowań dotyczyły kwestii: ubóstwo, wykluczenia społecznego oraz różnego rodzaju uzależnienie. Uznano, że najbardziej praktyczną i właściwą metodą, za pomocą której można zbadać ww. zjawiska jest analiza zapotrzebowania mieszkańców gminy oraz poszczególnych jednostek referencyjnych na różne formy pomocy społecznej. W tym celu zbadano udział osób zamieszkujących na terenie poszczególnych jednostek referencyjnych, które z powodu indywidualnej sytuacji życiowej są uprawnione do korzystania z dostępnych form pomocy społecznej. Diagnozy w zakresie poziomu ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz stanu uzależnień mieszkańców na obszarze gminy dokonano na podstawie danych statystycznych dotyczących liczby beneficjentów pomocy społecznej oraz powodów przyznania pomocy społecznej, udostępnionych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Komarówce Podlaskiej. Ich zakres umożliwił opis stanu najbardziej aktualnego (status quo), odpowiadającego stanowi na koniec 2021 roku. Prowadzone rozważania rozszerzono również o wskazanie dynamiki zachodzących procesów poprzez porównanie zmian w latach 2017-2021. W pierwszej kolejności zweryfikowano powody przyznawania świadczeń przez GOPS oraz wyselekcjonowano te, które stanowią najczęstszą przyczynę udzielanego wsparcia i jednocześnie są największym problemem dla mieszkańców. Na tej

podstawie wybrano zagadnienia dotyczące: ubóstwa, bezrobocia, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego oraz długotrwałej lub ciężkiej choroby. Kolejny blok tematyczny dotyczył kwestii uzależnień mieszkańców. Dostępne dane świadczą o tym, iż głównym problemem w tym zakresie jest alkoholizm. Brak jest dostępnych danych dotyczących kwestii narkomanii. Wobec tego, zakresem badania objęto liczbę osób zgłoszonych do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (GKRPA). Ostatni blok tematyczny obejmował kwestię dotyczącą przemocy w rodzinie. Z uwagi na fakt, iż w świetle danych GOPS, żaden z mieszkańców nie pobierał świadczeń z tytułu przemocy w rodzinie w 2021 r., zdecydowano się na zbadanie analizowanej kwestii przez pryzmat osób, które posiadały założoną Niebieską Kartę. Taka szeroka i wielowątkowa analiza zjawisk pozwoliła na dokonanie obserwacji, zarówno w wymiarze terytorialnym, jak i jakościowym. Dzięki temu możliwe było określenie zjawisk stanowiących największy problem w skali całej gminy Komarówka Podlaska, jak i wyznaczonych jednostek analitycznych.

Dane źródłowe, które zostały przekazane przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Komarówce Podlaskiej pokazują, że ogólna liczba mieszkańców wymagających wsparcia organizowanego w ramach pomocy społecznej ulegała systematycznemu spadkowi na przestrzeni lat 2017-2021. Liczba mieszkańców korzystających z różnych form pomocy społecznej w gminie Komarówka Podlaska spadła o 139 na przestrzeni lat 2017-2021 (z 280 do 141 osób), co oznacza spadek na poziomie 49,64%.

Wykres 26 Liczba osób z terenu gminy Komarówka Podlaska objętych pomocą GOPS w latach 2017-2023



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Komarówce Podlaskiej

Wyżej zaprezentowana tendencja jest charakterystyczna nie tylko dla gminy Komarówka Podlaska, czy powiatu radzyńskiego, lecz regionu i całego kraju. Zgodnie z informacjami Najwyższej Izby Kontroli w ostatnich latach w Polsce systematycznie ubywało osób

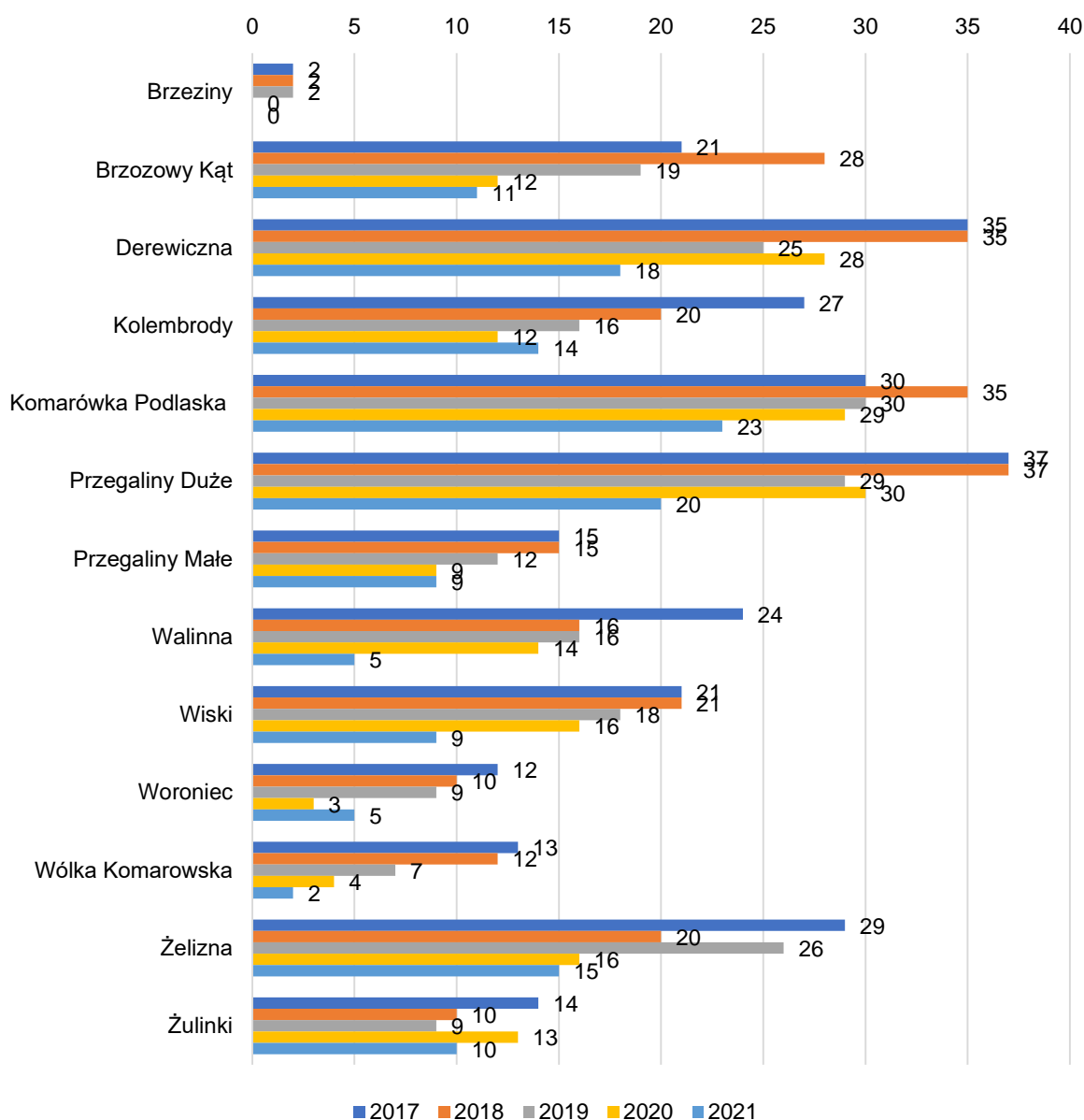
korzystających z pomocy społecznej - w 2015 r. państwo wspierało ok. 3,2 mln osób, w 2018 r. - ok. 2,4 mln, to spadek o 25%. W jeszcze większym stopniu zmniejszała się liczba tych, którzy otrzymywali wsparcie z powodu ubóstwa (spełniających kryteria dochodowe) - z niemal 1,8 mln osób w 2015 r. do ponad 1 mln w 2018 r. - to mniej o prawie 39%. Na spadek liczby osób będących pod opieką państwa niewątpliwie miały wpływ korzystne w tym okresie zmiany warunków ekonomiczno-społecznych - między 2015 a 2018 rokiem o 50% spadło w Polsce bezrobocie, przeciętne oraz minimalne wynagrodzenie wzrosło o ponad 15%, a dzięki obniżeniu wieku emerytalnego, część osób korzystających wcześniej ze wsparcia uzyskała świadczenia emerytalne. Na poprawę sytuacji rodzin miało także wpływ uruchomienie programu Rodzina 500 plus.⁶

Na przestrzeni lat 2017-2021 największą liczbę mieszkańców korzystających ze wsparcia Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Komarówce Podlaskiej odnotowano w sołectwach: Komarówka Podlaska, Przegaliny Duże, Derewiczna, Kolembrody i Żelizna. Mimo, że w tych jednostkach referencyjnych obserwujemy największą liczbę osób korzystających z GOPS, porównując do innych sołectw, widzimy spadek liczby beneficjentów pomocy społecznej na przestrzeni lat 2017-2021. Najwyższy liczbowo spadek odnotowano w sołectwach:

- Walinna - spadek o 19 beneficjentów GOPS (ok 79,17);
- Derewiczna - spadek o 17 beneficjentów GOPS (ok 48,57);
- Przegaliny Duże - spadek o 17 beneficjentów GOPS (ok 45,95);
- Żelizna - spadek o 14 beneficjentów GOPS (ok 48,28);
- Kolembrody - spadek o 13 beneficjentów GOPS (ok 48,15);
- Wiski - spadek o 12 beneficjentów GOPS (ok 57,14);
- Wólka Komarowska - spadek o 11 beneficjentów GOPS (ok 84,62).

⁶ <https://www.nik.gov.pl/>

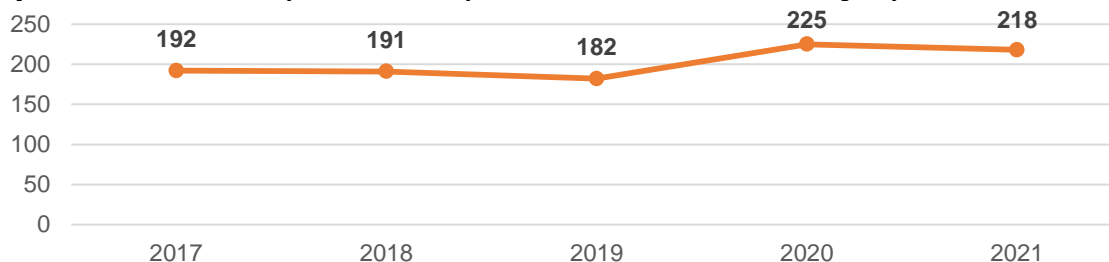
Wykres 27 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej wg poszczególnych jednostek referencyjnych w latach 2017-2021



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Komarówka Podlaska

W badanym okresie wzrosła liczba zasiłków stałych udzielonych mieszkańcom gminy Komarówka Podlaska ze 192 (2017) do 218 (2021), czyli o 13,54%.

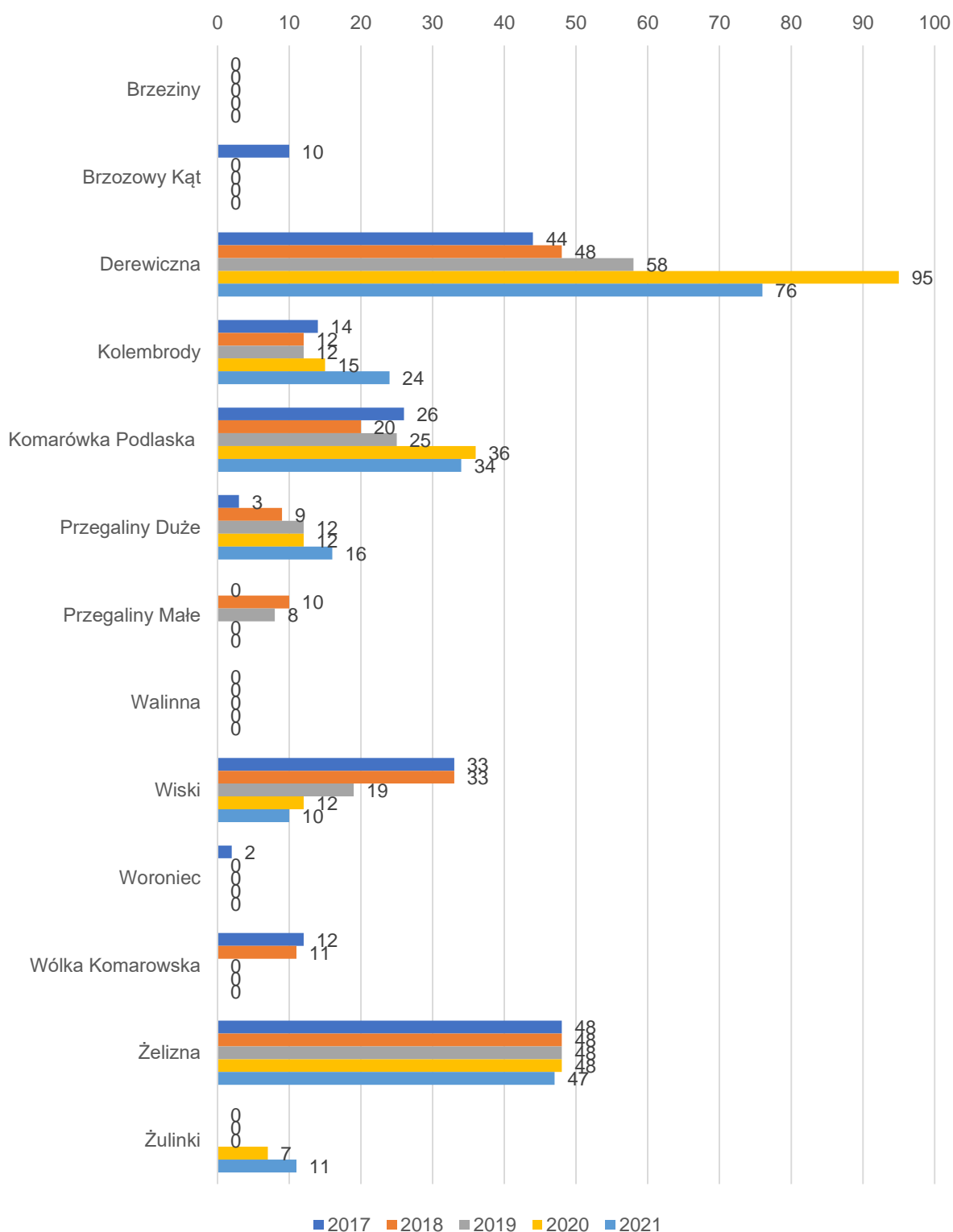
Wykres 28 Liczba udzielonych zasiłków stałych w latach 2017-2020 na terenie gminy Komarówka Podlaska



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Komarówce Podlaskiej

Sołectwami, w obrębie których udzielono najwyższą liczbę zasiłków w okresie 2017-2021 były: Derewiczna, Kolembrody, Komarówka Podlaska i Żelizna.

Wykres 29 Liczba udzielonych zasiłków stałych wg obszarów referencyjnych w latach 2017-2021

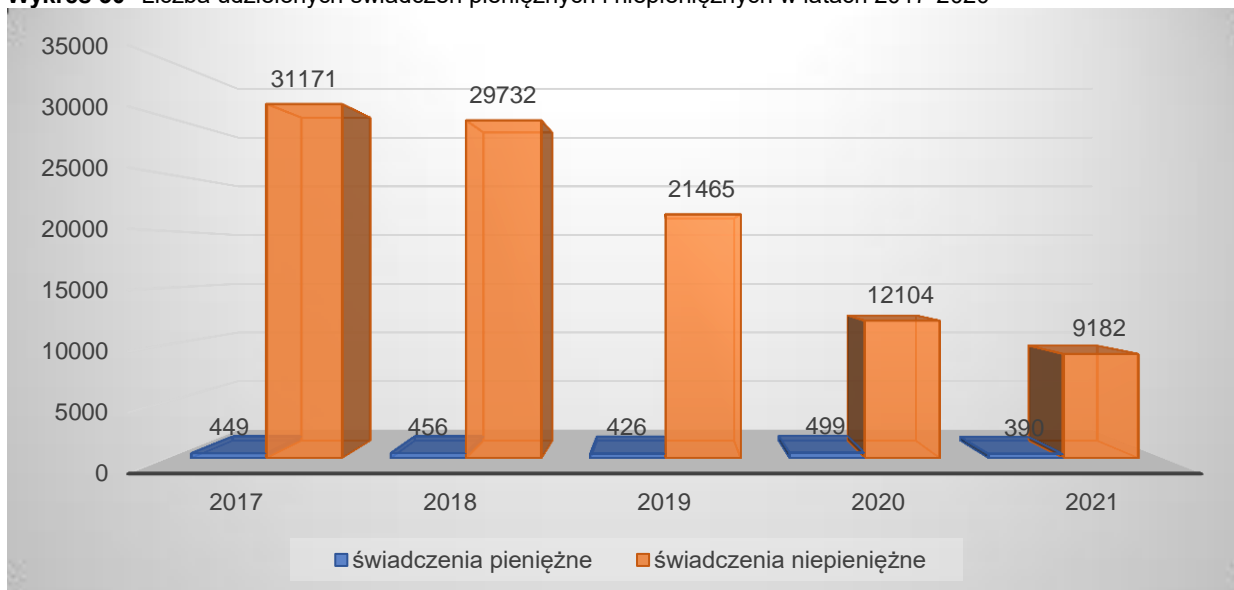


Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Komarówce Podlaskiej

W latach 2017-2021 spadła liczba udzielonych w gminie świadczeń pieniężnych z 449 w 2017 r. do 390 w 2021 r. (o 13,14%). Liczba świadczeń niepieniężnych udzielonych w

badanym okresie również systematycznie spadała, z 31 171 w 2017 r. do 9 182 w 2021 r. (spadek o 70,54%).

Wykres 30 Liczba udzielonych świadczeń pieniężnych i niepieniężnych w latach 2017-2020



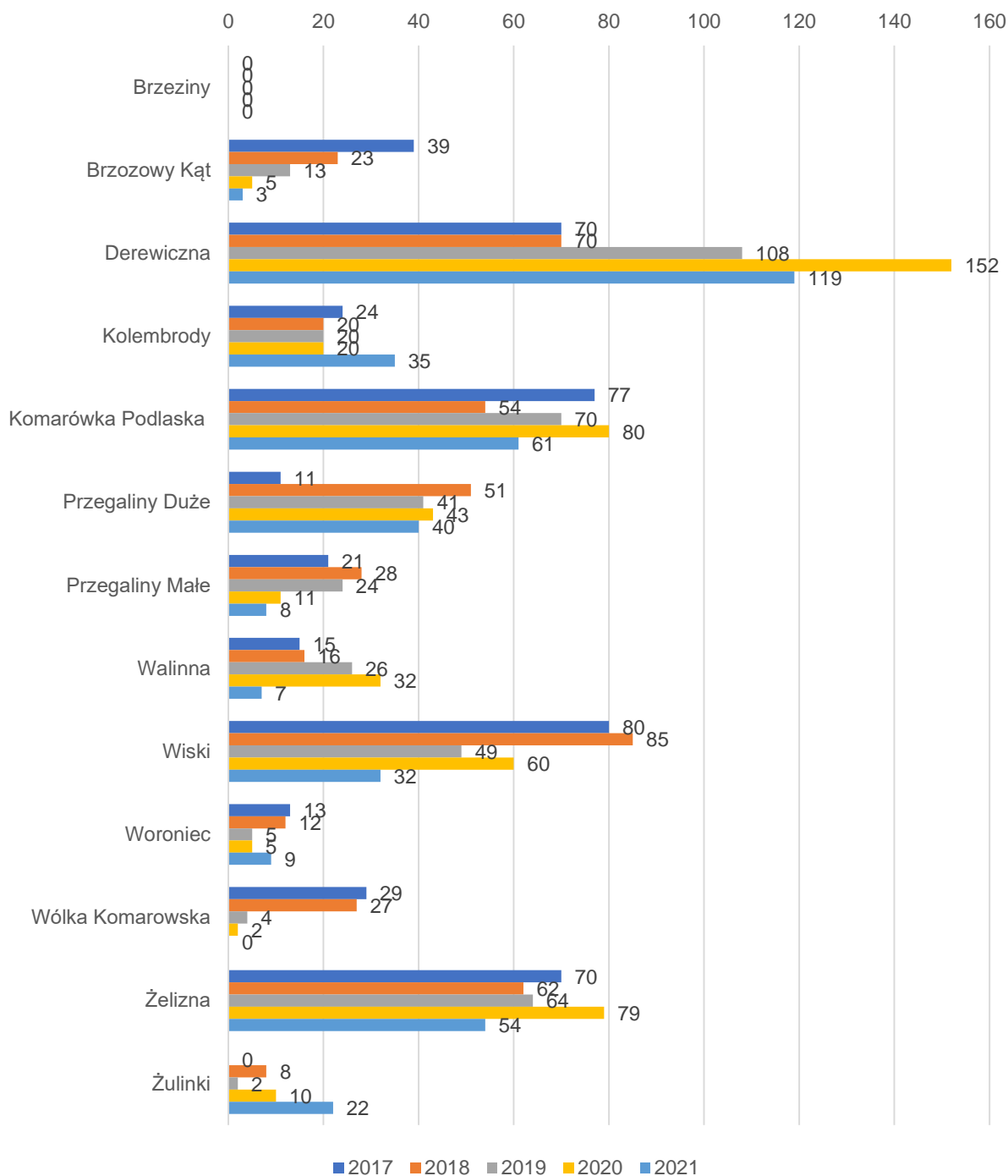
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Komarówce Podlaskiej

Najwyższą liczbę udzielonych świadczeń pieniężnych odnotowano w:

- Derewicznej, odpowiednio 70, 70, 108, 152, 119;
- Komarówce Podlaskiej, odpowiednio 77, 54, 70, 80, 61;
- Wiskach, odpowiednio 80, 85, 49, 60, 32;
- Żeliznej, odpowiednio 70, 62, 64, 79, 54;
- Przegalinach Dużych, odpowiednio 11, 51, 41, 43, 40.

W Brzezinach nie udzielono żadnych świadczeń pieniężnych w latach 2017-2021.

Wykres 31 Liczba udzielonych świadczeń pieniężnych wg obszarów referencyjnych w latach 2017-2021

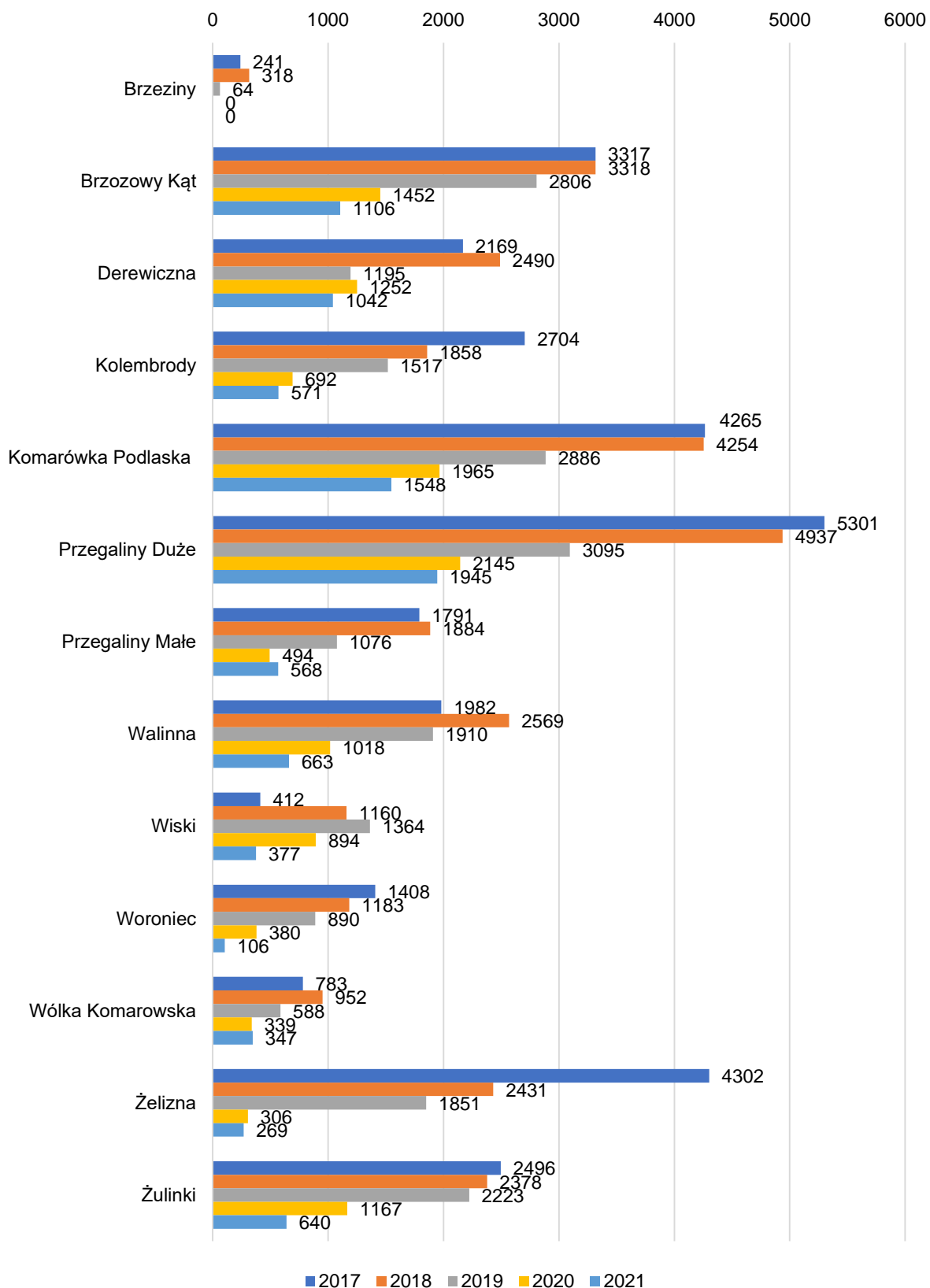


Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Komarówce Podlaskiej

Najwyższy udział świadczeń niepieniężnych w ogólnej liczbie świadczeń niepieniężnych udzielonych w 2021 r. w całej gminie odnotowano w sołectwach:

- Przegaliny Duże (21,18% ogólnej liczby świadczeń niepieniężnych);
- Komarówka Podlaska (16,86% ogólnej liczby świadczeń niepieniężnych);
- Brzozowy Kąt (12,05% ogólnej liczby świadczeń niepieniężnych);
- Derewiczna (11,35% ogólnej liczby świadczeń niepieniężnych).

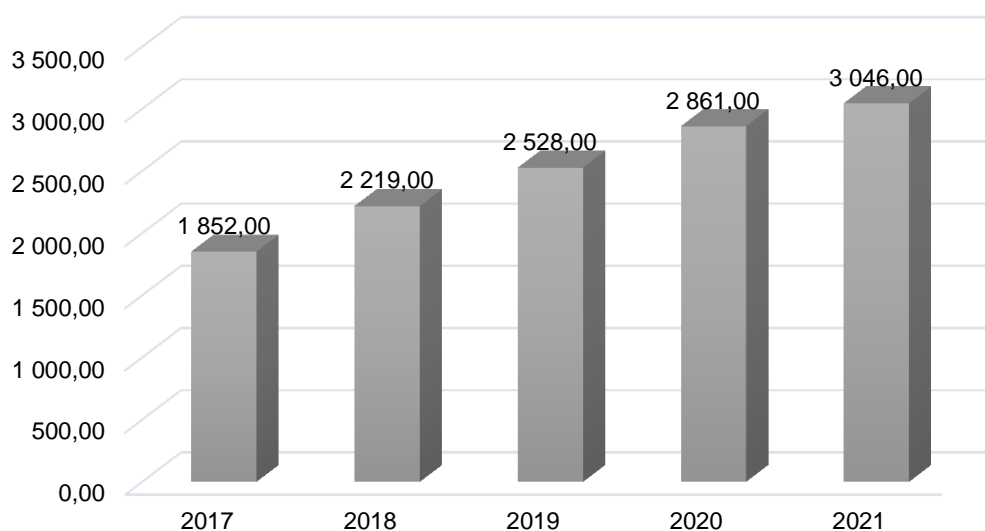
Wykres 32 Liczba udzielonych świadczeń niepieniężnych wg. obszarów referencyjnych w latach 2017-2021



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Komarówce Podlaskiej

Wraz ze wzrostem liczby mieszkańców pobierających zasiłki stałe, na przestrzeni lat 2017-2021, wzrosła również średnia kwota świadczeń udzielonych na 1 beneficjenta pomocy społecznej w gminie. W 2017 r. wynosiła ona 1 852,00 zł, natomiast w 2021 r. wzrosła do 3 046,00 zł (zanotowano wzrost o ok 64,47%).

Wykres 33 Średnia kwota udzielonych świadczeń przypadająca na 1 klienta GOPS [zł] w latach 2017-2021



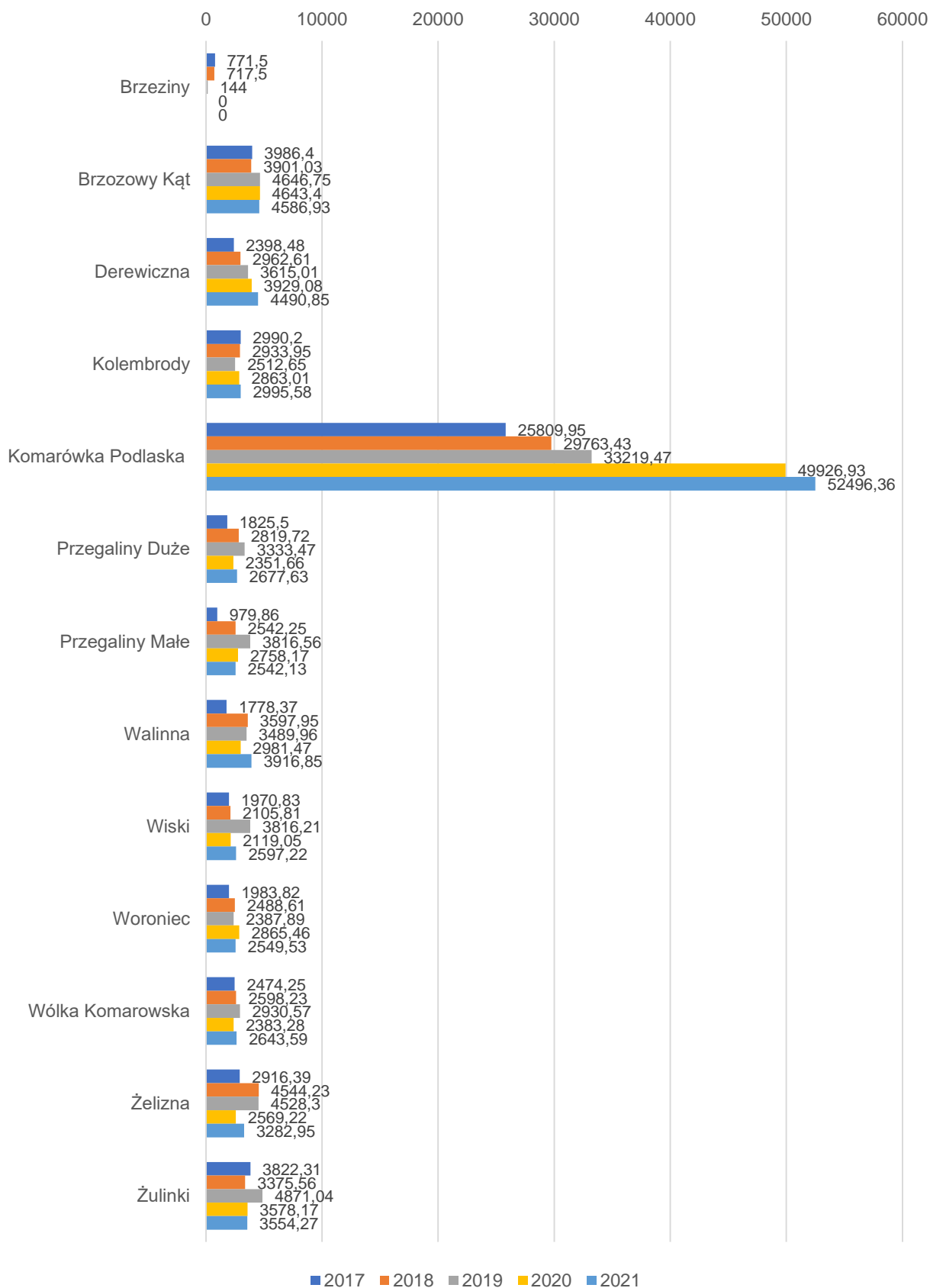
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Komarówce Podlaskiej

Najwyższa kwota udzielonych świadczeń na 1 klienta GOPS w gminie Komarówka Podlaska w 2021 roku została wykazana w jednostkach referencyjnych:

- Komarówka Podlaska: 5 2496,36 zł;
- Brzozowy Kąt: 4 586,93 zł;
- Derewiczna: 4 490,85 zł;
- Walinna: 3 916,85 zł;
- Żulinki: 3 554,27 zł;
- Żelizna: 3 282,95 zł.

W Brzezinach żaden z mieszkańców nie korzystał z pomocy społecznej w 2021 r., stąd średnia ma wartość 0.

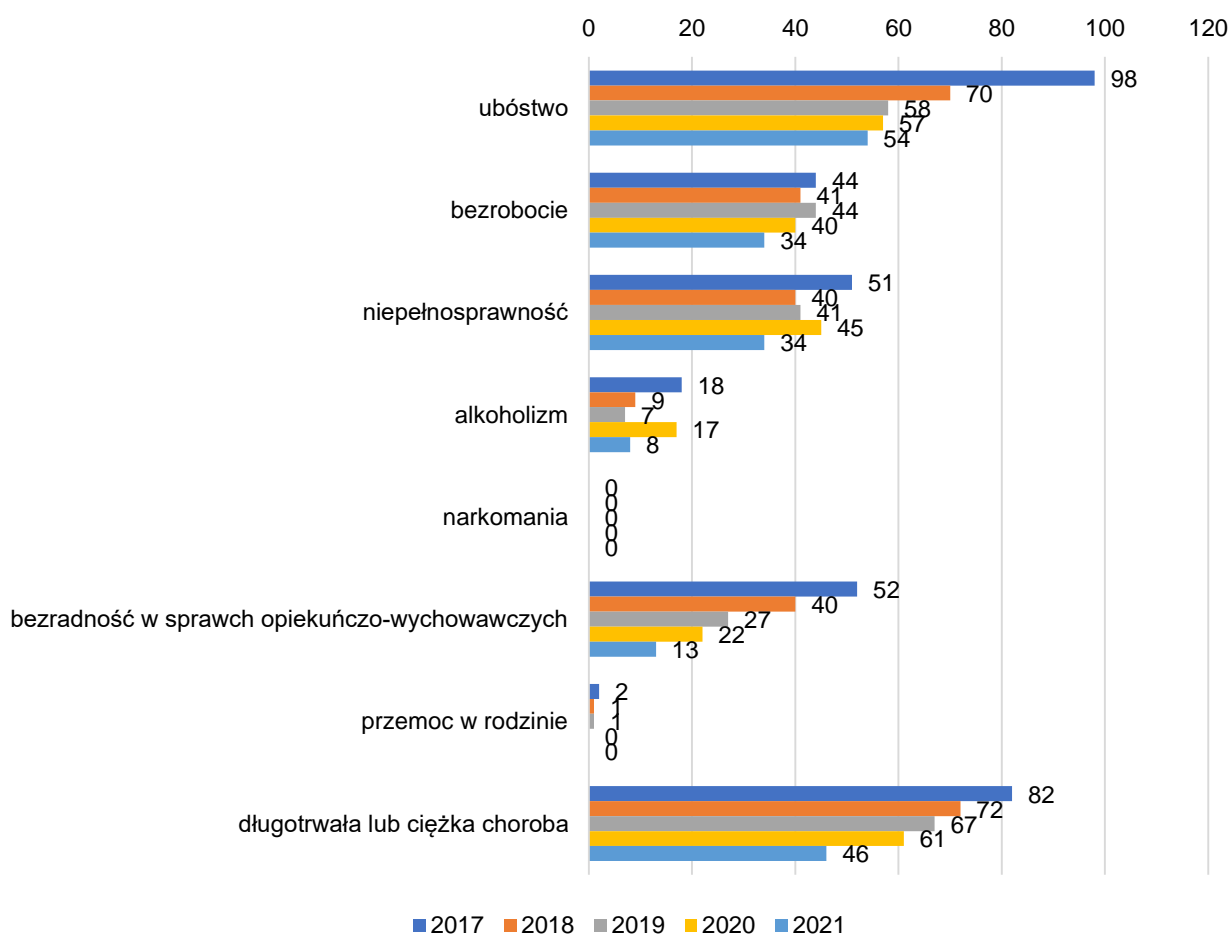
Wykres 34 Średnia kwota udzielonych świadczeń przypadająca na 1 klienta [zł] wg obszarów referencyjnych w latach 2017-2021



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Komarówce Podlaskiej

Analiza przyczyn przyznawania pomocy społecznej osobom zamieszkałym na terenie gminy Komarówka Podlaska wskazuje, że na przestrzeni lat 2017-2021 głównym powodem trudnej sytuacji mieszkańców gminy korzystających ze świadczeń GOPS było ubóstwo, długotrwała lub ciężka choroba, bezrobocie i niepełnosprawność. Badając powody korzystania mieszkańców gminy ze świadczeń pomocy społecznej należy mieć na uwadze, że wśród osób objętych pomocą nie występuje tylko jeden rodzaj dysfunkcji. Najczęściej jest ich kilka i są ze sobą skorelowane, np. istnieje wyraźna zależność pomiędzy bezrobociem a zagrożeniem ubóstwem. Ubóstwo i wykluczenie społeczne bardzo często współwystępują z innymi problemami społecznymi, takimi jak: niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, problemy opiekuńczo-wychowawcze w rodzinach, brak wspierania wysiłków edukacyjnych dzieci przez rodziców, wypadanie dzieci i młodzieży z systemu kształcenia oraz uzależnienia. W związku z powyższym, przeważająca większość beneficjentów pomocy społecznej występuje o kilka rodzajów świadczeń, podając różne przyczyny uprawniające do przyznania konkretnego świadczenia.

Wykres 35 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej wg powodów przyznawania świadczeń w gminie Komarówka Podlaska w latach 2017-2021



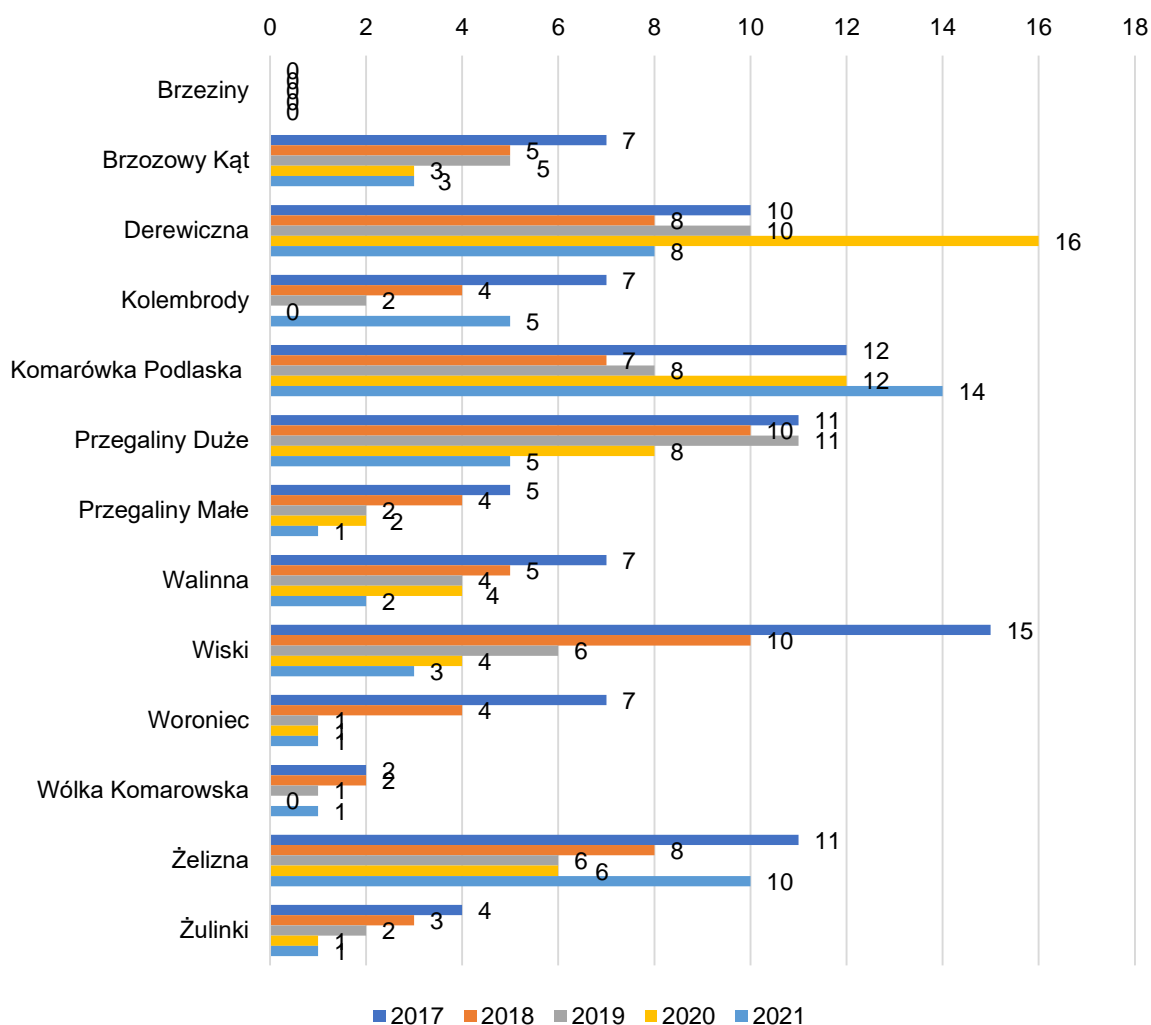
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Komarówce Podlaskiej

Zarówno w latach ubiegłych, jak również w 2021 r. główny powód przyznawania świadczeń pomocy społecznej w gminie Komarówka Podlaska to ubóstwo. Z uwagi na swoje socjologiczne czy psychologiczne aspekty, zjawisko ubóstwa, stanowi niezwykle złożony problem społeczny związany nie tylko z kwestiami ekonomicznymi. Mają w tym bowiem udział także takie elementy, jak niedostateczne warunki mieszkaniowe, gorszy dostęp do opieki medycznej, dóbr kultury czy niższy poziom wykształcenia. Ubóstwo stanowi w zasadzie problem powszechny, występujący zarówno w krajach bogatych, jak i mniej zasobnych, oczywiście w relatywnie różnych skalach. Oprócz aktualnych problemów ubóstwo generuje także negatywne zjawiska, które będą odczuwane dopiero za kilkanaście bądź kilkadziesiąt lat, czego przykładem może być niskopłatna praca, która w przyszłości skutkować będzie niskimi emeryturami. Ograniczenie ubóstwa jest procesem niezwykle złożonym i wymagającym współpracy wielu podmiotów i instytucji szczebla centralnego i samorządowego.

Na przestrzeni lat 2017-2021 liczba osób korzystających z pomocy GOPS w Komarówce Podlaskiej z tytułu ubóstwa spadła z 98 w 2017 r do 54 w 2021 r., czyli o 44,90%. Zanotowany

spadek w mniejszym stopniu jest wynikiem polepszenia sytuacji życiowej beneficjentów GOPS. Przyczyn należy również upatrywać w zmianach zachodzących w rodzajach oraz wysokości świadczeń udzielanych przez instytucje pomocy społecznej (pojawienie się programów społecznych, m.in. 500+, Dobry Start, różnego rodzaju dodatków np. osłonowych, itd.). Jednocześnie udział osób pobierających świadczenia z tytułu ubóstwa w ogólnej liczbie mieszkańców będących beneficjentami pomocy GOPS kształtował się na bardzo wysokim poziomie, z tendencją wzrostową: 2017 r. – 35,00% 2018 r. – 26,82%, 2019 r. – 26,61%, 2020 r. – 30,65%, 2021 r. – 38,30%.

Wykres 36 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w gminie Komarówka Podlaska z powodu ubóstwa wg obszarów referencyjnych w latach 2017-2021

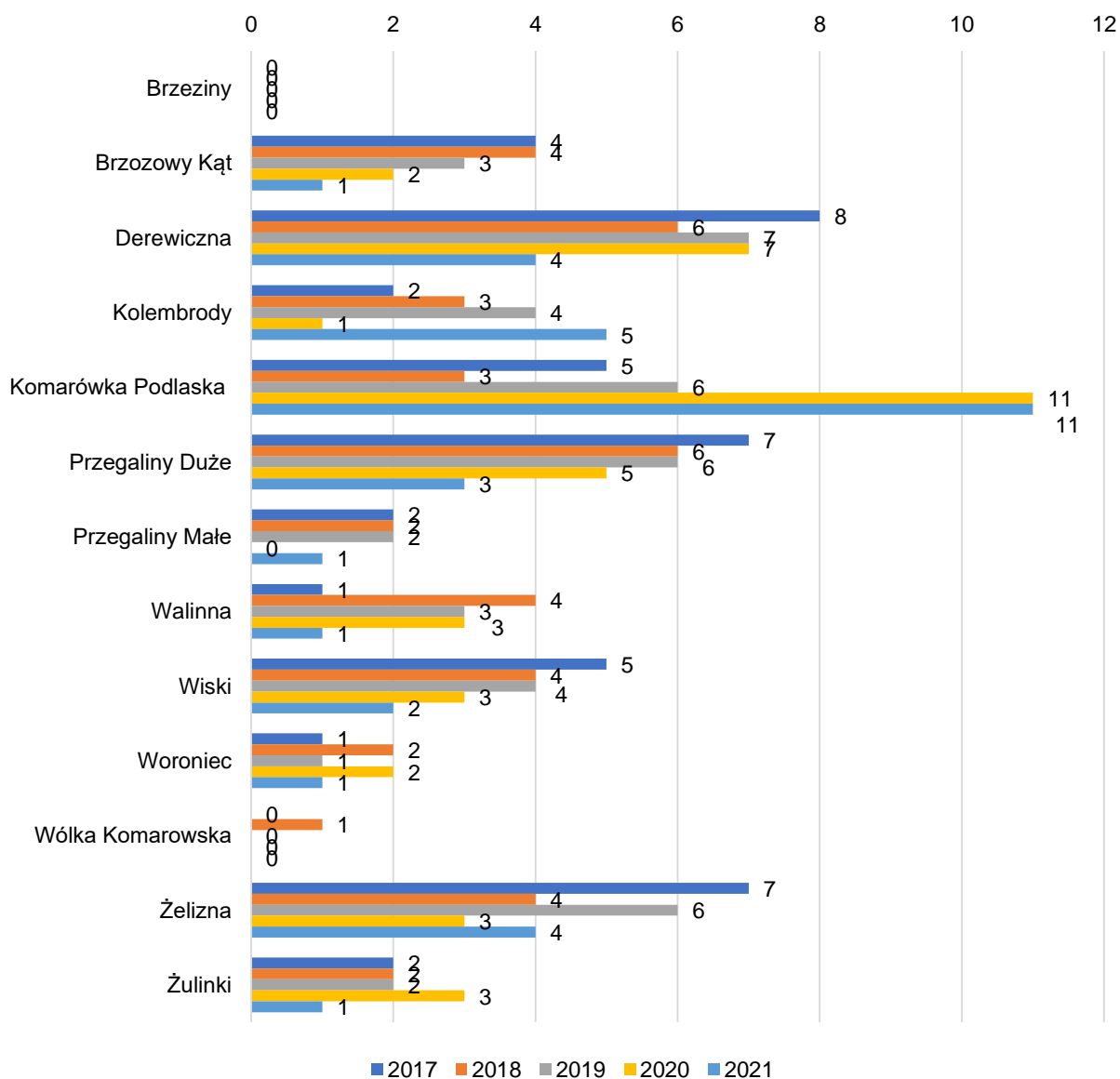


Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Komarówce Podlaskiej

Wśród głównych powodów przyznawania świadczeń społecznych w gminie znajduje się również bezrobocie. W latach 2017-2021, podobnie jak w przypadku ubóstwa, odnotowano spadek liczby mieszkańców korzystających ze świadczeń z tytułu bezrobocia. W 2017 r. 44 mieszkańców korzystało z pomocy w związku z analizowaną przyczyną. Natomiast w 2021 r.

liczba ta wynosiła 34 osoby, co oznacza spadek na poziomie 22,73%. Szczególnie niepokoi fakt, iż z roku na rok wzrasta udział beneficjentów GOPS wymagających pomocy z tytułu bezrobocia w ogólnej liczbie klientów GOPS. W latach analizy udział ten kształtował się na poziomie: 2017 r. – 15,71%, 2018 r. – 15,71%, 2019 r. – 20,18%, 2020 r. – 21,51%, 2021 r. – 24,11%. Prawie jedna trzecia (32,35%) beneficjentów GOPS z korzystających ze świadczeń z tytułu bezrobocia zamieszkiwała sołectwo Komarówka Podlaska (2021 r.). Następne w kolejności uplasowało się sołectwo Kolembrody (14,71%). Z najlepszą sytuacją mamy do czynienia w dwóch sołectwach: Brzeziny, gdzie w 2021 r. nie odnotowano żadnej osoby bezrobotnej oraz Wólka Komarowska, gdzie w 2021 r. nie odnotowano ani jednego mieszkańca korzystającego ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu bezrobocia.

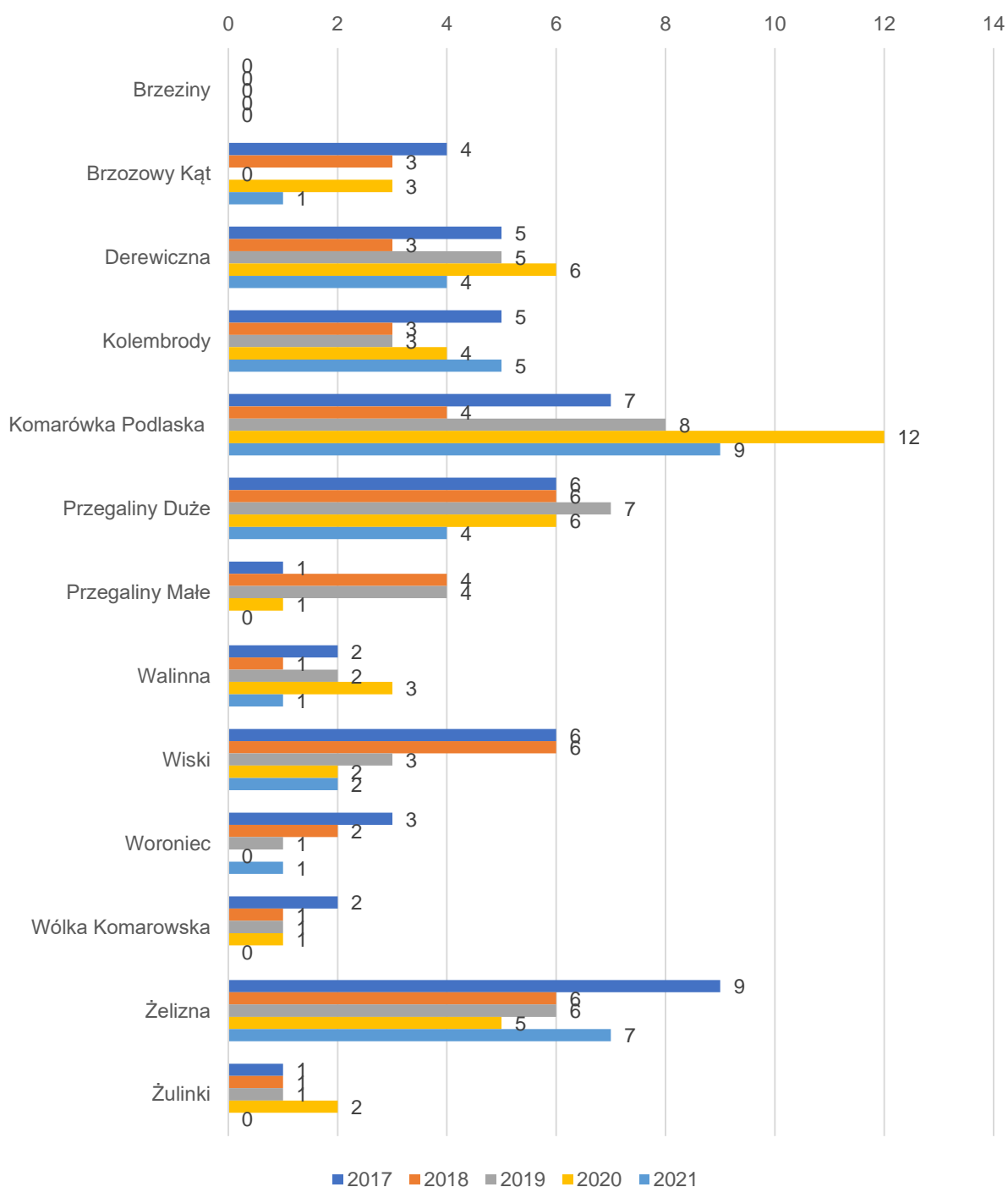
Wykres 37 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w gminie Komarówka Podlaska z powodu bezrobocia wg obszarów referencyjnych w latach 2017-2021



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Komarówce Podlaskiej

Kolejnym z liczniejszych powodów przyznawania pomocy przez GOPS w Komarówce Podlaskiej była w latach 2017-2021 niepełnosprawność mieszkańców. Podobnie jak w przypadku dwóch ww. powodów rzeczywista liczba mieszkańców pobierających świadczenia z tytułu niepełnosprawności uległa zmniejszeniu z 51 osób w 2017 r. do 34 osób w 2021 r. (33,33%). Sołectwami, w których odnotowano największą liczbę osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności były: Komarówka Podlaska, Żelizna, Kolembrody i Przegaliny Duże.

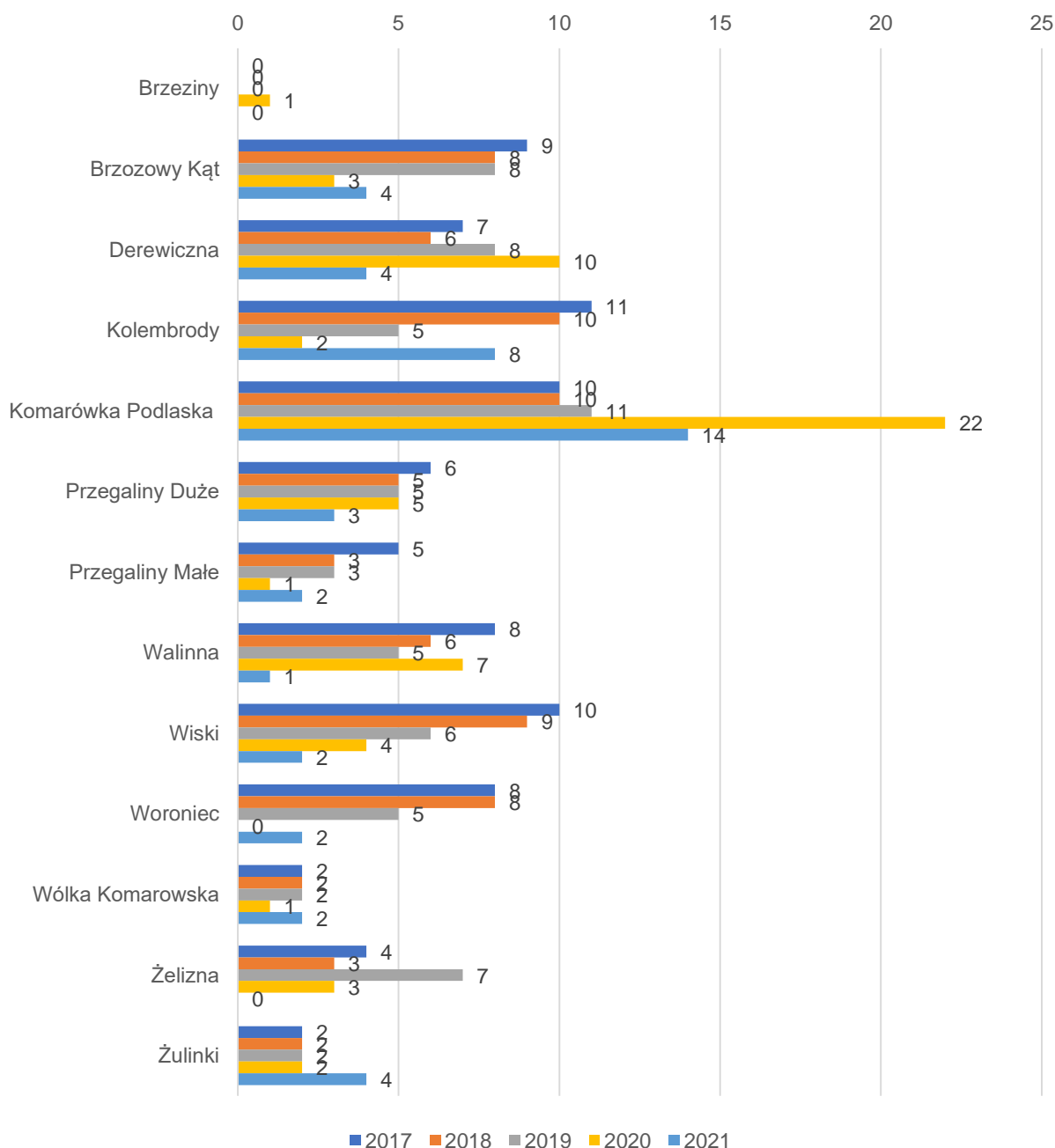
Wykres 38 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w gminie Komarówka Podlaska z powodu niepełnosprawności wg obszarów referencyjnych w latach 2017-2021



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Komarówce Podlaskiej

Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w gminie Komarówka Podlaska z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby na przestrzeni lat 2017-2021 zmalała z 82 do 46, czyli o 43,90%. Jednostkami referencyjnymi, w których odnotowano największą liczbę beneficjentów GOPS z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby były w badanym okresie: Komarówka Podlaska i Kolembrody.

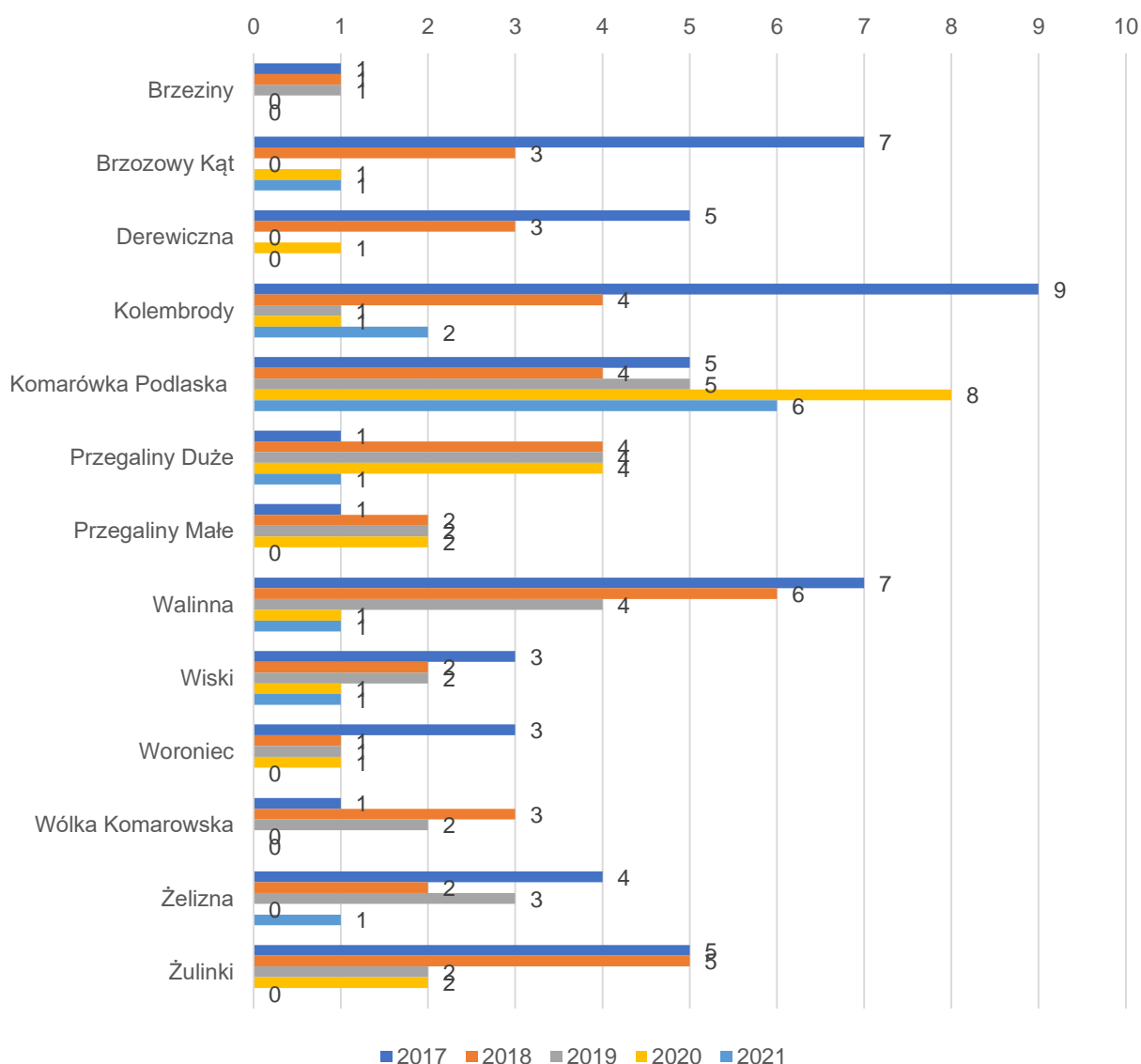
Wykres 39 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w gminie Komarówka Podlaska z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby wg obszarów referencyjnych w latach 2017-2021



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Komarówce Podlaskiej

Na przestrzeni lat 2017-2021 systematycznie spadała liczba mieszkańców gminy pobierających świadczenia z GOPS z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. W 2017 r. wyniosła ona 52 osoby, w 2018 – 40, w 2019 – 27, w 2020 – 22, a w 2021 – 13. Spadek ten był znaczący, wyniósł ok 75,00%. W pięciu sołectwach, w 2021 r., ani jeden beneficjent GOPS nie pobierał świadczeń z tego tytułu (Derewiczna, Przegaliny Małe, Woroniec, Wólka Komarowska i Żulinki).

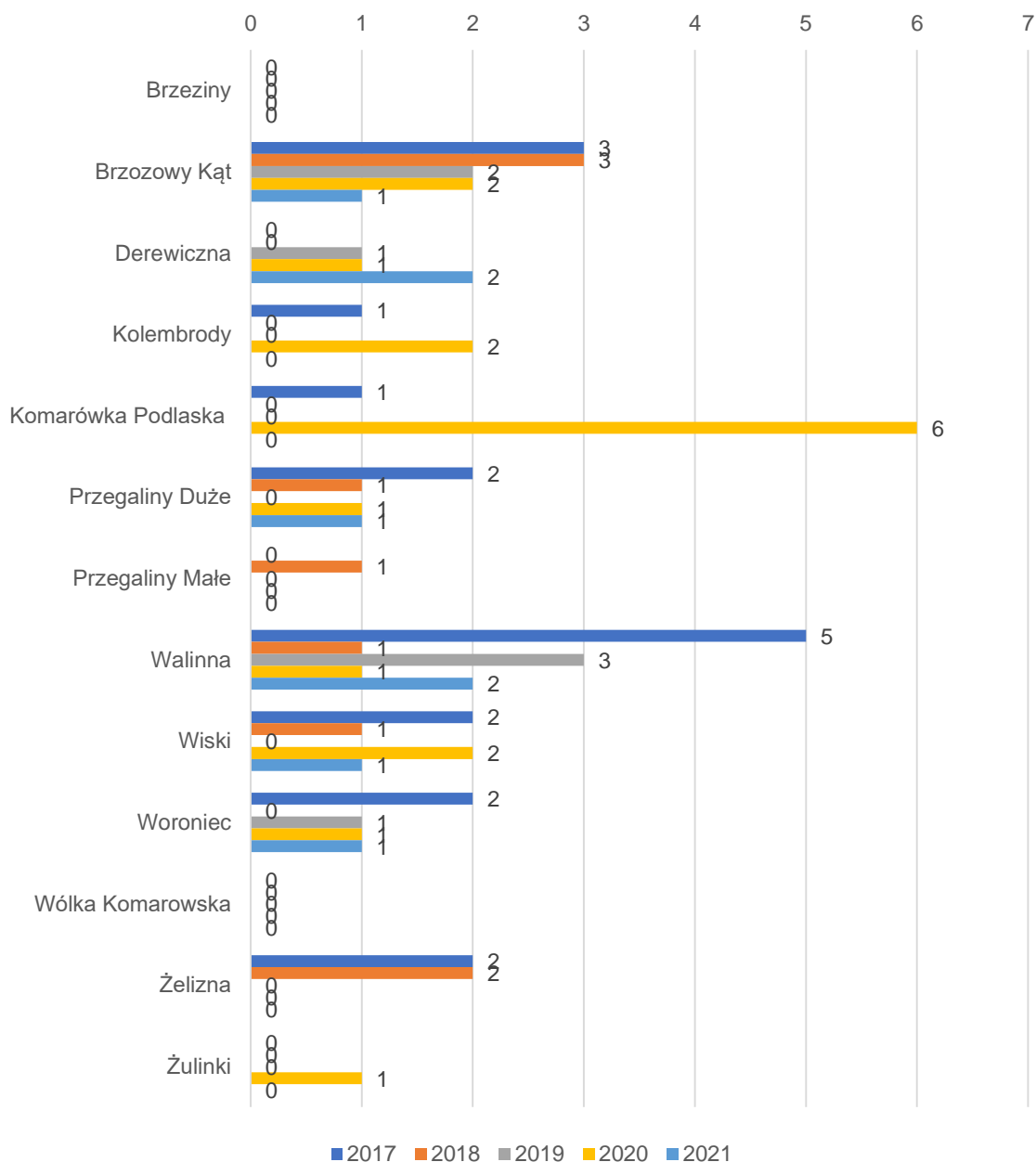
Wykres 40 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w gminie Komarówka Podlaska z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych wg obszarów referencyjnych w latach 2017-2021



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Komarówce Podlaskiej

W okresie pięciu analizowanych lat liczba mieszkańców gminy Komarówka Podlaska korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu kształtowała się w następujący sposób: 2017 – 18, 2018 – 9, 2019 – 7, 2020 – 17, 2021 r. -8. Zauważalny jest stosunkowo spory spadek liczby tej grupy beneficjentów GOPS w Komarówce Podlaskiej. Spadek ten wyniósł 55,56%. Sołectwem, w którym odnotowano w latach 2017-2021 największą liczbę osób korzystających z GOPS z powodu alkoholizmu był Walinna. W Wólce Komarowskiej ani jedna osoba nie korzystała z pomocy społecznej z tytułu alkoholizmu w latach 2017-2021.

Wykres 41 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w gminie Komarówka Podlaska z tytułu alkoholizmu wg obszarów referencyjnych w latach 2017-2021



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Komarówce Podlaskiej

Liczba mieszkańców gminy korzystających w latach 2017-2021 r. ze świadczeń pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie była marginalna. Jedynie w sołectwie Przegaliny Duże i Wiski odnotowano w tym okresie mieszkańców pobierających świadczenia z tego tytułu. W Przegalinach Dużych była to jedna osoba w 2017 r., a w Wiskach po jednym mieszkańcy w 2017, 2018 i 2019 r.

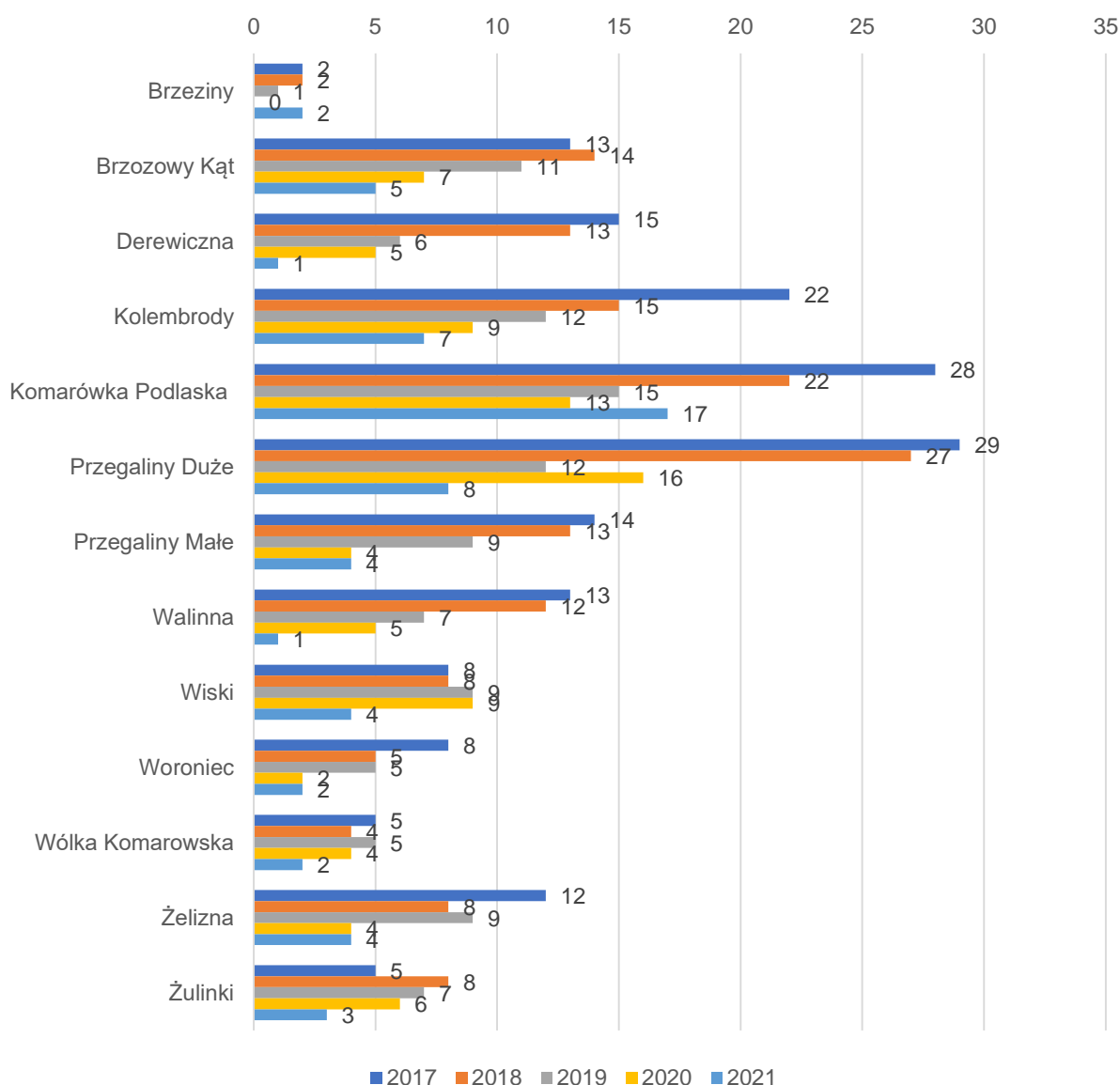
W okresie 2017-2021 r. na terenie gminy nie było żadnego mieszkańca pobierającego świadczenia z tytułu narkomanii. Nie można jednak uznać, iż problemy związane z różnego rodzaju uzależnieniami nie dotyczą mieszkańców gminy Komarówka Podlaska. Problem, tak jak w przypadku całego kraju, występuje w stosunkowo dużym nasileniu. Jest on jednak bardzo

trudny do zmierzania za pomocą konkretnych danych. Często osoby borykające się z uzależnieniami nie są kierowane na żadne leczenie stąd brak danych na ich temat. Ze względu na bariery mentalne (głównie członków rodzin przed stygmatyzacją) czy utarte schematy i zachowania, otaczające społeczeństwo daje ciche przyzwolenie na kontynuowanie uzależnień. Na terenie gminy Komarówka Podlaska główny problem stanowią uzależnienia od alkoholu. Problem spożywania alkoholu wśród dorosłych mieszkańców jest spory. Ze względu na tradycje i obyczaje odmowa wypicia skutkuje ostracyzmem. Oprócz tego, ważnym czynnikiem spowszednienia picia, decydującym o sięganiu po alkohol jest nuda. Brakuje również świadomości w zakresie skutków nadmiernego spożywania alkoholu. W efekcie, dla sporej części mieszkańców spożywanie alkoholu jest zupełnie normalnym elementem ich codziennego życia. Problem choroby alkoholowej jest bagatelizowany. Dorośli nie widząc problemu w częstym jego spożywaniu, przekazują negatywne wzorce kolejnym pokoleniom. Szczególnie niepokoi fakt, że z roku na rok wzrasta liczba młodzieży sięgającej często po alkohol przed uzyskaniem pełnoletności. Dodatkowo „inicjacja alkoholowa” wśród młodych osób zaczyna się coraz wcześniej. Sięganie po alkohol jest silnie związane z procesem dojrzewania, kiedy nastolatki przechodzą intensywne przemiany fizyczne, psychiczne i społeczne. To okres w życiu młodego człowieka sprzyjający eksperymentowaniu i poszukiwaniu nowych doświadczeń. Młodzież ujawnia wtedy różne zachowania problemowe, tj. picie alkoholu, palenie papierosów, wczesne podejmowanie współżycia, wchodzenie w konflikty z prawem, niekiedy stosowanie narkotyków oraz wiele innych. Mimo, że u młodych ludzi bardzo rzadko można zdiagnozować chorobę alkoholową, to samo spożywanie alkoholu stwarza ryzyko uzależnienia od alkoholu w przyszłości. Poza tym wśród młodzieży zauważalny jest problem tzw. picia obyczajowego („dla towarzystwa”).

Ze względu na brak możliwości uzyskania danych w zakresie osób uzależnionych na terenie gminy Komarówka Podlaska posłużono się danymi dotyczącymi osób zgłoszonych do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Liczba tych mieszkańców w latach 2017-2021 kształtowała się w następujący sposób: 15, 17, 12, 9 i 7 osób. Najwięcej osób (4 os.) zostało zgłoszonych w 2021 r. z terenu sołectwa Komarówka Podlaska. W sołectwach: Przegaliny Duże, Walinna i Wólka Komarowska zostało zgłoszonych po jednej osobie do Komisji.

Kolejny z elementów świadczących o problemach społecznych występujących na terenie gminy to liczba dzieci do 17 r. ż., korzystających z dożywiania. W latach 2017-2021 liczba tych osób kształtowała się na następującym poziomie: 174, 151, 108, 84 i 60. Widzimy, że liczba ta uległa zmniejszeniu o 65,52% w badanym okresie. W całym okresie odniesienia najwyższa liczba mieszkańców do 17 r. ż. korzystających z dożywiania pochodziła z sołectwa Komarówka Podlaska.

Wykres 42 Liczba dzieci (do 17 roku życia włącznie) korzystających z dożywiania w gminie Komarówka Podlaska w latach 2017-2021 z podziałem na jednostki referencyjne



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Komarówce Podlaskiej

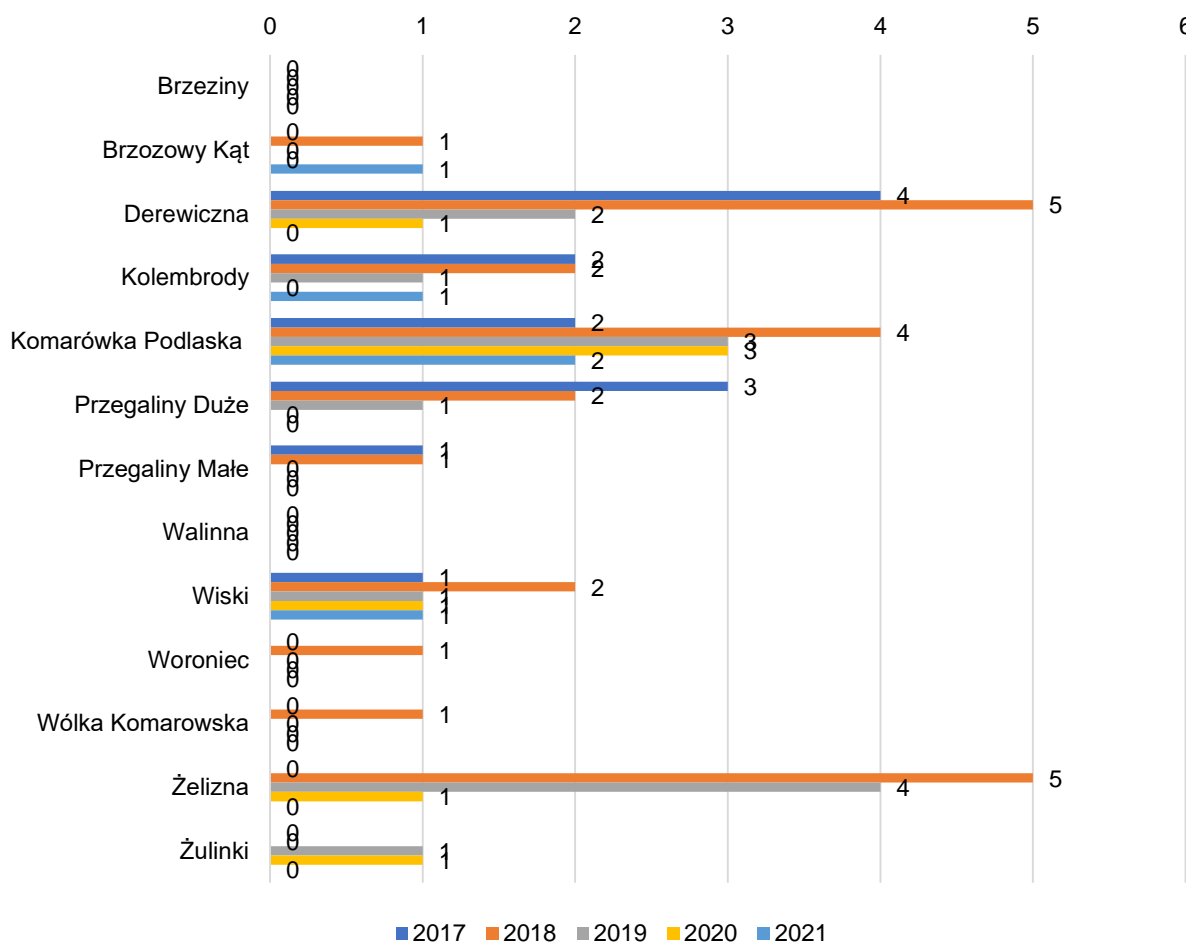
Ostatni z poddanych analizie elementów dotyczy kwestii przemocy w rodzinie⁷. Podobnie jak uzależnienia przemoc w rodzinie stanowi temat tabu. Stąd bardzo trudno jest pozyskać dane umożliwiające natężenie tego zjawiska. Mając na względzie jego złożoność i wieloaspektowość bardzo trudno jest oszacować faktyczną skalę osób, których to zjawisko dotyka. Jest to związane z faktem, że bardzo często przemoc domowa jest ukrywana i spora część osób, które jej doświadczają, nie decyduje się na ujawnienie i zwrócenie się o pomoc do

⁷ Przemoc w rodzinie polega na umyślnym działaniu i zaniechaniu naruszającym prawa lub dobra osobiste członków rodziny i osób wspólnie zamieszkujących. W szczególności chodzi tu o narażenie tych osób na utratę życia, zdrowia, naruszenie ich godności, nietykalności cielesnej, a także wolności (w tym seksualnej). Przemoc charakteryzuje wyrządzenie szkody na zdrowiu fizycznym i psychicznym drugiej osoby, spowodowanie jej cierpienia i krzywdy moralnej.

instytucji działających w ramach lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy. Zdecydowanie najpoważniejszą trudnością w diagnozowaniu wielkości zjawiska przemocy w rodzinie jest uzyskanie wiarygodnych i rzeczywistych danych, charakteryzujących rozmiar przemocy, bowiem z wielu przyczyn przemoc w rodzinie jest problemem ukrytym.

Zgodnie z danymi GOPS ze świadczeń z tytułu przemocy w rodzinie korzystała następująca liczba osób: 2017r. – 2, 2018 r. – 1, 2019 r. -1, 2020 r. – 0, a w 2021 r. – 0. W celu przeanalizowania natężenia zjawisk pozyskano informacje w zakresie wydanych na terenie gminy Komarówka Podlaska Niebieskich Kart. Liczba tychże kart w latach 2017-2021 wynosiła odpowiednio: 13, 24, 13, 7 i 5. Największa liczba osób, które posiadały w 2021 Niebieską Kartę zamieszkiwały Komarówka Podlaska (2 osoby). Po 1 osobie miało założoną Niebieską Kartę w sołectwach: Brzozowy Kąt, Kolembrody oraz Wiski.

Wykres 43 Liczba Niebieskich Kart wydanych na terenie gminy Komarówka Podlaska w latach 2017-2021 r. z podziałem na jednostki referencyjne



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Komarówce Podlaskiej

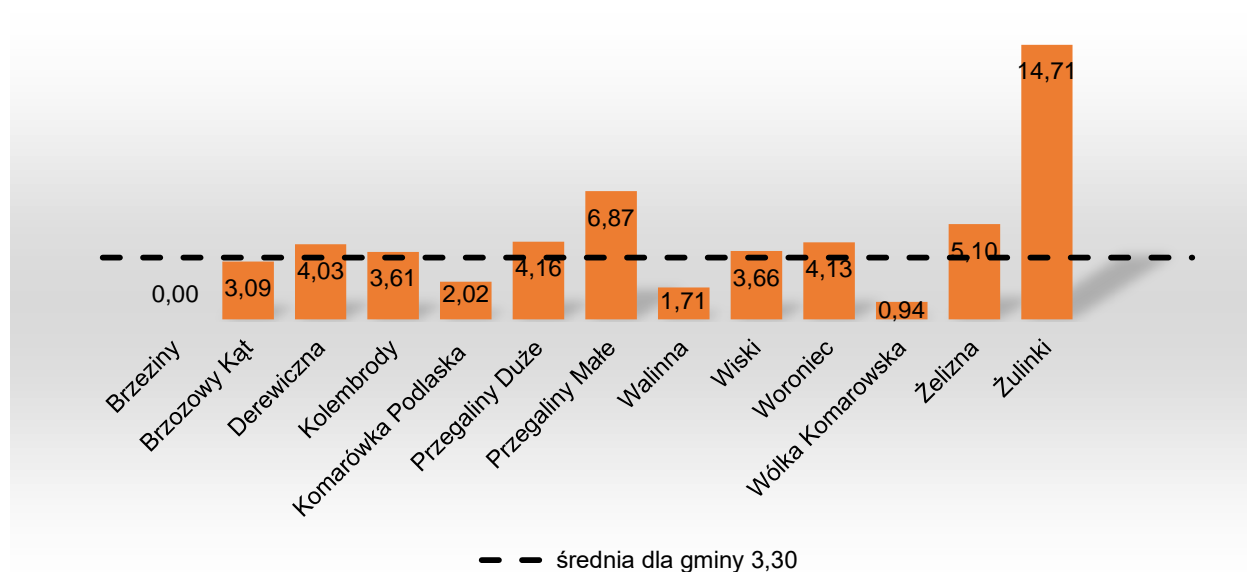
Przedstawione powyżej dane nie pozwalają jednak w sposób wyczerpujący na identyfikację obszarów, w których następuje szczególne natężenie zjawisk kryzysowych. Do przeprowadzenia precyzyjnej identyfikacji tychże obszarów, konieczne jest zastosowanie kryterium uwzględniającego potencjał ludnościowy poszczególnych badanej jednostki

analitycznej. Metodą, którą zastosowano, aby określić natężenie problemów ubóstwa i wykluczenia społecznego była analiza zapotrzebowania mieszkańców poszczególnych jednostek referencyjnych na poszczególne formy pomocy społecznej. Przeanalizowano ogólne natężenie terytorialne osób pobierających świadczenia GOPS oraz natężenie obszarowe pod względem problemów, które są najczęstszą przyczyną przyznawania pomocy przez GOPS w Komarówce Podlaskiej. Następnie, w poszczególnych jednostkach referencyjnych, zweryfikowano natężenie innych niekorzystnych zjawisk społecznych takich jak: przemoc w rodzinie, niedożywienie czy uzależnienia. W ramach badanych zagadnień analizie poddano łącznie osiem wskaźników:

- 1) Liczba mieszkańców korzystających ze świadczeń pomocy GOPS na 100 mieszkańców w 2021 r.;
- 2) Liczba mieszkańców korzystających ze świadczeń pomocy GOPS z tytułu ubóstwa na 100 mieszkańców w 2021 r.;
- 3) Liczba mieszkańców korzystających ze świadczeń pomocy GOPS z tytułu bezrobocia na 100 mieszkańców w 2021 r.;
- 4) Liczba mieszkańców korzystających ze świadczeń pomocy GOPS z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i gospodarstwa domowego na 100 mieszkańców w 2021 r.;
- 5) Liczba mieszkańców korzystających ze świadczeń pomocy GOPS z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby na 100 mieszkańców w 2021 r.;
- 6) Liczba dzieci korzystających z dożywiania na 100 dzieci w wieku do 17 r. ż. w 2021 r.,
- 7) Liczba osób zgłoszonych do GKRPA na 100 mieszkańców w 2021 r.;
- 8) Liczba mieszkańców, którzy mieli założoną Niebieską Kartę na 100 mieszkańców w 2021 r.

Pierwszy ze wskaźników obrazuje liczbę osób korzystających z różnego rodzaju świadczeń pomocy GOPS przypadającą na 100 mieszkańców w 2021 r. Przy uwzględnieniu potencjału ludnościowego poszczególnych jednostek referencyjnych, w 2021 r. najgorzej sytuacja prezentowała się w obszarach: Żulinki, Przegaliny Małe, Żelizna, Przegaliny Duże, Woroniec, Derewiczna, Wiski i Kolembrody. Osiągnięte wartości wskaźników przewyższają znacznie średnią wartość wskaźnika dla gminy, który wynosi 3,30.

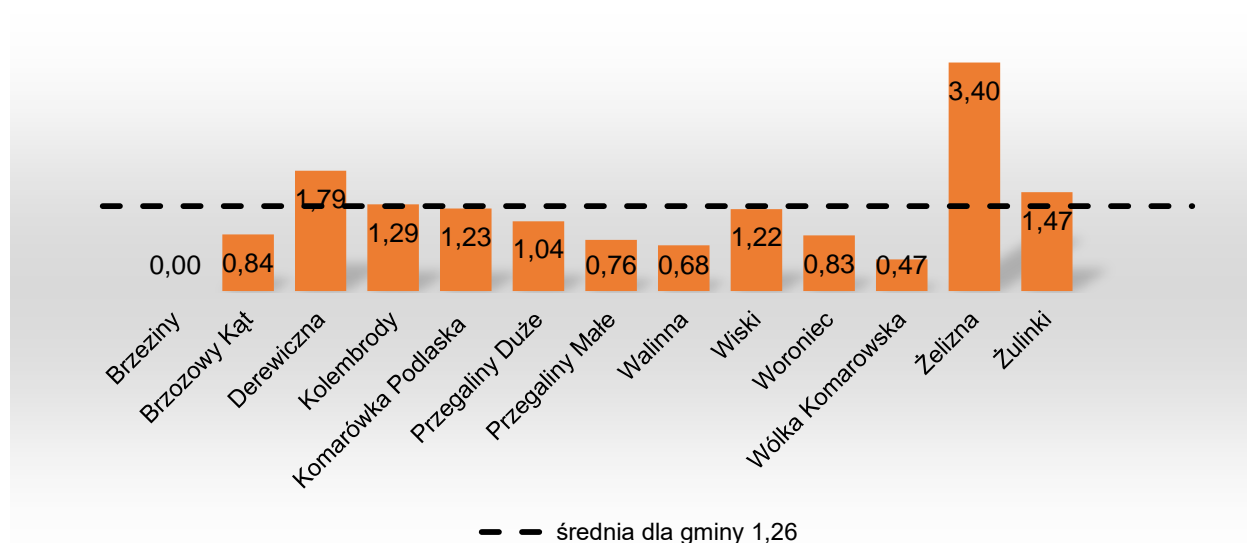
Wykres 44 Wskaźnik delimitacyjny nr 12- Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy GOPS przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Komarówce Podlaskiej

Kolejny ze wskaźników delimitacyjnych, dotyczący liczby osób korzystających ze świadczeń GOSP z tytułu ubóstwa przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r., dla obszaru całej gminy osiąga wartość 1,26. Wartość wskaźnika w zakresie czterech obszarów referencyjnych kształtuje się na poziomie wyższym niż średnia gmina. Mowa tutaj o jednostkach: Żelizna (3,40), Derewiczna (1,79), Żulinki (1,47) oraz Kolembrody (1,29). W Brzezinach wskaźnik ten wyniósł w 2021 r. 0,00, ponieważ na tym obszarze nie odnotowano żadnych mieszkańców korzystających z pomocy społecznej w 2021 r. W pozostałych sołectwach badany wskaźnik kształtował się na poziomie niższym od średniej gminnej, a najniższą wartość przyjął w Wólce Komarowskiej (0,47).

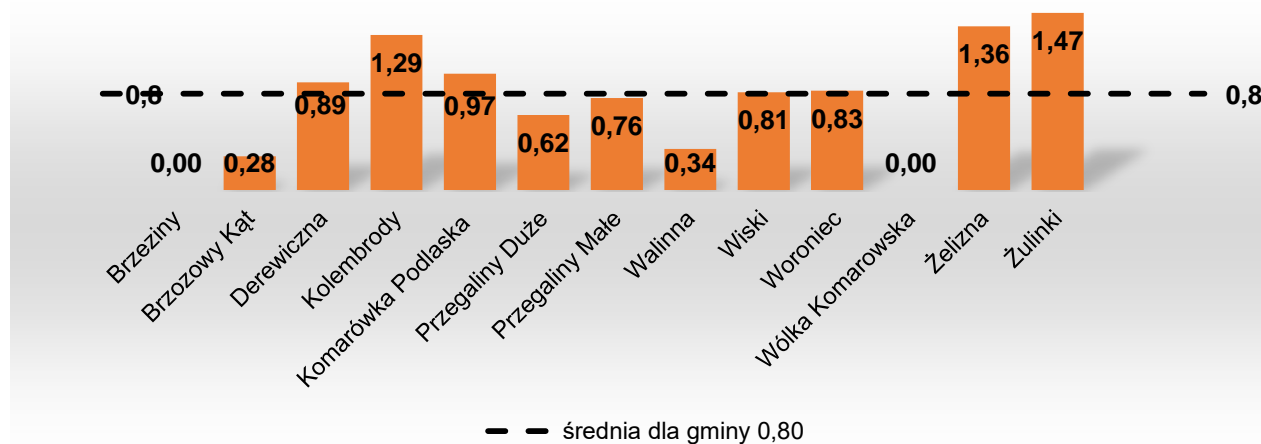
Wykres 45 Wskaźnik delimitacyjny nr 13 - Liczba mieszkańców korzystających ze świadczeń pomocy GOPS z tytułu ubóstwa przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Komarówce Podlaskiej

Wśród wskaźników delimitacyjnych tworzących syntetyczny wskaźnik problemów społecznych znajduje się również ten dotyczący liczby osób korzystających ze świadczeń GOSP z tytułu bezrobocia przypadających na 100 mieszkańców w 2021 r. W badanym okresie średnia wartość wskaźnika dla całej gminy wyniosła: 0,80. Przy uwzględnieniu potencjału ludnościowego poszczególnych jednostek referencyjnych, w 2021 r. najgorzej sytuacja prezentowała się w obszarach referencyjnych, dla których wskaźnik przyjmował wartości powyżej ww. średniej dla gminy. W gronie tym znalazły się następujące jednostki: Żulinki (0,67 punktów powyżej średniej), Żelzna (0,56 punktów powyżej średniej), Kolembrody (0,49 punktów powyżej średniej), Komarówka Podlaska (0,17 punktów powyżej średniej), Derewiczna (0,10 punktów powyżej średniej), Woroniec (0,03 punktów powyżej średniej) oraz Wiski (0,02 punktów powyżej średniej). W pozostałych sołectwach: wskaźnik przyjął wartości poniżej średniej gminnej. W Wólce Komarowskiej wskaźnik przyjął wartość 0,00, gdyż w 2021 r. nie odnotowano tutaj ani jednego beneficjenta GOSP z tytułu bezrobocia.

Wykres 46 Wskaźnik delimitacyjny nr 14 - Liczba osób korzystających ze świadczeń GOSP z tytułu bezrobocia przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.

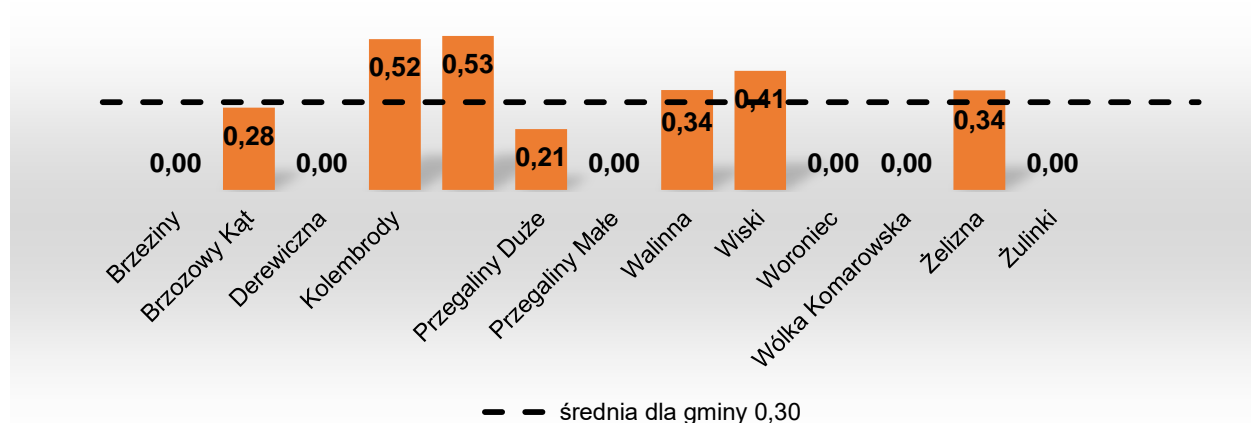


Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Komarówce Podlaskiej

Analizując problemy społeczne występujące na terenie gminy Komarówka Podlaska warto również zwrócić uwagę na zdolność mieszkańców do prawidłowego funkcjonowania w społeczności, w tym radzenie sobie z bieżącymi sprawami. W celu wyselekcjonowania obszarów o szczególnym natężeniu niekorzystnych zjawisk występujących w rodzinach dokonano analizy wskaźnika prezentującego liczbę osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego na 100 mieszkańców w 2021 r. Średnia wartość wskaźnika w omawianym zakresie wyniosła 0,30 w 2021 r. Przekroczenie tej wartości odnotowano w następujących sołectwach

Komarówka Podlaska (0,53), Kolembrody (0,52), Wiski (0,41), Walinna (0,34) oraz Żelzna (0,34). Jedynie w dwóch sołectwach wskaźnik ten kształtował się na poziomie niższym od średniej gminnej (Brzozowy Kąt i Przegaliny Duże). Najlepszą sytuację możemy zaobserwować w pozostałych jednostkach referencyjnych, gdzie żaden z mieszkańców nie korzystał z pomocy GOPS z ww. powodów, więc wskaźnik przyjął tutaj wartość 0,00.

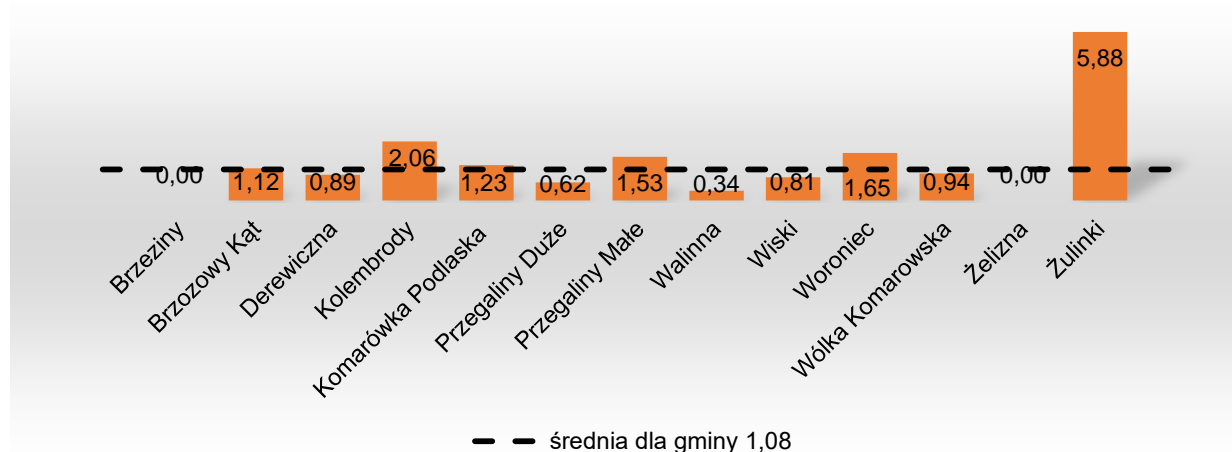
Wykres 47 Wskaźnik delimitacyjny nr 15 - Liczba osób korzystających ze świadczeń GOSP z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Komarówce Podlaskiej

W ramach tworzenia sumarycznego wskaźnika natężenia negatywnych zjawisk społecznych na terenie gminy Komarówka Podlaska badaniu poddano terytorialny rozkład wartości wskaźnika odnoszącego się do liczby osób korzystających ze świadczeń GOSP z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby na 100 mieszkańców. Średnia wartość tego wskaźnika wyniosła 1,08. Z najmniej korzystną sytuacją mamy do czynienia w obrębie następujących jednostek analitycznych: Żulinki (5,88), Kolembrody (2,06), Woroniec (1,65), Przegaliny Małe (1,53), Komarówka Podlaska (1,23) oraz Brzozowy Kąt (1,12). W Żeliznej ani jeden mieszkaniec korzystający ze wsparcia GOPS nie pobierał świadczeń z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby.

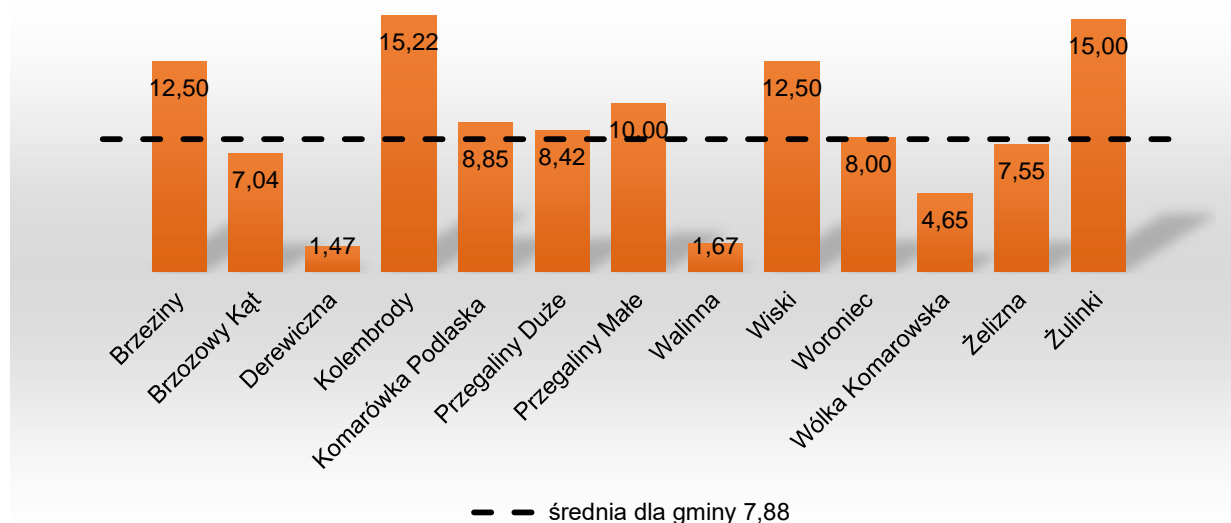
Wykres 48 Wskaźnik delimitacyjny nr 16 - Liczba osób korzystających ze świadczeń GOPS z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Komarówce Podlaskiej

Problemy związane z wykluczeniem społecznym odciskają piętno na bieżących sprawach prowadzenia gospodarstwa domowego, w tym zapewnienia odpowiedniego wyżywienia dla członków rodzin. Na potrzeby niniejszego opracowania, analiza kwestii związanych z szeroko pojmowanym problemem ubóstwa i wykluczenia społecznego na terenie gminy Komarówka Podlaska została uzupełniona o wskaźnik związany z pomocą finansową skierowaną do osób o niskich dochodach. Wskaźnik, który został poddany analizie to liczba dzieci korzystających z programów dożywiania na 100 dzieci do 17 roku życia w 2021 r. Głównym celem realizowanego wsparcia jest ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji. W efekcie analizy ww. wskaźnika uzyskano średnią wartość dla gminy wynoszącą 7,88. Najbardziej niekorzystna sytuacja w tym zakresie występuje w jednostkach referencyjnych, w których badany wskaźnik przyjął wartości wyższe od średniej dla gminy, czyli kolejno: Kolembrody (15,22), Żulinki (15,00), Brzeziny (12,50), Wiski (12,50), Przegaliny Małe (10,00), Komarówka Podlaska (8,85), Przegaliny Duże (8,42) oraz Woroniec (8,00). Najniższą wartość wskaźnik przyjął w sołectwie Derewiczna (1,47).

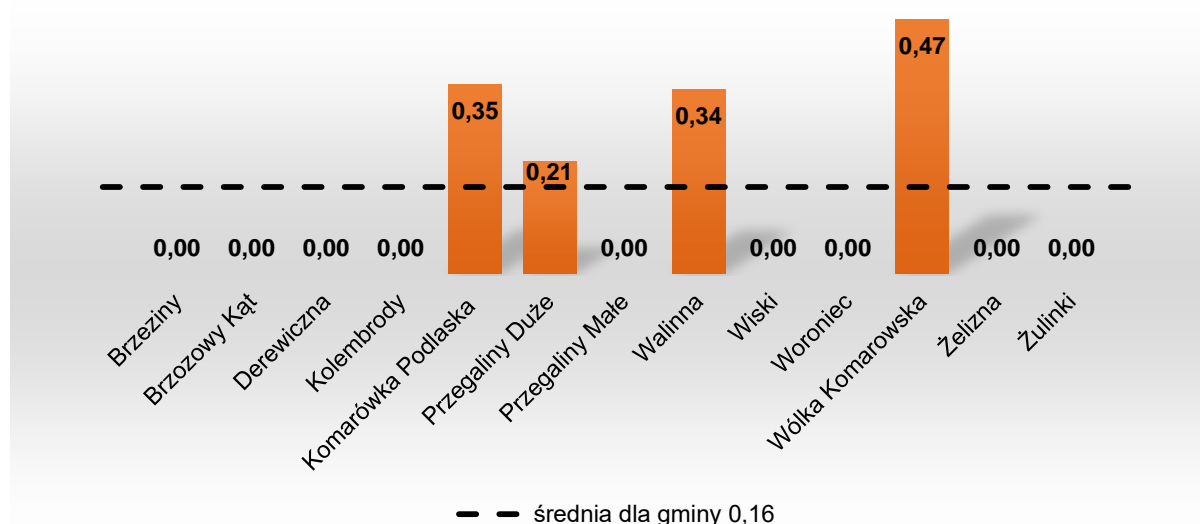
Wykres 49 Wskaźnik delimitacyjny nr 17 - Liczba dzieci korzystających z dożywiania przypadająca na 100 dzieci do 17 roku życia w 2021 r.



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Komarówce Podlaskiej

Przedostatni wskaźnik zbadany w ramach przedmiotowej części opracowania to liczba osób zgłoszonych do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 100 mieszkańców w 2021 r. Problem został zdiagnozowany w czterech jednostkach referencyjnych: Wólka Komarowska (najwyższa wartość wskaźnika: 0,47), Komarówka Podlaska, Walinna oraz Przegaliny Duże (wartość najniższa wskaźnika: 0,04 punktów powyżej średniej gminnej).

Wykres 50 Wskaźnik delimitacyjny nr 18 - Liczba osób zgłoszonych do GKRPA na 100 mieszkańców w 2021r.

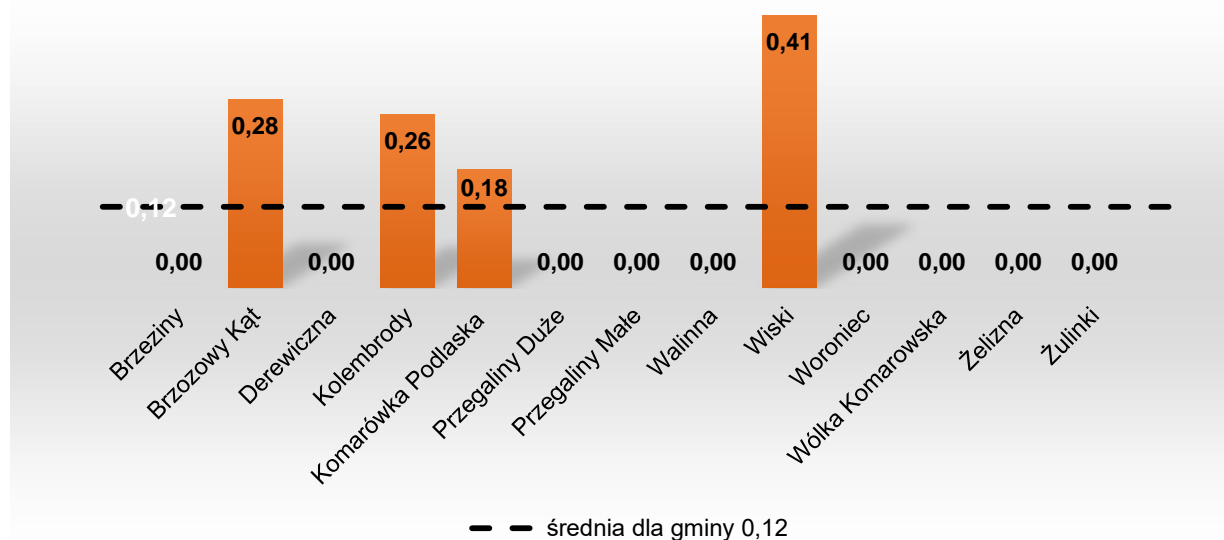


Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Komarówce Podlaskiej

Ostatni z weryfikowanych na terenie gminy Komarówka Podlaska problemów dotyczy występującej w rodzinach przemocy. W tym celu zbadano rozkład terytorialny wskaźnika: liczba mieszkańców, którzy mają założoną Niebieską Kartę przypadająca na 100 mieszkańców

w 2021r. Średnia wartość wskaźnika dla gminy ukształtowała się na poziomie: 0,12. Najgorszą sytuację odnotowano w sołectwie Wiski, na terenie którego wskaźnik przyjął wartość prawie czterokrotnie wyższą od średniej gminnej. W kolejnych trzech sołectwach (Brzozowy Kąt, Kolembrody i Komarówka Podlaska) wskaźnik również przyjął wartości wyższe od średniej gminnej (odpowiednio o 0,16; 0,14 i 0,06 punktów procentowych). W pozostałych sołectwach żaden z mieszkańców nie miał założonej Niebieskiej Karty, stąd wskaźnik przyjął w nich wartości 0,00.

Wykres 51 Wskaźnik delimitacyjny nr 19 - Liczba Niebieskich Kart na 100 mieszkańców w 2021 r.



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Komarówce Podlaskiej

Zagrożenie lub występujący stan wykluczenia społecznego, będące efektem ubóstwa, bezrobocia, braku umiejętności prawidłowego funkcjonowania w otaczającym środowisku, odciska piętno na całych rodzinach i prowadzi do wielu ich dysfunkcji. Rodzina dysfunkcyjna jest zamknięta, zakłamana (chroni „tajemnicę rodzinną”), panuje w niej zaburzona komunikacja i zamieszanie co do ról. Jest nastawiona raczej na sztywne utrzymanie systemu rodzinnego, niż na rozwój swoich członków. Wśród najczęściej występujących dysfunkcji należy wymienić: alkoholizm, inne uzależnienia lub choroby psychiczne w rodzinie, przemoc fizyczną lub psychiczną, psychiczne opuszczenie dzieci (nieobecność emocjonalna rodziców), chłód emocjonalny, czynne odrzucanie i dewaluowanie dziecka, nadużycia emocjonalne. Jednocześnie często rodziny (ze względu na utarte schematy czy mentalność) ukrywają swoje problemy ze względu na strach przed stygmatyzacją. Takie zjawiska występujące w okresie w jakim kształtuje się młoda osoba często rzutują na jej predyspozycjach rozwojowych oraz osobowości w sposób negatywny. Dla dobra rodziny, która jest naturalnym środowiskiem rozwoju i dobra wszystkich jej członków, a w szczególności dzieci, które potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych, konieczne jest wspieranie rodzin, w tych przypadkach,

kiedy własne zasoby i możliwości nie wystarczają, aby pokonać sytuacje trudne lub kryzysowe. Podstawowym założeniem prowadzonych przez GOPS działań na rzecz rodzin wymagających pomocy jest przeświadczenie, o tym że zamiast zastępować rodzinę w jej funkcji opiekuńczo – wychowawczej, należy ją wspierać tak, aby przywrócić jej prawidłowe funkcjonowanie.

4.2.5 ZŁY STAN ZDROWIA MIESZKAŃCÓW I NIEPEŁNOSPRAWOŚĆ

W gronie negatywnych zjawisk w sferze społecznej, które sygnalizowane są w dokumentach strategicznych (*Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Komarówka Podlaska*) oraz zgłaszane były bezpośrednio zarówno przez władze gminy Komarówka Podlaska, jak również społeczność lokalną, znajdują się także problemy zdrowotne ludności. Niewątpliwie o istotności tego problemu świadczy fakt, że kłopoty ze zdrowiem odciskają swoje piętno nie tylko na pojedynczych osobach dotkniętych chorobą, ale również na ich rodzinach, otoczeniu, a co za tym idzie, całej społeczności lokalnej. Kwestie stanu zdrowia mieszkańców są nierozzerwalnie związane również z zagadnieniem niepełnosprawności.

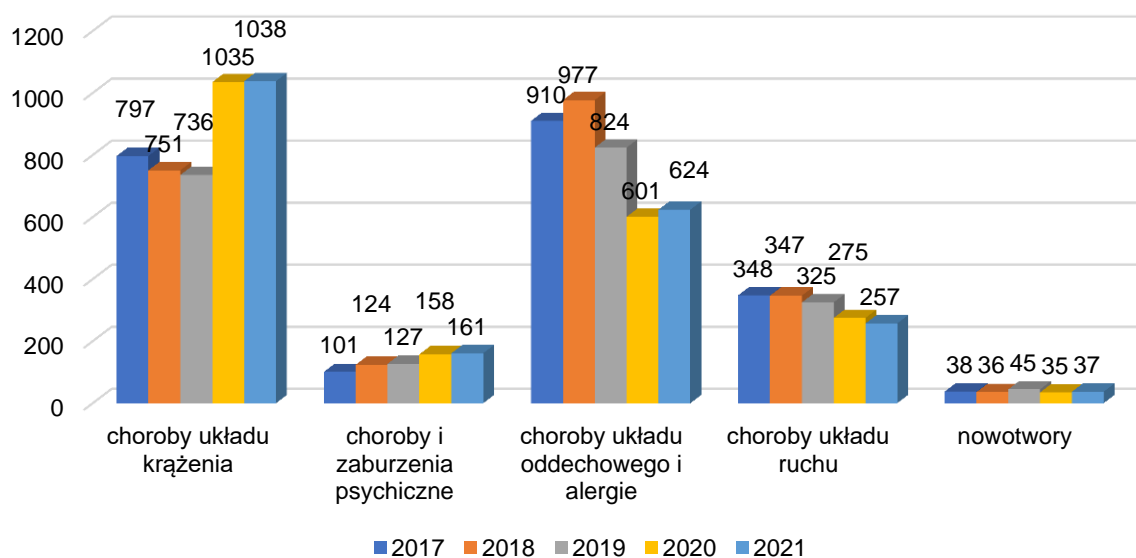
Specjalistyczne wsparcie z zakresu ochrony zdrowia na terenie gminy Komarówka Podlaska realizuje Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Ośrodek Zdrowa, który jest zlokalizowany w miejscowości Komarówka Podlaska (ul. I Armii Wojska Polskiego 13). NZOZ świadczy usługi w ramach Podstawowej Opieki Zdrowotnej; znajdują się tam gabinety lekarza rodzinnego. Najbliżej usytuowanymi względem gminy szpitalami są: Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Radzynie Podlaskim oraz Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Parczewie.

Kwestia zebrania danych dotyczących stanu zdrowia mieszkańców, ze względu na ochronę danych osobowych oraz rozproszenie informacji o stanie pacjentów (nie tylko w wyżej wymienionej placówce ochrony zdrowia, lecz również w placówkach prywatnych - część mieszkańców korzysta z usług ochrony zdrowia w prywatnych gabinetach lekarskich ulokowanych głównie w Radzynie Podlaskim), jest bardzo trudna. W związku z tym, analizę w zakresie badanego obszaru tematycznego przeprowadzono w oparciu o dane, które były możliwe do uzyskania. Są to dane udostępnione przez NZOZ w Komarówce Podlaskiej, który jako placówka ochrony zdrowia pierwszego kontaktu dysponuje najbardziej wiarygodnymi danymi w zakresie stanu zdrowia mieszkańców gminy.

Zgodnie z pozyskanymi danymi w latach 2017-2021 największa liczba mieszkańców gminy Komarówka Podlaska odczuwała dolegliwości związane z chorobami układu krążenia oraz chorobami układu oddechowego i alergiami. Na przestrzeni pięciu lat liczba osób chorujących na choroby układu krążenia wzrosła z 797 (2017 r.) do 1 038 (2021 r.), czyli

o 30,24%, natomiast liczba mieszkańców leczących się na choroby układu oddechowego i alergię spadła z 910 (2017 r.) do 624 (2021 r.), czyli o 31,43%. Kolejną, licznie reprezentowaną grupę mieszkańców stanowią chorujący na choroby układu ruchu. Ich liczba spadła z 348 w 2017 r. do 257 w 2021 r., czyli o 91 osób (tj. o 26,15%). Dane rzeczywiste wskazują, iż najmniej liczną grupę stanowią mieszkańcy chorujący na nowotwory. Szczególnie niepokoi fakt, iż niestety liczba osób chorujących na tego rodzaju choroby kształtuje się na podobnym poziomie w analizowanym okresie (odpowiednio: 38, 36, 45, 35, 37). Z roku na rok wzrasta liczba mieszkańców chorujących na choroby i zaburzenia psychiczne. W latach 2017 r. liczba ta wyniosła: 101 osób. Z roku na rok liczba ta wzrasta systematycznie i w 2021 r. kształtowała się na poziomie 161 (wzrost o 59,41%).

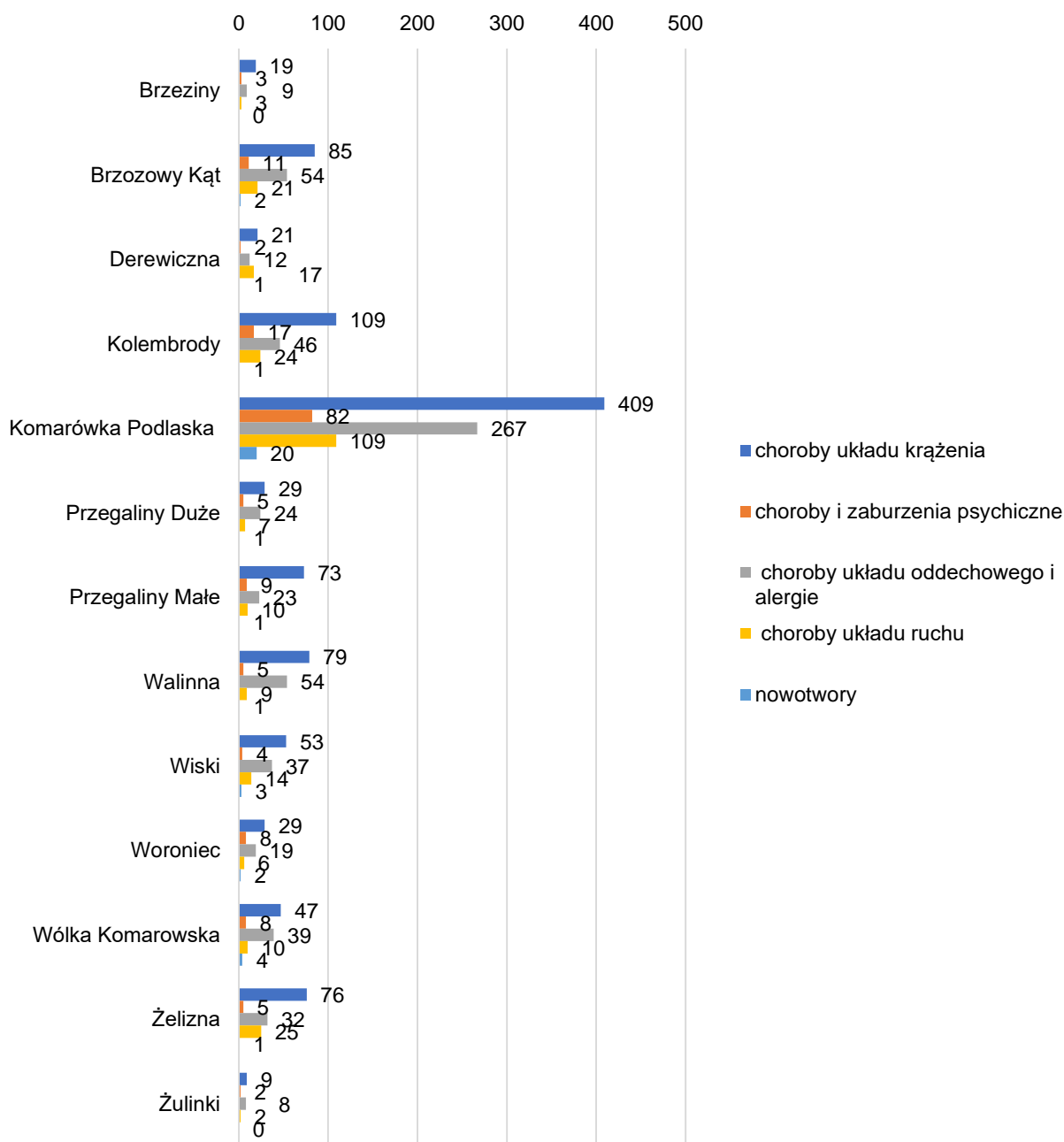
Wykres 52 Liczba mieszkańców gminy Komarówka Podlaska chorujących w latach 2017-2021 wg kryterium rodzaju schorzenia



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych NZOZ w Komarówce Podlaskiej

W zakresie wszystkich wyżej wymienionych schorzeń najliczniejsza grupa mieszkańców mających problemy zdrowotne zamieszkuje sołectwo Komarówka Podlaska. W dalszej kolejności plasują się: Brzozowy Kąt, Kolembrody, Walinna, Przegaliny Małe i Żelazna. Na poniższym wykresie zaprezentowano liczbę osób chorujących na poszczególne rodzaje schorzeń w 2021 r. w podziale na poszczególne jednostki referencyjne.

Wykres 53 Liczba mieszkańców gminy Komarówka Podlaska chorujących na poszczególne schorzenia w 2021 r. wg jednostek referencyjnych



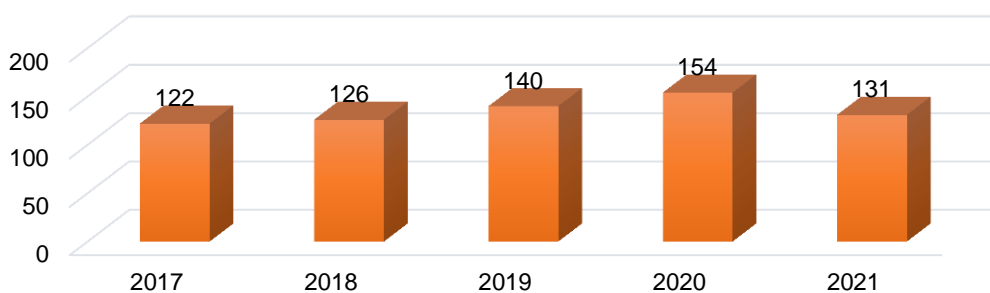
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych NZOZ w Komarówce Podlaskiej

Z zagadnieniem stanu zdrowia mieszkańców związana jest nierozdzielnie kwestia niepełnosprawności, która to stanowi istotny czynnik negatywnie wpływający na stopień aktywności, położenie społeczno-ekonomiczne oraz wynikającą z tego sytuację życiową jednostek. Jednocześnie stanowi „zjawisko”, które nabiera coraz większego znaczenia dla funkcjonowania współczesnych społeczeństw. Zgodnie z badaniami, udział osób niepełnosprawnych w ogólnej populacji ludności poszczególnych krajów, w zależności od

zastosowanej definicji terminu „niepełnosprawność”, sięga od kilkunastu procent do jednej piątej ogółu ludności⁸. W skali globalnej widać wyraźną tendencję wzrostu liczby osób niepełnosprawnych. Wpływ na to mają przede wszystkim zmiany cywilizacyjne, tj. postęp wiedzy i technologii medycznych, systematyczne wydłużanie się ludzkiego życia wskutek wdrożenia mechanizmów zarządzania zdrowiem publicznym i ogólnego wzrostu dobrobytu, a także zmiany kulturowe, odnoszące się do kwestii zdrowia, sprawności fizycznej i intelektualnej oraz wzorów pełnienia ról społecznych. Nie trendy demograficzne czy zjawiska statystyczne, związane z systematycznie zwiększającą się liczbą osób niepełnosprawnych, stanowią najistotniejszy aspekt znaczenia tego procesu dla współczesnych społeczeństw. Równie ważny jest jej społeczny czy kulturowy wymiar. W konsekwencji niepełnosprawni, którzy nie dostosują się w wystarczający sposób do funkcjonowania w otoczeniu ogółu społeczeństwa, nie mogą uczestniczyć w zwykłych aktywnościach społecznych i w związku z tym znajdują się poza głównym nurtem aktywności społeczeństwa, wobec czego kompensowane jest to im poprzez wyłącznie świadczenia finansowe i zinstytucjonalizowane formy opieki na rzecz nowego modelu społecznego niepełnosprawności. W kontekście tym niepełnosprawność jest rodzajem dyskryminacji, której przezwyciężenie wymaga przede wszystkim działania społecznego, wysiłku zbiorowego, dokonania zmiany społecznej.

Zgodnie z danymi GOPS w Komarówce Podlaskiej, w roku 2021 (w porównaniu z rokiem 2017) zwiększyła się liczba niepełnosprawnych mieszkańców gminy Komarówka Podlaska ze 122 do 131 osób (wzrost o 7,38%). Liczba niepełnosprawnych mieszkańców gminy powyżej 18 roku życia wynosiła w latach 2017-2021 odpowiednio: 103, 105, 114, 129 i 107 osób.

Wykres 54 Liczba osób niepełnosprawnych w gminie Komarówka Podlaska w latach 2017-2021



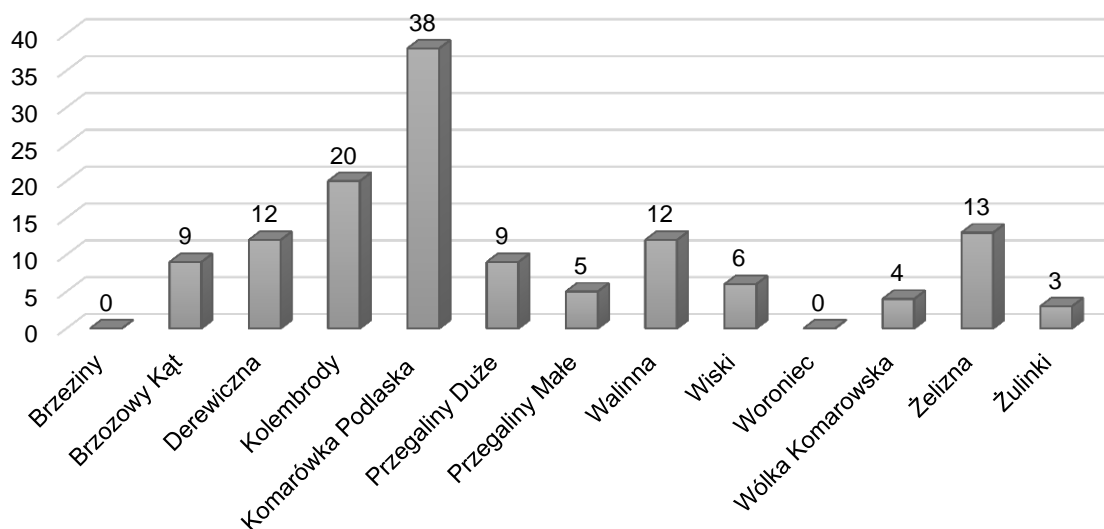
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Komarówce Podlaskiej

W 2021 r. najwięcej osób niepełnosprawnych na terenie gminy Komarówka Podlaska, zarówno poniżej jak i powyżej 18 roku życia, zamieszkiwało sołectwo Komarówka Podlaska. Liczba ta wyniosła 38 osób, co stanowiło 29,01% (czyli prawie 1/3) wszystkich

⁸ Polscy niepełnosprawni – od kompleksowej diagnozy do nowego modelu polityki społecznej”, pod red. Barbary Gąciarz i Seweryna Runickiego; Wydawnictwa AGH; Kraków 2014

niepełnosprawnych mieszkańców gminy Komarówka Podlaska. Najmniejsza liczba osób niepełnosprawnych zamieszkiwała w 2021 r. w sołectwie Żulinki (3 osoby). W dwóch jednostkach nie odnotowano żadnej osoby niepełnosprawnej w 2021 r. (Brzeziny i Woroniec).

Wykres 55 Liczba osób niepełnosprawnych w gminie Komarówka Podlaska w 2021 r. w podziale na jednostki referencyjne



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Komarówce Podlaskiej

W celu wytypowania obszarów charakteryzujących się największym natężeniem niekorzystnych zjawisk w zakresie stanu zdrowia mieszkańców oraz problemów związanych z niepełnosprawnością analizie poddano wskaźniki uwzględniające potencjał ludnościowy poszczególnych obszarów referencyjnych. Podobnie jak w przypadku wyżej zaprezentowanych zagadnień, analizę tę przeprowadzono w oparciu o dane dotyczące rodzajów schorzeń dotyczących największą liczbę mieszkańców. Wytypowano cztery najbardziej rozpowszechnione wśród mieszkańców rodzaje schorzeń, tj. choroby układu krążenia, choroby i zaburzenia psychiczne, choroby układu oddechowego i alergię oraz choroby układu ruchu. Dodatkowo, przeanalizowano rozkład terytorialny mieszkańców borykających się z problemem różnego rodzaju niepełnosprawności.

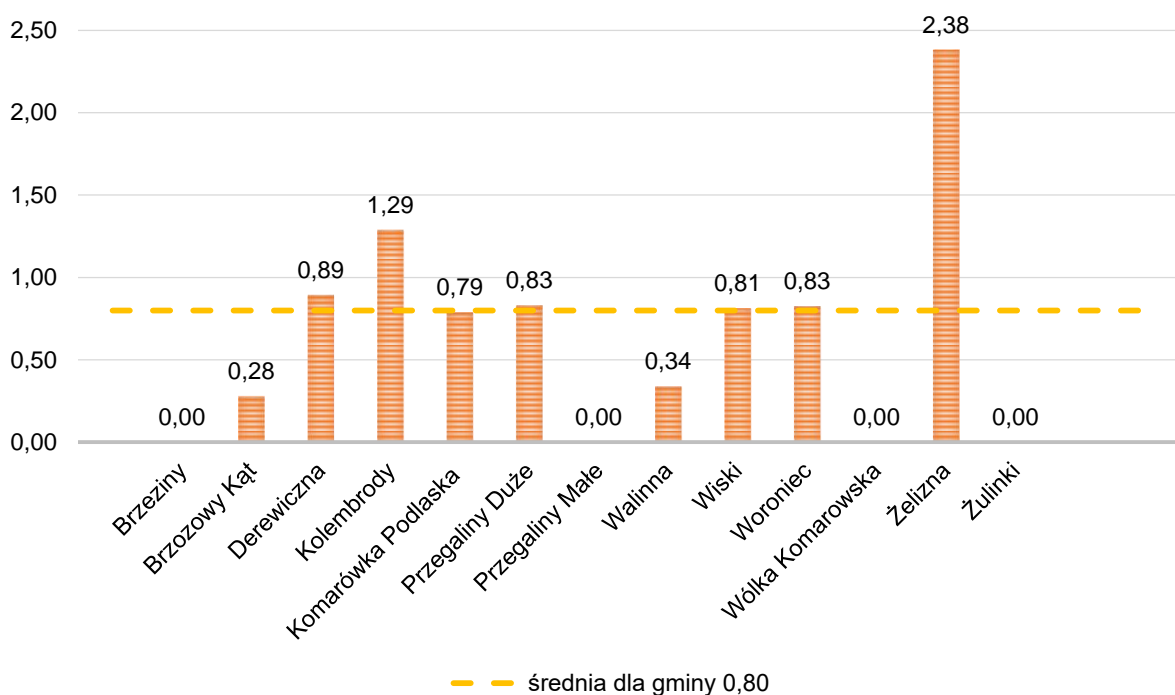
Wobec powyższego, w ramach tworzenia sumarycznego wskaźnika natężenia niekorzystnych zjawisk społecznych przeanalizowano następujące wskaźniki:

- liczba mieszkańców korzystających ze świadczeń pomocy GOPS z tytułu niepełnosprawności przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.;
- liczba osób z niepełnosprawnościami przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.;
- liczba mieszkańców chorujących na choroby układu krążenia przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.;
- liczba mieszkańców chorujących na choroby i zaburzenia psychiczne przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.;

- liczba mieszkańców chorujących na choroby układu oddechowego i alergię przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.;
- liczba mieszkańców chorujących na choroby układu ruchu przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.;

Pierwszym wskaźnikiem, który wzięto pod uwagę analizując natężenie negatywnych zjawisk w obszarze zdrowia mieszkańców gminy Komarówka Podlaska, była liczba mieszkańców korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności w przeliczeniu na 100 mieszkańców. Średnia wartość dla gminy w zakresie analizowanego wskaźnika wyniosła 0,80 w 2021 r. W sześciu sołectwach (Żelizna, Kolembrody, Derewiczna, Przegaliny Duże, Woroniec i Wiski) wskaźnik był wyższy od średniej gminnej. W Przegalinach Małych, Wólce Komarowskiej i Żulinkach badany wskaźnik przyjął wartość 0,00, gdyż w 2021 r. na tych obszarach nie odnotowano ani jednego beneficjenta GOPS, który korzystałby z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności.

Wykres 56 Wskaźnik delimitacyjny nr 20 - Liczba mieszkańców korzystających ze świadczeń pomocy GOPS z tytułu niepełnosprawności przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.

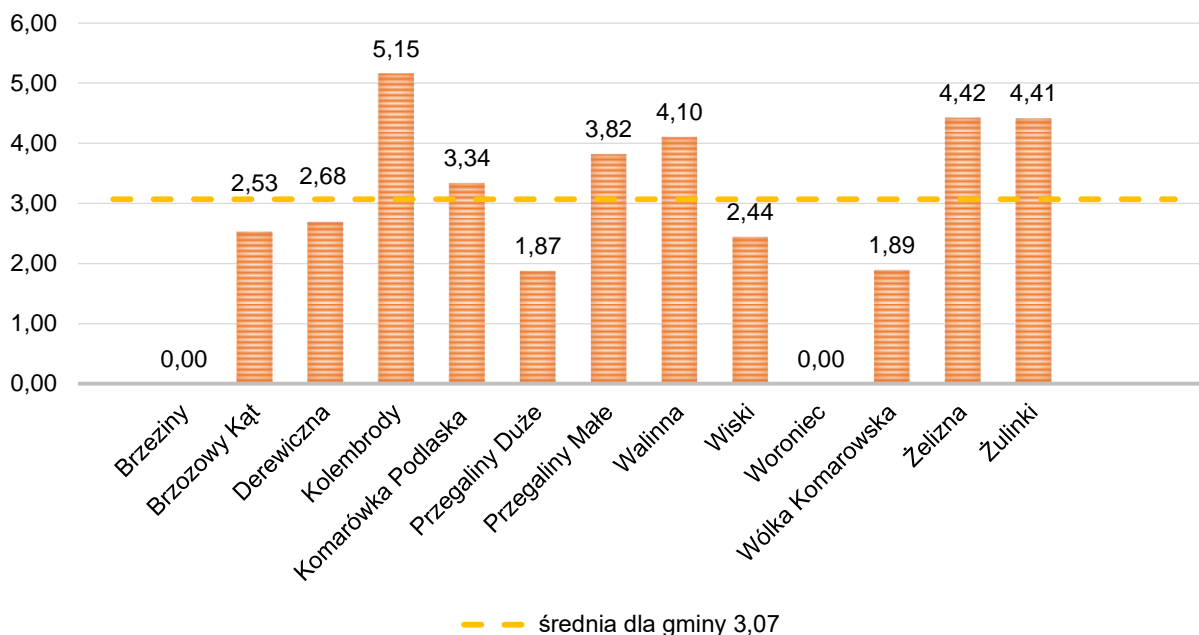


Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Komarówce Podlaskiej

Wskaźnik w postaci liczby osób z niepełnosprawnościami przypadających na 100 mieszkańców w 2021 r. wyniósł w gminie 3,07. Najgorzej sytuacja przedstawiała się w badanym okresie w sołectwie Kolembrody, gdzie wskaźnik przyjął wartość 5,15. Sołectwami, w których wskaźnik był wyższy od średniej gminnej były ponadto: Żelizna (4,42), Żulinki (4,41), Walinna (4,10), Przegaliny Małe (3,82) oraz Komarówka Podlaska (3,34). W sołectwach Brzeziny i

Woroniec nie zamieszkiwały osoby z niepełnosprawnościami, stąd wskaźnik przyjął tam wartości 0.00.

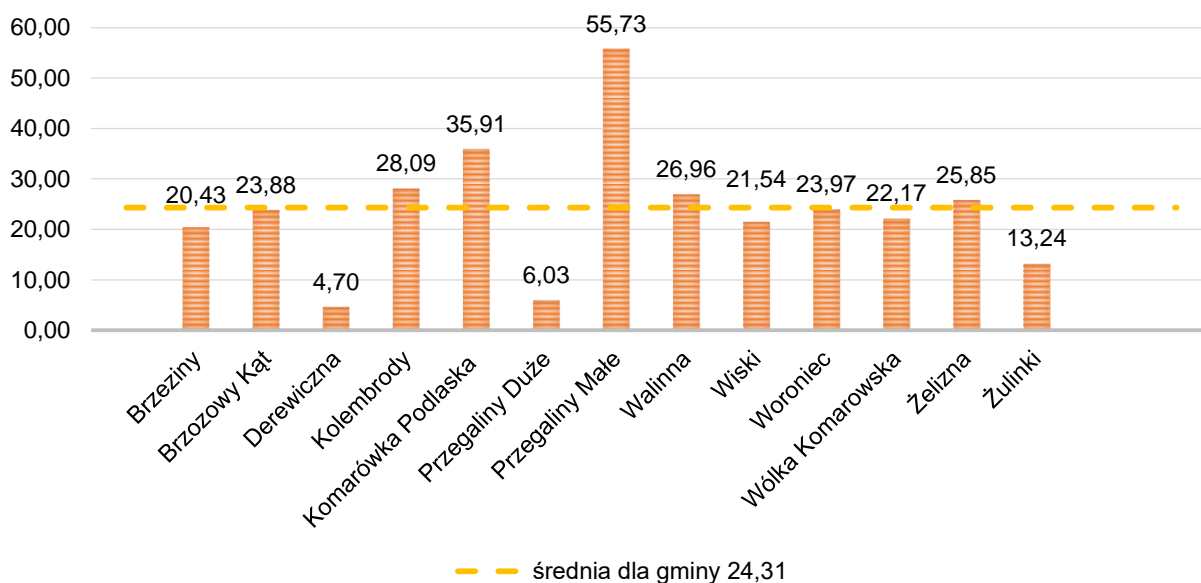
Wykres 57 Wskaźnik delimitacyjny nr 25 - Liczba osób niepełnosprawnych przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Komarówce Podlaskiej

W przypadku wskaźnika dotyczącego liczby osób chorujących na choroby układu krążenia przypadających na 100 mieszkańców w 2021 r., jego średnia wartość dla gminy kształtuje się na poziomie: 24,31. Osiągnięta wartość wskaźnika świadczy o dużym natężeniu negatywnego zjawiska i nie napawa optymizmem na przyszłość. Może ona wskazywać, iż coraz większa liczba mieszkańców będzie potrzebowała pomocy w kwestiach zdrowotnych. Alarmująco wyglądają również dane uzyskane w ramach wyznaczonych jednostek referencyjnych. Co prawda średnia wartość badanego wskaźnika została przekoczona w 5 sołectwach (mniej niż połowa jednostek), to w zdecydowanej większości pozostałych sołectw wskaźnik ten przyjmuje dość wysokie wartości, powyżej 20,00. Najwyższe wartości zanotowano w obszarach: Przegaliny Małe (55,73), Komarówka Podlaska (35,91), Kolembrody (28,09), Walinna (26,96) oraz Żelizna (25,85). Najkorzystniej sytuacja prezentuje się w Derewicznej, gdzie badany wskaźnik przyjął wartość prawie siedmiokrotnie niższą od średniej gminnej (4,70).

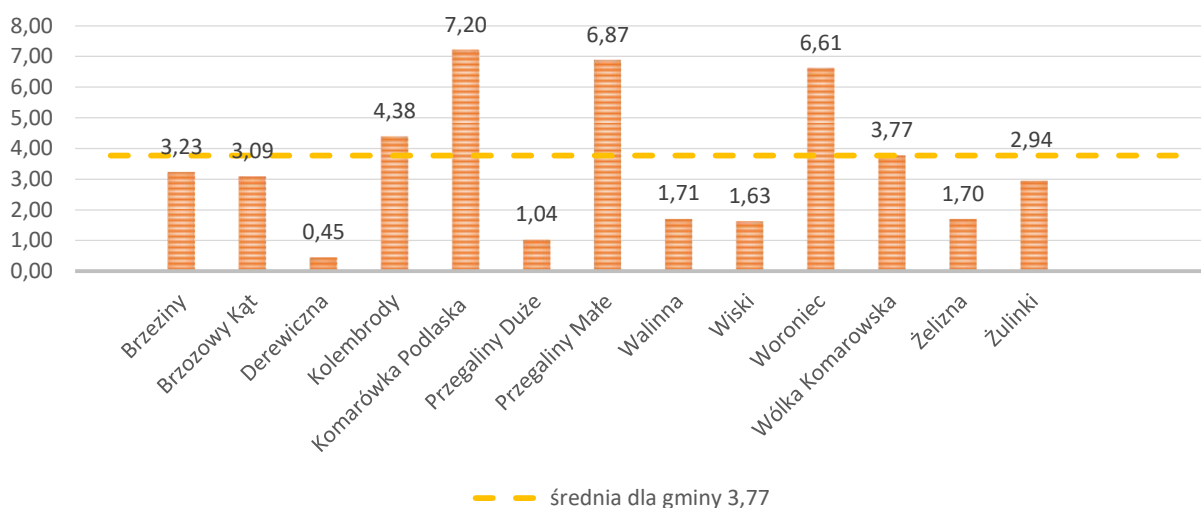
Wykres 58 Wskaźnik delimitacyjny nr 22 - Liczba osób chorujących na choroby układu krążenia przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych NZOZ w Komarówce Podlaskiej

Kolejną przyczyną problemów zdrowotnych mieszkańców gminy Komarówka Podlaska są choroby i zaburzenia psychiczne. Średnia wartość wskaźnika odnoszącego się do tego problemu wyniosła w 2021 r., w gminie Komarówka Podlaska, 3,77. Wskaźnik ten przyjął najwyższą wartość, prawie dwukrotnie wyższą od średniej, w sołectwie Komarówka Podlaska (7,20). Pozostałymi sołectwami, w których odnotowano najwyższą liczbę mieszkańców chorujących na choroby i zaburzenia psychiczne w przeliczeniu na 100 osób, były: Przegaliny Małe (6,87), Woroniec (6,61), Kolembrody (4,38) i Wólka Komarowska (3,77). Najkorzystniej sytuacja prezentuje się w Derewicznej, gdzie wskaźnik był ponad ośmiokrotnie niższy od średniej gminnej.

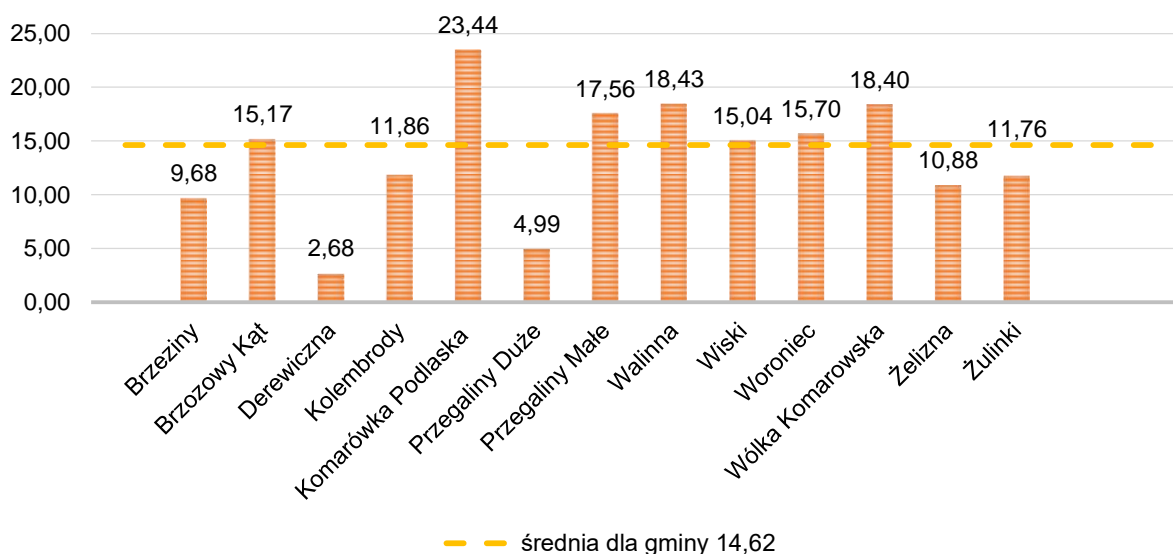
Wykres 59 Wskaźnik delimitacyjny nr 23 - Liczba mieszkańców chorujących na choroby i zaburzenia psychiczne na 100 mieszkańców w 2021 r.



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych NZOZ w Komarówce Podlaskiej

Choroby układu oddechowego i alergię to kolejny powód pogarszającego się stanu zdrowia mieszkańców gminy. W 2021 r. średnia wartość wskaźnika odnoszącego się do liczby mieszkańców chorujących na te właśnie choroby, w przeliczeniu na 100 mieszkańców, wyniosła w gminie Komarówka Podlaska 14,62. W większości sołectw badany wskaźnik przyjął wartości wyższe od średniej gminnej. W Komarówce Podlaskiej badany wskaźnik miał najwyższą wartość – 23,44, o 8,82 punktów powyżej średniej. W pozostałych sześciu sołectwach mamy do czynienia z korzystniejszą, gdyż wskaźnik był niższy od średniej gminnej.

Wykres 60 Wskaźnik delimitacyjny nr 24 - Liczba osób chorujących na choroby układu oddechowego i alergię na 100 mieszkańców w 2021 r.



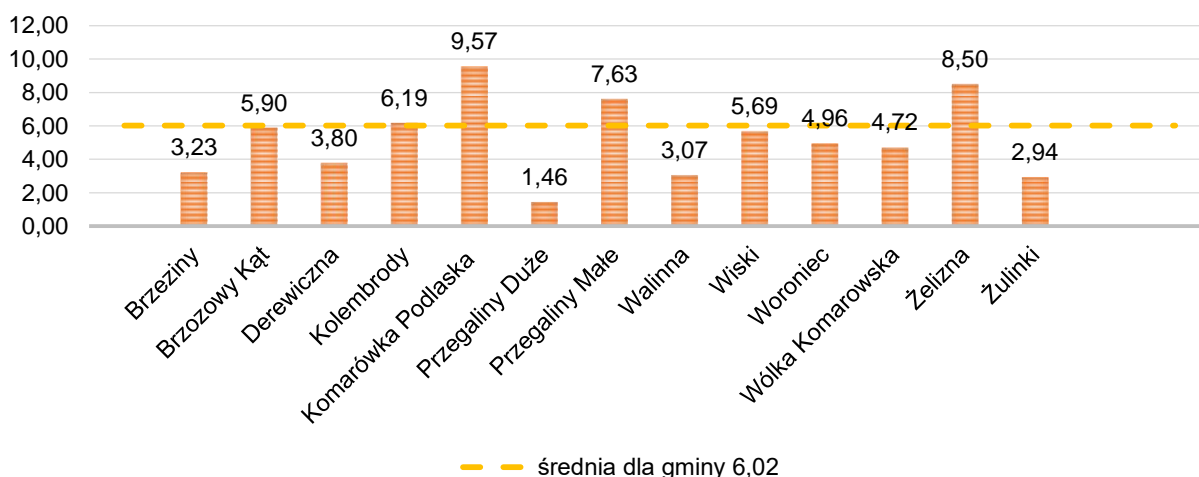
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych NZOZ w Komarówce Podlaskiej

Ostatnim wskaźnikiem, który ujęto w analizie problemów zdrowotnych mieszkańców gminy Komarówka Podlaska, jest liczba chorujących na choroby układu ruchu w przeliczeniu na 100 mieszkańców. W 2021 r. wskaźnik ten wyniósł dla gminy wartość 6,02. W poniższych sołectwach badany wskaźnik kształtował się na poziomie wyższym od średniej gminnej:

- Komarówka Podlaska – 3,55 punktów powyżej średniej;
- Żelizna – 2,48 punktów powyżej średniej;
- Przegaliny Małe – 1,61 punktów powyżej średniej;
- Kolembrody – 0,17 punktów powyżej średniej.

Najniższą wartość wskaźnik przyjął w Przegalinach Dużych: 1,46 (4,56 punktów powyżej średniej).

Wykres 61 Wskaźnik delimitacyjny nr 25 - Liczba osób chorujących na choroby układu ruchu na 100 mieszkańców w 2021 r.



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych NZOZ w Komarówce Podlaskiej

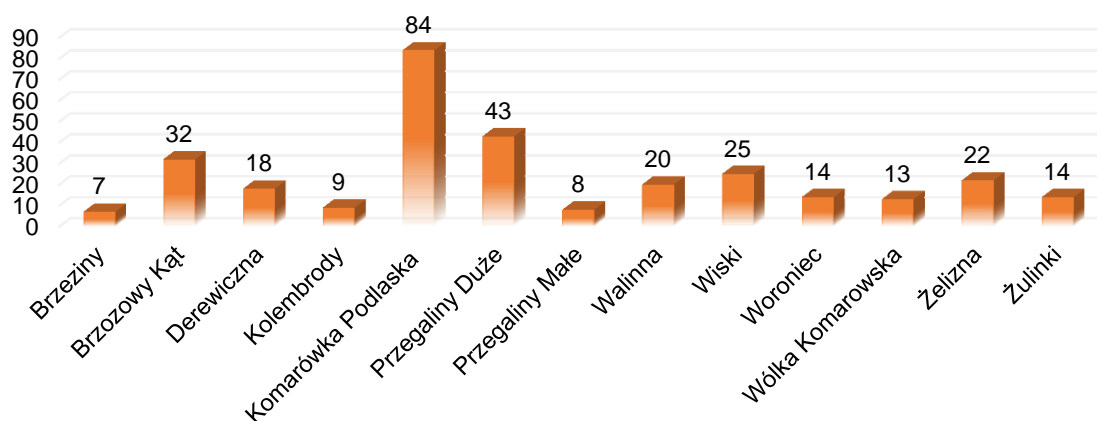
4.2.6 POZIOM EDUKACJI

Na sieć placówek oświatowych zlokalizowanych na terenie gminy Komarówka Podlaska składają się trzy podmioty:

- Przedszkole Samorządowe;
- Szkoła Podstawowa im. Bohaterów Lotnictwa Polskiego;
- Liceum Ogólnokształcące im. Ziemi Podlaskiej.

Z roku na rok, wraz ze spadkiem liczby mieszkańców gminy, maleje liczba uczniów Szkoły Podstawowej w Komarówce Podlaskiej. Liczba uczniów zmalała z 337 w roku szkolnym 2019/2020 do 309 w roku szkolnym 2020/2021 (spadek o 8,31%). W roku szkolnym 2020/2021 największa liczba uczniów Szkoły Podstawowej zamieszkiwała sołectwa: Komarówka Podlaska (27,18%), Przegaliny Duże (13,92%) oraz Brzozowy Kąt (10,36%).

Wykres 62 Liczba uczniów Szkoły Podstawowej w roku szkolnym 2020/2021 w podziale na jednostki referencyjne



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Komarówce Podlaskiej

Liczba dzieci uczęszczających do Przedszkola Samorządowego wzrosła na przestrzeni ostatnich lat. W roku szkolnym 2018/2019 do Przedszkola uczęszczało 58 dzieci z terenu gminy, w roku szkolnym 2019/2020 już 67, a w 2020/2021 – 70.

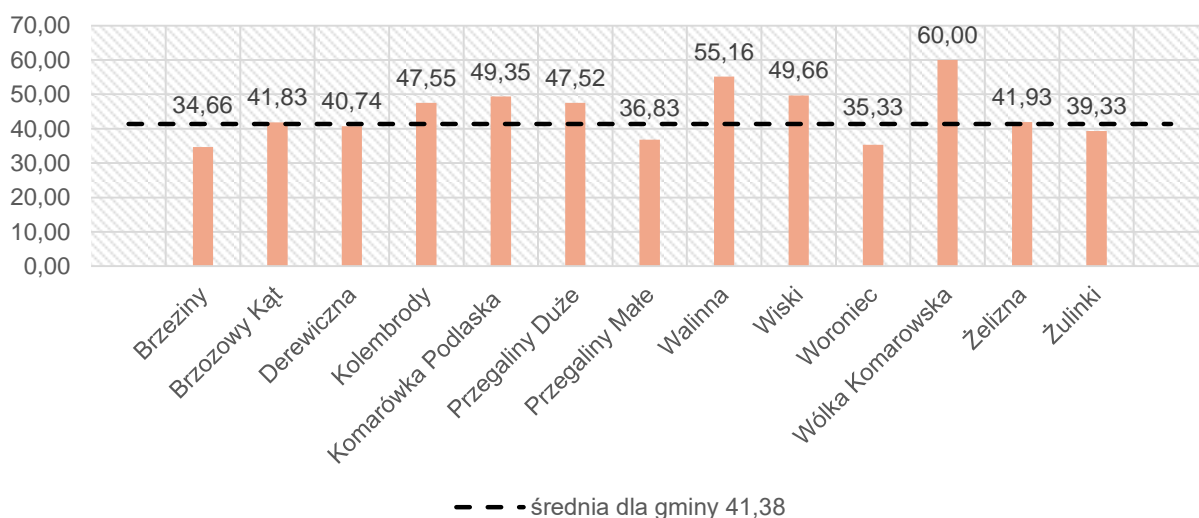
Poziom edukacji jest jednym z najważniejszych zjawisk sfery społecznej, które zgodnie z zapisami ustawy należy poddać analizie. Niezwykle trudno jest obiektywnie zmierzyć poziom edukacji i negatywne zjawiska związane z tym zjawiskiem odnosząc się do poszczególnych części gminy. W związku z ograniczonym zakresem dostępnych danych oraz biorąc pod uwagę cel przeprowadzanego badania (bieżący poziom edukacji), do analizy użyto wskaźników obrazujących wyniki z egzaminów ośmioklasistów w roku szkolnym 2020/2021.

Wybrano zatem dane dotyczące Szkoły Podstawowej z uwagi na fakt, iż w zakresie edukacji na tymże poziomie, obowiązuje w pierwszej kolejności rejonizacja związana z miejscem zamieszkiwania dziecka. Znikomy udział stanowią dzieci uczęszczające do szkoły na terenie gminy i jednocześnie niebędące jej mieszkańcami. Zarówno w zakresie edukacji na poziomie przedszkolnym, jak również ponadpodstawowym, tego rodzaju rejonizacja nie występuje. W związku z tym, przydatność wskaźników budowanych na bazie danych dotyczących dwóch ww. poziomów kształcenia, jest bardzo niska.

Celem analizy wyżej wymienionego wskaźnika nie jest badanie jakości nauczania w danej placówce, ale poparcie tezy, iż dzieci zamieszkujące określony obwód szkoły mogą posiadać gorsze warunki do nauki (np. materialne, rodzinne, mieszkaniowe), które skutkują osiągnięciem gorszych wyników nauczaniu, w tym właśnie gorszych wyników na egzaminach kończących dany etap edukacji. Słabsze wyniki egzaminu na zakończenie szkoły podstawowej mogą wskazywać na to, że istnieją pewne pozaszkolne czynniki, wpływające na efektywność kształcenia (np. czynniki środowiskowe – sytuacja finansowa rodziny, prawidłowość funkcjonowania rodziny, dysfunkcje w rodzinie, warunki do nauki w domu, współpraca rodziców ze szkołą). Potwierdzeniem roli miejsca zamieszkania w procesie edukacyjnym jest korelacja pomiędzy niskimi wynikami egzaminów dzieci zamieszkujących dany obszar a wskaźnikami dotyczącymi np. ubóstwa i wykluczenia społecznego.

W zakresie analizowanego wskaźnika to wartość poniżej średniej stanowi o występowaniu zjawiska kryzysowego (odmiennie niż w przypadku dotychczas analizowanych wskaźników). W 2021 r. średni wynik z egzaminów ośmioklasistów dla całej gminy wyniósł 41,38. Wartość poniżej średniej odnotowano w zakresie obszarów referencyjnych: Derewiczna (40,74), Żulinki (39,33), Przegaliny Małe (36,83), Woroniec (35,33) oraz Brzeziny (34,66).

Wykres 63 Wskaźnik delimitacyjny nr 26 - Średni wynik z egzaminu (%) 8-klasisty dla dzieci z poszczególnych miejscowości - rok szkolny 2020/2021



Źródło: Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Komarówce Podlaskiej

4.2.7 NISKI POZIOM UCZESTNICTWA W ŻYCIU SPOŁECZNYM I OBYWATELSKIM

Czynnikiem, który wywiera znaczący wpływ na zmiany zachodzące w otoczeniu jest aktywność społeczności lokalnej. W dużej mierze to od niej zależy zakres i tempo wprowadzanych zmian. Analizy przedmiotowej sfery dokonano badając poziom kapitału społecznego (mierzony poprzez intensywność angażowania się mieszkańców w sprawy publiczne) oraz aktywność mieszkańców w zakresie organizowania się w grupy działające w społeczności lokalnej. Na potrzeby niniejszego opracowania przyjęto, że kapitał społeczny to sieć społecznych relacji zaufania, lojalności i solidarności. Wyszczególnić można dwie postaci kapitału społecznego: kapitał spajający (definiowany jako relacje wewnątrz danej społeczności) oraz kapitał pomostowy (rozumiany jako relacje społeczności ze światem zewnętrznym). Najbardziej adekwatnym miernikiem kapitału pomostowego jest analiza frekwencji w wyborach. Frekwencja wyborcza świadczy o intensywności zaangażowania obywatelskiego, mierzy stopień świadomości demokratycznej obywateli, ich uczestnictwo w rządzeniu oraz ocenę wpływu obywateli na procesy decyzyjne w państwie, regionie czy w środowisku lokalnym. Analiza frekwencji wyborczej przez pryzmat poszczególnych komisji wyborczych pozwala zaobserwować w jakich obszarach może występować problem niskiego kapitału społecznego (pomostowego). Weryfikacji poziomu kapitału spajającego można natomiast dokonać w efekcie badania aktywności mieszkańców w zakresie zrzeszania się i prowadzenia działalności w ramach różnego rodzaju organizacji/stowarzyszeń.

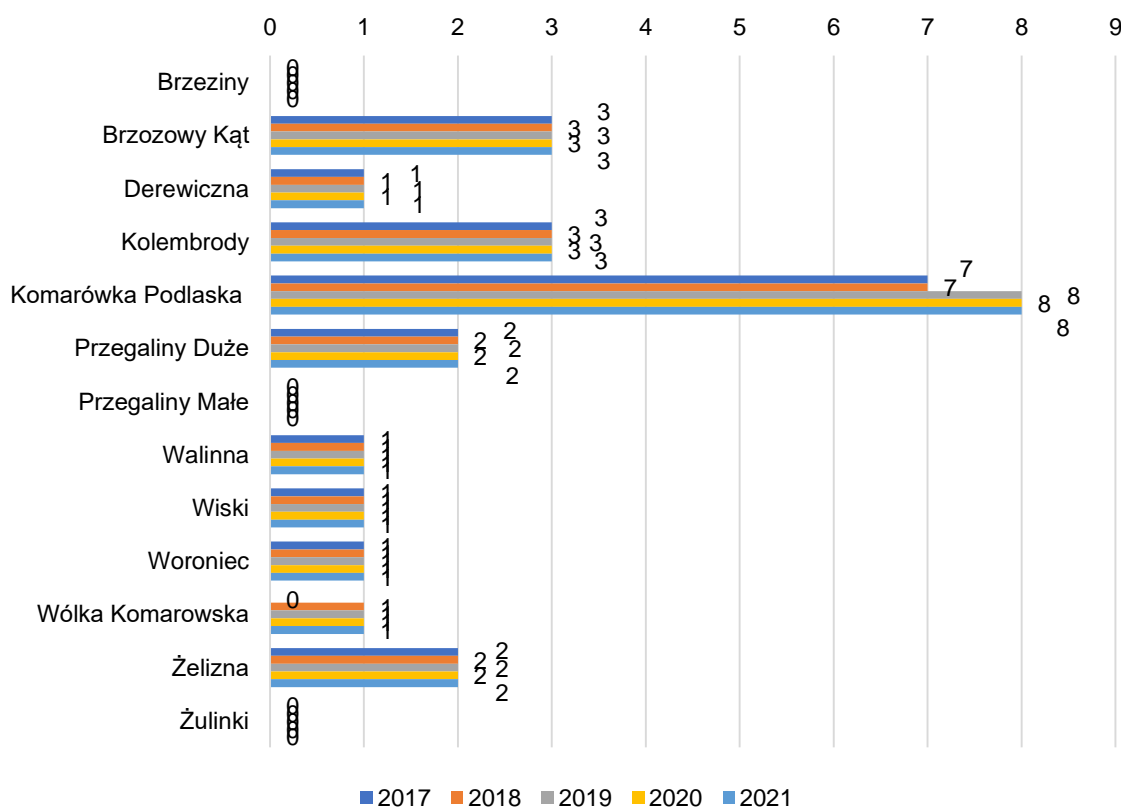
Analizy sytuacji w zakresie jakości kapitału społecznego oraz poziomu uczestnictwa w życiu społecznym i obywatelskim w gminie Komarówka Podlaska dokonano przy wykorzystaniu

wskaźników dotyczących następujących zagadnień: liczba organizacji społecznych prowadzących aktywnie działalność na terenie gminy oraz frekwencja w wyborach parlamentarnych w 2019 r. oraz wyborach na Prezydenta RP w 2020 r. Każę z tych zagadnień rozpatrywano w kontekście potencjału ludnościowego poszczególnych obszarów referencyjnych. Zastosowano następujące wskaźniki:

- liczba funkcjonujących organizacji społecznych przypadających na 100 mieszkańców w 2021 r.,
- frekwencja w wyborach parlamentarnych w 2019 r.,
- frekwencja w wyborach prezydenckich w 2020 r.

Zgodnie z danymi Urzędu Gminy w Komarówce Podlaskiej na terenie gminy funkcjonują obecnie dwadzieścia trzy organizacje społeczne. Ich liczba nieznacznie wzrosła w latach 2017-2021, z 21 do 23, czyli o prawie 10%. Świadczy to o średnim poziomie aktywności mieszkańców w zakresie tworzenia podmiotów aktywnie organizujących lokalne życie społeczno-obywatelskie. Na poniższym wykresie możemy zaobserwować, że największa liczba organizacji społecznych występowała w badanym okresie w sołectwie Komarówka Podlaska. Najgorzej sytuacja prezentuje się w trzech sołectwach, w których w analizowanym okresie nie funkcjonowała ani jedna organizacja społeczna (Brzeziny, Przegaliny Małe oraz Żulinki).

Wykres 64 Liczba organizacji społecznych w gminie Komarówka Podlaska w latach 2017-2021 wg jednostek referencyjnych

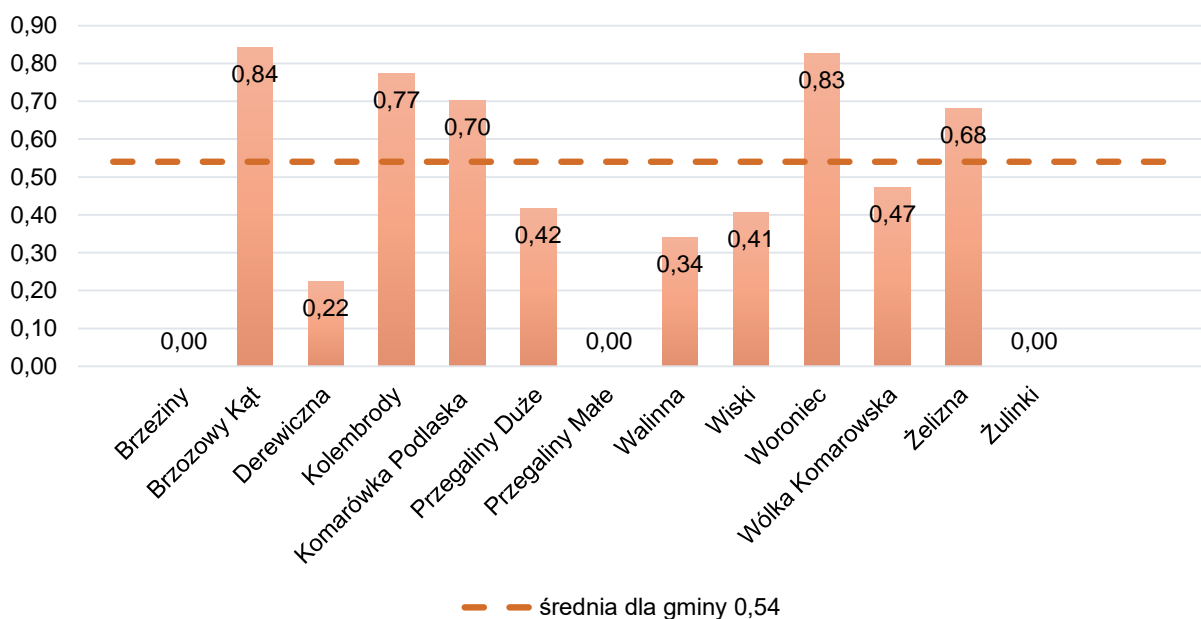


Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Komarówka Podlaska

Liczba działających na terenie gminy organizacji pozarządowych⁹ jest istotnym wskaźnikiem informującym o jakości kapitału społecznego. Analizując przedmiotową sferę, warto mieć na uwadze, że trudno jest ocenić zasięg oddziaływania tych organizacji, jak również efektywność ich działań w skali gminy oraz lokalnej społeczności. W związku z powyższym, wskazanie obszarów, w obrębie których występują deficyty w zakresie aktywności organizacji pozarządowych jest bardzo trudne. Dane odnoszące się do liczby organizacji można jednak przeanalizować przez pryzmat aktywności mieszkańców w zakresie zrzeszania się i prowadzenia różnego rodzaju organizacji społecznych. W tym celu zbadano liczbę organizacji pozarządowych funkcjonujących na terenie gminy przypadającą na 100 mieszkańców. W 2021 r. przedmiotowy wskaźnik dla gminy wyniósł 0,54. Wartość wskaźnika powyżej średniej odnotowano w obszarach referencyjnych: Brzozowy Kąt, Woroniec, Kolembrody, Komarówka Podlaska i Żelizna. Taki stan rzeczy podyktowany jest prawdopodobnie konkretnym umiejscowieniem ww. obszarów referencyjnych oraz posiadaniem zasobów lokalowych przeznaczonych dla potrzeb realizacji różnego rodzaju usług. W pięciu kolejnych sołectwach wskaźnik kształtował się na poziomie niższym od średniej gminnej: Wólka Komarowska, Przegaliny Duże, Wiski, Walinna oraz Derewiczna.. W zakresie pozostałych obszarów wartość wskaźnika wynosi 0,00.

⁹ Organizacja pozarządowa (ang. NGO non-governmental-organization) to organizacja obywatelska, założona przez obywateli lub ich organizacje, działająca z własnej inicjatywy w interesie określonego interesu publicznego. Definicja ustawowa organizacji pozarządowej zawarta jest w art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2003 roku, Nr 96, poz. 873), zgodnie z którym: organizacjami pozarządowymi są, nie będące jednostkami sektora finansów publicznych, w rozumieniu przepisów o finansach publicznych, i nie działające w celu osiągnięcia zysku, osoby prawne lub jednostki nieposiadające osobowości prawnej utworzone na podstawie przepisów ustaw, w tym fundacje i stowarzyszenia

Wykres 65 Wskaźnik delimitacyjny nr 27 - Liczba organizacji społecznych przypadających na 100 mieszkańców w 2021 r.

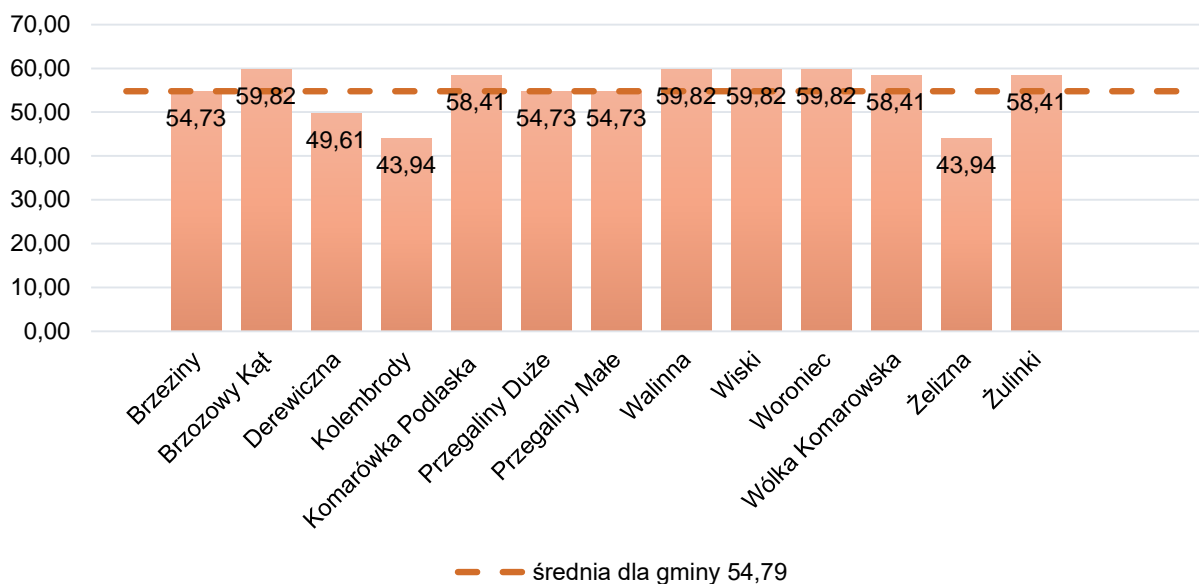


Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Komarówka Podlaska

Kolejny z analizowanych elementów to frekwencja w wyborach parlamentarnych (wybory do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej), które odbyły się w 2019 r. Frekwencja w wyborach do Sejmu wyniosła w gminie Komarówka Podlaska 54,82%, czyli o 1,73 punkty procentowe niżej niż frekwencja w powiecie radzyńskim (56,55%). Frekwencja w gminie była w tych wyborach niższa również i od frekwencji dla woj. lubelskiego (58,00%). W wyborach do Senatu frekwencja w gminie była nieco niższa od frekwencji w wyborach do Sejmu, wyniosła 54,76%. Gminna frekwencja w wyborach do Senatu była również niższa od frekwencji w powiecie (56,53%) oraz województwie (58,00%).

W wyborach parlamentarnych z 2019 r. średnia frekwencja (z wyborów do Sejmu i Senatu) w gminie Komarówka Podlaska wyniosła 54,79%. W większości sołectw frekwencja w tych wyborach była wyższa od średniej gminnej: Brzozowy Kąt (z najkorzystniejszą sytuacją – wskaźnik o najwyższej wartości: 59,82%), Walimna, Wiski, Woroniec, Komarówka Podlaska, Wólka Komarowska oraz Żulinki. W pozostałych jednostkach referencyjnych wskaźnik w postaci frekwencji w wyborach parlamentarnych był niższy od średniej gminnej. Najgorzej sytuacja prezentuje się w Żelaznej (43,94%), gdzie frekwencja była niższa o 10,85 punktów procentowych od średniej w gminie.

Wykres 66 Wskaźnik delimitacyjny nr 28 – Średnia frekwencja w wyborach parlamentarnych w 2019 r.

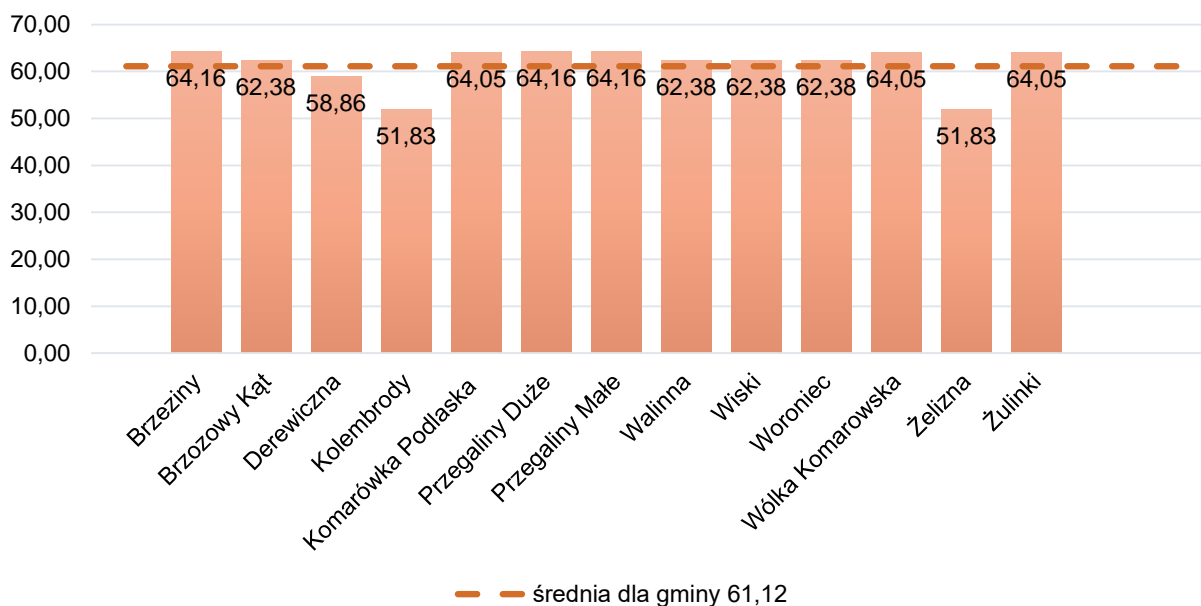


Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej

Ostatnim wskaźnikiem, który poddano analizie badając jakość kapitału społecznego i poziomu uczestnictwa w życiu społeczno-obywatelskim mieszkańców gminy Komarówka Podlaska, była frekwencja w wyborach na Prezydenta RP, które odbyły się w 2020 r. (przeanalizowano frekwencje z dwóch tur wyborów prezydenckich). W pierwszej turze wyborów na Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w 2020 r. frekwencja na terenie gminy Komarówka Podlaska wyniosła 59,81%. Była ona niższa od frekwencji w powiecie radzyńskim (61,04%) i województwie lubelskim (62,32%). W drugiej turze analizowanych wyborów frekwencja w gminie była wyższa niż w I turze i wyniosła 62,42%. Frekwencja ta kształtowała się na niższym poziomie w porównaniu z frekwencją w II turze w powiecie radzyńskim (64,95%) i woj. lubelskim (66,06%).

Analizując frekwencję w pierwszej i drugiej turze wyborów prezydenckich uzyskano wartość średnią z tych dwóch tur, która wyniosła w gminie Komarówka Podlaska 61,12%. W zdecydowanej większości sołectw z terenu gminy badany wskaźnik przyjął wartości wyższe od średniej gminnej. Najkorzystniej sytuacja wyglądała w Brzezinach, gdzie średnia frekwencja w wyborach na Prezydenta RP wyniosła 64,16%, czyli o 3,04 punkty procentowe więcej niż średnia w gminie. Jedynie w trzech sołectwach (Derewiczna, Kolembrody i Żelizna) wartość średniej frekwencji w analizowanych wyborach była niższa od średniej gminnej, w Żeliznej prawie o 10 punktów procentowych.

Wykres 67 Wskaźnik delimitacyjny nr 29 – Średnia frekwencja w wyborach na Prezydenta RP w 2020 r.



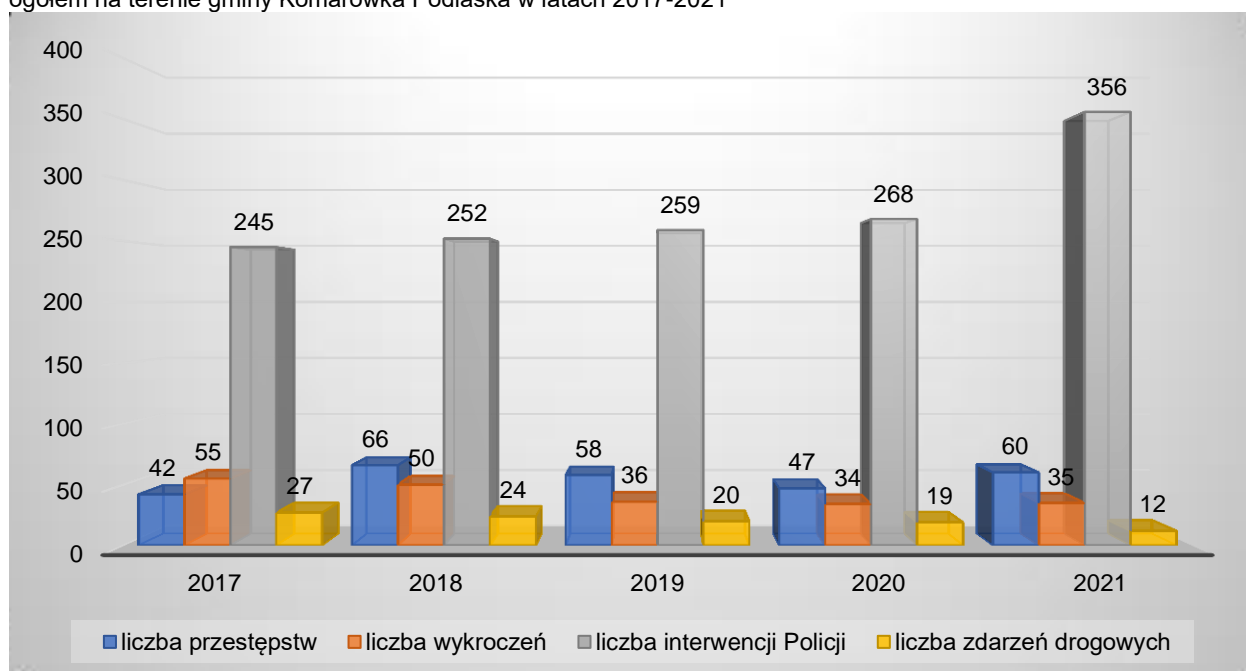
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej

4.2.8 NISKI POZIOM BEZPIECZEŃSTWA PUBLICZNEGO

Ostatnie z zagadnień przeanalizowanych w ramach sfery społecznej dotyczy poziomu bezpieczeństwa publicznego, które to jest istotnym elementem wpływającym na jakość życia mieszkańców i rozwój lokalnej społeczności. Na obniżenie poziomu bezpieczeństwa publicznego wpływają w największej mierze zdarzenia, które związane są z łamaniem prawa lub powszechnie przyjętych norm. Przystępność jest zjawiskiem, które może wywierać bardzo negatywny wpływ na funkcjonowanie lokalnej społeczności. Mimo, że problem ten stanowi margines życia społecznego, jednak częstotliwość i intensywność zdarzeń o tym charakterze może wpływać na postawy i zachowania mieszkańców gminy. Warto również mieć na uwadze, że dla wielu osób świadomość życia w bezpiecznej okolicy stanowi istotną wartość, często decydującą o wyborze miejsca do osiedlenia się.

W latach 2017-2021 odnotowano niepokojące trendy związane z poziomem bezpieczeństwa publicznego w gminie. Liczba odnotowanych przestępstw wzrosła z 42 w 2017 r. do 60 w 2021 r. (wzrost o 42,86%). Diametralnie wzrosła również liczba różnego rodzaju interwencji przeprowadzonych na terenie gminy przez Policję. W 2017 r. wyniosła ona 245, a w 2021 r. już 356 (wzrost o 111 interwencji, czyli o 45,31%). Korzystniej sytuacja prezentuje się w odniesieniu do liczby wykroczeń i zdarzeń drogowych odnotowanych na terenie gminy Komarówka Podlaska. Liczba wykroczeń spadła o 36,36%, z 55 w 2017 r. do 35 w 2021 r. Liczba zdarzeń drogowych spadła zaś o 55,56%, z 27 w 2017 r. do 12 w 2021 r.

Wykres 68 Liczba odnotowanych przestępstw, wykroczeń, interwencji Policji ogółem oraz zdarzeń drogowych ogółem na terenie gminy Komarówka Podlaska w latach 2017-2021



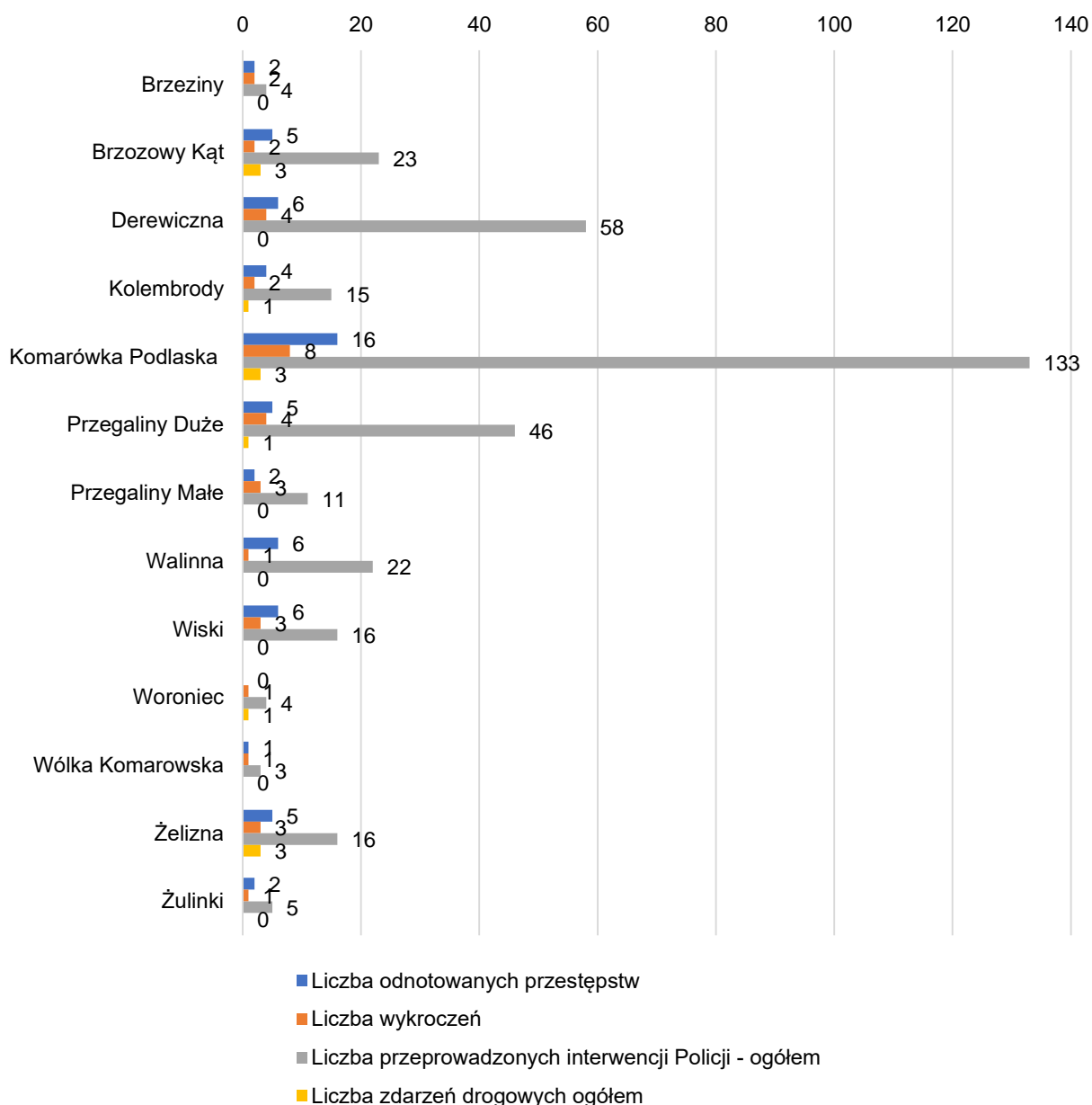
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Policji w Radzynie Podlaskim

Analizując kwestie bezpieczeństwa pod kątem poszczególnych jednostek referencyjnych najwięcej niekorzystnych zjawisk w 2021 r. odnotowano zdecydowanie w sołectwie Komarówka Podlaska, gdzie liczba:

- odnotowanych przestępstw wyniosła 16, co stanowi 26,67% wszystkich przestępstw popełnionych na terenie całej gminy;
- odnotowanych wykroczeń wyniosła 8, czyli 22,86% ogólnej liczby wykroczeń na obszarze gminy w 2021 r.;
- przeprowadzonych interwencji Policji wyniosła 133, co stanowi ok 37,36% wszystkich interwencji Policji na terenie gminy;
- zdarzeń drogowych, które miały miejsce w 2021 r. wyniosła 3, co stanowi prawie jedną czwartą wszystkich zdarzeń drogowych w gminie (25%).

Dane te wynikają niewątpliwie z faktu, iż Komarówka Podlaska jest gęsto zaludnionym obszarem gminy. W zakresie interwencji Policji niepokojące są dane dla obszarów referencyjnych Derewiczna (58 interwencji, ok. 16,29% wszystkich interwencji), Przegaliny Duże (46 interwencji, ok 12,92% wszystkich interwencji), Brzozowy Kąt (23 interwencje, ok. 6,46% wszystkich interwencji) oraz Walinna (22 interwencje, ok. 6,18% wszystkich interwencji).

Wykres 70 Liczba odnotowanych przestępstw, wykroczeń, interwencji Policji ogółem oraz zdarzeń drogowych ogółem na terenie gminy Komarówka Podlaska w 2021 r wg jednostek referencyjnych



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Policji w Radzynie Podlaskim

W związku z tym, że problemy związane z poziomem bezpieczeństwa stanowią jeden z podstawowych obszarów kryzysowych sfery społecznej, wymagają zgodnie z ustawą o rewitalizacji, szczegółowej analizy. W ramach niniejszego opracowania zweryfikowano zjawiska wpływające na obniżenie bezpieczeństwa publicznego na terenie gminy Komarówka Podlaska. Dokonując charakterystyki przedmiotowej sfery wzięto pod uwagę dane udostępnione przez Komendę Policji w Radzynie Podlaskim. Weryfikację przeprowadzono w oparciu o najczęściej występujące rodzaje zdarzeń wpływających na obniżenie bezpieczeństwa publicznego. W efekcie badania poddano przestępstwa, których liczba jest niemal dwukrotnie większa niż wykroczeń (2021 r. – liczba przestępstw: 60, liczba wykroczeń 35), liczbę przeprowadzonych interwencji Policji związanych z zakłóceniem bezpieczeństwa i porządku

publicznego, które stanowią 87% wszystkich przeprowadzonych interwencji (2021 r. –ogólna liczba interwencji Policji – 356, a związanych z zakłóceniem porządku publicznego 311) oraz liczbę zdarzeń drogowych. W celu przeprowadzenia analizy zbadano następujące wskaźniki:

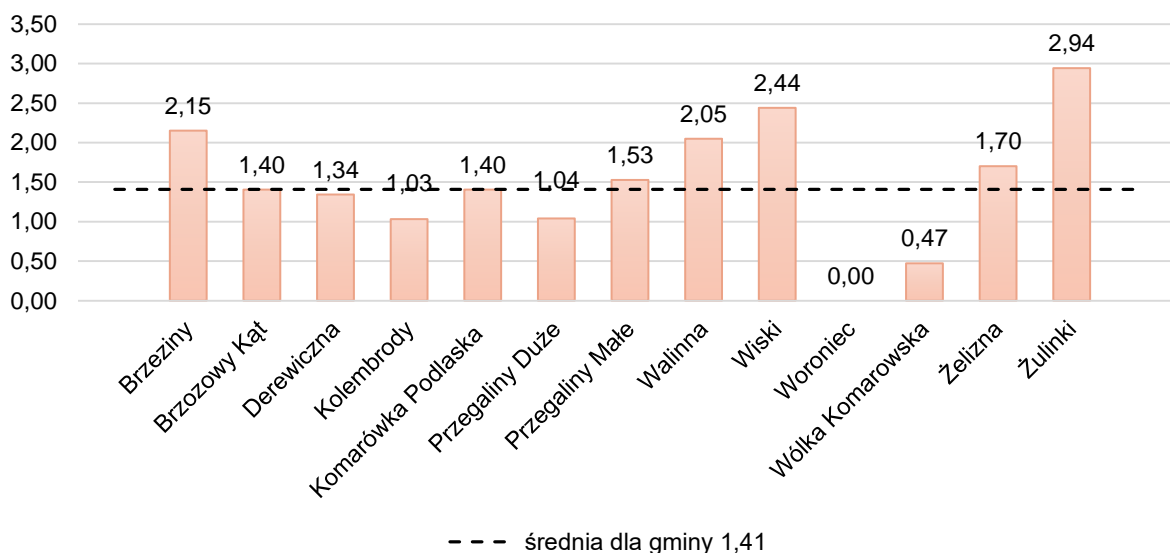
- liczbę przestępstw przypadającą na 100 mieszkańców w 2021 r.,
- liczbę przeprowadzonych przez Policję interwencji związanych z zakłóceniem porządku publicznego przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.;
- liczbę zdarzeń drogowych przypadającą na 100 mieszkańców w 2021 r.

Średnia wartość wskaźnika dot. liczby przestępstw w przeliczeniu na 100 mieszkańców w 2021 r. dla całej gminy Komarówka Podlaska wyniosła: 1,41. Obszarami o szczególnie wysokiej intensywności badanego zjawiska z wartością wskaźnika powyżej średniej gminnej są:

- Żulinki (2,94; 1,54 punktów powyżej średniej);
- Wiski (2,44; 1,03 punktów powyżej średniej);
- Brzeziny (2,15; 0,75 punktów powyżej średniej);
- Walinna (2,05; 0,64 punktów powyżej średniej);
- Żelizna (1,70; 0,30 punktów powyżej średniej);
- Przegaliny Małe (1,53; 0,12 punktów powyżej średniej).

Najkorzystniejszą sytuacją prezentuje się w sołectwie Woroniec, gdzie nie odnotowano ani jednego przestępstwa w 2021, stąd wskaźnik wyniósł dla tego obszaru wartość 0,00.

Wykres 69 Wskaźnik delimitacyjny nr 30 - Liczba przestępstw przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.

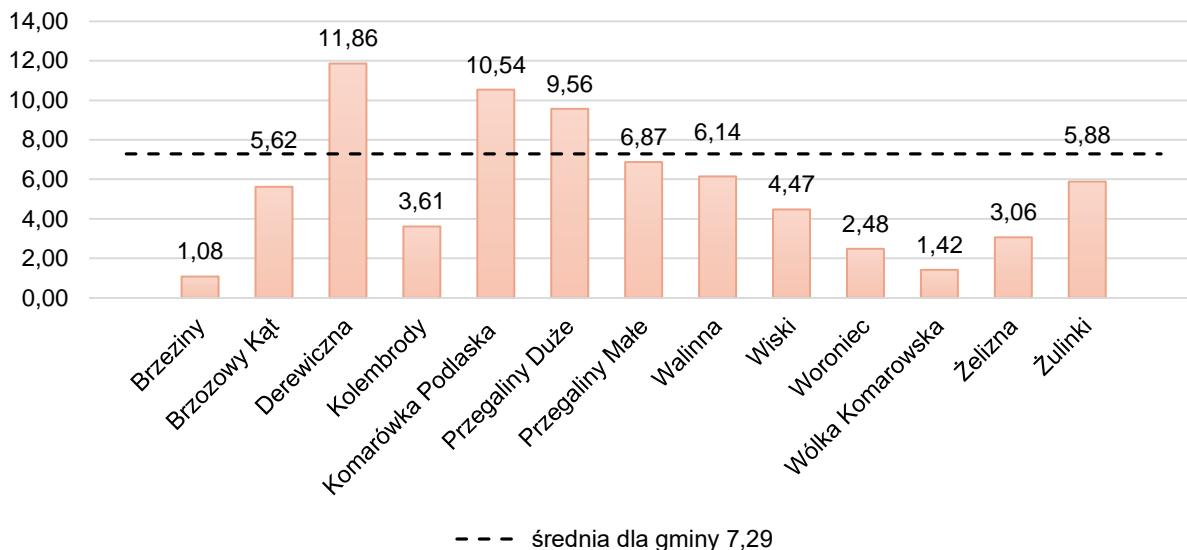


Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Policji w Radzynie Podlaskim

Niepokojące są wartości wskaźnika odnoszącego się do interwencji policyjnych związanych z zakłóceniami porządku publicznego na terenie gminy Komarówka Podlaska. Jego średnia wartość dla gminy w przeliczeniu na 100 mieszkańców wyniosła w 2021 roku 7,29. Dużo wyższe wartości ww. wskaźnika odnotowano w trzech obszarach referencyjnych: Derewiczna

(najwyższa wartość badanego wskaźnika – 11,86), a w dalszej kolejności: Komarówka Podlaska (10,54), oraz Przegaliny Duże (9,56). W pozostałych sołectwach analizowany wskaźnik kształtował się na poziomie niższym od średniej gminnej, a najniższą wartość przyjął w Brzezinach (1,08), prawie siedmiokrotnie niższą.

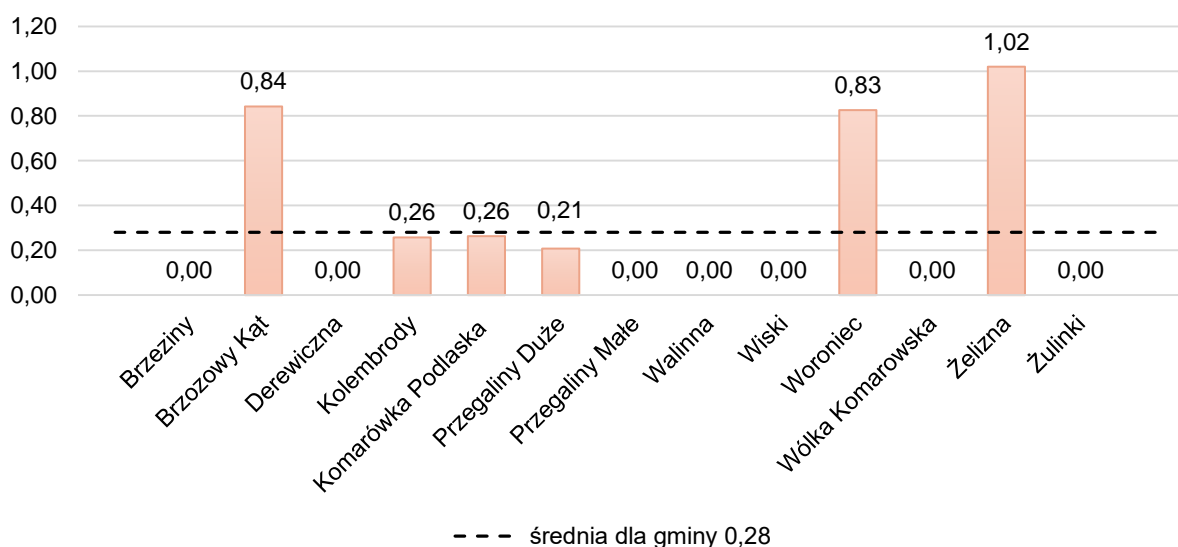
Wykres 70 Wskaźnik delimitacyjny nr 31 - Liczba przeprowadzonych przez Policję interwencji związanych z zakłóceniem porządku publicznego na 100 mieszkańców w 2021 r.



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Policji w Radzynie Podlaskim

Ostatnim wskaźnikiem analizowanym w kontekście bezpieczeństwa i porządku publicznego w gminie Komarówka Podlaska i jej poszczególnych jednostek referencyjnych jest liczba zdarzeń drogowych, które miały miejsce w 2021 r. w przeliczeniu na 100 mieszkańców. Średnia wartość analizowanego wskaźnika dla gminy Komarówka Podlaska wyniosła 0,28. Sołectwem w najgorszej sytuacji, tj. z najwyższą liczbą różnorodnych zdarzeń drogowych, jest Żelizna (1,02). Wskaźnik przyjął tutaj wartość prawie czterokrotnie wyższą od średniej gminnej. Podobnie jak w przypadku ww. sołectwa, z niepokojącą sytuacją mamy do czynienia w pozostałych obszarach, na terenie których badany wskaźnik osiągnął wartości wyższe od średniej gminnej: Brzozowy Kąt (0,84) oraz Woroniec (0,83). W trzech sołectwach odnotowano wartość wskaźnika poniżej średniej dla gminy – Komarówka Podlaska (0,26), Kolembrody (0,26) oraz Przegaliny Duże (0,21). W pozostałych siedmiu jednostkach wskaźnik przyjął wartość 0,00, gdyż w 2021 nie odnotowano tam ani jednego zdarzenia drogowego.

Wykres 71 Wskaźnik delimitacyjny nr 32- Liczba zdarzeń drogowych przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Policji w Radzynie Podlaskim

4.3 SYNTETYCZNY WSKAŹNIK ZJAWISK SPOŁECZNYCH

W ramach prowadzonej analizy wyznaczono wartość wskaźnika syntetycznego, będącego sumą wszystkich wskaźników cząstkowych wykorzystanych do określenia negatywnych zjawisk społecznych. Dla każdego z wyznaczonych obszarów referencyjnych przeanalizowano zakres wybranych wskaźników.

Kolejnymi zjawiskami poddanym analizie są: niekorzystne trendy demograficzne, poziom ubóstwa i wykluczenia społecznego, bezrobocie, problemy w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, stan zdrowia mieszkańców, i niepełnosprawność. W tym celu dokonano analizy struktury świadczeń przyznawanych beneficjentom GOPS w Komarówce Podlaskiej, osób zarejestrowanych w PUP w Radzynie Podlaskim oraz zgłoszonych w GKRPA. Ubóstwo i wykluczenie społeczne bardzo często współwystępują z innymi problemami społecznymi, takimi jak: bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, problemy opiekuńczo-wychowawcze w rodzinach, brak wspierania wysiłków edukacyjnych dzieci przez rodziców, wypadanie dzieci i młodzieży z systemu kształcenia, uzależnienia. Dodatkowo, przeanalizowano kwestie dotyczące jakości kapitału społecznego, poziomu edukacji oraz poziomu bezpieczeństwa publicznego. Zgodnie z informacjami zawartymi w powyższych częściach opracowania analizie poddano 32 wyselekcjonowane wskaźniki obrazujące w sposób najbardziej trafny zdiagnozowane problemy społeczne gminy Komarówka Podlaska. W poniższej tabeli zaprezentowano otrzymane wartości badanych wskaźników dla poszczególnych jednostek referencyjnych.

Tabela 6 Wartości wskaźników delimitacyjnych oraz ich charakter

Badane zjawisko	Niekorzystne trendy demograficzne						Bezrobocie					Ubóstwo, wykluczenie społeczne i uzależnienia				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Charakter wskaźnika	Symulanta	Symulanta	Desymulanta	Desymulanta	Desymulanta	Desymulanta	Desymulanta	Desymulanta	Desymulanta	Desymulanta	Desymulanta	Desymulanta	Desymulanta	Desymulanta	Desymulanta	Desymulanta
Brzeziny	-10,58	0,00	2,15	6,45	24,73	2,88	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Brzozowy Kąt	-7,05	0,84	2,25	1,40	24,44	-1,48	2,53	1,52	0,51	0,51	0,00	3,09	0,84	0,28	0,28	1,12
Derewiczna	-6,68	0,89	2,46	1,79	25,06	-0,81	4,49	3,37	1,50	1,50	1,50	4,03	1,79	0,89	0,00	0,89
Kolembrody	-6,51	0,26	3,35	3,35	28,35	14,23	3,45	2,16	1,29	0,86	0,86	3,61	1,29	1,29	0,52	2,06
Komarówka Podlaska	-4,69	0,97	2,02	2,63	25,29	4,55	3,34	1,97	0,91	0,91	0,91	2,02	1,23	0,97	0,53	1,23
Przegaliny Duże	-5,69	1,04	1,25	2,08	20,17	0,83	2,77	1,73	0,35	0,69	0,69	4,16	1,04	0,62	0,21	0,62
Przegaliny Małe	0,00	1,53	0,76	3,05	13,74	-5,26	5,48	4,11	1,37	1,37	1,37	6,87	0,76	0,76	0,00	1,53
Walinna	-5,79	0,00	3,07	2,73	22,18	-2,83	1,19	0,60	0,60	0,00	0,00	1,71	0,68	0,34	0,34	0,34
Wiski	-12,77	0,41	1,22	2,44	27,24	9,72	4,08	1,36	0,68	1,36	0,00	3,66	1,22	0,81	0,41	0,81
Woroniec	-5,47	1,65	2,48	0,83	21,49	-5,16	2,86	1,43	2,86	0,00	1,43	4,13	0,83	0,83	0,00	1,65
Wólka Komarowska	-3,64	0,00	2,36	5,19	19,34	21,56	5,47	2,34	0,78	3,91	1,56	0,94	0,47	0,00	0,00	0,94
Żelizna	-8,41	0,34	1,36	0,68	23,13	7,60	6,36	4,62	1,16	1,73	2,31	5,10	3,40	1,36	0,34	0,00
Żulinki	-2,86	2,94	4,41	0,00	11,76	-17,65	5,00	2,50	2,50	0,00	2,50	14,71	1,47	1,47	0,00	5,88
Średnia wartość wskaźnika dla gminy	-6,16	0,75	2,13	2,44	23,66	-6,16	3,56	2,16	0,96	1,04	0,92	3,30	1,26	0,80	0,30	1,08

Badane zjawisko	Ubóstwo, wykluczanie społeczne i uzależnienia			Niepełnosprawność i zły stan zdrowia mieszkańców						Poziom edukacji	Niski poziom uczestnictwa w życiu społecznym i obywatelskim			Niski poziom bezpieczeństwa publicznego		
	17	18	19	20	21	22	23	24	25		26	27	28	29	30	31
Numer wskaźnika	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32
Charakter wskaźnika	Desymulanta	Desymulanta	Desymulanta	Desymulanta	Desymulanta	Desymulanta	Desymulanta	Desymulanta	Desymulanta	Symulanta	Symulanta	Symulanta	Symulanta	Desymulanta	Desymulanta	Desymulanta
Brzeziny	12,50	0,00	0,00	0,00	0,00	20,43	3,23	9,68	3,23	34,66	0,00	54,73	64,16	2,15	1,08	0,00
Brzozowy Kąt	7,04	0,00	0,28	0,28	2,53	23,88	3,09	15,17	5,90	41,83	0,84	59,82	62,38	1,40	5,62	0,84
Derewiczna	1,47	0,00	0,00	0,89	2,68	4,70	0,45	2,68	3,80	40,74	0,22	49,61	58,86	1,34	11,86	0,00
Kolembrody	15,22	0,00	0,26	1,29	5,15	28,09	4,38	11,86	6,19	47,55	0,77	43,94	51,83	1,03	3,61	0,26
Komarówka Podlaska	8,85	0,35	0,18	0,79	3,34	35,91	7,20	23,44	9,57	49,35	0,70	58,41	64,05	1,40	10,54	0,26
Przegaliny Duże	8,42	0,21	0,00	0,83	1,87	6,03	1,04	4,99	1,46	47,52	0,42	54,73	64,16	1,04	9,56	0,21
Przegaliny Małe	10,00	0,00	0,00	0,00	3,82	55,73	6,87	17,56	7,63	36,83	0,00	54,73	64,16	1,53	6,87	0,00
Walinna	1,67	0,34	0,00	0,34	4,10	26,96	1,71	18,43	3,07	55,16	0,34	59,82	62,38	2,05	6,14	0,00
Wiski	12,50	0,00	0,41	0,81	2,44	21,54	1,63	15,04	5,69	49,66	0,41	59,82	62,38	2,44	4,47	0,00
Woroniec	8,00	0,00	0,00	0,83	0,00	23,97	6,61	15,70	4,96	35,33	0,83	59,82	62,38	0,00	2,48	0,83
Wólka Komarowska	4,65	0,47	0,00	0,00	1,89	22,17	3,77	18,40	4,72	60,00	0,47	58,41	64,05	0,47	1,42	0,00
Żelizna	7,55	0,00	0,00	2,38	4,42	25,85	1,70	10,88	8,50	41,93	0,68	43,94	51,83	1,70	3,06	1,02
Żulinki	15,00	0,00	0,00	0,00	4,41	13,24	2,94	11,76	2,94	39,33	0,00	58,41	64,05	2,94	5,88	0,00
Średnia wartość wskaźnika dla gminy	7,88	0,16	0,12	0,80	3,07	24,31	3,77	14,62	6,02	41,38	0,54	54,79	61,12	1,41	7,29	0,28

Źródło: Opracowanie własne

Dla porównania stopnia natężenia zjawisk kryzysowych w wyznaczonych jednostkach referencyjnych konieczne było opracowanie porównywalnego wskaźnika syntetycznego dla wszystkich jednostek. Wyznaczenia wskaźnika syntetycznego dokonano zgodnie z metodą Perkala. Z uwagi na różne jednostki miary poszczególnych wskaźników oraz szerokie spektrum obszarów problemowych przeprowadzono standaryzację zmiennych, w celu sprowadzenia ich do porównywalnej skali, tzw. skali niemianowanej, czyli niezwiązanej z jednostką miary. Standaryzacja wskaźników polega na odjęciu od nominalnej wartości wskaźnika dla danego obszaru średniej arytmetycznej wartości dla wszystkich obszarów i podzieleniu przez odchylenie standardowe. Jest to zabieg konieczny z punktu widzenia poprawności obliczeń. W wyniku tej procedury wszystkie wystandaryzowane wskaźniki mają rozkład charakteryzujący się jednakową średnią i odchyleniem standardowym, co umożliwia ich logiczną interpretację. Wystandaryzowane wskaźniki oznaczają odchylenie od normy, którą reprezentuje wartość średnia dla gminy i mogą przyjmować wartości dodatnie lub ujemne. Przejście odchylenia od średniej do wartości dodatniej wskazuje, które obszary odznaczają się wskaźnikiem kryzysowym wyższym od średniej dla gminy. Z kolei wartości ujemne odchylenia ukazują obszary o najlepszej sytuacji, w których negatywne zjawiska w porównaniu ze średnią dla gminy odznaczają się mniejszym natężeniem.

$$t_{ij} = \frac{x_{ij} - \bar{x}_j}{s_j}$$

gdzie:

- t_{ij} – wartość znormalizowanego wskaźnika j dla jednostki urbanistycznej i
- x_{ij} – wartość wskaźnika j dla jednostki urbanistycznej i
- \bar{x}_j – średnia arytmetyczna wskaźnika j ,
- s_j – odchylenie standardowe wskaźnika j

Kolejnym krokiem standaryzacji zmiennych było oznaczenie dla każdego ze wskaźników odpowiednio destymulanta i stymulanta. Jako destymulanty, na potrzeby wskazania obszarów zdegradowanych, przyjęte zostały zmienne, których wyższa wartość występowała w obszarach kwalifikujących się jako obszary zdegradowane (np. liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na 100 mieszkańców). Natomiast stymulantami są wskaźniki, których wysokie wartości świadczą o występowaniu zjawiska pozytywnego. W przypadku, gdy dany wskaźnik jest destymulantem, otrzymane w procesie normalizacji wartości pozostawiamy bez zmian. Jeśli wśród wskaźników znajdzie się stymulanta, uzyskane wartości należy przekształcić z odpowiednim wzorem.

$$z_{ij} = x_{ij} \cdot (-1)$$

gdzie:

z_{ij} – wartość wskaźnika (stymulanty) po przekształceniu

x_{ij} – wartość wskaźnika j dla jednostki urbanistycznej i

Ostatnim etapem jest wyznaczenie jednej wartości wskaźnika syntetycznego, którym będzie suma wszystkich wskaźników cząstkowych wykorzystanych do określenia negatywnych zjawisk społecznych. Wartość wskaźnika syntetycznego będzie świadczyć, czy dane pole podstawowe znajduje się w stanie kryzysowym. Wysokie wartości wskaźnika świadczą o dużym kryzysie, natomiast niskie ukazują pozytywny obraz zjawisk społecznych.

$$P_i = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n t_{ij}$$

gdzie:

P_i – syntetyczny wskaźnik negatywnych zjawisk

n – liczba wskaźników (cech)

t_{ij} – wartość wskaźnika j dla jednostki urbanistycznej i

Zgodnie z rekomendacjami w ramach budowania wskaźnika syntetycznego zrezygnowano z nadawania różnych wag poszczególnym zjawiskom społecznym. Prezentowana w niniejszym opracowaniu metodologia wyznaczania obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji zakłada, że każde badane zjawisko społeczne ma taką samą wagę w obliczaniu wskaźnika syntetycznego. W poniższej tabeli zaprezentowano wyniki wskaźników delimitacyjnych otrzymane w procesie normalizacji.

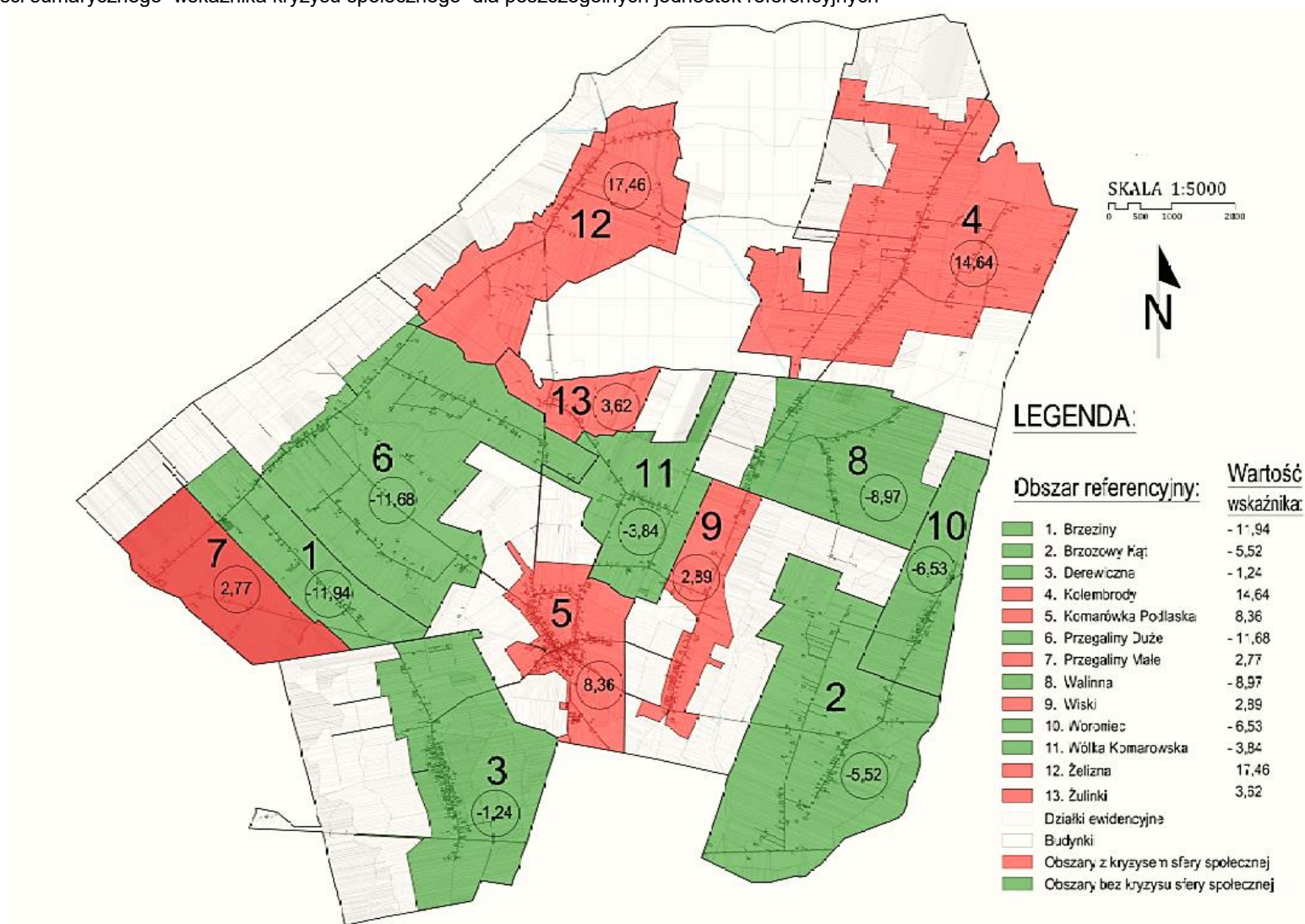
Tabela 7 Wartości wskaźników delimitacyjnych po normalizacji

Badane zjawisko	Niekorzystne trendy demograficzne						Bezrobocie					Ubóstwo, wykluczenie społeczne i uzależnienia				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Numer wskaźnika	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Charakter wskaźnika	Symulanta	Symulnata	Desymulanta	Desymulanta	Desymulanta	Desymulanta	Desymulanta	Desymulanta	Desymulanta	Desymulanta	Desymulanta	Desymulanta	Desymulanta	Desymulanta	Desymulanta	Desymulanta
Brzeziny	1,35	0,99	-0,09	2,21	0,54	0,07	-2,01	-1,63	-1,36	-0,92	-1,17	-1,14	-1,42	-1,54	-0,95	-0,88
Brzozowy Kąt	0,27	-0,01	0,01	-0,62	0,48	-0,37	-0,61	-0,47	-0,75	-0,45	-1,17	-0,29	-0,38	-0,95	0,38	-0,13
Derewiczna	0,16	-0,07	0,22	-0,40	0,61	-0,30	0,49	0,95	0,47	0,47	0,56	-0,04	0,78	0,32	-0,95	-0,28
Kolembrody	0,11	0,69	1,12	0,47	1,29	1,22	-0,09	0,02	0,22	-0,12	-0,17	-0,15	0,16	1,14	1,49	0,50
Komarówka Podlaska	-0,45	-0,15	-0,22	0,07	0,66	0,24	-0,15	-0,12	-0,25	-0,07	-0,12	-0,59	0,09	0,47	1,54	-0,06
Przegaliny Duże	-0,15	-0,24	-1,00	-0,24	-0,39	-0,14	-0,47	-0,31	-0,94	-0,27	-0,37	0,00	-0,14	-0,24	0,03	-0,46
Przegaliny Małe	-1,89	-0,82	-1,49	0,30	-1,71	-0,75	1,04	1,52	0,31	0,36	0,42	0,74	-0,48	0,05	-0,95	0,14
Walinna	-0,11	0,99	0,84	0,12	0,02	-0,51	-1,35	-1,18	-0,64	-0,92	-1,17	-0,67	-0,58	-0,83	0,66	-0,65
Wiski	2,02	0,51	-1,03	-0,04	1,06	0,77	0,26	-0,59	-0,53	0,35	-1,17	-0,14	0,08	0,15	0,97	-0,33
Woroniec	-0,21	-0,97	0,24	-0,94	-0,12	-0,74	-0,42	-0,54	2,13	-0,92	0,48	-0,01	-0,40	0,18	-0,95	0,23
Wólka Komarowska	-0,77	0,99	0,12	1,50	-0,56	1,97	1,03	0,16	-0,41	2,72	0,64	-0,88	-0,84	-1,54	-0,95	-0,25
Żelizna	0,69	0,59	-0,89	-1,03	0,22	0,55	1,52	1,91	0,05	0,69	1,50	0,26	2,76	1,29	0,66	-0,88
Żulinki	-1,01	-2,50	2,19	-1,41	-2,11	-2,01	0,77	0,28	1,69	-0,92	1,72	2,89	0,39	1,51	-0,95	3,04

Badane zjawisko	Ubóstwo, wykluczenie społeczne i uzależnienia			Niepełnosprawność i zły stan zdrowia mieszkańców						Poziom edukacji	Niski poziom uczestnictwa w życiu społecznym i obywatelskim				Niski poziom bezpieczeństwa publicznego			Sumaryczny wskaźnik kryzysu sfery społecznej
	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32		
Charakter wskaźnika	Desymulanta	Desymulanta	Desymulanta	Desymulanta	Desymulanta	Desymulanta	Desymulanta	Desymulanta	Desymulanta	Symulanta	Symulanta	Symulanta	Symulanta	Desymulanta	Desymulanta	Desymulanta		
Brzeziny	0,86	-0,61	-0,60	-0,96	-1,74	-0,25	-0,09	-0,67	-0,83	1,29	1,39	0,06	-0,65	0,82	-1,32	-0,70	-11,94	
Brzozowy Kąt	-0,37	-0,61	1,36	-0,55	-0,18	0,01	-0,15	0,29	0,29	0,36	-1,29	-0,82	-0,25	-0,12	0,01	1,53	-5,52	
Derewiczna	-1,63	-0,61	-0,60	0,36	-0,08	-1,47	-1,32	-1,90	-0,59	0,50	0,68	0,95	0,55	-0,20	1,83	-0,70	-1,24	
Kolembrody	1,48	-0,61	1,20	0,94	1,44	0,34	0,42	-0,29	0,41	-0,38	-1,07	1,93	2,13	-0,59	-0,58	-0,01	14,64	
Komarówka Podlaska	0,04	1,42	0,63	0,21	0,32	0,94	1,67	1,74	1,84	-0,61	-0,84	-0,57	-0,62	-0,12	1,45	0,00	8,36	
Przegaliny Duże	-0,06	0,59	-0,60	0,27	-0,59	-1,37	-1,06	-1,49	-1,58	-0,38	0,07	0,06	-0,65	-0,58	1,16	-0,15	-11,68	
Przegaliny Małe	0,30	-0,61	-0,60	-0,96	0,62	2,47	1,52	0,71	1,02	1,01	1,39	0,06	-0,65	0,03	0,38	-0,70	2,77	
Walinna	-1,58	1,36	-0,60	-0,46	0,79	0,25	-0,76	0,86	-0,90	-1,37	0,30	-0,82	-0,25	0,69	0,16	-0,70	-8,97	
Wiski	0,86	-0,61	2,24	0,24	-0,24	-0,17	-0,80	0,27	0,21	-0,65	0,10	-0,82	-0,25	1,19	-0,32	-0,70	2,89	
Woroniec	-0,15	-0,61	-0,60	0,26	-1,74	0,02	1,41	0,39	-0,10	1,20	-1,24	-0,82	-0,25	-1,90	-0,91	1,49	-6,53	
Wólka Komarowska	-0,91	2,11	-0,60	-0,96	-0,58	-0,12	0,15	0,86	-0,21	-1,99	-0,11	-0,57	-0,62	-1,30	-1,22	-0,70	-3,84	
Żelizna	-0,26	-0,61	-0,60	2,56	0,99	0,16	-0,77	-0,46	1,39	0,35	-0,77	1,93	2,13	0,25	-0,74	2,00	17,46	
Żulinki	1,43	-0,61	-0,60	-0,96	0,99	-0,81	-0,22	-0,31	-0,95	0,68	1,39	-0,57	-0,62	1,82	0,09	-0,70	3,62	

Źródło: Opracowanie własne

Mapa 4 Wartości sumarycznego wskaźnika kryzysu społecznego dla poszczególnych jednostek referencyjnych



Źródło: Opracowanie własne (na podstawie mapy zasadniczej)

Sumaryczny wskaźnik sfery społecznej pozwolił wyznaczyć obszary referencyjne o szczególnej sytuacji kryzysowej, tj. Kolembrody, Komarówka Podlaska i Żelazna.

4.4 ANALIZA NIEKORZYSTNYCH ZJAWISK W POZOSTAŁYCH SFERACH

Kolejnym krokiem w procedurze delimitacji była analiza negatywnych zjawisk w pozostałych sferach: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej (art. 9 ust. 1 pkt 1-4). Obszar zdegradowany klasyfikowany jest jako teren cechujący się występowaniem negatywnych zjawisk sfery społecznej oraz przynajmniej jednego z negatywnych zjawisk określających pozostałe cztery sfery. Analiza zjawisk kryzysowych w ww. sferach przeprowadzona była zarówno na metodach ilościowych (wskaźnikowych), jak i jakościowych, mierzalnych oraz opisowych.

4.4 1 SFERA GOSPODARCZA

Analiza sfery gospodarczej koncentruje się na zjawiskach związanych z przedsiębiorczością oraz kondycją lokalnych przedsiębiorstw. Dobrze rozwinięta sfera działalności gospodarczej zależy głównie od potencjału kapitału ludzkiego w zakresie działalności indywidualnej, ale również jest wypadkową takich zmiennych jak lokalizacja czy wsparcie władz z sferze rozwoju przedsiębiorczości lokalnej.

Gmina Komarówka Podlaska należy do obszarów, w których sytuacja społeczno-ekonomiczna mieszkańców jest zdeterminowana gospodarką rolną, która stanowi główne źródło utrzymania ludności oraz pełni wiodącą funkcję rozwojową. Podstawowym źródłem dochodów osób zamieszkujących teren gminy jest, ze względu na jej rolniczy charakter, praca w indywidualnych gospodarstwach rolnych. Inne, pozarolnicze sektory gospodarki, w tym np. usługowo-produkcyjne, mają jedynie znaczenie uzupełniające. Szczególną rolę w odniesieniu do gospodarki pełni miejscowość Komarówka Podlaska. Stanowi ona bowiem czynnik oddziałujący na aktywność zawodową ludności, jest rynkiem pracy dla części mieszkańców gminy oraz ośrodkiem działalności firm handlowych i usługowych, a także instytucji publicznych (m.in. znajdują się tutaj szkoły, Urząd Gminy, Ośrodek Zdrowia, itd.).

Zgodnie z danymi GUS¹⁰ w 2020 roku 57,1% aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Komarówka Podlaska pracowało w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 15,6% w przemyśle i budownictwie, a 8,5% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 0,9% pracowało w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości). Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w gminie Komarówka Podlaska najczęściej deklarowanymi rodzajami działalności były w 2021 r.:

¹⁰ https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Komarówka_Podlaska

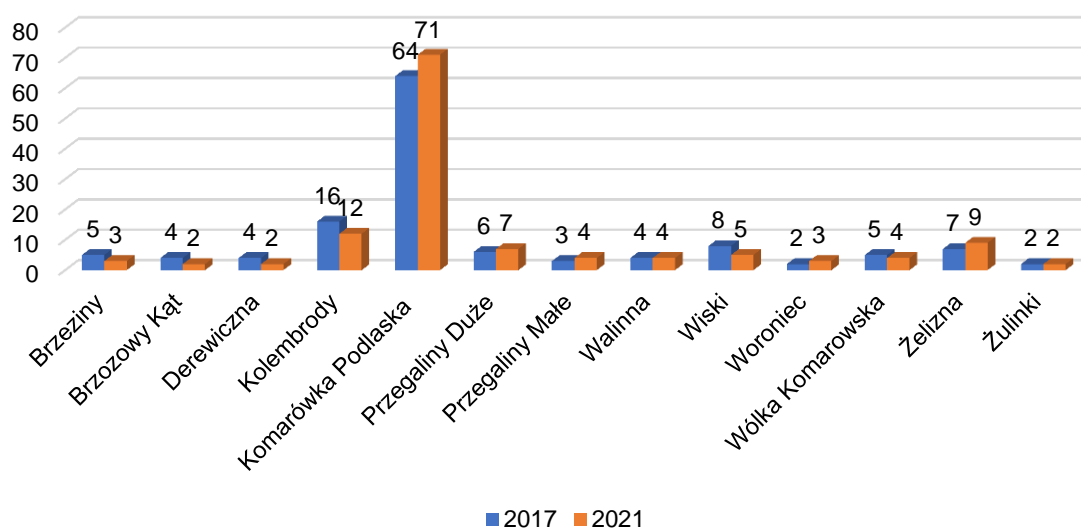
budownictwo (29,90%), handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (16,30%), przetwórstwo przemysłowe (11,96%) oraz informacja i komunikacja (5,98%).

Liczba mieszkańców gminy Komarówka Podlaska, którzy prowadzili w 2021 r. działalność gospodarczą wyniosła 128. Porównując do 2017 r., w którym odnotowano 130 osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, liczba ta spadła (o 1,54%). W latach 2017-2021 najwyższa liczba osób fizycznych prowadzących na terenie gminy działalność gospodarczą została odnotowana w 2020 r. i wyniosła 133.

Trend wzrostowy jest najwyraźniej zauważalny w sołectwie Komarówka Podlaska, które jest też obszarem o największym zaludnieniu. W jednostce tej liczba jednoosobowych działalności gospodarczych wzrosła z 64 w 2017 r. do 71 w 2021 r., czyli o 10,94%.

Porównując dane z 2017 r. i 2021 r., możemy zaobserwować, że łącznie 14 mieszkańców zamknęło działalność gospodarczą (w sołectwach: Kolembrody, Wiski, Brzeziny, Brzozowy Kąt, Derewiczna i Wólka Komarowska), przybyło 12 jednoosobowych działalności (w sołectwach: Przegaliny Duże, Przegaliny Małe, Woroniec, Żelazna i Komarówka Podlaska), a w dwóch sołectwach liczba działalności pozostała bez zmian (Walinna oraz Żulinki).

Wykres 72 Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na terenie gminy Komarówka Podlaska w 2017 i 2021 r. wg jednostek referencyjnych



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Komarówce Podlaskiej

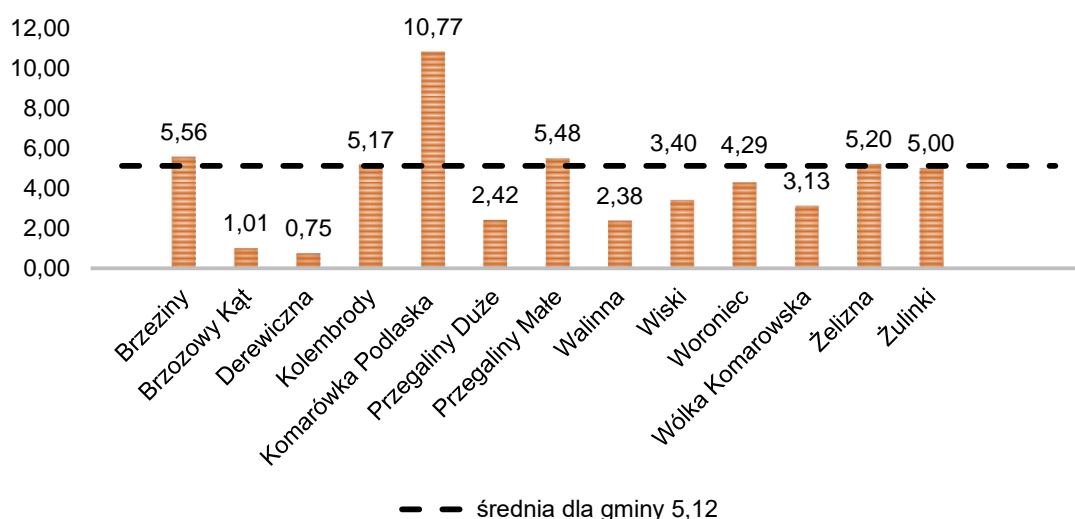
Celem zbadania problemów w sferze gospodarczej przeanalizowano następujące wskaźniki:

- liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2021 r.;
- zmiana liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym w latach 2017-2021.

Inaczej niż w przypadku znacznej części wskaźników dotyczących sfery społecznej, o natężeniu niekorzystnej sytuacji w sferze gospodarczej, w zakresie trzech ww. wskaźników decydują wartości, które są mniejsze niż średnia gminy.

Pierwszy z omawianych wskaźników dotyczy liczby osób prowadzących działalność gospodarczą na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym. Jego średnia wartość dla obszaru całej gminy w 2021 r. wyniosła 5,12. Najbardziej korzystną sytuację zanotowano w obszarach, gdzie wartość wskaźnika kształtuje się na poziomie powyżej średniej dla całej gminy, czyli w sołectwach: Komarówka Podlaska (5,65 punktów powyżej średniej), Brzeziny (0,43 punktów powyżej średniej), Przegaliny Małe (0,36 punktów powyżej średniej), Żelizna (0,08 punktów powyżej średniej) oraz Kolembrody (0,05 punktów powyżej średniej). W pozostałych sołectwach badany wskaźnik osiągnął wartości niższe od średniej gminnej. Najmniej korzystanie sytuacja prezentuje się w sołectwie Derewiczna, gdzie wskaźnik wyniósł 0,75, prawie siedmiokrotnie mniej od średniej w gminie.

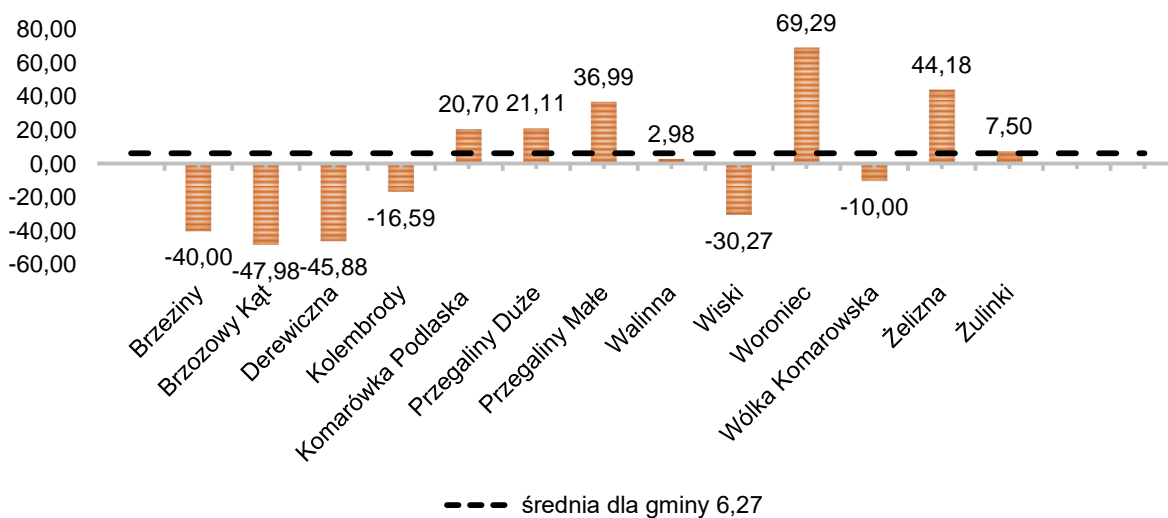
Wykres 73 Wskaźnik delimitacyjny nr 1 - sfera gospodarcza - Liczba osób prowadzących działalność gospodarczą na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2021 r.



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Komarówce Podlaskiej

Kolejna grupa wskaźników dotyczy zmiany liczby osób prowadzących działalność gospodarczą na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w latach 2017-2021. Wskaźnik ten w analizowanym okresie przyjmuje wartość powyżej średniej gminnej (6,27) w sześciu sołectwach: Woroniec (69,29), Żelizna (44,18), Przegaliny Małe (36,99), Przegaliny Duże (21,11), Komarówka Podlaska (20,70) oraz Żulinki (7,50). Poza Żulinkami, w których liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w latach 2017-2021 była analogiczna i wyniosła 2, w pozostałych ww. jednostkach odnotowano przyrost liczby jednoosobowych działalności. Stąd prawdopodobnie wartości badanego wskaźnika powyżej średniej.

Wykres 74 Wskaźnik delimitacyjny nr 2 - sfera gospodarcza – Zmiana liczby osób prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym w latach 2017-2021



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Komarówce Podlaskiej

4.4 2 SFERA ŚRODOWISKOWA

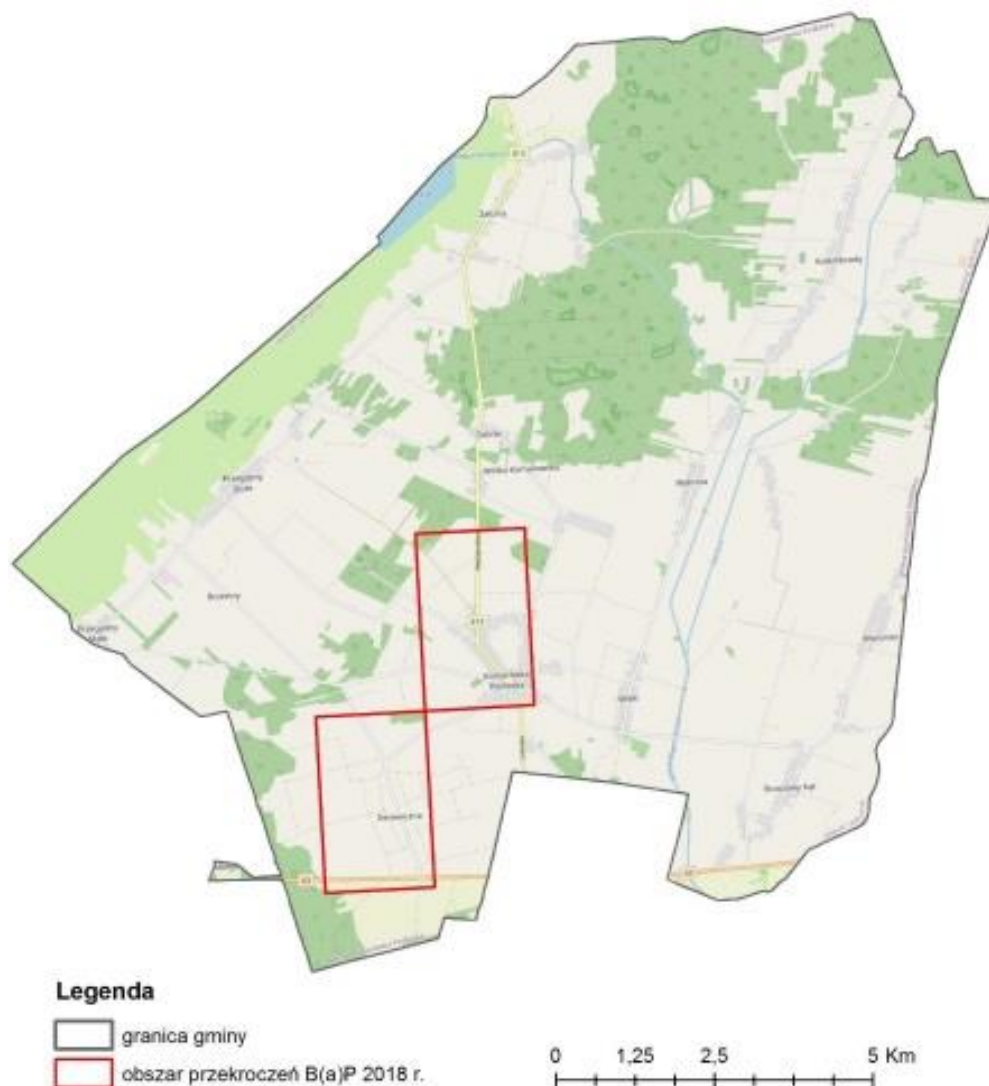
Jakość środowiska na terenie gminy Komarówka Podlaska jest kolejnym z obszarów wymagających, zgodnie z ustawą o rewitalizacji, analizy. Uzyskanie wiarygodnych danych dotyczących jakości środowiska na terenie gminy Komarówka Podlaska nie jest łatwe. Na jej obszarze nie ma zainstalowanych urządzeń monitorujących na bieżąco jakość powietrza, stan gleb czy wód. W związku z tym, w celu określenia sytuacji problemowej przeanalizowano dane, które były możliwe do pozyskania i dotyczyły odnotowanych przekroczeń poziomu docelowego benzo/a/pirenu, oraz azbestu, który wymaga utylizacji. Analizę sfery środowiskowej przeprowadzono w oparciu o dwa następujące wskaźniki:

- udział powierzchni, na którym odnotowano przekroczenie jakości powietrza w 2018 r.,
- ilość azbestu pozostałego do unieszkodliwienia (kg) przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.

W pierwszej kolejności zwrócono się do Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska - Regionalnego Wydziału Monitoringu Środowiska w Lublinie z prośbą o dostarczenie informacji w zakresie odnotowanych przekroczeń jakości powietrza na terenie gminy w latach 2017-2021. GIOŚ w piśmie z dnia 13.09.2022 r. poinformował, iż „Roczne oceny jakości powietrza” w latach 2017-2021 wykazały przekroczenia norm jakości powietrza na terenie gminy Komarówka Podlaska tylko w roku 2018, dla poziomu docelowego benzo(a)pirenu. Główną przyczyną przekroczeń było oddziaływanie emisji związanych z indywidualnym ogrzewaniem budynków oraz panujące niekorzystne warunki meteorologiczne głównie w sezonie jesienno- zimowym

które sprzyjały kumulacji zanieczyszczeń. Z tego względu stężenia benzo/a/pirenu charakteryzuje wyraźna sezonowa zmienność i zależność od zapotrzebowania na ciepło do ogrzewania domów.

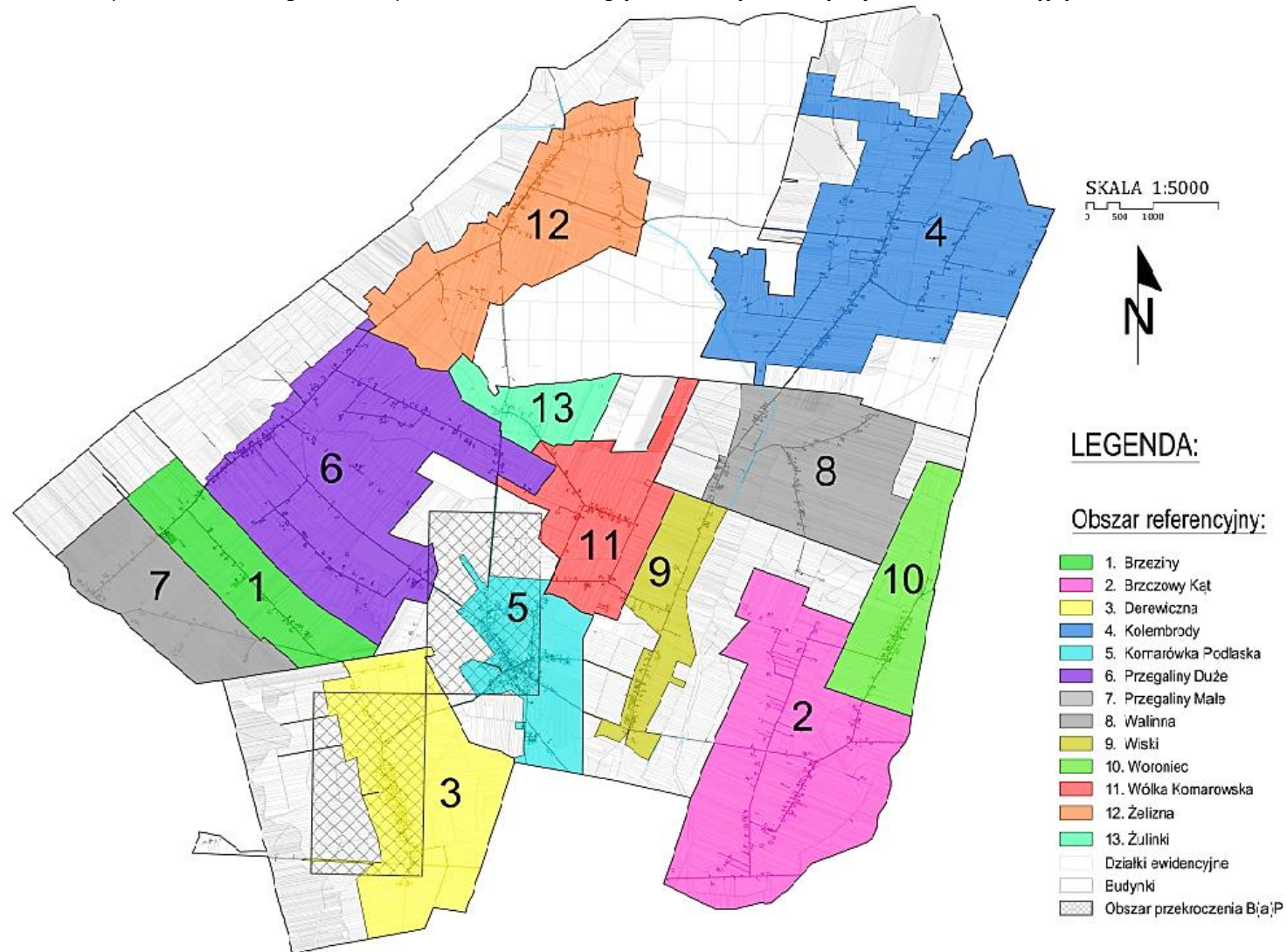
Mapa 5 Obszar przekroczeń poziomu docelowego benzo/a/pirenu na terenie gminy Komarówka Podlaska w 2018 r.



Źródło: Główny Inspektorat Ochrony Środowiska - Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Lublinie

Na podstawie danych GIOŚ dokonano mapowania obszarów przekroczeń jakości powietrza w 2018 r. względem wyznaczonych jednostek referencyjnych. W świetle uzyskanych danych przekroczenie dopuszczalnych stężeń odnotowano w następujących jednostkach referencyjnych: Derewiczna, Komarówka Podlaska, Przegaliny Duże oraz Wólka Kamrowska. Łączna powierzchnia terenów, w obrębie których odnotowano przekroczenie jakości powietrza wynosi: 496,254 ha, w tym 486,3293 ha znajduje się w obrębie wyznaczonych jednostek referencyjnych (stanowi 5,92% obszaru tychże jednostek).

Mapa 6 Obszar przekroczeń poziomu docelowego benzo/a/pirenu w 2018 r. z uwzględnieniem wyznaczonych jednostek referencyjnych



Źródło:

Opracowanie

własne

na

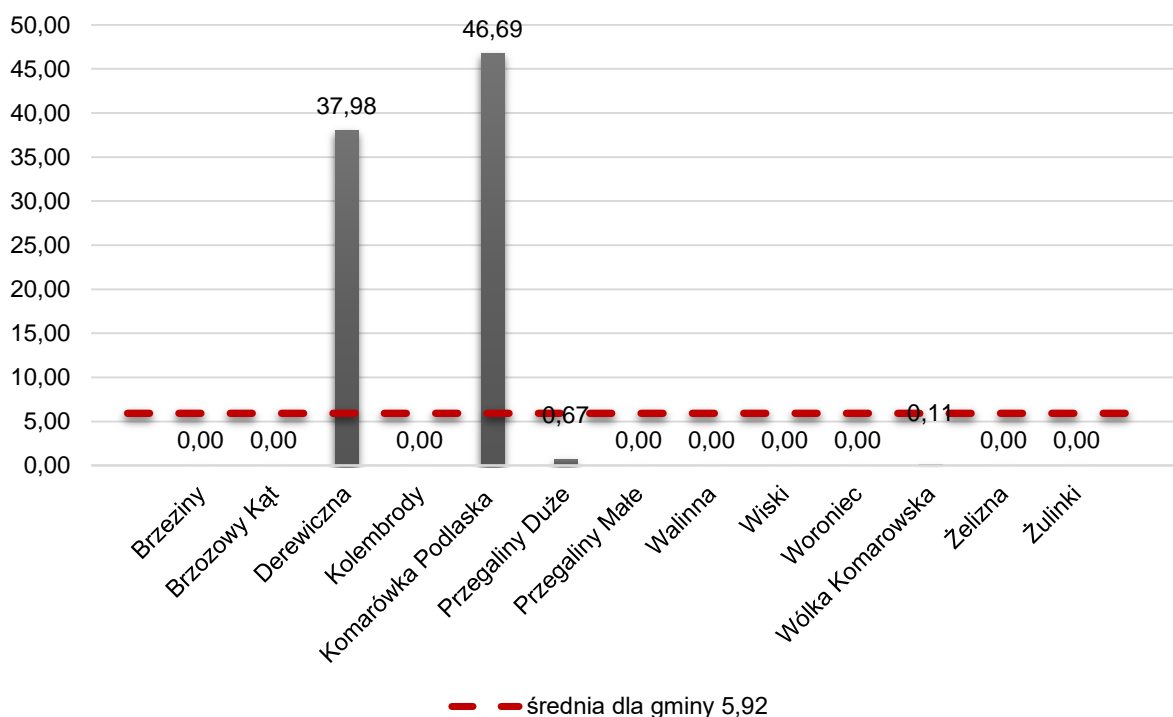
podstawie

danych

GIOŚ

Z najgorszą sytuacją mamy bezsprzecznie w zakresie jednostki referencyjnej Komarówka Podlaska, gdzie 46,69 % powierzchni obejmują tereny przekroczeń jakości powietrza. W zakresie jednostki Derewiczna udział ten kształtuje się na poziomie nieco niższym – 37,98% powierzchni. W zakresie obu pozostałych jednostek obszar ten kształtuje się na poziomie niższym niż 1% (Przegaliny Duże – 0,67% i Wólka Komarowska – 0,11%).

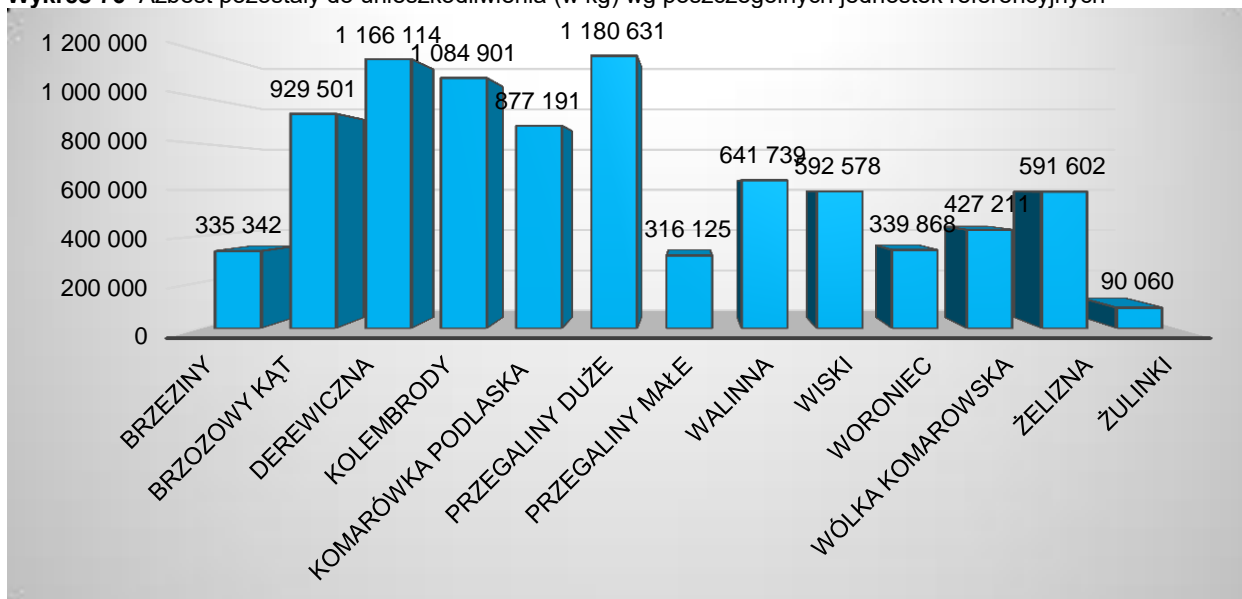
Wykres 75 Wskaźnik delimitacyjny nr 3 sfera środowiskowa – Udział powierzchni obszaru, na którym odnotowano przekroczenie jakości powietrza w 2018 r.



Źródło: Opracowanie własne GIOŚ w Lublinie

Kolejnym zagadnieniem, które poddano analizie na potrzeby niniejszego opracowania było zanieczyszczenie środowiska azbestem. W 2021 na terenie całej gminy Komarówka Podlaska pozostało łącznie 8 572 863 kg azbestu, który wymaga stosownej utylizacji. Najwięcej azbestu, który wymaga utylizacji znajduje się w Przegalinach Dużych, Derewicznej i Kolembrodach.

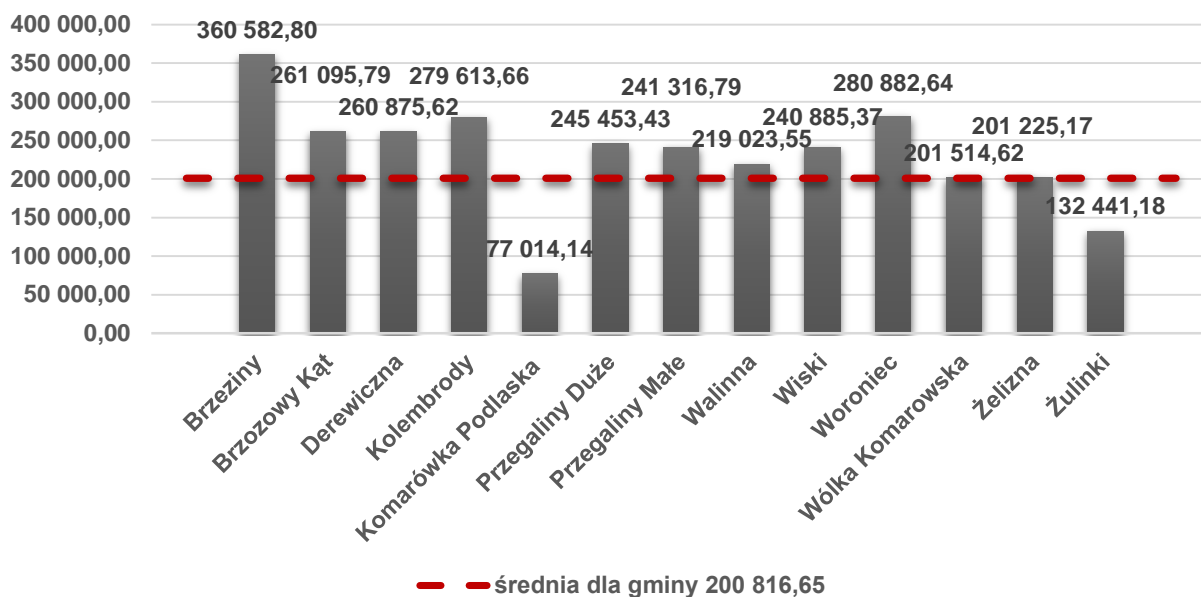
Wykres 76 Azbest pozostały do unieszkodliwienia (w kg) wg poszczególnych jednostek referencyjnych



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Komarówce Podlaskiej

Największa ilość azbestu pozostałego do unieszkodliwienia (w kg) przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r. została odnotowana w sołectwie Brzeziny (360 582,80). Sytuacja prezentuje się niekorzystnie w zdecydowanej większości sołectw, gdzie badany wskaźnik przyjął wartości powyżej średniej gminnej (kolejno: Woroniec, Kolembrody, Brzozowy Kąt, Derewiczna, Przegaliny Duże, Przegaliny Małe, Wiski, Walinna, Wólka Komarowska i Żelizna). Najlepiej sytuacja wygląda jedynie w dwóch sołectwach (Żulinki i Komarówka Podlaska), w obrębie których odnotowano najniższą ilość azbestu wymagającego utylizacji w przeliczeniu na 100 mieszkańców.

Wykres 77 Wskaźnik delimitacyjny nr 4 - sfera środowiskowa – Ilość azbestu pozostałego do unieszkodliwienia (w kg) przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.



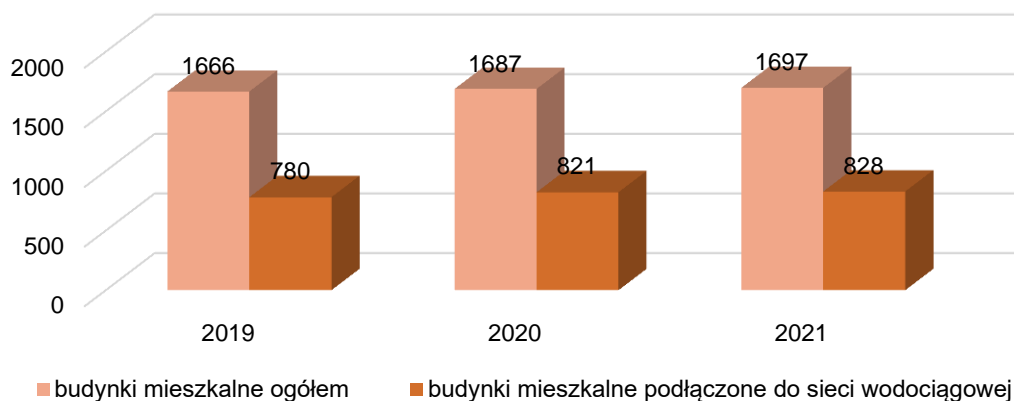
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Komarówce Podlaskiej

4.4.3 SFERA TECHNICZNA

Obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, można wyznaczyć jako obszar zdegradowany w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej dodatkowego jednego negatywnego zjawiska. Wśród katalogu takich zjawisk znalazły się również zagadnienia techniczne. Zgodnie z ustawą o rewitalizacji: zjawiska z zakresu sfery technicznej dotyczą w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności, ochrony środowiska i zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (art.9.ust.1. pkt.4).

Warunki mieszkaniowe to jeden z najważniejszych czynników świadczących o rozwoju gospodarczym społeczeństwa oraz stopniu jego zamożności. Na przestrzeni lat 2019-2021 na terenie gminy Komarówka Podlaska wzrosła liczba budynków mieszkalnych z 1 666 w 2019 r. do 1 697 w 2021 r. (wzrost o 31 budynków, co stanowi 1,86% wzrost). Wzrosła także liczba budynków podłączonych do wodociągu z 780 w 2019 r. do 828 w 2021 r. (wzrost o 48 budynków, co stanowi 6,15% wzrost).

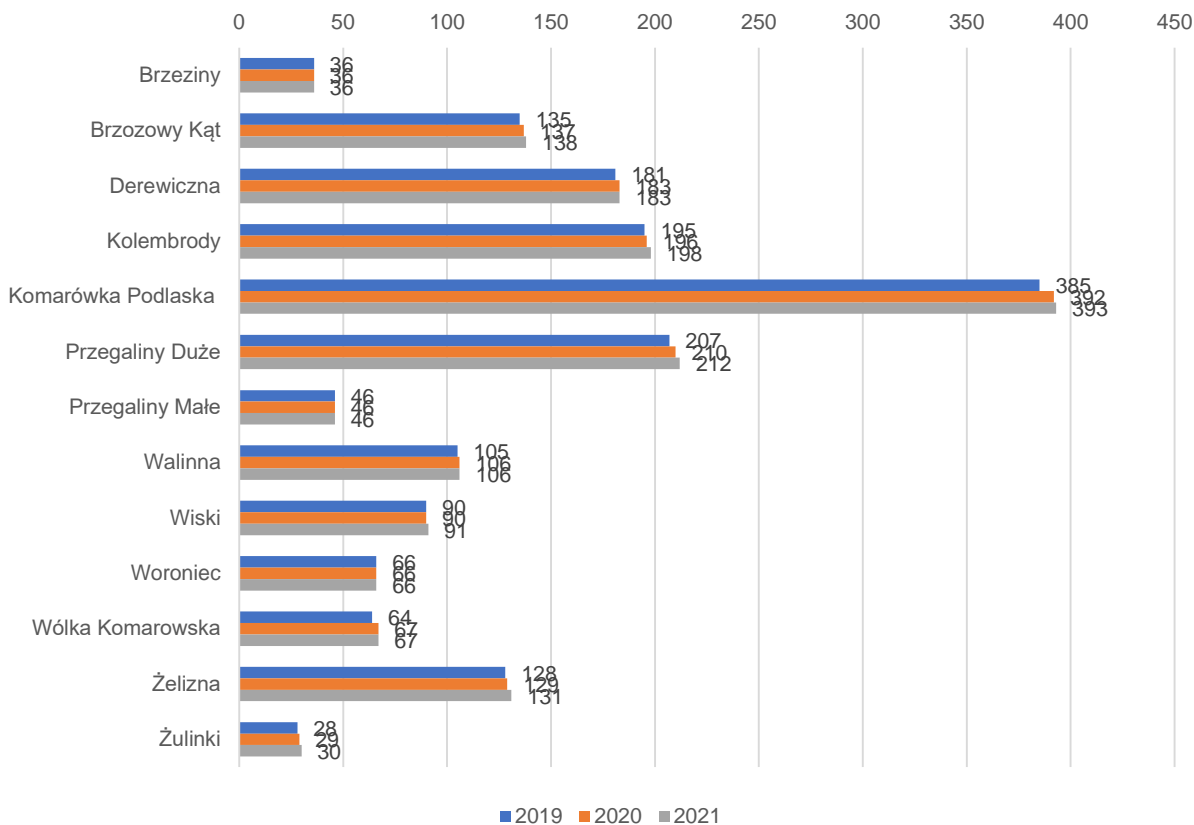
Wykres 78 Charakterystyka wyposażenia budynków mieszkalnych w infrastrukturę wodociągową na terenie gminy Komarówka Podlaska w latach 2019-2021



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Komarówce Podlaskiej

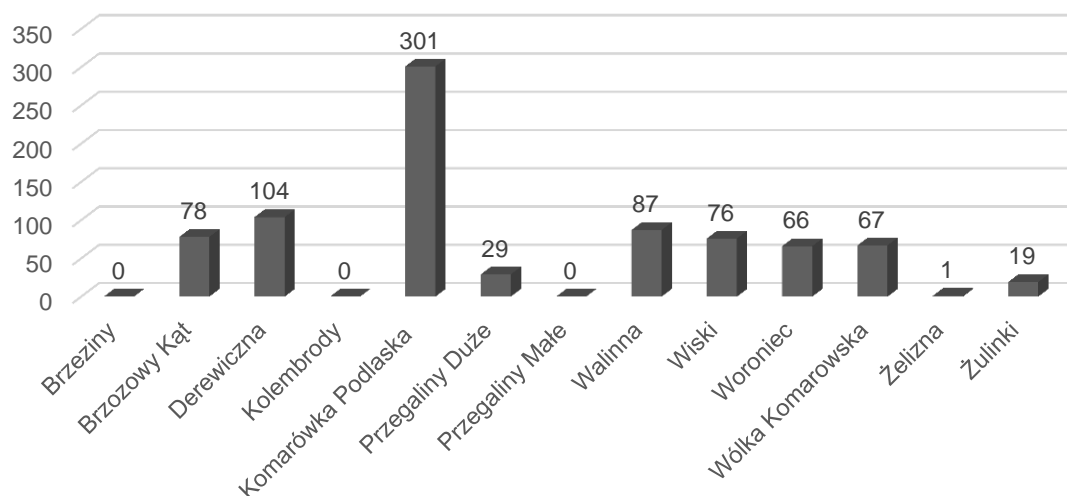
W ramach niniejszego opracowania dokonano analizy stanu wyposażenia budynków mieszkalnych w podstawową infrastrukturę techniczną przez pryzmat ogólnej liczby budynków mieszkalnych w poszczególnych jednostkach referencyjnych. Na poniższych wykresach zaprezentowano potencjał budynków mieszkalnych wyłonionych obszarów oraz charakterystykę wyposażenia tychże budynków w poszczególne rodzaje instalacji.

Wykres 79 Liczba budynków mieszkalnych na terenie gminy Komarówka Podlaska w latach 2019-2021 r. wg jednostek referencyjnych



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Komarówce Podlaskiej

Wykres 80 Charakterystyka wyposażenia budynków mieszkalnych w infrastrukturę wodociągową na terenie gminy Komarówka Podlaska w 2021 r. wg podziału na jednostki referencyjne



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Komarówce Podlaskiej

Uwzględniając powyższe informacje, charakteryzujące zjawisko degradacji technicznej, na potrzeby przedmiotowej analizy wybrano poniższe wskaźniki dotyczące obiektów o przeznaczeniu mieszkalnym. Wyboru przedmiotowych wskaźników dokonano mając na względzie fakt, iż tego rodzaju rozwiązania w budownictwie indywidualnym, stanowią istotny czynnik decydujący o możliwości wysokiej jakości zamieszkiwania. Część z rozpatrywanych wskaźników okazała się bezużyteczna, np. kwestie dotyczące wyposażenia budynków w kanalizację sanitarną. W chwili obecnej jedynie część z budynków znajdujących się w miejscowości Komarówka Podlaska. Zastosowanie wskaźnika obrazującego udział budynków podłączonych do sieci kanalizacji sanitarnej, w stosunku do miejscowości, gdzie jej budowa nie jest uzasadniona ekonomicznie ze względu na rozproszoną zabudowę, nie ma racji bytu. Przeanalizowano również udział budynków mieszkalnych korzystających z oze oraz udział budynków mieszkalnych wykorzystujących przestarzałe źródła ciepła.

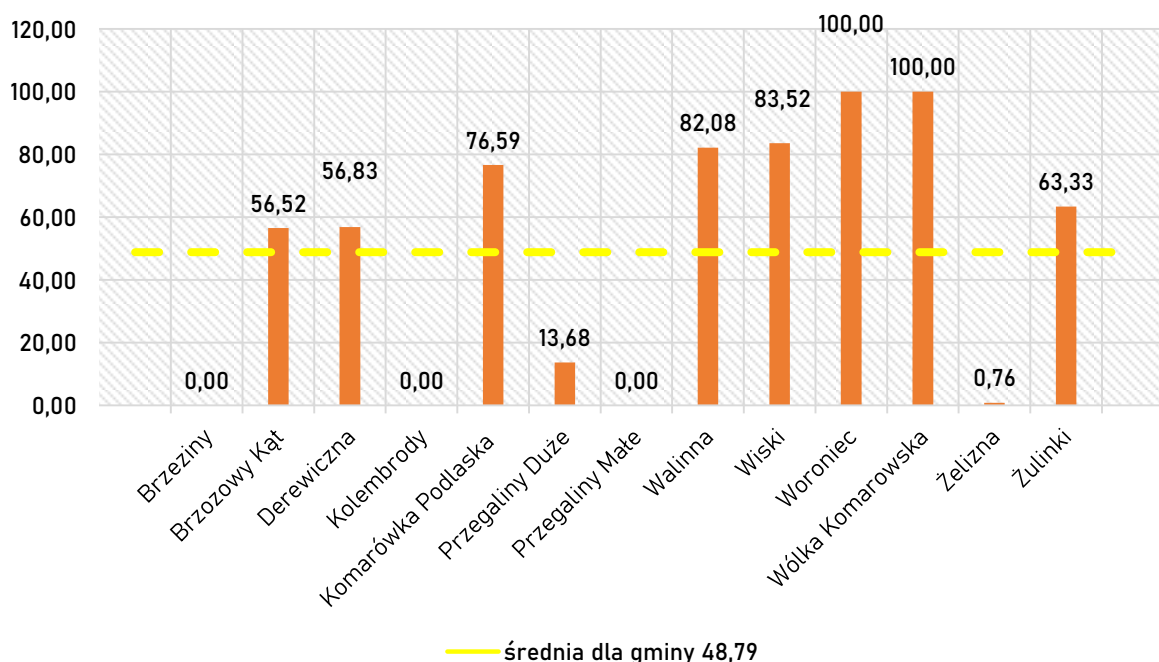
Dodatkowo, przeanalizowano poziom degradacji technicznej budynków wchodzących w skład zasobu gminy Komarówka Podlaska. W tym celu wybrano następujące wskaźniki:

- udział budynków mieszkalnych podłączonych do sieci wodociągowej w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych w 2021 r.,
- udział budynków mieszkalnych wykorzystujących odnawialne źródła energii (OZE) w 2021 r. (%),
- udział budynków mieszkalnych wykorzystujących przestarzałe źródła ciepła 2021 r.,

- udział budynków użyteczności publicznej wymagających podjęcia działań termomodernizacyjnych w ogólnej liczbie budynków użyteczności publicznej w danym obszarze w 2021 r.;
- udział budynków użyteczności publicznej wymagających dostosowania do potrzeb osób z niepełnosprawnościami w 2021.

W oparciu o dane przekazane przez Urząd Gminy w Komarówce Podlaskiej oszacowano średnią wartość dla gminy w zakresie udziału budynków mieszkalnych podłączonych do sieci wodociągowej. W 2021 r. wskaźnik ten wyniósł dla gminy 48,79%. W dwóch jednostkach referencyjnych (Woroniec i Wólka Komarowska) do sieci wodociągowej przyłączonych jest 100% budynków mieszkalnych. W sołectwach: Wiski, Walinna, Komarówka Podlaska, Żulinki, Derewiczna i Brzozowy Kąt udział budynków mieszkalnych przyłączonych do sieci wodociągowej jest niższy niż 100%, ale wyższy niż średnia gminna. Najgorzej sytuacja przedstawia się w Brzezinach, Kolembrodach i Przegalinach Małych, gdzie ani jeden budynek mieszkalny nie jest przyłączony do wodociągu. W pozostałych jednostkach analizowany wskaźnik kształtował się na poziomie niższym niż średnia gminna.

Wykres 81 Wskaźnik delimitacyjny nr 5 - sfera techniczna - Udział budynków mieszkalnych podłączonych do sieci wodociągowej w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych w 2021 r.



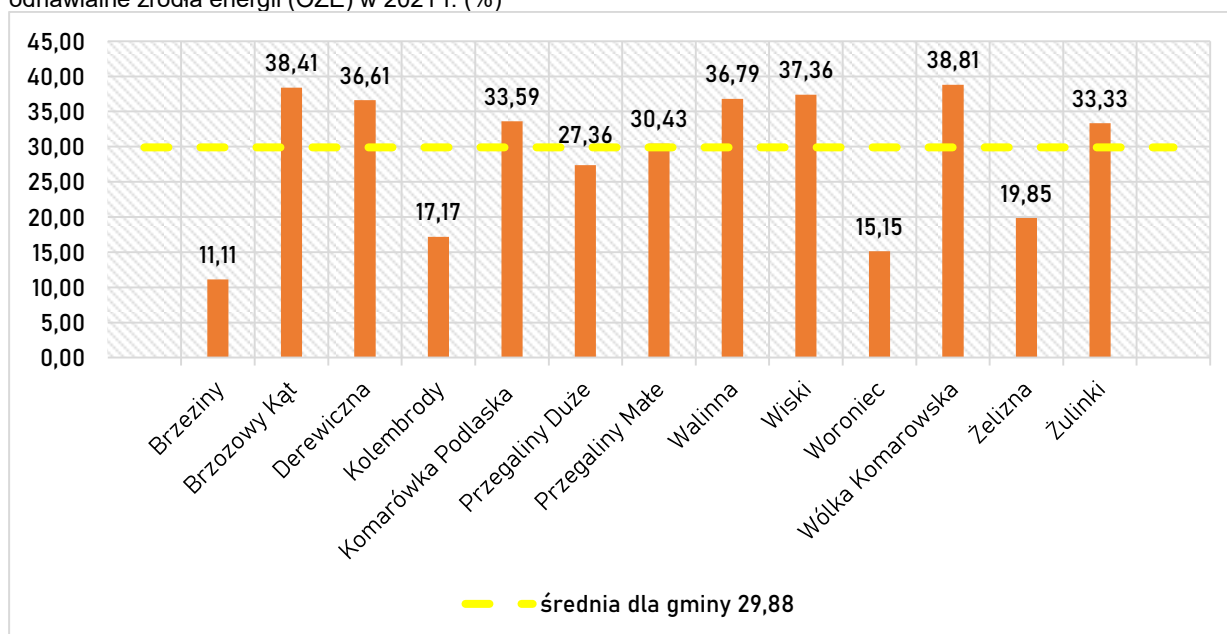
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Komarówce Podlaskiej

W kolejnym kroku analizie poddano sytuację w zakresie budynków mieszkalnych korzystających z OZE. W świetle danych uzyskanych z Urzędu Gminy Komarówka Podlaska ogólna liczba budynków mieszkalnych znajdujących się na terenie gminy wyniosła w 2021 r.

1 697, w tym 29,88% wykorzystywało odnawialne źródła energii. Liczba budynków mieszkalnych, które korzystają z OZE wzrosła ze 100 w 2017 r. do 507 w 2021 r.

Analiza wskaźnika obrazującego udział budynków mieszkalnych wykorzystujących odnawialne źródła energii w 2021 r. w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych wskazuje, że z najkorzystniejszą sytuacją mamy do czynienia w ośmiu jednostkach referencyjnych, w których wskaźnik przyjął wartości wyższe od średniej gminnej (29,88%): Wólka Komarowska (38,81%), Brzozowy Kąt (38,41%), Wiski (37,36%), Walinna (36,79%), Derewiczna (36,61%), Komarówka Podlaska (33,59%), Żulinki (33,33%) oraz Przegaliny Małe (30,43%). W pozostałych pięciu jednostkach badany wskaźnik przyjął wartości niższe od średniej gminnej.

Wykres 82 Wskaźnik delimitacyjny nr 6 -sfera techniczna - Udział budynków mieszkalnych wykorzystujących odnawialne źródła energii (OZE) w 2021 r. (%)

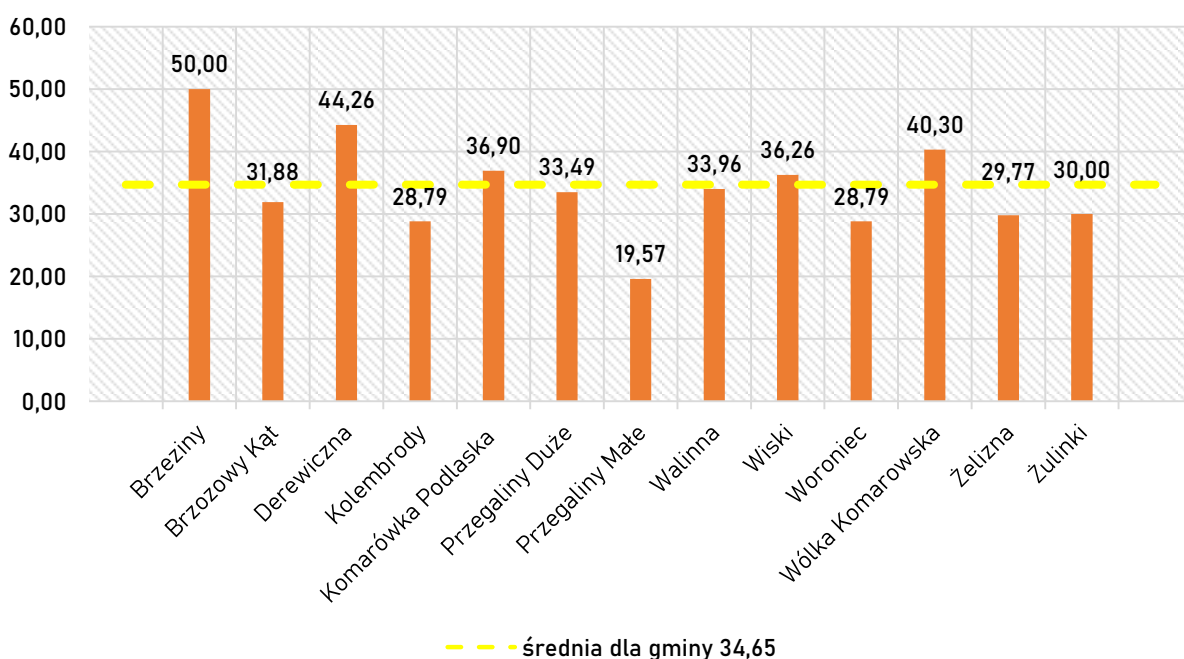


Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Komarówce Podlaskiej

Ostatnia z analizowanych kwestii w ramach niniejszej części dotyczy budynków mieszkalnych wykorzystujących przestarzałe źródła ciepła. W 2021 r. na terenie gminy Komarówka Podlaska odnotowano 588 budynków mieszkalnych, które są wyposażone w przestarzałe źródła ciepła, co stanowi 34,65% (średnia gminna) ogólnej liczby budynków mieszkalnych w analizowanych jednostkach referencyjnych. Wartość powyżej średnie dla gminy odnotowano w pięciu jednostkach referencyjnych:

- 1) Brzeziny – 50,00% wszystkich budynków wykorzystuje przestrzale źródła ciepła,
- 2) Derewiczna – 44,26%,
- 3) Komarówka Podlaska – 36,90%,
- 4) Wiski - 36,26%,
- 5) Wólka Komarowska – 40,30%.

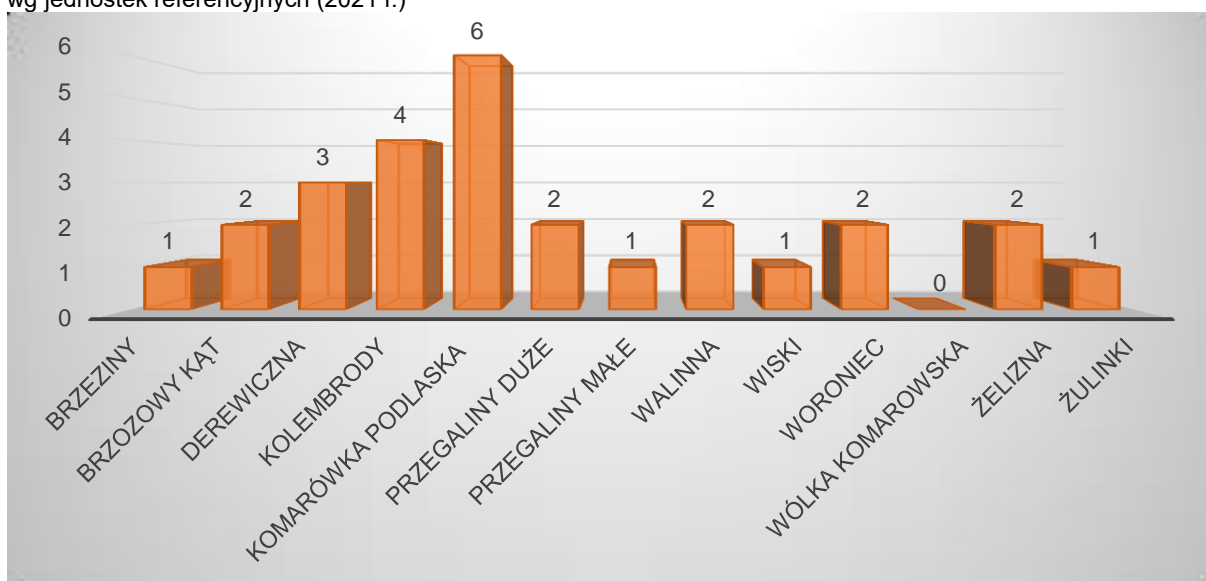
Wykres 83 Wskaźnik delimitacyjny nr 7 - sfera techniczna – Udział budynków mieszkalnych wykorzystujących przestarzałe źródła ciepła 2021 r.



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Komarówce Podlaskiej

Kolejna grupa zagadnień dotyczy kwestii degradacji technicznej budynków będących w zasobie gminy. Zgodnie z danymi udostępnionymi przez Urząd Gminy w Komarówce Podlaskiej na terenie gminy znajduje się 27 budynków/obiektów użyteczności publicznej. Największa ich liczba jest w sołectwie Komarówka Podlaska (6). W Wólce Komarowskiej nie znajduje się ani jeden budynek użyteczności publicznej.

Wykres 84 Liczba budynków użyteczności publicznej znajdujących się na terenie gminy Komarówka Podlaska wg jednostek referencyjnych (2021 r.)



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Komarówce Podlaskiej

Gmina posiada również wiele zabytków historycznych, ściśle powiązanych z przeszłością tych terenów. Na terenie gminy do współczesności zachowało się wiele zabytków, które stanowią potencjalne walory turystyczne:

- Cmentarz rzymskokatolicki i kaplica na cmentarzu (Brzeziny);
- Wiatrak (Brzozowy Kąt);
- Kapliczka Matki Boskiej (Derewiczna);
- Zespół kościoła parafialnego pw. Nawiedzenia NMP (Kolembrody);
- Cmentarz greckokatolicki (Kolembrody);
- Zespół kościoła parafialnego pw. Najświętszego Serca Jezusa i plebania (Komarówka Podlaska);
- Wikarówka (Komarówka Podlaska);
- Dom Ludowy (Komarówka Podlaska);
- Cmentarz przykościelny rzymskokatolicki (Komarówka Podlaska);
- Łaźnia (Komarówka Podlaska);
- Cmentarz katolicki (Komarówka Podlaska);
- Cmentarz żydowski (Komarówka Podlaska);
- Dwór (Komarówka Podlaska);
- Klasztor (Komarówka Podlaska);
- Założenie pałacowo-ogrodowe (Przegaliny Duże);
- Sąd (Przegaliny Duże);
- Szkoła (Przegaliny Duże);

- Cerkiew unicka ob. Kościół paraf. rzym.-kat. pw. Opieki Najśw. Maryi Panny (Przegaliny Duże);
- Założenie dworsko-ogrodowe (Przegaliny Duże);
- Kaplica pw. Matki Boskiej Częstochowskiej (Walina);
- Cmentarz epidemiczno-katolicki (Walina);
- Cmentarz wojenny niemiecki (Wólka Komarowska);
- Zespół pałacowo-ogrodowy (Żelizna);
- Figura św. Floriana (Żelizna);
- Kaplica pw. Św. Rodziny (Żulinki);
- Założenie dworsko-ogrodowe (Żulinki).

Ze względu na niespełnianie aktualnych standardów w zakresie efektywności energetycznej, osiem budynków użyteczności publicznej wymaga przeprowadzenia pilnych prac termomodernizacyjnych. Są to budynki zlokalizowane w sołectwach: Przegaliny Duże, Walina, Woroniec, Żelizna, Derewiczna, Komarówka Podlaska i Kolembrody.

Średnia wartość wskaźnika obrazującego udział budynków użyteczności publicznej wymagających podjęcia działań termomodernizacyjnych w ogólnej liczbie budynków użyteczności publicznej kształtował się w 2021 r. na poziomie: 29,63. Z najbardziej problematyczną sytuacją mamy do czynienia w Przegalinach Dużych, Walinie, Woroncu i Żeliznej, gdzie po 50% budynków użyteczności publicznej wymaga podjęcia interwencji (po jednym budynku). Interwencji wymaga także sołectwo Derewiczna, gdzie 1 na 3 budynki potrzebuje termomodernizacji. W Komarówce Podlaskiej termomodernizacji potrzebują dwa z sześciu budynków użyteczności publicznej. W pozostałych jednostkach referencyjnych nie zgłoszono potrzeby interwencji w omawianej kwestii.

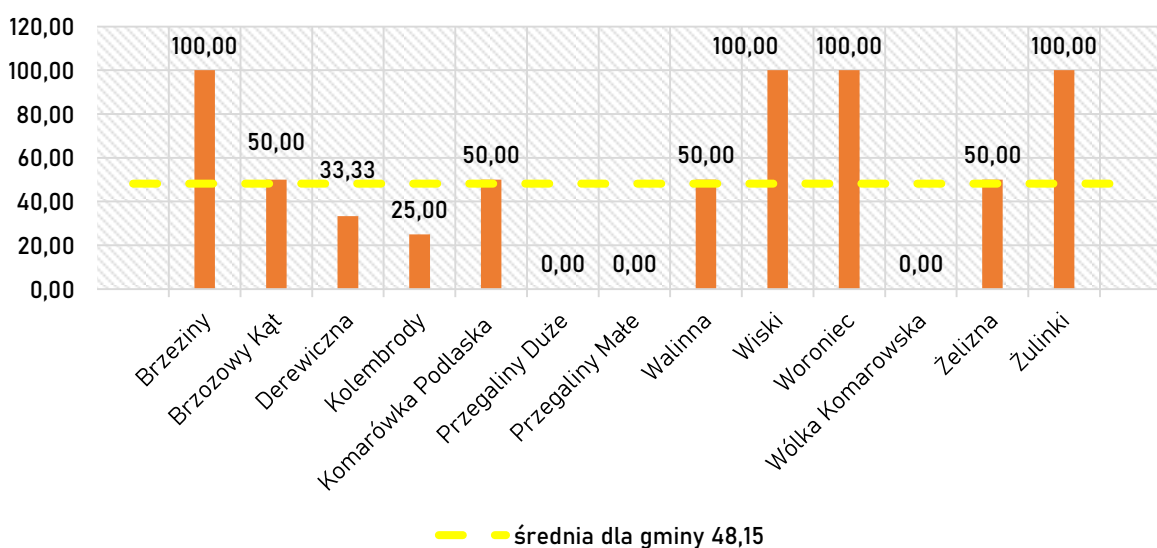
Wykres 85 Wskaźnik delimitacyjny nr 8- sfera techniczna - Udział budynków użyteczności publicznej wymagających podjęcia działań termomodernizacyjnych w ogólnej liczbie budynków użyteczności publicznej w danym obszarze w 2021 r.



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Komarówce Podlaskiej

Ostatnim wskaźnikiem, który badano w sferze technicznej był udział budynków użyteczności publicznej, które wymagają dostosowania do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Na terenie całej gminy aż 13 tych budynków wymaga dostosowania, co stanowi 48,15% (średnia gminna). W Brzezinach, Wiskach, Woroncu i Żulinkach wszystkie budynki użyteczności publicznej wymagają dostosowania do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. W sołectwach: Brzozowy Kąt, Komarówka Podlaska, Walinna i Żelazna połowa tego rodzaju budynków wymaga dostosowania.

Wykres 86 Wskaźnik delimitacyjny nr 9 sfera techniczna - Udział budynków użyteczności publicznej wymagających dostosowania do potrzeb osób z niepełnosprawnościami w ogólnej liczbie budynków użyteczności publicznej w danym obszarze w 2021 r.



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Komarówce Podlaskiej

4.4.4 SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA

Ostatnią grupą problemów wymagających przeprowadzenia analizy na potrzeby niniejszego opracowania są negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne, czyli w szczególności: niewystarczający poziom wyposażenia w infrastrukturę społeczną i techniczną lub jej zły stan techniczny, niska jakość podstawowych usług lub brak dostępu do nich, niski poziom obsługi komunikacyjnej, niedobór lub niska jakość terenów publicznych, niedostosowanie rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru.

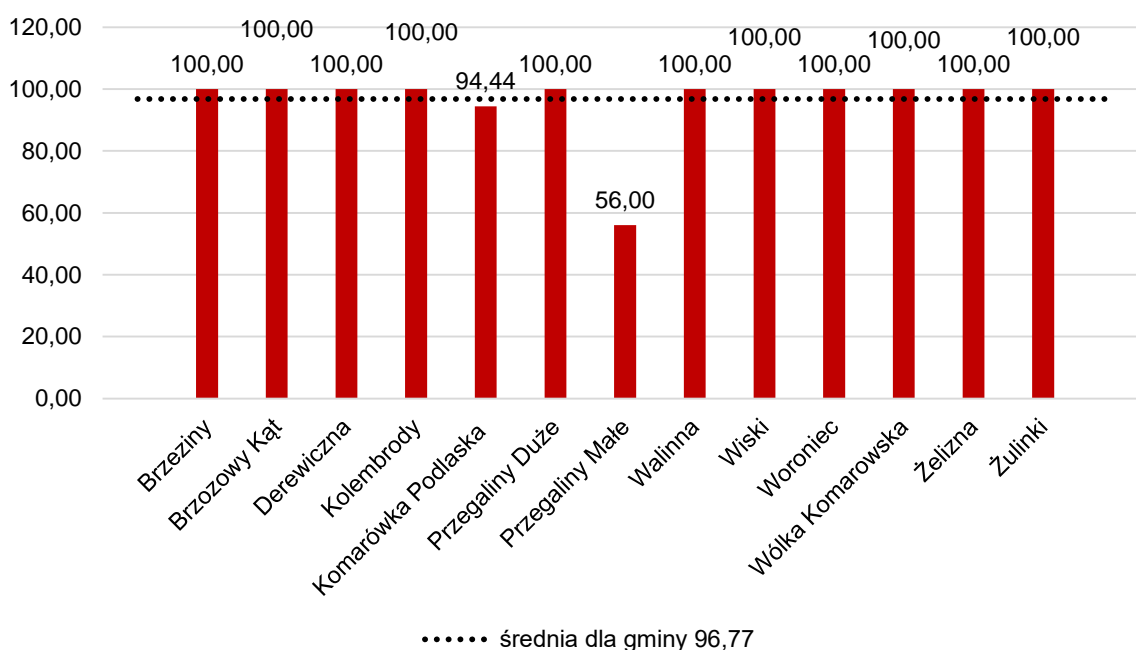
W celu wyselekcjonowania obszarów charakteryzujących się szczególnie niekorzystną sytuacją w ramach sfery przestrzenno-funkcjonalnej przeanalizowano zagadnienia dotyczące jakości terenów publicznych, poziomu wyposażenia w infrastrukturę gwarantując realizację usług publicznych takich jak np. ustawowy obowiązek zapewnienia oświetlenia dróg publicznych czy wysokiej jakości tychże dróg. Ze względu na specyfikę gminy (gmina typowo wiejska) badanie braku dostępu do niektórych z usług publicznych np. edukacyjnych, opieki

zdrowotnej czy opieki nad najmłodszymi członkami lokalnej społeczności, nie znajdują uzasadnienia. Analiza tejże sfery oparta została o następujące wskaźniki:

- udział punktów oświetleniowych wymagających modernizacji i wymiany na energooszczędne w 2021 r.,
- udział długości dróg lokalnych (gminnych i powiatowych) wymagających podjęcia interwencji w ogólnej długości dróg w danym obszarze w 2021 r.,
- udział powierzchni terenów publicznych wymagających podjęcia interwencji w 2021 r.

Wśród wielu elementów decydujących o jakości przestrzenno-funkcjonalnej zamieszkiwanego obszaru znajdują się również kwestie oświetlenia. Wpływają one nie tylko na komfort poruszania się po obszarze gminy, lecz przede wszystkim na bezpieczeństwo mieszkańców. Zgodnie z danymi Urzędu Gminy w Komarówce Podlaskiej łączna liczba punktów świetlnych na terenie gminy wynosi 588 szt., z czego 569 szt. wymagają podjęcia prac modernizacyjnych i wymiany na nowe. Udział tychże punktów oświetleniowych kształtuje się na poziomie 96,77%, czyli zdecydowana większość wymaga wymiany. Z najmniej korzystną sytuacją mamy do czynienia w jedenastu obszarach referencyjnych, gdzie wszystkie punkty świetlne wymagają interwencji. W Komarówce Podlaskiej wymiany wymaga 94,44% punktów oświetleniowych, a w Przegalinach Małych 56,00%.

Wykres 87 Wskaźnik delimitacyjny nr 10- sfera przestrzenno-funkcjonalna - Udział punktów oświetleniowych wymagających modernizacji i wymiany na energooszczędne w 2021 r.

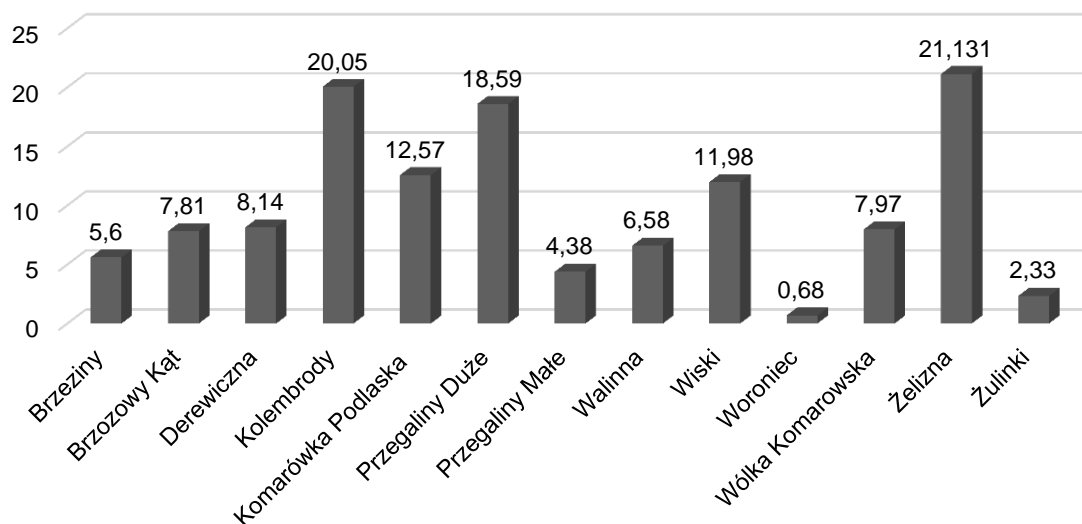


Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Komarówce Podlaskiej

Drugim wskaźnikiem, który poddano analizie jest wskaźnik obrazujący udział długości dróg lokalnych (gminnych i powiatowych), które wymagają podjęcia interwencji (np. modernizacja

istniejących odcinków lub budowa nowych) w ogólnej długości dróg w gminie. Zgodnie z danymi przekazanymi przez Urząd Gminy w Komarówce Podlaskiej łączna długość dróg gminnych na terenie gminy w 2021 r. wynosiła 127,81 km.

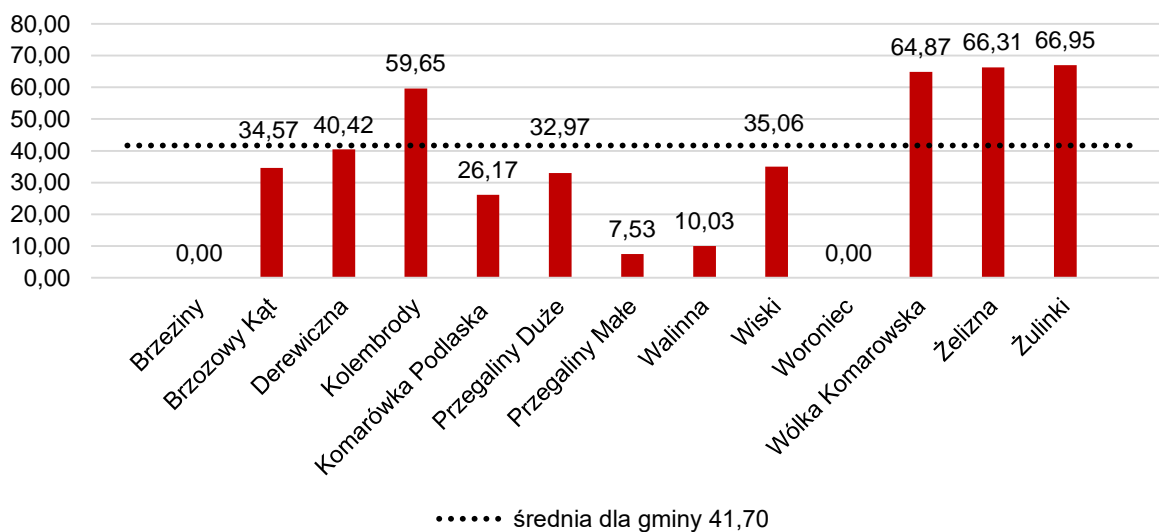
Wykres 88 Długość dróg lokalnych na terenie gminy Komarówka Podlaska w 2021 r. wg jednostek referencyjnych (km)



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Komarówce Podlaskiej

W czterech jednostkach referencyjnych udział długości dróg lokalnych wymagających podjęcia interwencji w ogólnej długości dróg jest wyższy od średniej gminnej (41,70%). W sołectwie Żulinki odnotowano najwyższy poziom wskaźnika (66,95%), natomiast najniższy w sołectwie Brzeziny i Woroniec, gdzie udział długości dróg wymagających modernizacji w ogólnej długości dróg lokalnych wyniósł 0,00.

Wykres 89 Wskaźnik delimitacyjny nr 11 sfera przestrzenno-funkcjonalna - Udział długości dróg gminnych wymagających podjęcia interwencji w ogólnej długości dróg w danym obszarze w 2021 r.



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Komarówce Podlaskiej

W ramach ostatniego z analizowanych zagadnień zidentyfikowano powierzchnie terenów publicznych znajdujących się na obszarze gminy Komarówka Podlaska i wyselekcjonowano te, które wymagają podjęcia pilnej interwencji. Zgodnie z informacjami Urzędu Gminy w Komarówce Podlaskiej łączna powierzchnia terenów publicznych wynosi: 7,58 ha, w tym 75,20% jest zdegradowanych i wymaga podjęcia interwencji.

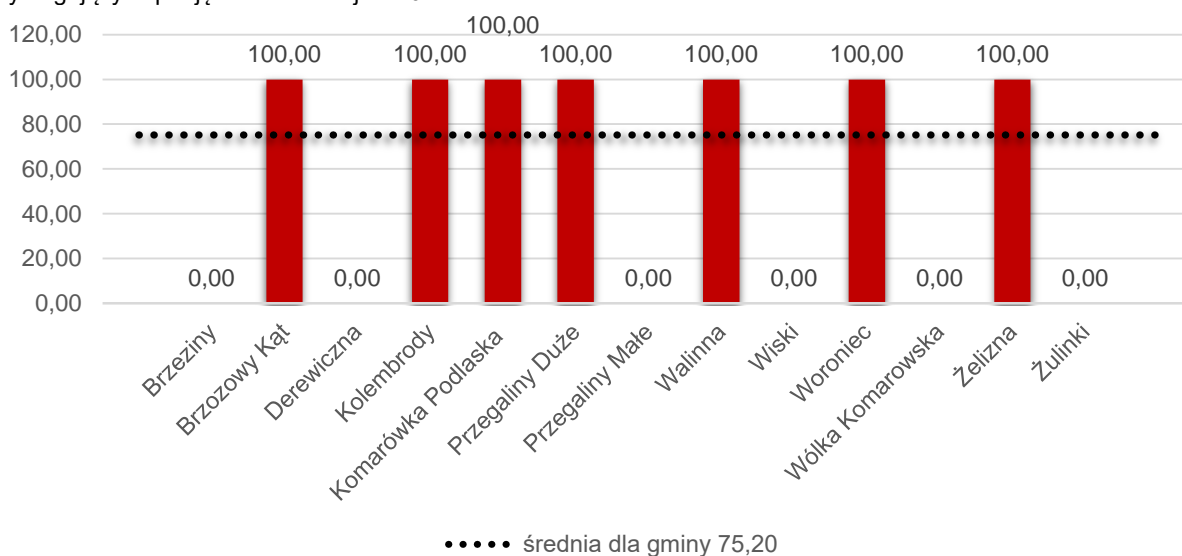
Tabela 8 Zestawienie powierzchni terenów publicznych na terenie gminy Komarówka Podlaska

Lp.	Jednostka referencyjna	Teren publiczny	Powierzchnia terenu publicznego [ha]	Powierzchnia terenu publicznego wymagającego podjęcia interwencji [ha]
1.	Brzeziny	-	0,000	0,000
2.	Brzozowy Kąt	Grill, altana, plac zabaw	0,190	0,190
3.	Derewiczna	Plac zabaw	0,090	0,000
4.	Kolembrody	Teren przy Izbie Pamięci, teren przy Kościele, Grill, altana, plac zabaw, siłownia	0,230	0,230
5.	Komarówka Podlaska	Teren przy Zespole Kościoła Parafialnego, treny przy szkołach teren przy Urzędzie Gminy, Stadion, Plac Zabaw	4,200	4,200
6.	Przegaliny Duże	Teren przy Pałacu, Altana, grill miejsce na ognisko, siłownia, plac zabaw	0,120	0,120
7.	Przegaliny Małe	Altana, grill, plac zabaw	0,190	0,000
8.	Walinna	Altana, grill, plac zabaw	0,380	0,380
9.	Wiski	Altana grill, plac zabaw	0,060	0,000
10.	Woroniec	Altana, Plac zabaw	0,390	0,390
11.	Wólka Komarowska	Altana, grill	0,290	0,000
12.	Żelizna	Pałac, plac zabaw, altana, siłownia	0,190	0,190
13.	Żulinki	Plac zabaw, altana, plac	1,250	0,000
SUMA:			7,580	5,700

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Komarówce Podlaskiej

Z przeprowadzonej weryfikacji wynika, iż w obrębie siedmiu jednostek referencyjnych całość terenów publicznych należy uznać za zdegradowane i wymaga podjęcia pilnej interwencji. Sołectwami, w których odnotowano w 2021 r. tereny publiczne wymagające interwencji są: Komarówka Podlaska, Woroniec, Walinna, Kolembrody, Brzozowy Kąt, Żelizna i Przegaliny Duże. We wszystkich wyżej wymienionych sołectwach udział powierzchni terenów publicznych, które wymagają podjęcia interwencji w ogólnej powierzchni terenów publicznych wyniósł w 2021 r. 100%, osiągnął wartość wyższą od średniej gminnej (75,20%).

Wykres 90 Wskaźnik delimitacyjny nr 12 sfera przestrzenno-funkcjonalna – Powierzchnia terenów publicznych wymagających podjęcia interwencji w 2021 r.



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Komarówce Podlaskiej

4.4.5 PODSUMOWANIE ANALIZY POZOSTAŁYCH SFER

Ustawa o rewitalizacji definiuje obszar zdegradowany jako obszar znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym. Wymogiem wyznaczenia obszaru zdegradowanego jest współwystępowanie na nim obok ww. negatywnych zjawisk społecznych także negatywnych zjawisk w co najmniej jednej z następujących sfer:

- gospodarczej,
- środowiskowej,
- technicznej,
- przestrzenno-funkcjonalnej.

Wyselekcjonowano 13 wskaźników dotyczących pozostałych 4 badanych sfer. Zgodnie z przyjętą metodologią w każdej ze sfer dokonano analizy wybranych wskaźników podziale na wyznaczone jednostki referencyjne. W zależności od ich specyfiki (wskaźnik przyjmował wartość poniżej lub powyżej średniej dla całej gminy) dokonano identyfikacji występowania (na zasadzie 0-1) negatywnych zjawisk we wszystkich czterech sferach wskazanych w art. 9 ust. 1

pkt 1-4. W poniższych tabelach zaprezentowano rzeczywiste wartości osiągnięte przez wszystkie wskaźniki oraz ich kwalifikacje w zakresie występowania zjawisk kryzysowych.

Tabela 9 Wartości wskaźników delimitacyjnych pozostałych analizowanych sfer

Sfera	Gospodarcza		Środowiskowa		Techniczna					Przestrzenno-funkcjonalna		
	Nazwa wskaźnika	Liczba osób prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	Zmiana liczby osób prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym w latach 2017-2021	Udział powierzchni obszaru, na której odnotowano przekroczenie jakości powietrza w 2018 r.	Ilość azbestu pozostałego do unieszkodliwienia w kg przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.	Udział budynków mieszkalnych podłączonych do sieci wodociągowej w 2021 r.	Udział budynków mieszkalnych wyposażonych w OZE	Udział budynków mieszkalnych wykorzystujących przestarzałe źródła ciepła w 2021 r.	Udział budynków użyteczności publicznej wymagających przeprowadzenia prac termomodernizacyjnych w 2021 r.	Udział budynków użyteczności publicznej wymagających dostosowania do potrzeb osób z niepełnosprawnościami w 2021 r.	Udział długości dróg gminnych wymagających podjęcia interwencji w ogólnej długości dróg	Udział punktów świetlnych wymagających modernizacji i wymiany na energooszczędne
Brzeziny	5,56	-40,00	0,00	360 582,80	0,00	11,11	50,00	0,00	100,00	100,00	0,00	0,00
Brzozowy Kąt	1,01	-47,98	0,00	261 095,79	56,52	38,41	31,88	0,00	50,00	100,00	34,57	100,00
Derewiczna	0,75	-45,88	37,98	260 875,62	56,83	36,61	44,26	33,33	33,33	100,00	40,42	0,00
Kolembrody	5,17	-16,59	0,00	279 613,66	0,00	17,17	28,79	25,00	25,00	100,00	59,65	100,00
Komarówka Podlaska	10,77	20,70	46,69	77 014,14	76,59	33,59	36,90	33,33	50,00	94,44	26,17	100,00
Przegaliny Duże	2,42	21,11	0,67	245 453,43	13,68	27,36	33,49	50,00	0,00	100,00	32,97	100,00
Przegaliny Małe	5,48	36,99	0,00	241 316,79	0,00	30,43	19,57	0,00	0,00	56,00	7,53	0,00
Walinna	2,38	2,98	0,00	219 023,55	82,08	36,79	33,96	50,00	50,00	100,00	10,03	100,00
Wiski	3,40	-30,27	0,00	240 885,37	83,52	37,36	36,26	0,00	100,00	100,00	35,06	0,00
Woroniec	4,29	69,29	0,00	280 882,64	100,00	15,15	28,79	50,00	100,00	100,00	0,00	100,00
Wólka Komarowska	3,13	-10,00	0,11	201 514,62	100,00	38,81	40,30	0,00	0,00	100,00	64,87	0,00
Żelizna	5,20	44,18	0,00	201 225,17	0,76	19,85	29,77	50,00	50,00	100,00	66,31	100,00
Żulinki	5,00	7,50	0,00	132 441,18	63,33	33,33	30,00	0,00	100,00	100,00	66,95	0,00
Średnia wartość wskaźnika dla gminy	5,12	6,27	5,92	200 816,65	48,79	29,88	34,65	29,63	48,15	96,77	41,70	75,20

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 10 Ocena wskaźników delimitacyjnych pozostałych analizowanych sfer

Sfera	Gospodarcza		Środowiskowa		Techniczna					Przestrzenno-funkcjonalna		
	Nazwa wskaźnika	Liczba osób prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	Zmiana liczby osób prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym w latach 2017-2021	Udział powierzchni obszaru, na której odnotowano przekroczenie jakości powietrza w 2018 r.	Ilość azbestu pozostałego do unieszkodliwienia w kg przypadająca na 100 mieszkańców w 2021 r.	Udział budynków mieszkalnych podłączonych do sieci wodociągowej w 2021 r.	Udział budynków mieszkalnych wyposażonych w OZE	Udział budynków mieszkalnych wykorzystujących przestarzałe źródła ciepła w 2021 r.	Udział budynków użyteczności publicznej wymagających przeprowadzenia prac termomodernizacyjnych w 2021 r.	Udział budynków użyteczności publicznej wymagających dostosowania do potrzeb osób z niepełnosprawnościami w 2021 r.	Udział długości dróg gminnych wymagających podjęcia interwencji w ogólnej długości dróg	Udział punktów świetlnych wymagających modernizacji i wymiany na energooszczędne
Wartość wskaźnika względem średniej brana przy ocenie	↓	↓	↑	↑	↓	↓	↑	↑	↑	↑	↑	↑
Brzeziny	0	1	0	1	1	1	1	0	1	1	1	0
Brzozowy Kąt	1	1	0	1	0	0	0	0	1	1	0	1
Derewiczna	1	1	1	1	0	0	1	1	0	1	0	0
Kolembrody	0	1	0	1	1	1	0	0	0	1	1	1
Komarówka Podlaska	0	0	1	0	0	0	1	1	1	0	0	1
Przegaliny Duże	1	0	0	1	1	1	0	1	0	1	0	1
Przegaliny Małe	0	0	0	1	1	1	0	0	0	0	0	0
Walinna	1	1	0	1	0	0	0	1	1	1	0	1
Wiski	1	1	0	1	0	0	1	0	1	1	0	0
Woroniec	1	0	0	1	0	1	0	1	1	1	0	1
Wólka Komarowska	1	1	0	1	0	0	1	0	0	1	1	0
Żelazna	0	0	0	1	1	1	0	1	1	1	1	1
Żulinki	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0

Źródło: Opracowanie własne

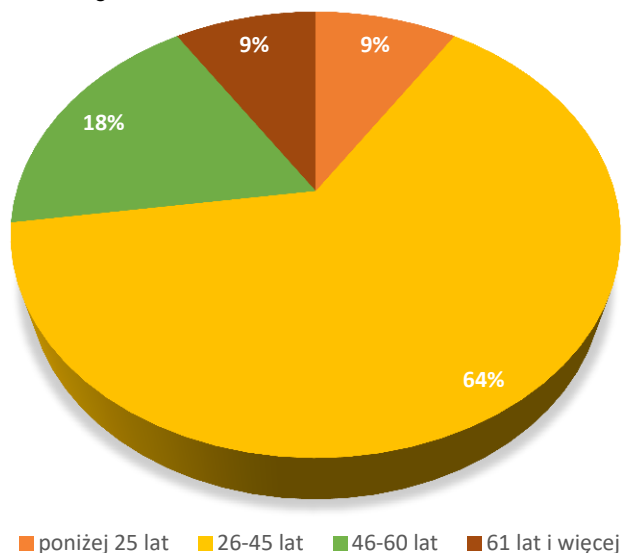
4.5 ANALIZA JAKOŚCIOWA

Na uwadze należy mieć, że dostępne dane statystyczne nie zawsze oddają sytuację badanego obszaru w pełnym zakresie, w toku prac nad niniejszym dokumentem, analizę wielokryterialną pogłębiono posługując się analizą jakościową.

W tym celu posłużono się badaniem ankietowym, jako jedną ze skuteczniejszych form badania większej grupy respondentów. Badanie ankietowe prowadzono w dniach 13.07.2022 r. - 23.07.2022 r., zostało przeprowadzone w formie elektronicznej za pośrednictwem strony internetowej gminy Komarówka Podlaska (<http://komarowkapodlaska.pl/>). Społeczność lokalna została szeroko poinformowana w sposób zwyczajowo przyjęty o prowadzonym badaniu. Stanowi ono integralną część diagnozy zjawisk społeczno-gospodarczo-przestrzennych służącej delimitacji obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji

W badaniu ankietowym wzięło udział 51 mieszkańców gminy, z czego 63,6% stanowiły kobiety, a 36,4% stanowili mężczyźni. Znaczna część z respondentów to osoby w przedziale wieku 26-45 lat (63,6%). Drugą, co do liczebności grupę stanowili mieszkańcy w wieku 46-60 lat.

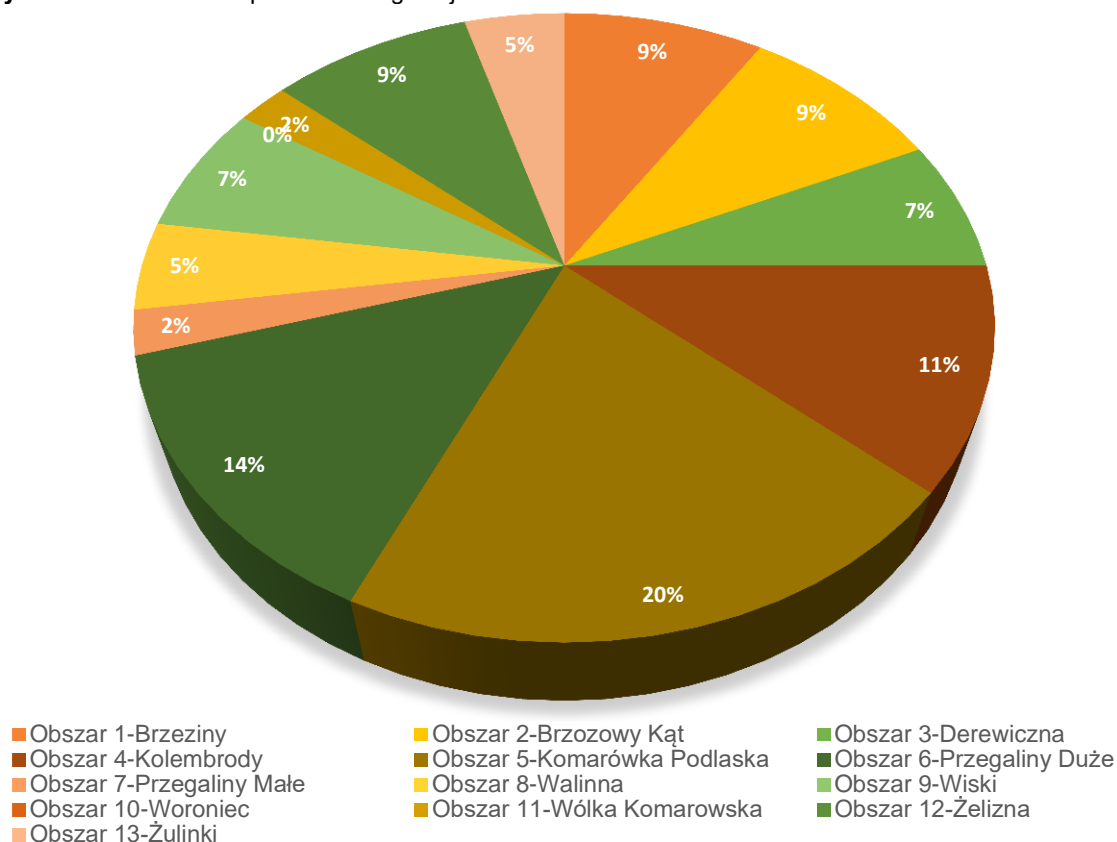
Wykres 91 Struktura respondentów wg wieku



Źródło: Opracowanie własne

Najliczniejszą grupę respondentów stanowili mieszkańcy 5. obszaru referencyjnego (20,5%) oraz 6. obszaru referencyjnego (13,5%) i 4. obszaru referencyjnego (11,5%). Najmniej liczną grupę stanowili mieszkańcy 10. obszaru referencyjnego (0%).

Wykres 92 Struktura respondentów wg miejsca zamieszkania



Źródło: Opracowanie własne

Wśród respondentów przeważały osoby z wykształceniem wyższym 48%. Osoby z wykształceniem średnim stanowiły 32%, natomiast osoby z wykształceniem zawodowym 13% i podstawowym 7%. Najliczniejszą grupę stanowiły osoby pracujące 68% respondentów. Pozostałe grupy wyodrębnione ze względu na sytuację na rynku pracy reprezentowane były nieznacznie: renciści/emeryci 11%, osoby pozostające w domu 9%, osoby bezrobotne 9%, uczniowie/studenci 2%.

Zaprezentowane powyżej dane dotyczące grupy respondentów, która zdecydowała się wziąć udział w badaniu ankietowym, są również bardzo istotne. Świadczą o pewnych trendach w zakresie aktywności obywatelskiej mieszkańców gminy i mogą stanowić istotną wskazówkę dla zakresu projektowanych działań rewitalizacyjnych. Należy jednocześnie podkreślić, że niewielka aktywność wyżej wymienionych grup nie jest wyłącznie charakterystyczna dla analizowanej gminy, lecz jest trendem ogólnopolskim. Badania prowadzone przez Instytut Spraw Publicznych na temat społeczeństwa obywatelskiego i kapitału społecznego wykazały, że grupy wiekowe poniżej 25 oraz powyżej 61 lat charakteryzuje najmniejsze zaangażowanie w sprawy otaczającego je środowiska i spraw publicznych.

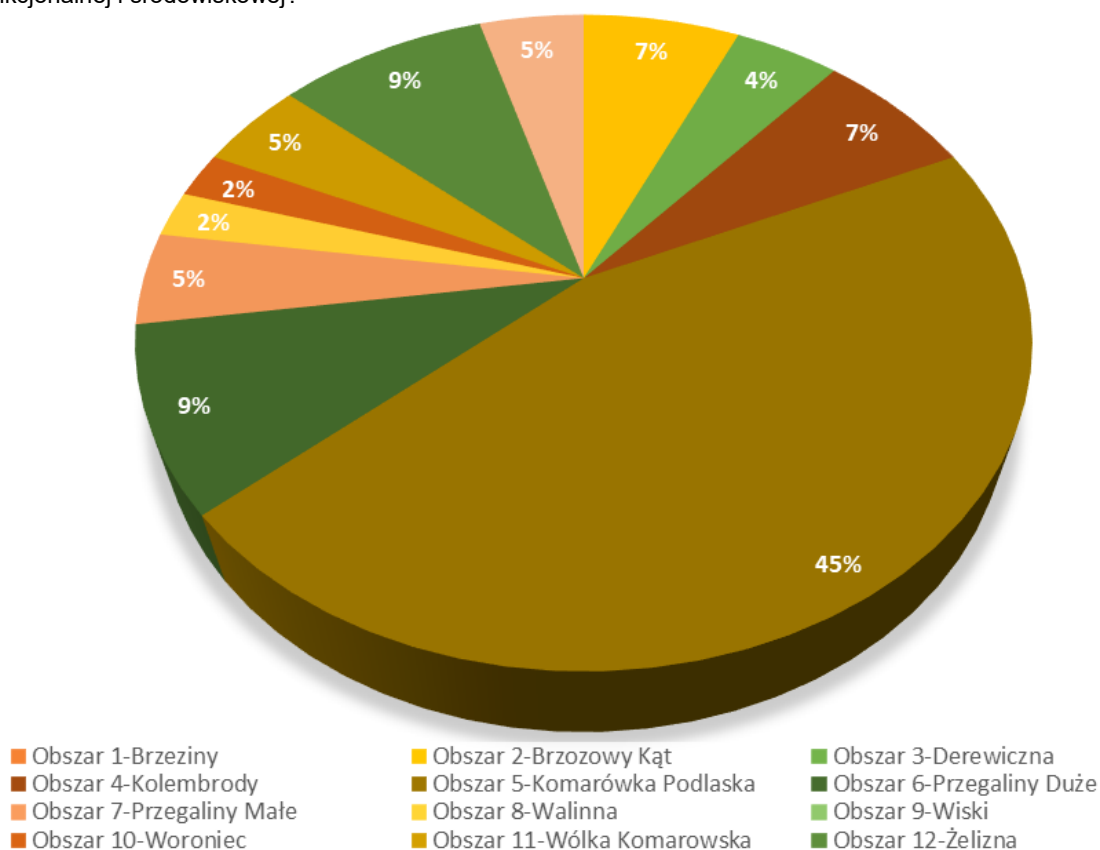
Autorzy badania uznali za istotne, aby w pierwszej kolejności zapytać ankietowanych o konieczność realizacji programu ożywienia społeczno-gospodarczego gminy Komarówka Podlaska w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji. Jest to niezwykle ważne z punktu widzenia całego procesu, gdyż partycypacja społeczna stanowi filar działań na różnych jego etapach (diagnozowanie, programowanie, wdrażanie, w tym finansowanie, monitorowanie i ewaluacja). W związku z tym, już na samym wstępie istnieje potrzeba zbadania podejścia społeczności lokalnej do tego zagadnienia. Dzięki temu możliwe jest poznanie opinii mieszkańców na temat niezbędności zaangażowania się organów gminy w tego rodzaju zadania oraz określenie ewentualnej skali niezadowolenia.

Ankietowani biorący udział w badaniu w liczbie 91% odpowiedzieli twierdząco na pytanie o konieczność przeprowadzenia działań rewitalizacyjnych na terenie gminy Komarówka Podlaska. Dowodzi to o ich przeświadczeniu w zakresie różnego rodzaju problemów, którym należy zaradzić. Zgodnie z wolą respondentów niezbędne jest przeprowadzenie komplementarnych i skoordynowanych przedsięwzięć wpływających na poprawę sytuacji społeczno-gospodarczej gminy.

U podstaw całego procesu rewitalizacji leży niezbędność prawidłowego zdiagnozowania występujących problemów oraz wskazania obszaru, który charakteryzuje się największą koncentracją negatywnych zjawisk i procesów. Taki właśnie obszar może stanowić przedmiot Gminnego Programu Rewitalizacji. W związku z tym pytania zostały skonstruowane w taki sposób, aby dawały obraz sytuacji nie w całej gminie, lecz w wybranej przez respondenta jednostce analitycznej (obszarze referencyjnym).

W pierwszej kolejności ankietowani zostali zapytani, który z obszarów według subiektywnych odczuć mieszkańców, cechuje się szczególną koncentracją różnego rodzaju problemów w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej i środowiskowej. W opinii badanych, najbardziej problematycznym obszarem na terenie gminy Komarówka Podlaska jest 5. obszar referencyjny. Przedmiotowy obszar został wskazany przez niemal co drugiego respondenta. Informacje takie potwierdzają dodatkowo słuszność tez sformułowanych w ramach badania ilościowego (wskaźnikowego). Wśród obszarów o szczególnym natężeniu niekorzystnych zjawisk znalazły się również – obszar referencyjny 6. oraz 12.

Wykres 93 Pytanie 2- Która z wyznaczonych jednostek referencyjnych (analitycznych), Pani/Pana zdaniem, cechuje się szczególną koncentracją różnego rodzaju problemów w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej i środowiskowej?

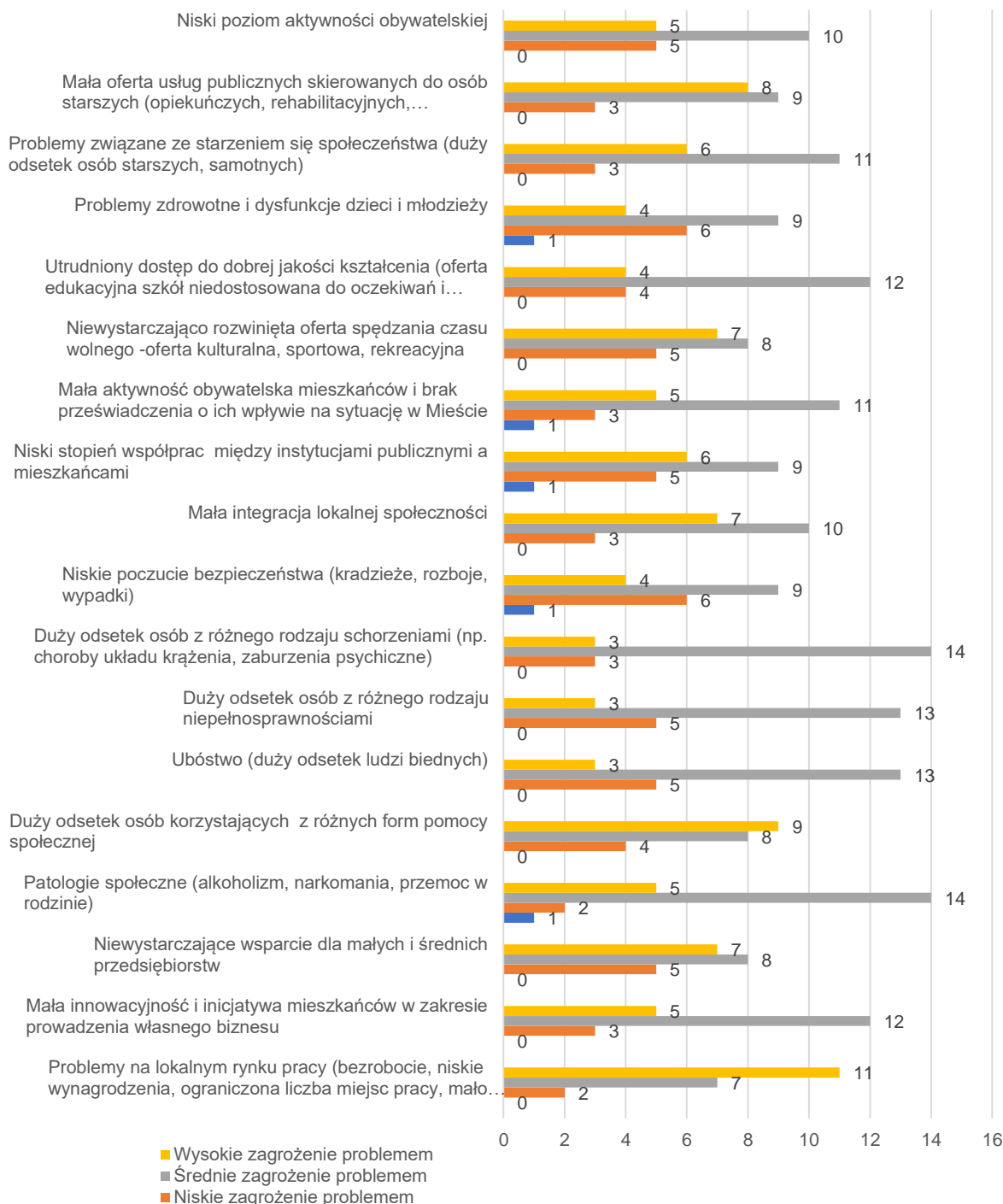


Źródło: Opracowanie własne

W dalszej kolejności badani zostali poproszeni o wskazanie intensywności występowania problemów społeczno-gospodarczych a także problemów technicznych, środowiskowych i przestrzenno-funkcjonalnych dla wybranych obszarów referencyjnych. Na poniższych wykresach zaprezentowano wyniki ankietyzacji dla poszczególnych jednostek analitycznych.

➤ OBSZAR REFERENCYJNY 1

Wykres 94 Odpowiedzi udzielone na pytanie: Jakie problemy społeczno-gospodarcze Pan/i zdaniem występują na wybranym powyżej obszarze, który kwalifikuje się w pierwszej kolejności do rewitalizacji? – 1. obszar referencyjny

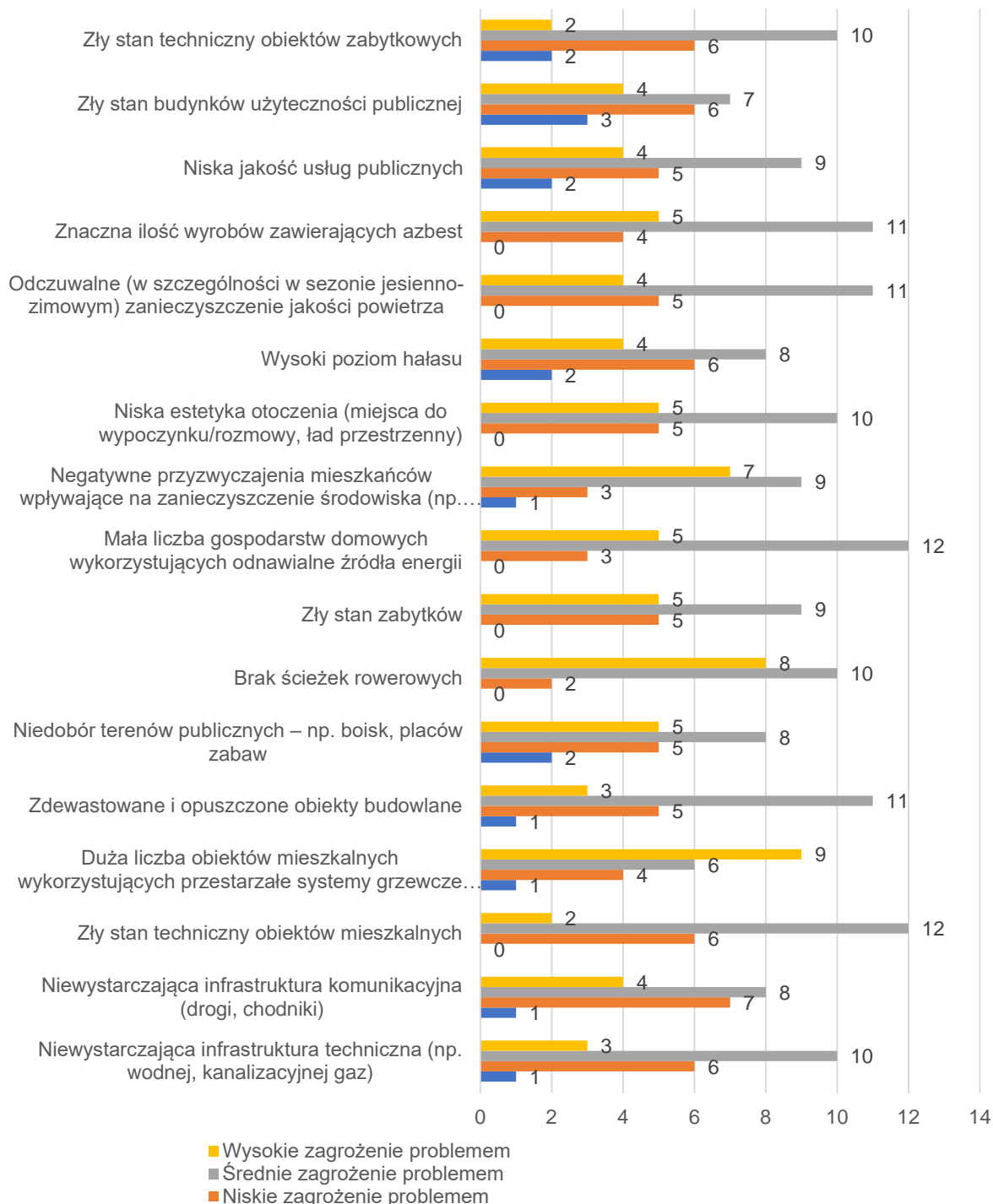


Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankietyzacji

Analiza udzielonych przez respondentów odpowiedzi wskazuje, iż w 1. obszarze referencyjnym najbardziej odczuwalne są problemy związane z niską aktywności obywatelską i brakiem przeświadczenia o możliwości współdecydowania o losach wspólnoty, niekorzystnymi trendami demograficznymi –starzeniem się społeczeństwa, niedostatecznej oferty spędzania

czasu wolnego, problemy na lokalnym rynku pracy wpływające na konieczność korzystania z pomocy społecznej.

Wykres 95 Jakie problemy techniczne, przestrzenne i środowiskowe Pana/i zdaniem występują na wybranym obszarze, który kwalifikuje się do rewitalizacji?– 1. obszar referencyjny



Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankietyzacji

Wśród głównych problemów pozostałych analizowanych sfer znajdują się: niewystarczająca liczba ścieżek rowerowych, duża liczba budynków mieszkalnych wykorzystujących przestarzałe systemy grzewcze powodujące zanieczyszczenie środowiska, niska estetyka otoczenia, odczuwalne, w szczególności w sezonie jesienno- zimowym, zanieczyszczenie powietrza, negatywne przyzwyczajenia mieszkańców wpływające na degradację środowiska naturalnego.

➤ OBSZAR REFERENCYJNY 2

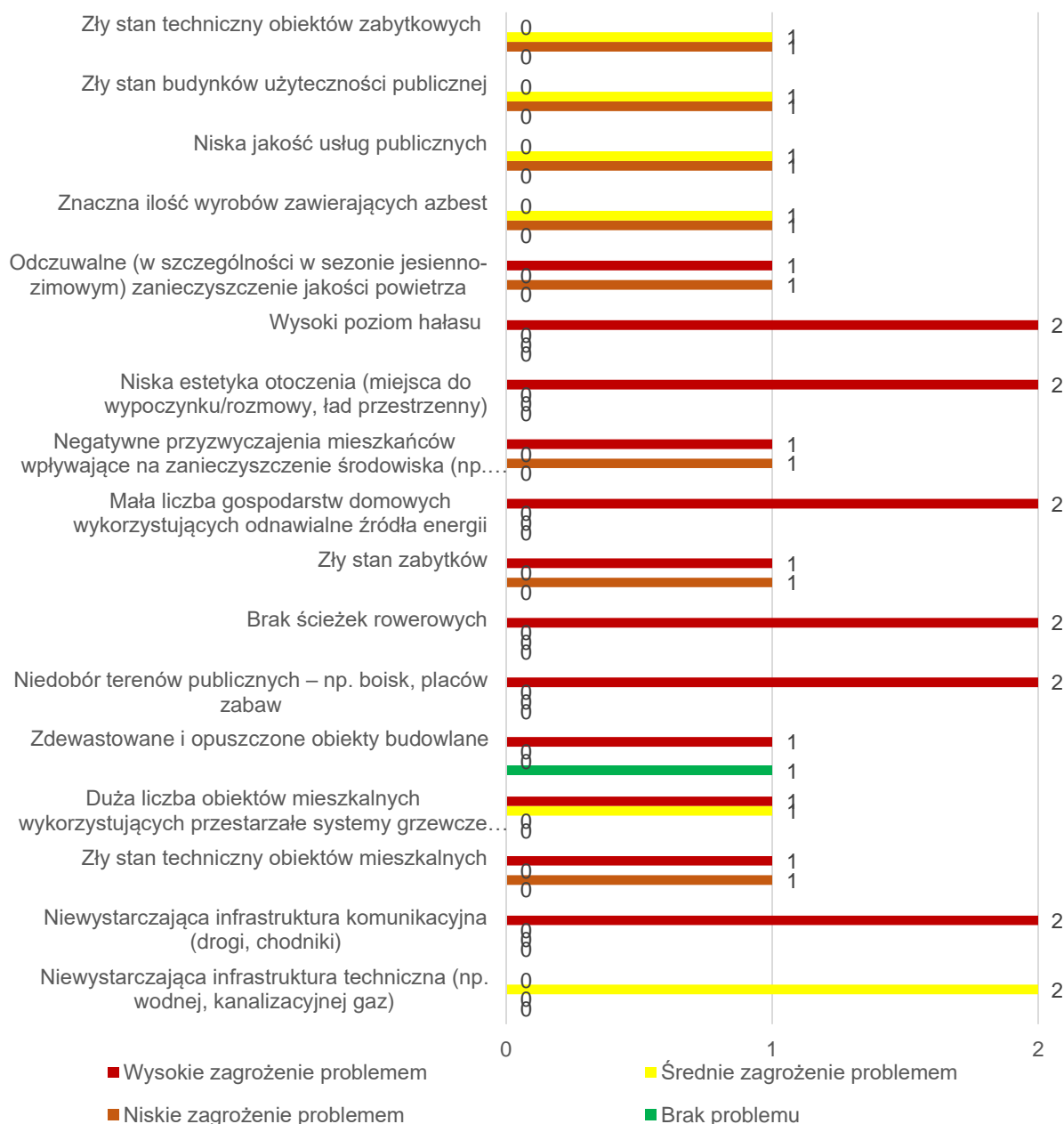
Wykres 96 Odpowiedzi udzielone na pytanie: Jakie problemy społeczno-gospodarcze Pan/i zdaniem występują na wybranym powyżej obszarze, który kwalifikuje się w pierwszej kolejności do rewitalizacji? – 2. obszar referencyjny



Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankietyzacji

Respondenci wskazali, iż w 2. obszarze referencyjnym najbardziej problematyczne są: niekorzystne trendy demograficzne, takie jak starzenie się społeczeństwa, niewystarczająca oferta spędzania czasu wolnego oraz niski poziom integracji lokalnej społeczności.

Wykres 97 Jakie problemy techniczne, przestrzenne i środowiskowe Pana/i zdaniem występują na wybranym obszarze, który kwalifikuje się do rewitalizacji?– 2. obszar referencyjny

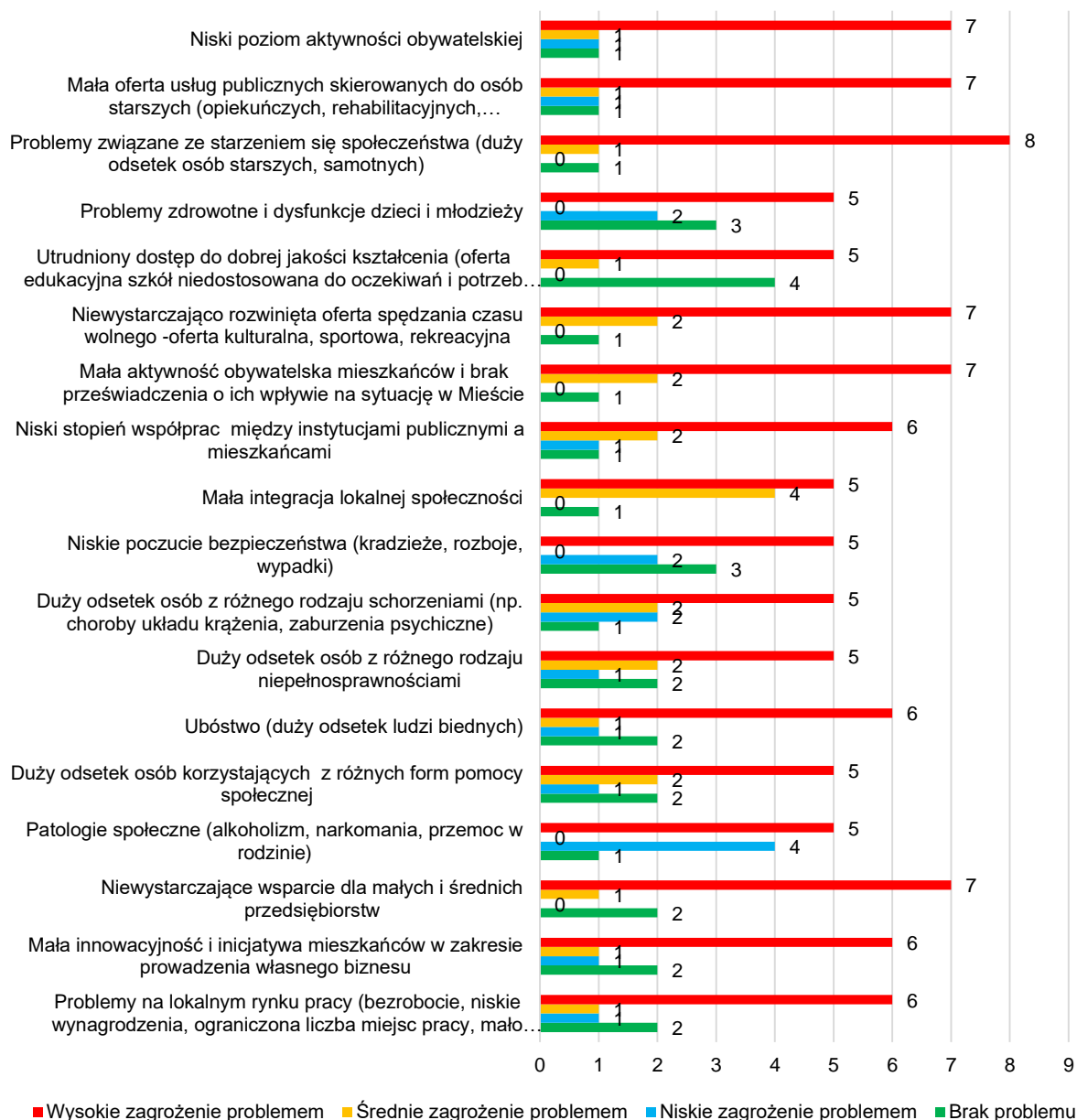


Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankietacji

Wśród problemów o największym natężeniu mieszkańcy wskazali: wysoki poziom hałasu, niska estetyka otoczenia, mała liczba gospodarstw wykorzystujących odnawialne źródła energii, brak ścieżek rowerowych, niedobór terenów publicznych pozwalających na aktywne spędzenie czasu wolnego.

➤ OBSZAR REFERENCYJNY 3

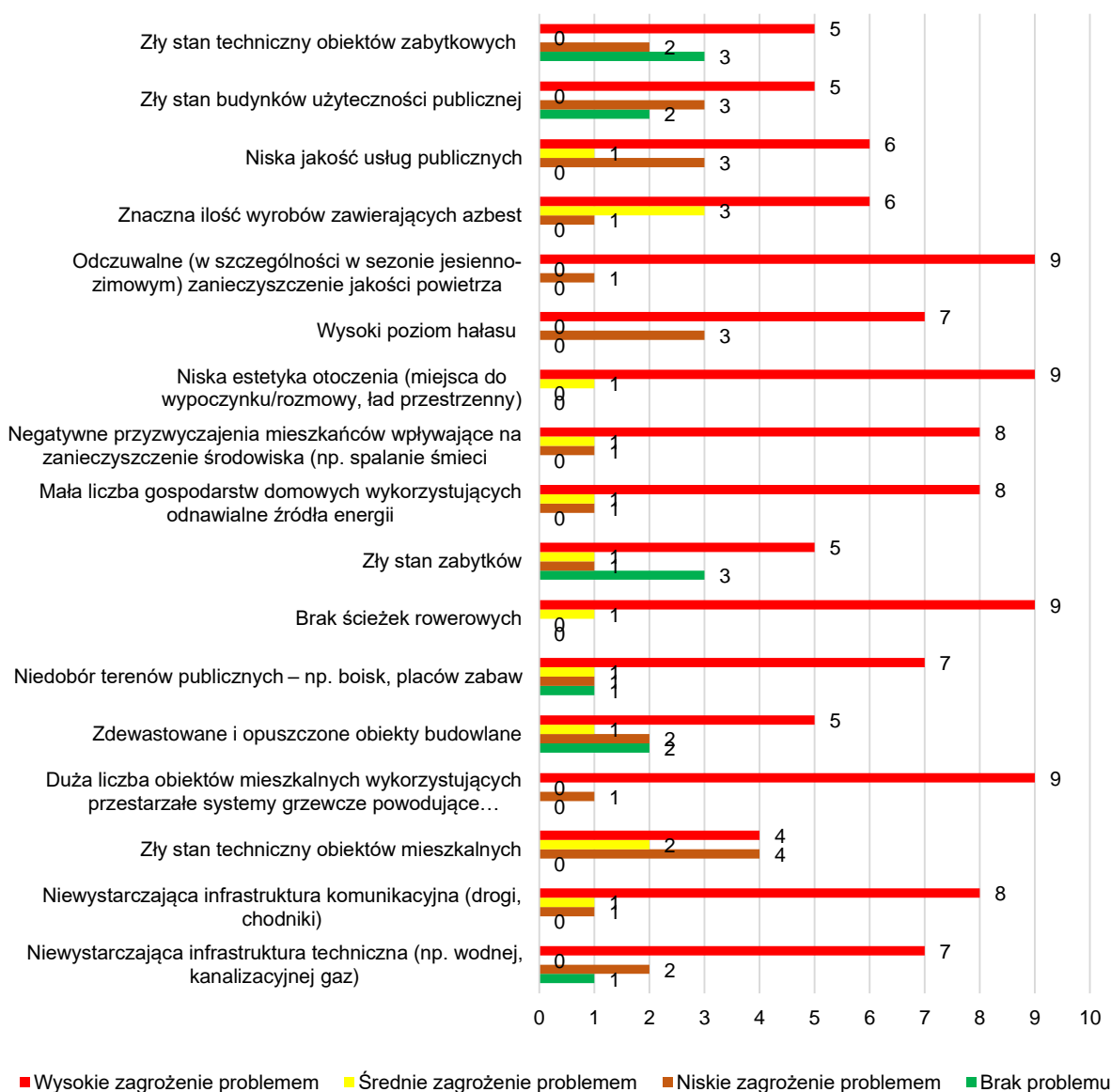
Wykres 98 Odpowiedzi udzielone na pytanie: Jakie problemy społeczno-gospodarcze Pan/i zdaniem występują na wybranym powyżej obszarze, który kwalifikuje się w pierwszej kolejności do rewitalizacji? – 3. obszar referencyjny



Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankietyzacji

W ramach badania ankietowego mieszkańcy 3. obszaru referencyjnego wskazali szereg problemów ich dotyczących. Zadeklarowali, iż największe zagrożenie stanowią: stopniowe starzenie się społeczeństwa, niska aktywność obywatelska, mała oferta usług publicznych skierowanych do seniorów, niewystarczająca oferta spędzania czasu wolnego oraz niewystarczające wsparcie dla małych i średnich przedsiębiorstw.

Wykres 99 Jakie problemy techniczne, przestrzenne i środowiskowe Pana/i zdaniem występują na wybranym obszarze, który kwalifikuje się do rewitalizacji?– 3. obszar referencyjny

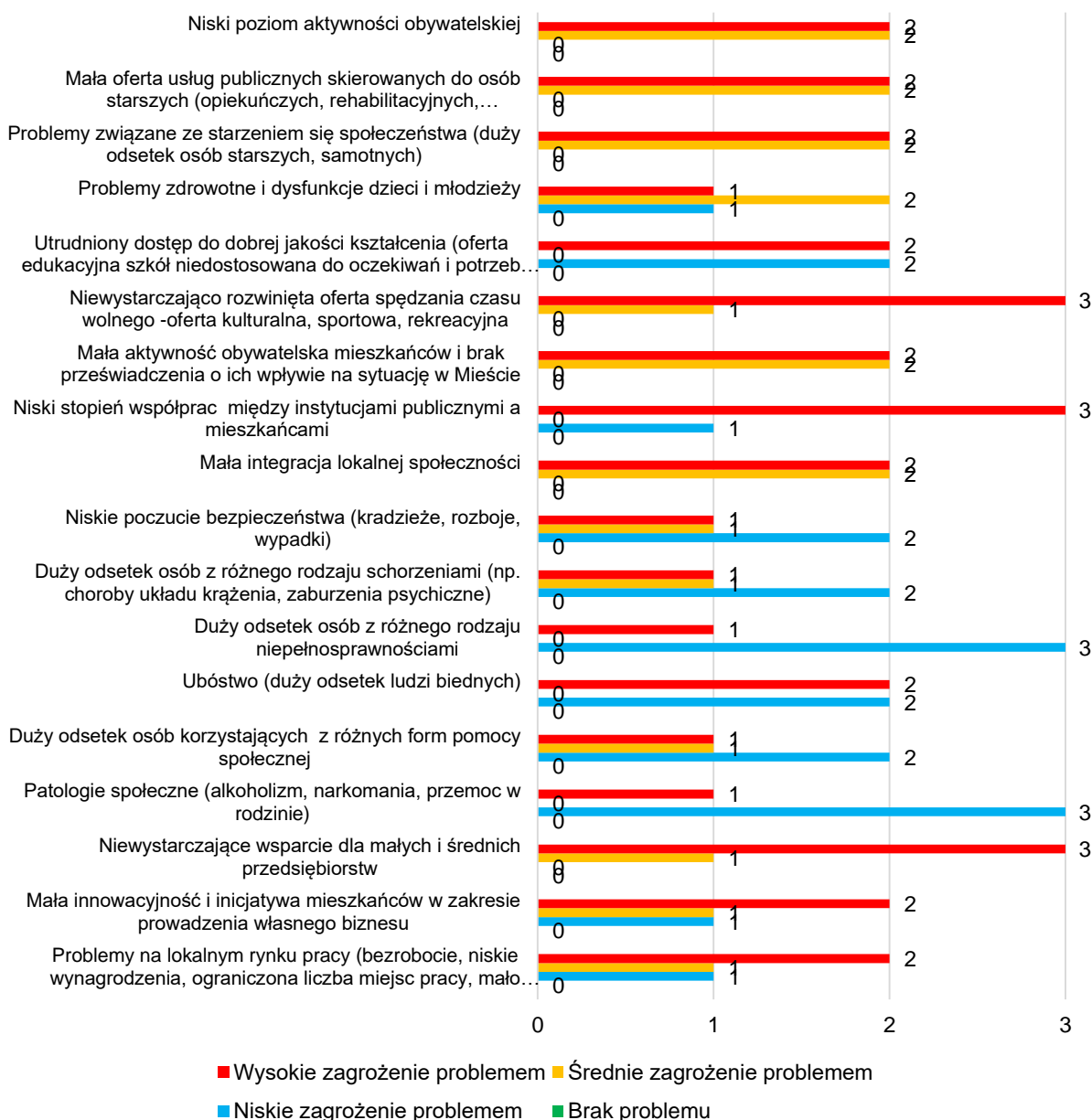


Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankietyzacji

Podobnie, jak w przypadku powyżej zaprezentowanych obszarów, również w 3. obszarze referencyjnym mieszkańcy odczuwają szereg problemów i niedogodności, takich jak: zły stan techniczny obiektów zabytkowych, zły stan techniczny budynków użyteczności publicznej, niska jakość usług publicznych, wysoki poziom hałasu, niska estetyka otoczenia, mała liczba gospodarstw wykorzystujących odnawialne źródła energii, brak ścieżek rowerowych, niedobór terenów publicznych pozwalających na aktywne spędzenie czasu wolnego, duża liczba budynków mieszkalnych wykorzystujących przestarzałe systemy grzewcze, deficyty infrastruktury komunikacyjnej.

➤ OBSZAR REFERANCYJNY 4

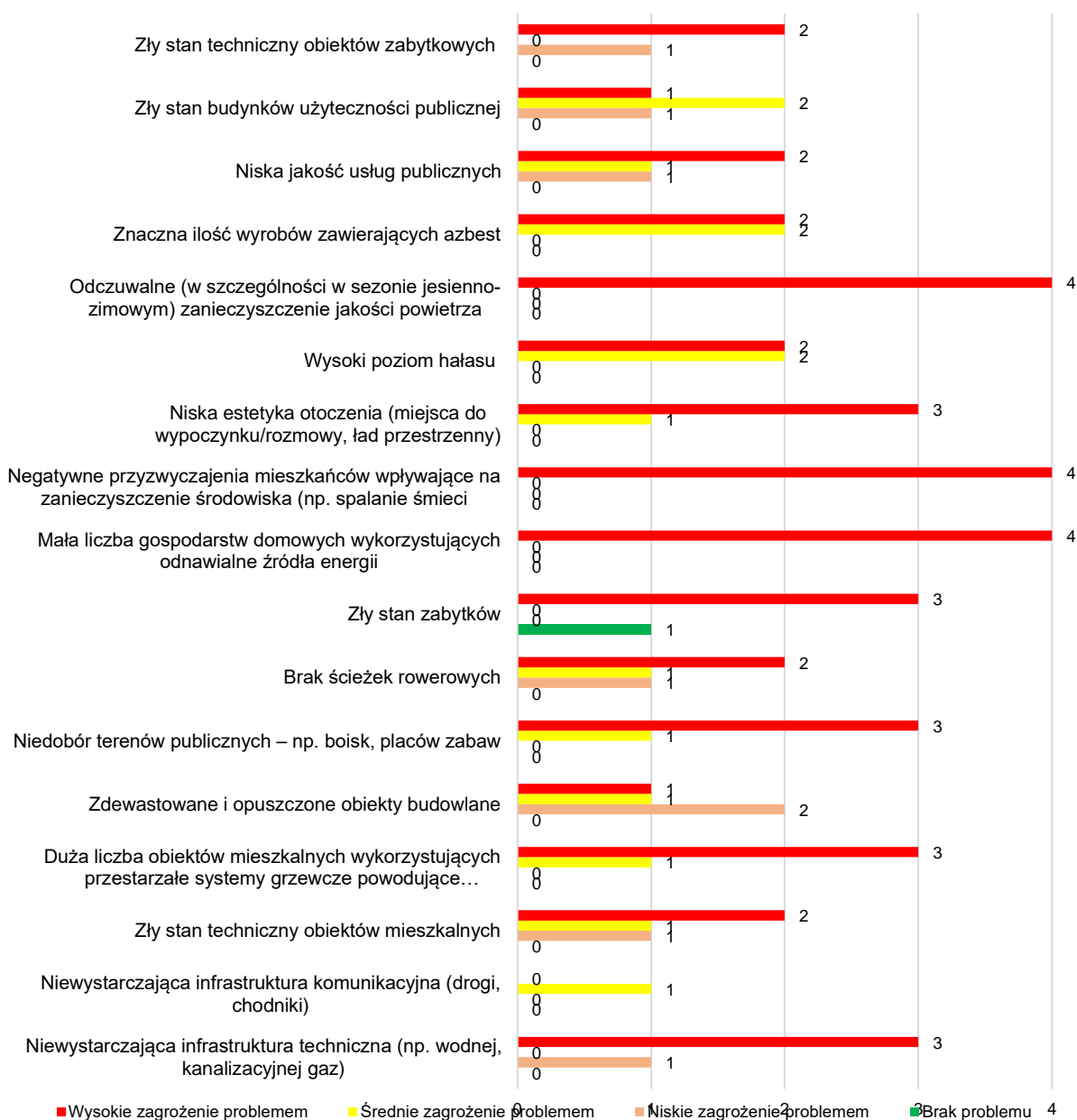
Wykres 100 Odpowiedzi udzielone na pytanie: Jakie problemy społeczno-gospodarcze Pan/i zdaniem występują na wybranym powyżej obszarze, który kwalifikuje się w pierwszej kolejności do rewitalizacji? – 4. obszar referencyjny



Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankietyzacji

W 4. obszarze referencyjnym na pierwszy plan wysuwają się problemy: niewystarczającego wsparcia małych i średnich przedsiębiorstw, niski stopień współpracy pomiędzy instytucjami publicznymi a mieszkańcami, niewystająca oferta spędzania czasu wolnego.

Wykres 101 Jakie problemy techniczne, przestrzenne i środowiskowe Pana/i zdaniem występują na wybranym obszarze, który kwalifikuje się do rewitalizacji?– 4. obszar referencyjny



Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankietyzacji

Ankietowani wskazali, iż główne problemy 4. obszaru referencyjnego to: odczuwalna, w szczególności w sezonie jesienno-zimowym, niska jakość powietrza, negatywne przyzwyczajenia mieszkańców wpływające na zanieczyszczenie środowiska, mała liczba gospodarstw wykorzystujących odnawialne źródła energii, zły stan zabytków, niedobór terenów publicznych pozwalających na aktywne spędzenie czasu wolnego, duża liczba budynków mieszkalnych wykorzystujących przestarzałe systemy grzewcze, niewystarczająca infrastruktura techniczna.

➤ OBSZAR REFERANCYJNY 5

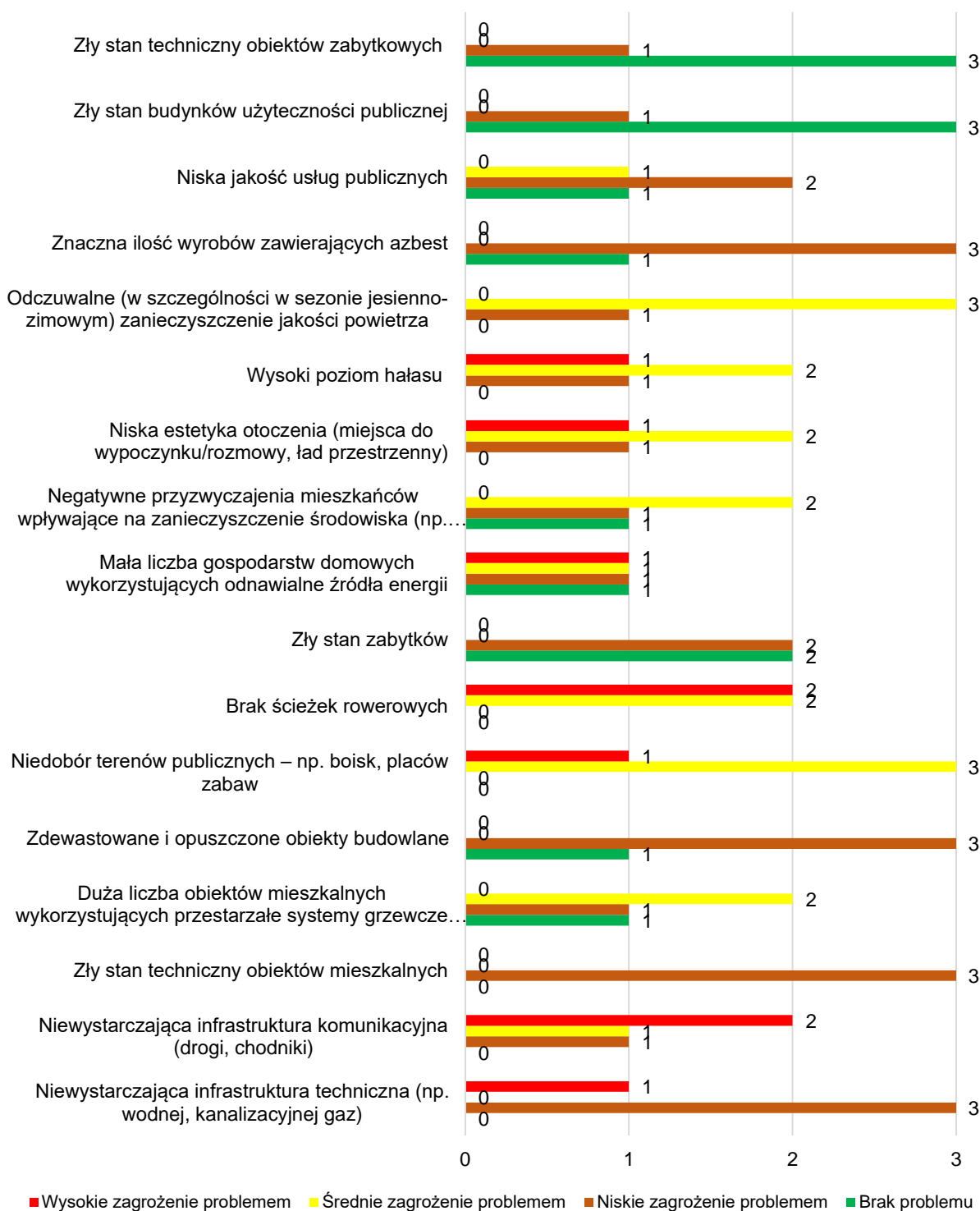
Wykres 102 Odpowiedzi udzielone na pytanie: Jakie problemy społeczno-gospodarcze Pan/i zdaniem występują na wybranym powyżej obszarze, który kwalifikuje się w pierwszej kolejności do rewitalizacji? – 5. obszar referencyjny



Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankietyzacji

Dla mieszkańców 5.obszaru referencyjnego największy problem stanowią: niski poziom aktywności obywatelskiej, niewystarczająca oferta skierowana do seniorów, niskie poczucie bezpieczeństwa publicznego, niewystarczające wsparcie małych i średnich przedsiębiorstw oraz problemy na lokalnym rynku pracy (m.in. bezrobocie, niskie wynagrodzenia, mało atrakcyjne miejsca pracy) .

Wykres 103 Jakie problemy techniczne, przestrzenne i środowiskowe Pana/i zdaniem występują na wybranym obszarze, który kwalifikuje się do rewitalizacji?– 5. obszar referencyjny



Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankietyzacji

Najistotniejsze problemy 5. obszaru referencyjnego to: wysoki poziom hałasu, mała liczba gospodarstw domowych wykorzystujących OZE, brak ścieżek rowerowych oraz niewystarczająca infrastruktura komunikacyjna i techniczna.

➤ OBSZAR REFERANCYJNY 6

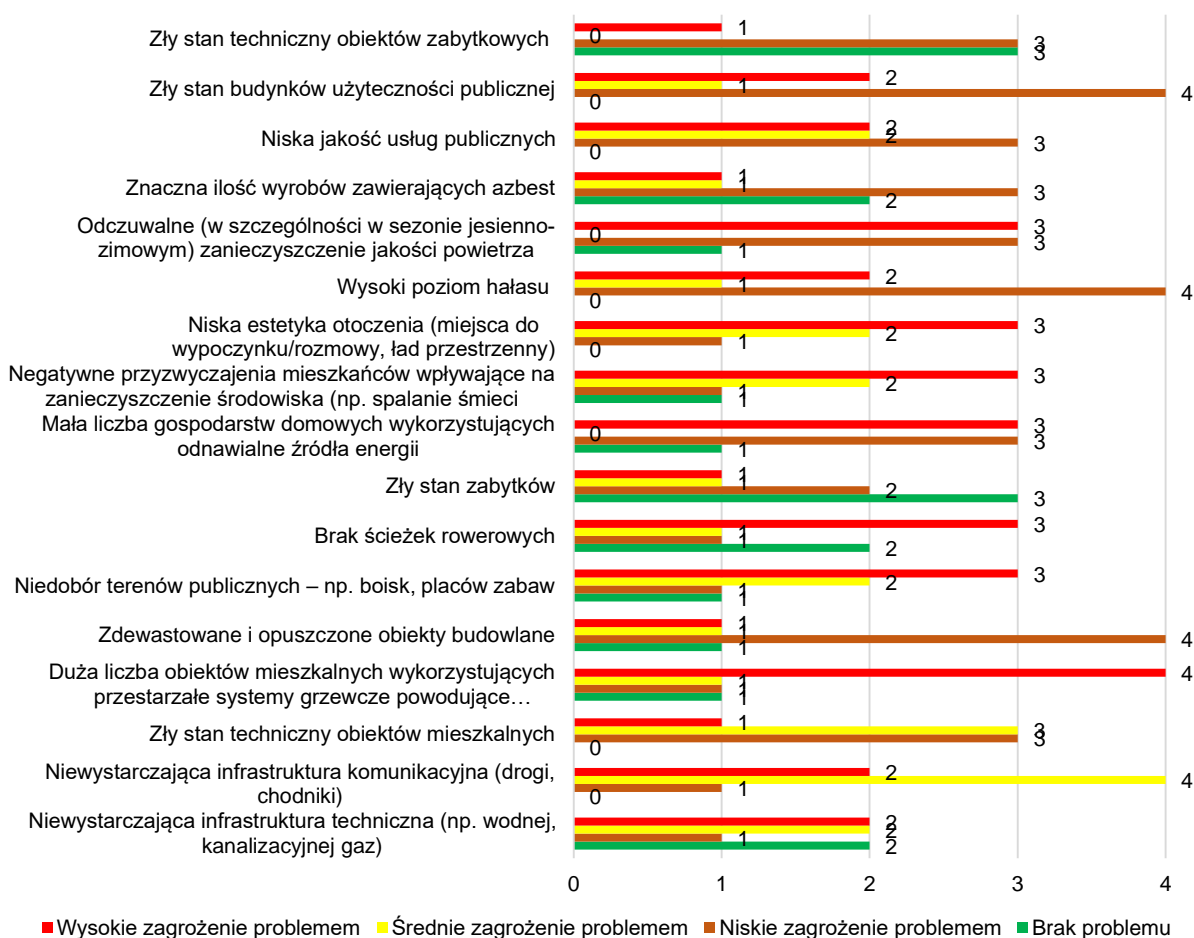
Wykres 104 Odpowiedzi udzielone na pytanie: Jakie problemy społeczno-gospodarcze Pan/i zdaniem występują na wybranym powyżej obszarze, który kwalifikuje się w pierwszej kolejności do rewitalizacji? – 6. obszar referencyjny



Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankietyzacji

Ostatni obszar referencyjny charakteryzuje się wysokim natężeniem następujących problemów: niski poziom aktywności obywatelskiej, małą ofertą usług skierowanych do seniorów, problemy zdrowotne mieszkańców, niewystarczająca oferta spędzania wolnego czasu, niski stopień współpracy pomiędzy instytucjami publicznymi a mieszkańcami, duży odsetek mieszkańców z różnego rodzaju chorobami oraz niepełnosprawnościami.

Wykres 105 Jakie problemy techniczne, przestrzenne i środowiskowe Pana/i zdaniem występują na wybranym obszarze, który kwalifikuje się do rewitalizacji?– 6. obszar referencyjny



Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankietyzacji

Główne problemy 6. obszaru referencyjnego to: zły stan techniczny obiektów zabytkowych oraz budynków użyteczności publicznej, znaczna ilość wyrobów zawierających azbest, odczuwalna, w szczególności w sezonie jesienno-zimowym, niska jakość powietrza, wysoki poziom hałasu, niska estetyka otoczenia, negatywne przyzwyczajenia mieszkańców wpływające na zanieczyszczenie środowiska, mała liczba gospodarstw wykorzystujących odnawialne źródła energii, zły stan zabytków, brak ścieżek rowerowych, duża liczba budynków mieszkalnych wykorzystujących przestarzałe systemy grzewcze, niewystarczająca infrastruktura techniczna.

Ostatnie z pytań dotyczyło zamiaru włączania się respondentów w proces wdrażania procesu rewitalizacji w gminie Komarówka Podlaska. Blisko 77% badanych chce aktywnie uczestniczyć w proces rewitalizacji gminy. Pozostała grupa (23%) nie zgłosiła chęci uczestnictwa w tego rodzaju przedsięwzięciach.

5. WYZNACZENIE OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI

Zgodnie z art. 10 ustawy o rewitalizacji, jako obszar rewitalizacji wyznacza się obszar gminy obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, który:

- cechuje się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk ze sfery społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej,
- posiada istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego i na którym gmina zamierza prowadzić rewitalizację,
- nie przekracza obszarowo 20% powierzchni gminy,
- jest zamieszkiwany przez maksymalnie 30% ogólnej liczby mieszkańców.

Rewitalizacja stanowi formę specjalnej interwencji publicznej, mającą na celu ulokowanie w relatywnie krótkim czasie możliwie wielu zasobów na ograniczonym terenie w celu wywołania samopodtrzymujących się impulsów rozwojowych. Aby osiągnąć założone cele, musi być mocno skoncentrowana i ograniczona terytorialnie.

Na podkreślenie zasługuje fakt, iż objęcie 30% społeczności zamieszkującej rozległe tereny gminy działaniami rewitalizacyjnymi może utrudniać zachowanie zasady koncentracji środków na rozwiązywaniu zdiagnozowanych problemów. Z drugiej strony, objęcie obszarem rewitalizacji większej powierzchni o relatywnie niskim wskaźniku zaludnienia, właściwie uniemożliwia prowadzenie skutecznej i skoncentrowanej terytorialnie interwencji w ramach rewitalizacji. Stąd rekomendacje, według których obszarem rewitalizacji należy obejmować obszary o znacznie mniejszej powierzchni gminy, przy jednocześnie relatywnie wyższych wskaźnikach zaludnienia.

Zgodnie z przyjętą metodologią do obszaru zdegradowanego włączone zostały wszystkie te jednostki referencyjne, w których wskaźnik syntetyczny natężenia zjawisk kryzysowych w sferze społecznej osiągnął wartość wyższą niż 0 oraz dla których zidentyfikowano (na zasadzie 0-1) przynajmniej jedno negatywne zjawisko w przynajmniej jednej z 4 sfer wskazanych w art. 9 ust. 1 pkt 1-4. O występowaniu negatywnego zjawiska decyduje fakt uzyskania sumy punktów na poziomie wyższym od 0 w ramach badanych wskaźników.

Tabela 11 Wyniki przeprowadzonej analizy delimitacyjnej

Obszar referencyjny	Wartość syntetycznego wskaźnika kryzysu zjawisk społecznych	Sfera gospodarcza	Sfera środowiskowa	Sfera techniczna	Sfera przestrzenno-funkcjonalna
Brzeziny	-11,94	1	1	4	2
Brzozowy Kąt	-5,52	2	1	1	2
Derewiczna	-1,24	2	2	2	1

Obszar referencyjny	Wartość syntetycznego wskaźnika kryzysu zjawisk społecznych	Sfera gospodarcza	Sfera środowiskowa	Sfera techniczna	Sfera przestrzenno-funkcjonalna
Kolembrody	14,64	1	1	2	3
Komarówka Podlaska	8,36	0	1	3	1
Przegaliny Duże	-11,68	1	1	3	2
Przegaliny Małe	2,77	0	1	2	0
Walinna	-8,97	2	1	2	2
Wiski	2,89	2	1	2	1
Woroniec	-6,53	1	1	3	2
Wólka Komarowska	-3,84	2	1	1	2
Żelizna	17,46	0	1	4	3
Żulinki	3,62	1	0	1	2

Źródło: Opracowanie własne

Zgodnie z powyższym zestawieniem jako obszar zdegradowany wyznaczono teren składający się następujących jednostek referencyjnych:

1. Kolembrody – powierzchnia: 13,046200 km², liczba ludności: 388 osób,
2. Komarówka Podlaska – powierzchnia: 3,981980 km², liczba ludności: 1 139 osób,
3. Przegaliny Małe – powierzchnia: 4,327669 km², liczba ludności: 131 osób,
4. Wiski – powierzchnia: 2,938560 km², liczba ludności: 246 osób,
5. Żelizna – powierzchnia: 7,562201 km², liczba ludności: 294 osób,
6. Żulinki – powierzchnia: 1,901565 km², liczba ludności: 68 osób.

Łączna powierzchnia obszaru zdegradowanego wynosi: 33,758175 km², co stanowi 24,47% całkowitej powierzchni gminy Komarówka Podlaska. Natomiast łączna liczba mieszkańców obszaru zdegradowanego wynosi: 2 266 osób, co stanowi: 53,08% mieszkańców gminy.

Zgodnie z wymogami ustawy obszar rewitalizacji obejmuje całość lub część obszaru zdegradowanego, który charakteryzuje się szczególną koncentracją zjawisk kryzysowych. Dodatkowo ustawodawca wprowadził obostrzenia co do maksymalnej powierzchni obszaru rewitalizacji względem całej gminy oraz maksymalnej liczby mieszkańców zamieszkujących obszar rewitalizacji względem populacji jednostki samorządu terytorialnego. W świetle ustawy powierzchnia obszaru rewitalizacji nie może przekraczać 20% powierzchni gminy i nie może on być zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy. Uwzględniając kryteria ustawowe, niemożliwym jest wskazanie całego obszaru zdegradowanego, jako obszaru rewitalizacji, ze względu na ograniczenia powierzchniowe i ludnościowe. W związku z tym

dokonano selekcji obszarów i wybrano w pierwszej kolejności te, które charakteryzują się największą (zgodnie z kryterium sumarycznego wskaźnika niekorzystnych zjawisk społecznych) koncentracją problemów w sferze społecznej i współwystępującymi problemami pozostałych 4. sfer. W wyniku przeprowadzonych analiz wyznaczono obszar składający się z następujących jednostek referencyjnych:

1. Kolembrody,
2. Komarówka Podlaska
3. Żelizna.

Następnie analizie poddano uwarunkowania występujące w najliczniej zamieszkiwanej miejscowości gminy, tj. Komarówce Podlaskiej. Wybrano ulice, w obrębie których następuje koncentracja problemów społecznych i oraz pozostałych problemów. Wybrano następujące ulice: Julina Benia, Krótka, ks. Jana Rudnickiego, Lubelska, Ogrodowa, Osiedlowa, Stanisława Staszica, Waleriana Batki, Wiskowska i Wojska Polskiego. W poniższej tabeli zamieszczono krótką charakterystykę problemów występujących w 2021 r. w obrębie wyselekcjonowanych ulic w jednostce referencyjnej Komarówka Podlaska:

Tabela 12 Problemy obszaru rewitalizacji w jednostce referencyjnej Komarówka Podlaska

Lp.	Wskaźnik miary problemu	Wartość wskaźnika
1.	Udział osób zamieszkujących wyznaczony obszar rewitalizacji i pobierających świadczenia GOPS w stosunku do wszystkich osób pobierających świadczenia GOPS w tejże jednostce	82,61%,
2.	Udział osób zamieszkujących wyznaczony obszar rewitalizacji i pobierających świadczenia GOPS z tytułu ubóstwa w stosunku do wszystkich osób pobierających świadczenia GOPS z tytułu ubóstwa w tejże jednostce	85,71%,
3.	Udział osób zamieszkujących wyznaczony obszar rewitalizacji i pobierających świadczenia GOPS z tytułu bezrobocia w stosunku do wszystkich osób pobierających świadczenia GOPS z tytułu bezrobocia w tejże jednostce	90,91%,
4.	Udział osób zamieszkujących wyznaczony obszar rewitalizacji i pobierających świadczenia GOPS z tytułu niepełnosprawności w stosunku do wszystkich osób pobierających świadczenia GOPS z tytułu niepełnosprawności w tejże jednostce	77,78%,
5.	udział osób zamieszkujących wyznaczony obszar rewitalizacji i pobierających świadczenia GOPS z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w stosunku do wszystkich osób pobierających świadczenia GOPS z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w tejże jednostce	100%,
6.	Udział osób zamieszkujących wyznaczony obszar rewitalizacji i pobierających świadczenia GOPS z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby w stosunku do wszystkich osób pobierających świadczenia GOPS z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby w tejże jednostce	71,43%
7.	Udział osób zamieszkujących wyznaczony obszar rewitalizacji i posiadających założoną Niebieską Kartę w stosunku do wszystkich osób posiadających założoną Niebieską kartę w tejże jednostce	50,00%
8.	Udział dzieci do 17 r. ż. i korzystających z dożywiania zamieszkujących wyznaczony obszar rewitalizacji w stosunku do wszystkich dzieci do 17 r.ż. korzystających z dożywiania i zamieszkujących jednostkę referencyjną	70,59%
9.	Liczba osób z niepełnosprawnościami zamieszkujących wyznaczony obszar rewitalizacji w stosunku do wszystkich osób z niepełnosprawnościami	50,00%

Lp.	Wskaźnik miary problemu	Wartość wskaźnika
	zamieszkujących jednostkę referencyjną	
10.	Udział budynków mieszkalnych wykorzystujących oze w obszarze rewitalizacji w stosunku do wszystkich budynków mieszkalnych wyznaczonego obszaru rewitalizacji	31,62%
11.	Udział budynków mieszkalnych wykorzystujących przestarzałe źródła ciepła w obszarze rewitalizacji w stosunku do wszystkich budynków mieszkalnych wykorzystujących przestarzałe źródła ciepła w jednostce referencyjnej	62,76%
12.	Udział powierzchni obszarów przekroczeń jakości powietrza (2018 r.) w obszarze rewitalizacji w stosunku do całości obszaru przekroczeń jakości powietrza w jednostce referencyjnej	64,29%

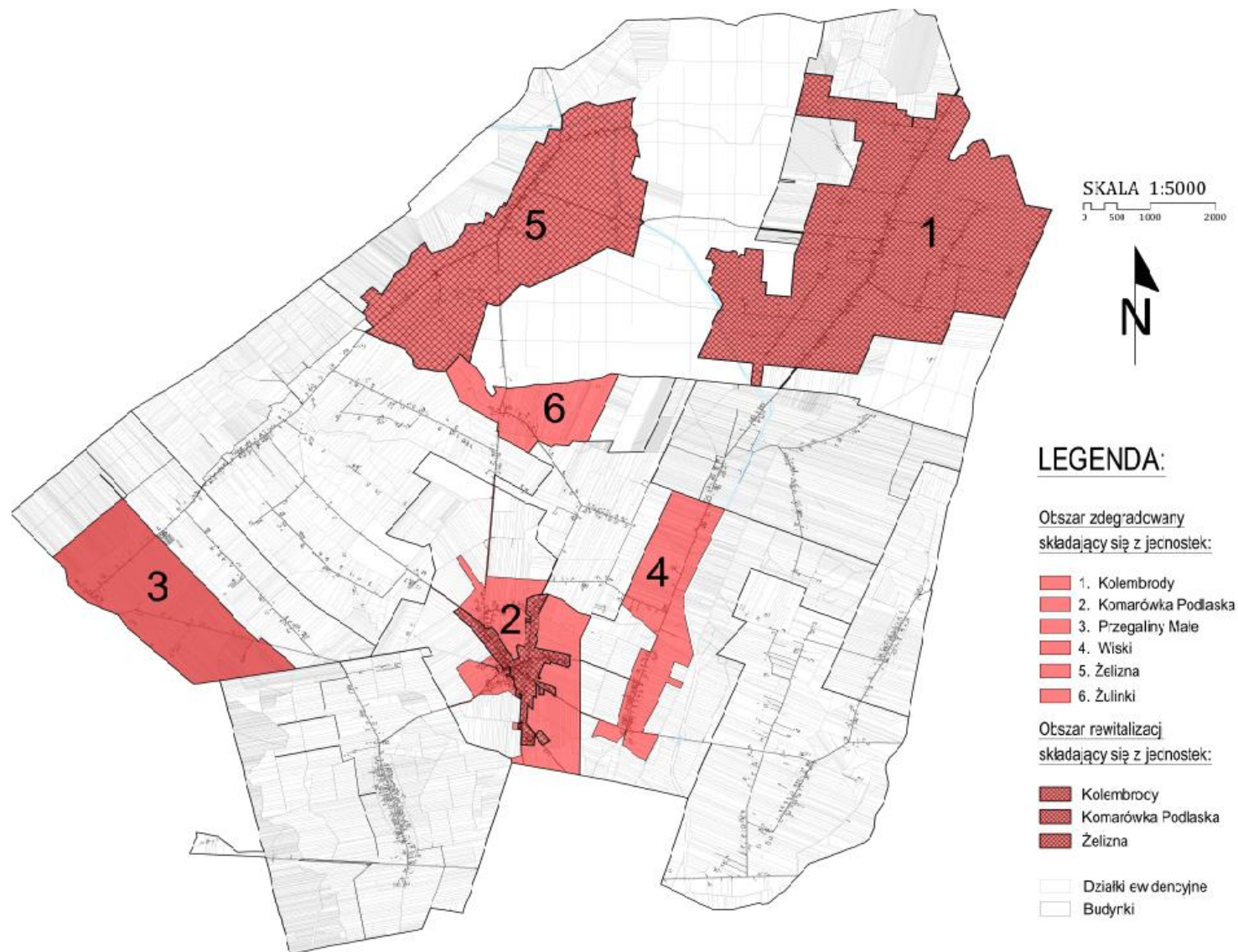
Źródło: Opracowanie własne

Ostatecznie wyznaczono obszar rewitalizacji składający się z jednostek:

1. Kolembrody – powierzchnia 13,046200 km², liczba ludności: 388 osób,
2. Komarówka Podlaska – w skład obszaru wchodzi następujące ulice: Julina Benia, Krótka, ks. Jana Rudnickiego, Lubelska, Ogrodowa, Osiedlowa, Stanisława Staszica, Waleriana Batki, Wiskowska i Wojska Polskiego: powierzchnia: 0,9422720 km², liczba ludności: 517 osób
3. Żelizna – powierzchnia: 7,562201 km², liczba ludności: 294 osób.

Wyznaczano obszar rewitalizacji o łącznej powierzchni: 21,550673 km², co stanowi 15,62% całkowitej powierzchni gminy, co mieści się w dopuszczalnym wskaźniku 20% powierzchni jednostki samorządu terytorialnego. Dodatkowo, obszar ten zamieszkały jest przez 1 199 mieszkańców, co stanowi 28,09% całej populacji gminy Komarówka Podlaska.

Mapa 7 Obszar zdegradowany oraz obszar rewitalizacji na terenie gminy Komarówka Podlaska



Źródło:

Opracowanie

własne

Wyznaczono obszar rewitalizacji charakteryzują się największym natężeniem niekorzystnych zjawisk społecznych, min. dużym udziałem osób korzystających z pomocy społecznej ze względu na złą sytuację materialną, rodzin ubogich i dysfunkcyjnych nieradzących sobie w sprawach opiekuńczo-wychowawczych czy prowadzenia gospodarstwa domowego. W ramach prowadzonej analiz w wybranych trzech jednostkach referencyjnych wartość sumarycznego wskaźnika natężenia niekorzystnych zjawisk społecznych przybrała największą wartość. Na wyznaczonym obszarze rewitalizacji zamieszkuje 30,5% wszystkich mieszkańców gminy Komarówka Podlaska pobierających świadczenia z GOPS, w tym: 33,33% osób pobierających świadczenia z tytułu ubóstwa, 47,06% osób pobierających świadczenia z tytułu bezrobocia, 35,29% osób pobierających świadczenia z tytułu niepełnosprawności, 61,54% osób pobierających świadczenia z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz prowadzenia gospodarstwa domowego, 47,83% osób pobierających świadczenia z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby. W granicach obszaru rewitalizacji zamieszkuje 40% wszystkich mieszkańców gminy mających założoną Niebieską Kartę, 36,67% dzieci do 17 r.ż. korzystających z dożywiania, oraz 32,06% wszystkich osób z niepełnosprawnością.

Wyżej wymienione czynniki mogą prowadzić do pogłębiania się zjawiska wykluczenia społecznego, występowania patologii społecznych oraz natężenia zjawiska „dziedziczenia biedy”. Przeprowadzona analiza wskaźnikowa wykazała, iż na obszarze tym występuje duży problem bezrobocia. Może być to jedną z przyczyn niskiej atrakcyjności osiedleńczej obszaru i wysokiego natężenia problemu emigracji ludzi młodych i wykształconych. Problem niskiej aktywności społecznej i uczestnictwa w życiu obywatelskim potwierdzają dane dotyczące wskaźników prezentujących frekwencje wyborach czy liczbę organizacji społecznych prowadzących działalność na rzecz społeczności lokalnej.

Wyznaczony obszar rewitalizacji boryka się również z szeregiem problemów w sferze środowiskowej m.in. sporą część wyznaczonego obszaru rewitalizacji stanowią tereny, gdzie odnotowano ponadnormatywne stężenia zanieczyszczeń powietrza (benza/a/piernu). Problemy sfery technicznej to stosunkowo duży udział budynków mieszkalnych wykorzystujących przestarzałe źródła ciepła (32,64%) oraz niski udział budynków wykorzystujących odnawialne źródła energii (zaledwie 25,78% budynków mieszkalnych korzysta z tego typu rozwiązań). Obszar rewitalizacji boryka się także z szeregiem problemów w sferze przestrzenno-funkcjonalnej- aż 81,05% powierzchni terenów publicznych wymagających podjęcia interwencji znajduje się w granicach wyznaczonego obszaru. Na terenie tym znajdują się również 2 (Pałac z Żeliźnie i budynek Izby Pamięci w Kolembrodach) z wszystkich 6-ciu zdegradowanych budynków publicznych, które utraciły swoje pierwotne funkcje.